

Carlos Castaneda

UMIJEĆE SANJANJA

(Art of Dreaming, 1993)

SADRŽAJ

Bilješka pisca	3
Vračevi davnine: Uvod	9
Prva vrata sanjanja	28
Druga vrata sanjanja.....	43
Učvršćenje spojne točke.....	64
Svijet anorganskih bića	89
Svijet sjena	113
Plavi izvidnik.....	135
Treća vrata sanjanja	148
Nova oblast istraživanja.....	173
Kočoperenje kočoperca.....	190
Stanovnik.....	206
Žena u crkvi.....	226
Letenje na krilima namjere.....	246

BILJEŠKA PISCA

Tijekom proteklih dvadeset godina napisao sam niz knjiga o svojem naukovanju u meksičkog Yaqui indijanskog vrača, don Juana Matusa. U tim sam knjigama izložio kako me podučavao vraćanju, ali ne na način na koji vraćanje shvaćamo u svom uobičajenom svijetu: u smislu korištenja nadnaravnih moći nad drugima ili prizivanja duhova putem čaranja, vraćanja ili obreda kako bismo proizveli nadnaravne učinke. Za don Juana vraćanje je bilo čin otjelotvorenja posebnih teorijskih i praktičkih pretpostavki o prirodi i ulozi percepcije u oblikovanju svemira oko nas.

Slijedeći don Juanovu uputu, odrekao sam se korištenja šamanizma, kategorije koja je prikladna za antropologiju, kako bih odredio njegovo znanje. Stoga sam njegovo znanje uvijek nazivao kao i on sam: vraćanje. Tijekom raspravljanja, međutim, uvidio sam kako nazivanje njegova znanja vraćanjem još više zamračuje ionako mračan fenomen koji mi je izlagao u svojem nauku.

U raspravama iz oblasti antropogije šamanizam se opisuje kao vjerski sustav domorodačkih naroda sjeverne Azije - koji prevladava i u stanovitim domorodačkih plemena indijanske sjeverne Amerike - u kojem se tvrdi da nevidljivi svijet duhovnih sila predaka, dobrih i zlih, prožima svijet oko nas, te da se te duhovne sile mogu pribitati ili njima vladati posredstvom činova iskusnih ljudi koji su ujedno i posrednici između prirodne i natprirodne oblasti.

Don Juan je zaista posrednik između prirodnog svijeta svakidašnjeg života i nevidljivog svijeta kojeg ne naziva nadnaravnim, već drugom pozornošću. Njegova se uloga kao učitelja sastojala u tome da mi to ustrojstvo učini dostupnim. U svojim sam prethodnim djelima opisao njegove metode poučavanja koje su vodile takvom učinku, kao i umijeće vraćanja koje me je poučio koristiti, a od kojih se najvažnije naziva umijećem sanjanja.

Don Juan tvrdi kako je naš svijet, za kojeg vjerujemo da je jedinstven i apsolutan, samo jedan u nizu svjetova koji slijede jedan za drugim, a nižu se nalik ljuskama luka. Tvrdi kako, čak iako smo energetske uvjetovani za percepciju samo našeg svijeta, posjedujemo sposobnost pronicanja u druge oblasti koje su podjednako stvarne, jedinstvene, apsolutne i proždiruće kao i naš vlastiti svijet.

Don Juan mi je objasnio kako u svrhu opažanja tih drugih oblasti nije dovoljno samo žudjeti za njima, već moramo imati i dovoljno energije kako bismo ih se domogli. Njihovo je postojanje trajno i neovisno o našoj svijesti, tvrdi on, a njihova je nedohvatljivost samo posljedica naše energetske uvjetovanosti. Drugim riječima, samo zbog takve uvjetovanosti primorani smo pretpostaviti da je svijet svakidašnjeg života jedinstven i jedini mogući svijet.

Vjerujući da se naša energetska uvjetovanost može ispraviti, don Juan tvrdi kako su vračevi drevnih vremena razvili niz vježbi što su namijenjene pre-uvjetovanju naših energetskih sposobnosti opažanja. Ovaj niz vježbi nazvali su umijećem sanjanja.

S otklonom što ga pruža vrijeme, danas shvaćam kako je najprikladnija tvrdnja don Juana o sanjanju bila ona u kojoj je naziva »ulaskom u beskrajnost«. U vrijeme kada mi je izrekao tu tvrdnju metafora što je u njoj sadržana za mene nije imala nikakvog značenja.

»Izostavimo, dakle, metafore«, popustio je. »Recimo da je sanjanje vraćanje, praktičan način dovođenja običnih snova do njihova pravog korištenja.«

»Ali kako se obični snovi mogu dovesti do svojeg pravog korištenja?«, upitao sam.

»Uvijek se dajemo zavesti riječima«, odvratio je. »Moj mi je učitelj pokušao objasniti sanjanje rekavši da je ono način na koji vračevi kažu laku noć svijetu. Svoj je opis, dakako, bajkovito izložio kako bih ga bio u stanju razumjeti. To isto činim i ja s tobom.«

U drugoj mi je prigodi don Juan rekao: »Sanjanje se može samo iskušati. Sanjanje nije samo imati snove; niti je ono sanjarenje na javi, želja ili maštanje. Posredstvom sanjanja možemo opažati druge svjetove koje zasigurno možemo i opisati, ali ne možemo opisati i ono što nas nagoni da ih opažamo. Pa ipak možemo osjetiti kako nam sanjanje otvara takve druge oblasti. Sanjanje se pričinja kao osjet - proces u našim tijelima, svjesnost u našim umovima.«

Tijekom općeg naukovanja don Juan mi je подробно objasnio načela, logičke osnove i vježbe umijeća sanjanja. Njegovo je poučavanje bilo podijeljeno na dva dijela. Jedan je dio govorio o postupcima sanjanja, dok je drugi bio posvećen posve apstraktnim objašnjenjima tih postupaka. Njegova se metoda poučavanja sastojala u uzajamnom preplitanju privlačenja moje intelektualne znatiželje apstraktnim načelima sanjanja i navođenja na traganje za ulaskom u njegove vježbe.

Sve sam to već opisao u onoliko pojedinosti koliko sam bio sposoban navesti. Opisao sam i vračevu okolinu u koju me je don Juan smjestio kako bi me podučavao svojim umijećima. Moj je odnos s okolinom dobio na svojem iznimnom značenju jer je svoje značajno mjesto zauzeo u drugoj pozornosti. U toj sam pozornosti bio u vezi s deset žena i pet muškaraca koji su bili don Juanovi prijatelji u vraćanju, kao i s četiri mladića i četiri djevojke koji su bili njihovi učenici.

Don Juan ih je okupio odmah nakon što sam dospio u njegov svijet. Objasnio mi je kako oni čine tradicionalnu skupinu vračeva - repliku njegove privatne zabave - koju sam ja trebao predvoditi. Vježbajući sa mnom, međutim, ustanovio je da sam drukčiji od onoga što je očekivao. Objasnio mi je kako je

razlika u energetsom ustrojstvu vidljiva samo vračevima: namjesto četiri odjela energije, kao što ih je on imao, imao sam samo tri. Takvo je ustrojstvo, za kojeg se pogrešno nadao da će biti ispravno, predstavljalo tijekom koji se mogao ispraviti, ali me je ipak činilo posve neprikladnim za djelovanje ili vodstvo nad onih osam učenika. To je nagnalo don Juana na okupljanje druge skupine ljudi koja je bila prikladnija mojoj energetskej strukturi.

O tim sam događajima podrobno pisao. Ipak nikada nisam spomenuo drugu skupinu učenika; don Juan mi to nije dopustio. Tvrdio je kako oni pripadaju isključivo mojem polju, dok je dogovorom utvrđeno da ću pisati samo o njegovu, a ne i svojem polju.

Druga je skupina učenika bila iznimno složna. Sastojala se od samo tri člana: sanjača, Florinde Donner-Grau; kočoperca, Taishe Abelar; i nagualke, Carole Tiggs.

Jedno smo sa drugim zajedno djelovali samo u drugoj pozornosti. U svijetu svakidašnjeg života nismo se poznavali ni približno. Rječnikom mojeg odnosa s don Juanom rečeno, međutim, nije bilo nikakve približnosti; uložio je ogroman trud kako bi nas sve jednako uvježbao. Bez obzira na to, pri kraju, kada je don Juanovo vrijeme bilo pri svršetku, psihološki je pritisak njegova nestanka stao rušiti stroge granice druge pozornosti. Ishod je bio da je naše zajedničko djelovanje stalo prodirati u svijet svakidašnjih poslova, te smo se tako i susreli, naizgled po prvi puta.

Nitko od nas svjesno nije ništa znao o dubini i naporu našeg zajedničkog djelovanja u drugoj pozornosti. Budući smo svi bili obuzeti akademskim studijima, bili smo više nego zaprepašteni kada smo ustanovili da smo se već ranije upoznali. I danas nam je to, kao što nam je i tada bilo, intelektualno sasvim neprihvatljivo, iako smo svjesni da se sve odvijalo u granicama našeg iskustva. Prepušteni smo, dakle, uznemirujućoj spoznaji da je ljudska psiha neusporedivo složenija od onoga na što nas naše svjetovno ili akademsko rasuđivanje navodi da vjerujemo.

Jednom smo u jedan glas zamolili don Juana da nam rasvijetli naše neprilike. Odvratio nam je kako raspolaže dvama tumačenjima. Jedno se od njih sastojalo u uvažavanju naših racionalnih pretpostavki koje je valjalo dovesti u red tvrdnjom da je druga pozornost stanje svjesnosti koje je podjednako prividno kao što je to i leteći slon, te sve ono za što smo mislili da smo doživjeli u tom stanju predstavlja samo učinak hipnotičkih sugestija. Druga je mogućnost bila tumačenje na način na koji ga razumijevaju sanjači: kao energetska ustroјstvo svijesti.

Tijekom ispunjavanja mojih sanjačkih zadataka, međutim, granica je druge pozornosti ostala netaknuta. Svaki puta kada sam ulazio u sanjanje, prodirao sam i u drugu pozornost, te buđenje iz sna nije nužno značilo da sam napustio i drugu pozornost. Godinama sam se uspijevao prisjetiti samo djelića svojih iskustava sanjanja. Mnoštvo onoga što sam učinio bilo mi je energetski nedostupno. Trebalo mi je petnaest godina neprekidna rada, od 1973. do 1988. kako bi prikupio dovoljno energije da sve što se zbilo poredam u razborit redoslijed u svojem umu. Tada sam se stao prisjećati nizova za nizovima sanjanja, te sam naposljetku bio sposoban popuniti manjkajuće praznine u svojem sjećanju. Na taj sam način dokučio unutrašnji slijed don Juanovih učenja o umijeću sanjanja, slijed koji je za mene bio izgubljen jer me je nagnao da lebdim između svjesnosti svakidašnjeg života i svjesnosti druge pozornosti. Ovo je djelo ishod takvog uspostavljanja slijeda.

Sve me ovo dovodi do zaključnog dijela ranije postavljene tvrdnje: razloga za pisanje ove knjige. Posjedujući većinu dijelova don Juanovih nauka u umijeću sanjanja, u nekom budućem djelu rado bih izložio današnji položaj i zanimanje njegova posljednja četiri učenika: Florinde Donner-Grau, Taishe Abelar, Carole Tiggs i mene samoga. Prije no što opišem i izložim ishode don Juanova vodstva i utjecaja na nas, moram ukratko opisati, u svjetlosti onoga što znam, dijelove don Juanovih pouka u sanjanju kojima ranije nisam imao pristupa.

Konačni je povod ovoj knjizi, međutim, dala Carola Tiggs. Ona vjeruje da izlaganje svijeta don Juana koji smo naslijedili predstavlja najprikladniji izraz naše zahvalnosti i predanosti njegovu traganju.

1

VRAČEVI DAVNINE: UVOD

Don Juan je uvijek isticao kako su sve čemu me je podučavao zamislili i razradili oni koje je nazivao vračevima davnine. Objasnio mi je kako postoji vrlo duboka razlika između tih vračeva i vračeva suvremenog doba. O vračevima davnine govorio je kao o onima koji su živjeli u Meksiku po svoj prilici tisućama godina prije španjolskog osvajanja, te svoje najviše dostignuće ostvarili u izgrađivanju strukture vraćanja, ističući pritom praktičnost i konkretnost. Smatrao ih je izuzetnim pregaocima koji, međutim, istodobno nisu bili i dovoljno mudri. Moderne je vračeve, nasuprot tome, opisivao kao glasovite ljude po svojoj bistrini uma i sposobnosti da unaprijede smjer vraćanja ako bi to smatrali potrebnim.

Don Juan mi je objasnio kako su pretpostavke vraćanja što su svojstvene sanjanju razradili i razvili vračevi davnine. Iz nužde - jer su te pretpostavke ključ objašnjenja i razumijevanja sanjanja - iznova o njima moram pisati i raspravljati. Velik se dio ove knjige stoga sastoji od ponovnog uvođenja i upotpunjenja onoga što sam razložio u svojim prethodnim djelima.

Tijekom jednog od naših razgovora, don Juan je ustvrdio kako je u svrhu prikladnog procjenjivanja mjesta sanjača i

sanjarija potrebno shvatiti bitku modernih vračeva za sačuvanje vraćanja od konkretnoga i postignuća apstraktne razine.

»Što nazivaš konkretnošću, don Juan?«, upitao sam ga.

»Praktični dio vraćanja«, odvratio mi je. »Opsesivno usredotočenje uma na prakse i tehnike, neprikladni utjecaj na ljude. Sve je to bilo u vlasti vračeva prošlosti.«

»A što nazivaš apstraktnim?«

»Traganje za slobodom, slobodom opažaja lišenog opsesija, sve što je ljudski moguće. Tvrdim da današnji vračevi tragaju za apstraktnim jer su se posvetili traganju za slobodom; za konkretna postignuća ne pokazuju nimalo zanimanja. Za njih ne postoje društvene uloge kao što su postojale za vračeve prošlosti. Stoga ih nikada nećeš zateći kao javne proroke ili vidovnjake u javnoj službi.«

»Misliš li, don Juane, da prošlost nema nikakva značaja za moderne vračeve?«

»Dakako da ima vrijednosti. Samo nam se okus prošlosti ne sviđa. Osobno osjećam odvratnost prema mračnjaštvu i bolešljivosti uma. Mnogo mi se više sviđa neizmjernost misli. Bez obzira na moje ukuse, međutim, dužan sam poštovati vračeve davnine jer su bili prvi koji su otkrili i učinili sve što znamo i činimo danas.

Don Juan mi je objasnio kako je njihovo najznatnije dostignuće bilo opažanje energetske jezgre stvari. Ovaj je uvid bio u tolikoj mjeri značajan da je poprimio oblik temeljne pretpostavke vraćanja. Danas, nakon vjekovne discipline i naučavanja, vračevi postižu sposobnost opažanja jezgre stvari, sposobnost koju nazivaju *viđenje*.

»Što bi za mene značilo opaziti energetska jezgru stvari?«, jednom sam upitao don Juana.

»Značilo bi da energiju opažaš neposredno«, odvratio je. »Odvajanjem društvenog dijela opažaja, opaziti ćeš jezgru svega. Sve što opažamo je energija, ali budući da energiju ne možemo opažati neposredno, prilagođujemo naš opažaj kako bi odgovarao stanovitom obliku. Takav je oblik društveni dio opažanja koji valja odvojiti.«

»Zašto bih ga morao odvojiti?«

»Jer hotimično ograničava opseg onoga što može biti opaženo, te nas navodi da vjerujemo kako je oblik u koji smještamo naš opažaj jedino što postoji. Uvjeran sam da je za današnji opstanak ljudi nužna izmjena društvenog osnova opažanja.«

»Što je društvena osnova opažanja, don Juane?«

»Fizikalna izvjesnost da je svijet sačinjen od konkretnih objekata. Nazivam to društvenom osnovom jer je učinjeno mnoštvo ozbiljnih i strastvenih pokušaja kojima smo navedeni opažati svijet na način na koji to činimo.«

»Kako bismo, dakle, trebali opažati svijet?«

»Sve je energija. Cijeli svemir je energija. Društvena osnova našeg opažanja trebala bi biti fizikalna izvjesnost da postoji samo energija. Valjalo bi učiniti ogroman napor koji bi nas naveo da energiju opažamo kao energiju. Tada bismo obje mogućnosti imali nadohvat ruke.«

»Je li moguće poučavati ljude u tom pravcu?«, upitao sam.

Don Juan mi odvrati da je to svakako moguće, te je to bilo upravo ono što je činio sa mnom i drugim učenicima. Podučavao nas je novom načinu opažanja, ponajprije navodeći nas da svoj opažaj oblikujemo na ispravan način, te potom i strastveno nas napućujući na neposredno opažanje energije. Uvjeravao me je kako ova metoda nezimjerno nalikuje na onu koja je upotrijebljena kako bismo opažali svijet svakidašnjeg života.

Don Juanova je pretpostavka bila da zamka u oblikovanju našeg opažaja kako bi odgovarao društvenom obliku gubi na svojoj snazi u trenutku kada shvatimo da smo prihvatili takav oblik kao nasljeđe naših predaka, a da se pritom nismo potrudili provjeriti ga.

»Opažanje svijeta čvrstih objekata koji imaju pozitivnu ili negativnu vrijednost svakako je bilo nužno za opstanak naših predaka«, rekao je don Juan. »Nakon stoljeća opažanja na takav način, danas smo prisiljeni vjerovati da je svijet sačinjen od objekata.«

»Svijet ne mogu zamisliti ni na koji drugi način, don Juane«, primijetio sam. »Nesumnjivo je riječ o svijetu objekata.

Sasvim je dovoljno zaletjeti se u njega kako bismo to dokazali.«

»Dakako da je riječ o svijetu objekata. O tome niti ne raspravljamo.«

»Što, dakle, hoćeš reći?«

»Tvrđim da je ponajprije riječ o svijetu energije; tek je potom riječ o svijetu objekata. Ako ne krenemo od pretpostavke da je riječ o svijetu energije, nikada nećemo biti sposobni neposredno opažati energiju. Uvijek ćemo biti zaustavljeni fizikalnom izvjesnošću onoga što smo upravo istakli: čvrstoćom objekata.«

Njegova mi se tvrdnja doimala vrlo tajanstvenom. U to vrijeme moj um jednostavno nije pristajao rasuđivati o bilo kojem drugom načinu razumijevanja svijeta od onoga na koji sam bio navikao. Don Juanove tvrdnje i njegova ustrajavanja bili su sasvim neobični, te ih nisam mogao ni prihvatiti, ali ni odbaciti.

»Naš je način opažanja način razbojnika«, rekao mi je jednom prigodom. »Riječ je o vrlo učinkovitom načinu procjenjivanja i razvrstavanja hrane i opasnosti. Ali to ujedno nije i jedini način na koji smo sposobni opažati. Postoji i drugi oblik s kojim te želim upoznati: čin opažanja jezgre svega, same energije, neposredno.

»Opažanje jezgre svega navest će nas na razumijevanje, razvrstavanje i opisivanje svijeta na posve nov i uzbudljiviji, tananiji način.« Takva je bila don Juanova tvrdnja. Tananiji je način koji je nagovješćivao bio onaj kojem su ga poučili njegovi prethodnici, način koji odgovara istinama vračeva bez racionalnog utemeljenja i ikakve neposredne veze s činjenicama našeg svakidašnjeg svijeta, ali ujedno i takvim istinama koje su samoizvjesne za vračeve koji energiju opažaju neposredno, te *vide* jezgru svega.

Za takve je vračeve najvažniji čin vraćanja *viđenje* jezgre svemira. Don Juanova je pretpostavka bila da su vračevi davnine, prvi koji su *vidjeli* jezgru svemira, ponajbolje opisali ono što su vidjeli. Tvrđili su kako jezgra svemira nalikuje zažarenim

vlaknima provučenim u beskonačnost u svim zamislivim smjerovima, svijetlećim koncima koji su svjesni samih sebe na načine koji su neshvatljivi ljudskom umu.

Od *viđenja* jezgre svemira vračevi davnine krenuli su prema *viđenju* energetske jezgre ljudskih bića. Don Juan je tvrdio kako su ljudska bića ocrtali kao svijetle oblike što nalikuju divovskim jajima, te ih i nazvali svijetlećim jajima.

»Kada vračevi *vide* ljudsko biće«, rekao je don Juan, »oni *vide* divovski svijetleći oblik koji lebdi, tvoreći pri svojem kretanju duboku brazdu u energiji Zemlje, nalik svijetlećem obliku koji ima glavni korijen što ga zateže.«

Don Juan je imao dojam da se naš energetski oblik mijenja tijekom vremena. Tvrdio je kako je svaki vidovnjak kojeg je poznao, uključujući i njega samoga, *vidio* da su ljudska bića oblikovana u većoj mjeri nalik loptama ili čak i nadgrobnom kamenu negoli jajima. U ponekim prigodama, iz njima nepoznatog razloga, vračevi *vide* osobu čija je energija oblikovana nalik jajetu. Don Juan je pretpostavljao da su ljudi čija je energija nalik jajetu u većoj mjeri nalik i srodniji ljudima drevnih vremena.

Tijekom podučavanja don Juan je stalno tumačio i objašnjavao ono što je smatrao odlučujućim otkrićima vračeva davnine. Glavnim je obilježjem ljudskih bića smatrao njihov izgled kao svijetlećih lopti: okrugla mrlja intenzivne svjetlosti veličine teniske loptice koja je stalno smještena unutar svijetleće lopte, čija svjetlost struji na površini otprilike dvije stope unazad od vrha desne ramene kosti.

Budući da sam naišao na poteškoće pri prvom pokušaju vizualizacije don Juan mi je sve opisao, te objasnio da je svijetleća lopta mnogo veća od ljudskoga tijela, da je mrlja intenzivne svjetlosti dio lopte energije, te da je smještena u visini ramene kosti, na dužini ruke od leđa promatrane osobe. Rekao je i da su je drevni vračevi nazvali spojnom točkom nakon što su *vidjeli što čini*.

»Što čini spojna točka?«, upitao sam.

»Navodi nas na opažanje«, odvratio je. »Drevni su vračevi *vidjeli* da je u ljudskih bića opažaj spojen na tom mjestu, u toj

točci. Vidjevši da sva živa bića imaju takvu točku svjetlosti, drevni su vračevi pretpostavili da opažaj općenito uzevši mora zauzimati mjesto u toj točki na bilo koji prikladan način.«

»Što su drevni vračevi *vidjeli* što ih je navelo na zaljučak da opažaj zauzima mjesto u toj spojnoj točki?«, upitao sam.

Odgovorio je da su ponajprije *vidjeli* kako iz milijuna svemirske svijetleće energije vlakna prolaze kroz cijelu svijetleću loptu, dok samo malen broj prolazi neposredno kroz spojnu točku, što se može i očekivati jer je malena u odnosu spram cjeline.

Potom, *vidjeli* su kako dodatni okrugli žar, nešto veći od spojne točke, uvijek okružuje točku, te uvelike pojačava svjetlost vlakana koja prolaze neposredno kroz taj žar.

Naposljetku, *vidjeli* su dvije stvari. Prvo, da se spojne točke ljudskih bića mogu premjestiti s mjesta na kojem se obično nalaze. I, drugo, da u trenutku kada je spojna točka na svojem uobičajenom mjestu, opažaj i svijest se doimaju uobičajenima, sudeći prema svakidašnjem ponašanju subjekata koji su bili promatrani. U trenutku kada se njihova spojna točka i okružujući žarni pojas, međutim, nalaze na drugom mjestu od uobičajenog, njihovo nesvakidašnje ponašanje može poslužiti kao dokaz da je i njihova svijest drukčija, te da opažaju na neobični način.

Zaključak što su ga donijeli drevni vračevi na temelju svih takvih zapažanja sastoji se u sljedećem: što je veći odmak spojne točke od uobičajenog mjesta, neuobičajenije je ponašanje, kao i, očigledno, odgovarajuća svjesnost i opažaj.

»Obrati pažnju da, kada govorim o viđenju, također navodim i izraze poput »imati oblik ili lik nečega« ili »doimati se nalik nečemu«, upozorio me je don Juan. »Sve što se *vidi* u tolikoj je mjeri jedinstveno da ne postoji način da se o tome govori izuzevši posredstvom usporedbi s nečime što nam je poznato.«

Rekao je kako je najprikladniji primjer takve poteškoće način na koji vračevi govore o spojnoj točki i žaru što je okružuje. Opisali su ih kao blistavost, iako ne može biti riječi o blistavosti

jer vračevi *vide* svojim očima. Prisiljeni su, međutim, premostiti takvu različitost tvrdnjom da je spojna točka mrlja svjetlosti, te da se oko nje nalazi kolut svjetla, žar. Don Juan je k tome nadodao kako smo kao bića toliko vizualni i u tolikoj mjeri vođeni našim razbojničkim opažajima da sve što *vidimo* mora biti izraženo na način na koji to razbojničko oko uobičajeno vidi.

Nakon viđenja što spojna točka i njegov okružujući žar čine, don Juan ustvrdi da su drevni vračevi unaprijedili objašnjenje te pojave. Pretpostavili su da spojna točka u ljudskih bića posredstvom usredotočenja svojeg žarnog pojasa na svemirska vlakna energije što prolaze neposredno kroz njih, bez posredovanja i izravno skuplja takva vlakna u čvrst opažaj svijeta.

»Kako se ta vlakna o kojima govoriš spajaju u čvrst opažaj svijeta«, upitao sam.

»Nitko to ne može znati sa sigurnošću«, odvratio je, posebno naglasivši svoj odgovor. »Vračevi *vide* kretanje energije, ali samo viđenje kretanja energije ne može im reći kako ili zašto se energija kreće.«

Don Juan je tvrdio kako su, vidjevši milijune svjesnih energetske vlakana koja prolaze kroz spojnu točku, vračevi utvrdili da se spajaju tijekom prolaska, skupljeni posredstvom žara koji okružuje spojnu točku. Nakon što su vidjeli da je žar iznimno jako potamnio u ljudi koji su bili u nesvijesti ili na samrti, te da ga uopće nema u preminulih, bili su uvjereni da je žar svjesnost.

»A što je sa spojnom točkom? Zar i nje nema u preminulih?«, upitao sam.

Odvratio je kako nema tragova spojne točke u mrtvih jer su spojna točka i njezin okružujući žar znak života i svijesti. Neizbježan je zaključak drevnih vračeva bio da svijest i opažaj idu zajedno, te su povezani u spojnoj točki i žaru koji je okružuje.

»Postoji li mogućnost da su ti vračevi pogriješili u pogledu viđenja?, upitao sam.

»Ne mogu ti objasniti zašto, ali vračevi nikako i nikada ne mogu pogriješiti u pogledu svoga *viđenja*«, odvrati don Juan tonom koji nije dopuštao prosvjeda. »Zaključci do kojih su došli polazeći od *viđenja* mogu biti pogrešni, ali tome bi razlog mogao biti samo zato što su naivni i neobrazovani. Kako bi se izbjegla takva nevolja, vračevi moraju razvijati svoj um na svaki izvedivi način.«

Potom je ublažio glas, te primijetio da bi bilo mnogo sigurnije za vračeve da ostanu sami na razini opisivanja onoga što *vide*, ali da je iskušenje zaključivanja i objašnjavanja, čak i samome sebi, mnogo veće no što bi mu se moglo odoljeti.

Učinak premještanja spojne točke bilo je drugo energetske ustrojstvo no što su ga vračevi davnine bili u stanju *vidjeti* i proučiti. Don Juan je ustvrdio kako se, u trenutku kada je spojna točka premještena na neko drugo mjesto, spajaju nove složevine milijuna svijetlećih energetskih vlakana u toj točki. Vračevi davnine vidjeli su ovu pojavu, te zaključili da se opažaj izravno odvija na tom mjestu jer je žar svjesnosti uvijek prisutan u ma kojoj spojnoj točki. Zbog drukčijeg položaja spojne točke, svijet koji iz toga proizlazi ne može biti naš svakidašnji svijet.

Don Juan je objasnio da su drevni vračevi bili sposobni razlikovati dvije vrste odmaknuća spojne točke. Jedno je bilo pomicanje na bilo koje mjesto na površini ili u unutrašnjosti svijetleće lopte; ovo su pomicanje nazivali *mijenjanjem položaja* spojne točke. Drugo je pomicanje bilo odmaknuće na mjesto izvan svijetleće lopte; ovo su pomicanje nazivali *kretanjem* spojne točke. Otkrili su da je razlika između mijenjanja položaja i kretanja u prirodi opažanja koje svako od ovih pomicanja omogućuje.

Budući da je mijenjanje položaja spojne točke pomicanje unutar svijetleće lopte, svjetovi koji su tako stvoreni, bez obzira uolikoj mjeri mogu biti neobični, čudesni ili nevjerojatni, ipak su svjetovi unutar ljudske oblasti. Ljudska je oblast spoj energetskih vlakana koji prolaze kroz cijelu svijetleću loptu. Nasuprot tome, kretanja spojne točke uzrokuju vlakna energije

koja su izvan ljudske oblasti jer su pomicanja na mjesta izvan svijetleće lopte. Opažanje takvih vlakana stvorenih svjetova koji su izvan dosega ljudskog shvaćanja, nedodirljivi su svjetovi bez ikakvog traga ljudskih prethodnika u njima.

Problem vrednovanja uvijek je igrao ključnu ulogu u mom rasuđivanju tih dana. »Oprosti, don Juane«, rekao sam mu jednom zgodom, »ali ova stvar sa spojnom točkom u tolikoj je mjeri zamršena ideja i tako nepristupačna da ne znam što bih o njoj mislio ili kako o njoj rasuđivao.«

»Trebaš učiniti samo jednu stvar«, oštro je odgovorio, »*vidjeti* spojnu točku! Nije je teško *vidjeti*. Poteškoća je samo u slamanju brane koju svi imamo u svojem umu i koja nas vječito zadržava na jednom mjestu. Kako bi se ta brana slomila, dovoljna je energija. Jednom kada steknemo energiju, *viđenje* se događa samo po sebi. Cijeli se trik sastoji u napuštanju naše utvrde samozadovoljstva i lažne sigurnosti.«

»Očigledno je, don Juane, da je za *viđenje* potrebno mnogo znanja. Nije samo riječ o dovoljno energije.«

»Riječ je samo o energiji, vjeruj mi. Teško je samo uvjeriti sebe da se sve može učiniti. Za to je potrebno vjerovati nagualu. Čudo je vraćanja u tome što svaki vrač sve mora dokazati svojim vlastitim iskustvom. Govorim ti o načelima vraćanja ne u nadi da ćeš ih zapamtiti, već u nadi da ćeš ih iskušati.«

Don Juan je svakako bio u pravu u pogledu potrebe vjerovanja. Na početnim koracima mog trinaestogodišnjeg naukovanja, najteže mi je bilo prihvatiti njegov svijet i njegovu osobu. Prihvaćanje je značilo da moram naučiti vjerovati mu prešutno i bez pogovora, te ga prihvatiti bez predrasuda kao naguala.

Don Juanova cjelokupna uloga u svijetu vraćanja bila je sabrana u naslovu koji su mu dodijelili njegovi srodnici po zvanju; prozvan je *nagual*. Kasnije mi je objašnjeno da se taj naziv odnosi na svaku osobu, muškarca ili ženu, koja posjeduje osobitu vrstu energetskog ustrojstva koja se vidovnjaci-
ma predstavlja kao dvostruka svijetleća lopta. Vidovnjaci vjeruju da se višak energije preobražava u određenu količinu

snage i sposobnosti za vodstvo u trenutku kada netko od takvih osoba pronikne u svijet vrača. Tako je nagual prirodni vođa, predvodnik skupine učenika.

Isprva mi je takvo osjećanje vjerovanja u don Juana bilo u priličnoj mjeri neugodno, pa čak i odvratno. Kada sam s njime o tome razgovarao, uvjeravao me je da je takvo vjerovanje u učitelja i njemu bilo podjednako teško.

»Svojem sam učitelju rekao isto što i ti meni«, rekao je don Juan. »Odvratio je kako bez povjerenja u naguala ne postoji mogućnost oslobođenja, a tako ni mogućnost raščišćavanja ruševina iz naših života kako bismo bili slobodni.«

Don Juan je neprestance ponavljao u kolikoj je mjeri njegov učitelj bio u pravu. Ja sam, pak, neprestance ponavljao svoje duboko neslaganje. Rekao sam mu kako odgoj u takvom strogom religijskom okruženju na mene ostavlja užasavajući utisak, te kako me tvrdnje njegova učitelja i njegovo vlastito povjerenje u učitelja podsjećaju na poslušnost dogmama koje sam morao usvojiti kao dijete i prema kojima sam osjećao najdublju odvratnost. »Kada govoriš o nagualu zvučiš kao da izgovaraš vjerske istine«, rekao sam.

»Možeš vjerovati u što god hoćeš«, odvрати Don Juan neustrašivo. »Činjenica je ipak da s nagualom nema šale. Znam to i otvoreno tvrdim. Tako su postupali i svi naguali prije mene. Ništa nisu tvrdili zbog vlastite važnosti, a tako ne činim ni ja. Ustvrditi da ne postoji put bez naguala znači samo istaći činjenicu da je čovjek, nagual, nagual jer je u stanju promišljati apstraktno, duhovno, bolje od drugih. To je ujedno sve o čemu je riječ. Naša povezanost postoji sa samim duhom i tek uzgredno sa čovjekom koji nam donosi njegovu poruku.«

Naučio sam prešutno vjerovati don Juanu kao nagualu, te mi je ono što je rekao donijelo neposredno osjećanje olakšanja i veću sposobnost prihvaćanja onoga čemu me je nastojao podučiti.

U svojem je nauku neprestance isticao važnost objašnjenja i razmatranja spojne točke. Jednom sam ga upitao ima li spojna točka ikakve veze s tvarnim tijelom.

»Nema nikakve veze s onime što obično opažamo kao tijelo«, odvratio je. »Dio je svijetlećeg jajeta koje je naše energetsko sebstvo.«

»Kako se premješta?«, upitao sam.

»Kroz energetske struje, udare energije koji proistječu unutar ili izvan našeg energetskog oblička. Riječ je većinom o nepredvidivim strujama koje se odvijaju nasumce, ali uz nazočnost vrača to su vrlo predvidive struje koje se prilagođavaju vračevim namjerama.«

»Možeš li i ti osjetiti te struje?«

»Svaki ih vrač osjeća. Osjeća ih svako ljudsko biće, kada je već o tome riječ, ali prosječna su ljudska bića isuviše obuzeta svojim vlastitim težnjama da bi obraćala pozornost na takve osjećaje.«

»Kako se osjećaju takve struje?«

»Poput blage tjeskobe, nejasnog osjećaja tuge koji je trenutno popraćen ushitom. Budući da ni tuga ni ushit nemaju nikakva objašnjiva uzroka, nikada ih ne smatramo vjerodostojnim osvjedočenjima nepoznatog, već samo neobjašnjive i pomalo bolesne zlovolje.«

»Što se događa kada se spojna točka pokrene izvan energetskog oblička? Zadržava li se ondje? Ili je pričvršćena za svijetleću loptu?«

»Ona pomiče obrise energetskog oblička, a da pritom ne prodire kroz energetske granice.«

Don Juan mi je objasnio kako je krajnji ishod kretanja spojne točke potpuna promjena energetskog oblička ljudskog bića. Namjesto lopte ili jajeta, ono postaje nešto nalik luli. Vrh je cijevi spojna točka, dok je plitica lule ostatak svijetleće lopte. Ako se spojna točka nastavi kretati, dolazi i trenutak kada svijetleća lopta postaje tanka nit energije.

Don Juan je nastavio objašnjavati kako su drevni vračevi bili jedini koji su postigli takvu vještinu preoblikovanja energetskog oblička. Upitao sam ga jesu li u novom energetskom obličju vračevi još uvijek bili ljudi.

»Dakako da su bili ljudi«, odvratio je. »Mislim, međutim, da je ono što zapravo želiš saznati jesu li i nadalje bili razbojriti ljudi i vrijedni povjerenja. Na to pitanje mogu odgovoriti da nisu bili posve takvi.«

»U kojem su smislu bili drukčiji?«

»U onome čemu su pridavali pažnju. Ljudske težnje i stremljenja za njih nisu imali nikakva značenja. Imali su i posve nov izgled.«

»Misliš li time da nisu izgledali poput ljudi?«

»Vrlo je teško reći što se zapravo dogodilo s drevnim vračevima. Zasigurno su izgledali kao ljudi. Kako bi drugačije i mogli izgledati? Pa ipak nisu bili upravo onakvi kakvima bismo ti ili ja očekivali da izgledaju. Ako me ipak nagoniš da ti kažem u kojem su se smislu razlikovali, ne mogu ništa drugo već da se vrtim u krugu nalik psu koji lovi svoj rep.«

»Jesi li ikada sreo jednoga od tih ljudi, don Juan?«

»Da, upoznao sam jednog.«

»Kako je izgledao?«

»Koliko se izgleda tiče, doimao se poput obične osobe. Njegovo je ponašanje, međutim, bilo neuobičajeno.«

»U kojem je smislu bilo neuobičajeno?«

»Sve što ti mogu reći jest da je ponašanje vrača kojeg sam upoznao nešto što nadilazi svako zamišljanje. Nije, međutim, riječ samo o ponašanju, takav bi nas pristup zaveo na pogrešan put. Riječ je o nečemu što sam moraš vidjeti kako ti bi sve postalo jasno.«

»Jesu li svi vračevi bili kao i onaj kojeg si upoznao?«

»Ne, dakako. Ne znam tko su bili ostali, izuzevši posredstvom vračevih pripovijesti koje se prenose s koljena na koljeno. U tim su pripovijestima opisani kao vrlo čudne osobe.«

»Misliš li time reći da su opisani kao čudovišta?«

»Ne, nikako. Pripovijesti o njima kažu da su bili vrlo ugodne vanjštine, ali i likom prepunim brazgotina. Doimali su se poput nepoznatih stvorova. Ono što čovječanstvo čini istorodnim činjenica je da smo svi mi svijetleće lopte. Vračevi,

međutim, nisu više bili lopte energije, već potezi energije koji su nastojali oblikovati krug, ali u tome nisu uspijevali.«

»Što se naposljetku dogodilo s njima, don Juan? Jesu li umrli?«

»Pripovijesti vračeva kažu da su uspjeli protegnuti trajanje svoje svjesnosti jer su uspjeli protegnuti svoja obličja. Stoga su živi i svjesni do današnjeg dana. Postoje i pripovijesti o njihovu povremenom vraćanju na zemlju.«

»Što ti misliš o svemu tome, don Juane?«

»Za mene je sve to isuviše neobično. Želim slobodu. Slobodu zadržavanja vlastite svjesnosti, pa ipak i istodobnog iščekivanja u neizmjernom prostranstvu. Po mojem su mišljenju stari vračevi bili nepromišljeni, isuviše obuzeti i ćudljivi ljudi koji su promašili svrhu zbog vlastitih spletkarenja.

Ali, nemoj dopustiti da te obmanu osobna osjećanja. Dostignuća su drevnih vračeva neusporediva. Ako ništa drugo, dokazali su nam da ljudske mogućnosti nisu zanemarive.«

Druga je tema don Juanovih objašnjenja bila o nužnosti energetske jednolikosti i sraščivanja u svrhu opažanja. Tvrdio je da čovječanstvo opaža svijet koji poznajemo na način koji nam je poznat samo zato što dijelimo istu energetska jednolikost i sraščivanje, te neposredno postižemo ta dva uvjeta energije tijekom odgoja i odrastanja. Smatramo ih u tolikoj mjeri samorazumljivima da ne shvaćamo njihovu životnu važnost sve dok se ne suočimo s mogućnošću opažaja svjetova koji se razlikuju od nama poznatih svjetova. U takvim trenucima postaje očiglednim da nam je potrebna nova prikladna energetska jednolikost i sraščivanje kako bismo opažali postojano i u cijelosti.

Upitao sam ga što su jednolikost i sraščivanje. Nato mi je objasnio da ljudsko energetska obličje posjeduje jednolikost u tom smislu što svako ljudsko biće na zemlji posjeduje oblik lopte ili jajeta. Činjenica da se ljudska energija održava kao lopta ili jaje osigurava njihovo sraščivanje. Rekao je kako je primjer nove jednolikosti i sraščivanja energetska obličje starih vračeva u trenutku kada su postali potezi: svaki je od njih

na isti način postao potez energije, te u srašćenom obliku i ostao energetski potez. Jednolikost i srašćivanje na razini poteza energije omogućilo je starim vječevima da postojano opažaju novi svijet.

»Kako se postižu jednolikost i srašćivanje?«, upitao sam.

»Ključ je u položaju spojne točke ili, bolje rečeno, učvršćenju spojne točke«, odvratio je.

U to vrijeme nije želio nastaviti s objašnjenjem ovoga pitanja, te sam ga stoga radije upitao jesu li se stari vječevi mogli vratiti u oblik jajeta. Odgovorio je da je u jednom trenutku to bilo moguće, ali to ipak nisu učinili. Srašćivanje u energetski potez onemogućilo im je povratak. Vjerovao je, međutim, kako je ono što je zaista jasno oblikovalo srašćivanje u energetski potez i onemogućilo povratak starim vječevima bila njihova odluka i pretjerana lakomost. Razmjer onoga što su stari vječevi mogli opažati i činiti kao energetski potezi bilo je neizmjereno više od onoga što su mogli činiti ili opažati kao prosječni ljudi ili prosječni vječevi.

Objasnio mi je nadalje kako je ljudska oblast u obliku lopte sve ono što energetska vlakna oblikuju na svom prolasku kroz prostor unutar granice lopte. Na uobičajenoj razini ne opažamo cijelu ljudsku oblast, već po svoj prilici samo tisućiti njezin dio. Smatrao je da, ako ovu činjenicu uzmemo u obzir, postaje očiglednom i neizmjernost dostignuća starih vječeva; prostrti su se u poteze koji su za tisuću puta nadmašivali veličinu čovjeka kao energetske lopte, te su opažali sva energetska vlakna koja su prolazila kroz taj potez.

Na njegovo uporno nagovaranje, uložio sam ogroman trud da shvatim novi model energetskog ustrojstva koji mi je ocrtavao. Naposljetku, nakon mnogih pokušaja, bio sam u stanju razumjeti ideju o energetskim vlaknima unutar i izvan svijetlećih lopti. U trenutku kada sam zamislio mnoštvo svijetlećih lopti, model je u mojem umu bio posvema razrušen. U mnoštvu svijetlećih lopti, mislio sam, energetska vlakna izvan njih nužno bi morala biti unutar susjednih lopti. U mnoštvu, dakle, nikako ne bi mogla postojati energetska vlakna izvan bilo koje svijetleće lopte.

»Razumijevanje cijele ove stvari zasigurno nije lako za tvoj način rasuđivanja«, odgovorio mi je nakon što je pomnjivo saslušao moje izlaganje. »Ne znam kako bih ti objasnio što vračevi podrazumijevaju pod vlaknima izvan i unutar ljudskog obličja. Kada vračevi *vide* ljudsko energetske obličje, *vide* jednu jedinu loptu energije. Ako pored nje postoji i druga lopta, i ona se *vidi* kao jedinstvena lopta energije. Zamisao o mnoštvu svijetlećih lopti proizlazi iz tvoje predodžbe o ljudskom mnoštvu. U svemiru energije postoje samo pojedinačne i jedinstvene pojave koje su okružene beskonačnim i neizmjernim.

»Moraš to sam *vidjeti*!«

Prigovorio sam don Juanu kako nema nikakva smisla da me upućuje na *viđenje* kada i sam dobro zna da ne mogu *vidjeti* energetske razinu. Predložio mi je da posudim njegovu energiju i iskoristim je kako bih *vidio*.

»Kako bih mogao posuditi tvoju energiju?«

»Vrlo jednostavno. Mogu učiniti da se tvoja spojna točka pomakne na drugo mjesto koje je prikladnije za neposredno opažanje energije.«

Bilo je to prvi puta, koliko se sjećam, da je hotimice govorio o nečemu što je sve vrijeme činio: navodio me da proknem u neshvatljivo stanje svjesnosti koje je proturječilo mojoj predodžbi o svijetu i meni samome, stanje koje je nazivao drugom pozornošću. Kako bi moju spojnu točku pomaknuo na mjesto koje je prikladnije za neposredno opažanje energije, don Juan me je udario po leđima na mjestu između ramenih kostiju takvom snagom da sam posve izgubio dah. Pomislio sam da sam se onesvijestio ili da me udarac uspavao. Odjednom sam promatrao ili sam sanjao da promatram nešto što je doslovce bilo neopisivo. Blistavi traci svjetlosti prodrijeti su odasvuda i prosipali se na sve strane, traci svjetlosti koji nisu nalikovali ničemu što bih mogao zamisliti.

Kada sam došao do daha, kada sam se probudio, don Juan me je upitao prepun skrivenih očekivanja: »Što si vidio?« Kada sam iskreno odgovorio, »Tvoj me udarac naveo da vidim zvijezde«, stao se grohotom smijati.

Primijetio je da još uvijek nisam bio spreman shvatiti neobični opažaj koji sam doživio. »Pokrenuo sam tvoju spojnu točku«, nastavio je, »i za trenutak si sanjao vlakna svemira. Još uvijek, međutim, nemaš potrebnu disciplinu ili energiju kako bi preustrojio svoju jednolikost i srašćivanje. Stari su vračevi bili nenadmašni majstori takvog preustrojavanja. To je ujedno i način na koji su *vidjeli* sve što čovjek može *vidjeti*.

»Što znači preustrojiti jednolikost i srašćivanje?«

»To znači prodrijeti u drugu pozornost zadržavanjem spojne točke na njezinom novom mjestu, te ne dozvoljavajući da iznova sklizne na svoje prvobitno mjesto.«

Don Juan mi je potom izložio tradicionalno određenje druge pozornosti. Rekao je kako vračevi drugom pozornošću nazivaju ishod učvršćivanja spojne točke na novom mjestu, te drugu pozornost smatraju oblašću sveobuhvatne aktivnosti kakva je i pozornost u svakidašnjem svijetu. Istaknuo je kako vračevi zaista posjeduju dvije potpune i cjelovite oblasti za svoja nastojanja: malenu oblast koju nazivaju prvom pozornošću ili svjesnošću svakidašnjeg svijeta, učvršćenjem spojne točke na njezinu uobičajenom mjestu; i mnogo prostraniju oblast koja predstavlja drugu pozornost ili svjesnost drugih svjetova, učvršćenje spojne točke na jednom od neizmjereno mnogo novih mjesta.

Don Juan mi je pomogao iskusiti neobjašnjive stvari u drugoj pozornosti posredstvom nečega što je nazivao vračevskim zahvatom: nježnim tapšanjem leđa ili snažnim udarcem na mjestu između ramenih kostiju. Objasnio mi je kako takvim udarcima pomiče moju spojnu točku. S moje iskustvene točke gledišta, takva su pomicanja značila da je moja svijest korištena kako bih proniknuo u vrlo uznemirujuće stanje neusporedive bistrine, stanje nadsvijesti koje sam doživljavao za kratko vrijeme, te u kojem nisam razumijevao više od osnovnih jedinica. Nije bila riječ o vrlo ugodnom stanju. Većinom je nalikovalo na dojmljiv san, tako živ i snažan da se uobičajena svjesnost s njime nije mogla ni usporediti.

Don Juan je potvrdio nužnost takvog zahvata tvrdeći kako u uobičajenoj svjesnosti vrač podučava svojeg učenika

osnovnim pojmovima i postupcima, dok u drugoj pozornosti pruža apstraktna i podrobna objašnjenja.

Učenici obično ne pamte takva objašnjenja, ali ih ipak na neki način pohranjuju u pamćenje u posve neokrnjenom obliku. Vračevi koriste ovo neobično svojstvo pamćenja, te su zapamćivanje svega što im se događa u drugoj pozornosti preobrazili u jedan od najzahtjevnijih i najsloženijih zadataka vraćanja.

Vračevi su objasnili neobično svojstvo pamćenja i zadatak zapamćivanja tvrdeći kako se spojna točka nalazi na drugom mjestu svaki puta kada netko uđe u drugu pozornost. Zapamtiti, dakle, znači premjestiti spojnu točku na upravo ono mjesto koje je zauzimala u vrijeme pronicanja u drugu pozornost. Don Juan me je uvjeravao kako, ne samo što vračevi posjeduju potpuno i savršeno točno sjećanje, već i svako iskustvo koje su doživjeli u drugoj pozornosti oslobađaju ovim činom vraćanja spojne točke na svako od određenih mjesta. Uvjeravao me je naposljetku i kako su vračevi posvetili cijeli svoj životni vijek ispunjavanju ovog zadatka zapamćivanja i sjećanja.

U drugoj pozornosti don Juan mi je prenio vrlo podrobna objašnjenja vraćanja, znajući da će točnost i vjernost takvih naučavanja zauvijek ostati u mojem sjećanju, posve neokrnjeno, tijekom cijeloga mog života.

Ovim mi je riječima opisao svojstvo vjernosti sjećanja: »Naučiti nešto u drugoj pozornosti posve je isto što i učenje u vrijeme djetinjstva. Što naučimo, ostaje u nama tijekom cijelog života. »To je druga priroda u nama«, kažemo u trenutku kada se prisjećamo nečega što smo naučili u ranoj životnoj dobi.«

Sudeći s današnjeg stajališta, shvaćam da me je don Juan uvodio u drugu pozornost, onoliko često koliko je to mogao, kako bi me naveo da za dugo vrijeme zadržim nove položaje moje spojne točke, te u njima postojano opažam, drugim riječima, pomagao mi je prisiljavajući me da preustrojim svoju jednolikost i sraščivanje.

U nebrojenim sam prigodama uspijevaao opažati sve upravo onako kako se opažanje odvija u svakidašnjem svijetu.

Moja se poteškoća sastojala u nesposobnosti da sagradim most između svojeg djelovanja u drugoj pozornosti i svjesnosti svakidašnjeg svijeta. Trebalo mi je mnogo truda i vremena kako bih shvatio što je druga pozornost. Ne samo zbog neobičnosti i složenosti koji su zaista bili ogromni, već zato što se, po povratku u uobičajenu svjesnost, nikada nisam mogao sjetiti ne samo da sam proniknuo u drugu pozornost, već da takvo stanje uopće postoji.

Drugi je značajni prodor kojeg su poduzeli stari vračevi, a kojeg mi je don Juan brižljivo objasnio, bilo otkriće da se spojna točka vrlo lako može premještati tijekom sna. Ovo je otkriće na svjetlost dana iznijelo i drugo: snovi su u cijelosti povezani s takvim premještanjem. Stari su vračevi vidjeli da su snovi neobičniji što je znatnije premještanje i obrnuto. Don Juan je nadalje objašnjavao kako su takva promatranja navela stare vračeve na razvijanje neuobičajenih postupaka kojima su dovodili do premještanja spojne točke. Takav je postupak bio i žvakanje određenih biljaka što je dovodilo do promijenjenih stanja svijesti, izlažući se stanjima gladi, umora i stresa; i posebice vladanje snovima. Na taj su način, po svoj prilici ni sami ne znajući, stvorili sanjanje.

Jednoga dana, dok smo prolazili trgom u gradu Oaxaca, don Juan mi je izložio najsažetije određenje sanjanja sa stanovišta vraćanja.

»Vračevi sanjanje smatraju vrlo skrovitim umijećem«, rekao je, »umijećem premještanja spojne točke s njezina uobičajenog mjesta kako bi proširili i uvećali razmjer opažanja.«

Rekao je i kako su stari vračevi ukotvili umijeće sanjanja u pet uvjeta koje su *vidjeli* u protjeku energije ljudskih bića.

Ponajprije, *vidjeli* su da samo ona energetska vlakna koja neposredno prolaze kroz spojnu točku mogu biti učvršćena u postojanom opažaju.

Drugo, *vidjeli* su da, pod uvjetom da je spojna točka premještena na drugo mjesto, bez obzira koliko neprimjetno bilo premještanje, različita se i neuobičajena energetska vlakna počinju kretati kroz nju, podstičući svjesnost i dovodeći do

učvršćivanja ovih neobičajenih energetske polja u čvrsto i postojano opažanje.

Treće, *vidjeli* su da se tijekom uobičajenih snova spojna točka lako može premjestiti na drugo mjesto na površini ili u unutrašnjosti svijetlećeg jajeta.

Četvrto, *vidjeli* su da se spojna točka može nagnati na mijenjanje mjesta izvan svijetlećeg jajeta, u energetska vlakna svemira u cjelini.

I peto, *vidjeli* su da se disciplinom može njegovati i razvijati sustavno premještanje spojne točke tijekom spavanja i uobičajenih snova.

2

PRVA VRATA SANJANJA

Kao uvod u prvu pouku o sanjanju, don Juan mi je drugu pozornost tumačio kao proces napredovanja: proces započinje s idejom koja nam se isprva doima u većoj mjeri neobičnom negoli stvarnom mogućnošću; preobražavajući se u nešto što se može samo osjetiti, nalik kakvom osjetu; naposljetku se preobraća u stanje postojanja ili oblast konkretnosti, nadmoćnu silu koja nam otvara svjetove što nadmašuju i najsmjelija maštanja.

Prilikom objašnjavanja vraćanja, pred vračevima su dvije mogućnosti. Jedna je od njih izlaganje zaokriljeno metaforama o svijetu magijskih razmjera. Druga je mogućnost tumačenja u aspraktnim pojmovima, prikladnim za opisivanje vraćanja. Prednost sam uvijek davao posljednjoj navedenoj mogućnosti, iako nijedna od njih nikada neće moći zadovoljiti racionalni um zapadnjaka.

Don Juan mi je razložio da se ono što podrazumijeva svojim metaforičkim opisima druge pozornosti kao procesa napredovanja sastoji u činjenici da kao posljedični učinak pomicanja spojne točke druga se pozornost ne pojavljuje prirodno, sama po sebi, već mora biti namjeravana, u početku kao ideja, a na svršetku kao postojana i nadzirana svjesnost pomicanja spojne točke.

»Podučit ću te prvom koraku stjecanja sile«, rekao mi je don Juan, započinjući poduke u umijeću sanjanja. »Podučit ću te kako da podstakneš sanjanje.«

»Što znači podstaknuti sanjanje?«

»Podstaknuti sanjanje znači posjedovati točnu i neposredno praktičnu vlast nad cijelim stanjem sanjanja. Na primjer, možeš sanjati da si u učionici. Podstaknuti sanjanje znači ne dozvoliti da se san pretvori u nešto drugo. Iz učionice se nećeš uzverati na planine, na primjer. Drugim riječima, nadzireš gledište učionice i ne dopuštaš snu da isklizne sve dok to sam ne želiš.«

»Je li to moguće izvesti?«

»Dakako. Ovakvo se nadziranje ne razlikuje od nadzora kojeg imaš nad svakom situacijom u svakidašnjem životu. Vračevi su se privikli na takav nadzor, te ga mogu steći u svakom trenutku kada ga žele ili im je potreban. Kako bi se i sam navikao na to, moraš krenuti od vrlo jednostavnog postupka. Noćas, u snovima, moraš gledati u svoje ruke.«

Don Juan mi ovom prigodom nije mnogo rekao tijekom stanja svjesnosti svakidašnjeg svijeta. U sjećanjima na iskustva iz druge pozornosti, međutim, otkrio sam da je naš razgovor bio mnogo produbljeniji i opsežniji. Otkrio sam, na primjer, svoja osjećanja o jalovosti takvoga zadatka, našto mi je don Juan savjetovao da se s njime suočim u smislu potrage na koju sam krenuo, namjesto da o snovima razmišljam kao nečemu ozbiljnom i strahopoštovanja dostojnom, mračnom i neodgonetljivom.

»Budi mrzovoljan koliko te volja tijekom naših razgovora o sanjanju«, rekao mi je. »Objašnjenja uvijek iziskuju duboko razmišljanje. Ali u trenutku kada doista sanjaš, budi lak kao pero. Sanjanje se mora sprovesti čestito i ozbiljno, ali i u okružju smijeha i s povjerenjem u onoga tko nije opterećen brigama u svijetu. Samo se pod takvim uvjetima tvoji snovi mogu preobraziti u sanjanje.«

Don Juan me je uvjeravao da je moje ruke izabrao proizvoljno kao nešto za čime ću tragati u snovima, te da bi

traganje za bilo čime drugime bilo podjednako valjano. Cilj vježbe nije bio u nalaženju neke određene stvari, već u zauzdanju moje pozornosti u sanjanju.

Don Juan mi je pozornost u sanjanju opisao kao nadziranje snova posredstvom učvršćenja spojne točke na njezinu novu mjestu na koju je pomaknuta tijekom snova. Općenitije rečeno, pozornost u sanjanju je nazvao nepojmljivim naličjem svjesnosti koja postoji sama po sebi, iščekujući trenutak kada se može podstaknuti, trenutak kada ćemo joj pridati smisao i svrhu; takva je skrovrta mogućnost koju svatko od nas posjeduje u pričuvi, ali je nikada nema prilike iskoristiti u svakidašnjem životu.

Moji su prvi pokušaji promatranja vlastitih ruku u snovima bili posve promašeni. Nakon mjeseci bezuspješnih pokušaja, posve sam odustao, te se požalio don Juanu na jalovost i promašenost takvog zadatka.

»Postoji sedam vrata«, rekao je u odgovor, »i sanjači moraju otvoriti svih sedam, jedna po jedna. Sada si pred prvim vratima koja moraš otvoriti kako bi sanjao.«

»Zašto mi to nisi prije rekao?«

»Bilo bi beskorisno govoriti ti o vratima sanjanja prije no što si glavom udario o prva. Sada znaš da postoji prepreka i da je moraš savladati.«

Don Juan mi je objasnio da postoje utori i izlazi u energetskom tijeku svemira i da, u osobitu slučaju sanjanja, postoji sedam ulaza koji se doživljavaju kao prepreke, a koje vračevi nazivaju sedam vrata sanjanja.

»Prva su vrata zapreka koju moramo savladati postajući svjesnima posebnog osjeta koji se pojavljuje prije uranjanja u duboki san«, rekao je. »Osjet nalikuje ugodnoj otežalosti koja nam ne dozvoljava otvoriti oči. Ova vrata dostižemo onoga trenutka kada postanemo svjesni da smo zaspali, zatomljeni u tami i otežalosti.«

»Kako postajem svjestan da sam zaspao? Postoje li u tome kakvi koraci koje valja slijediti?«

»Ne. Ne postoje koraci koje valja slijediti. Mora postojati samo namjera da se postane svjestan utonulosti u san.«

»Ali kako se namjerava postati svjestan sna?«

»Namjera ili namjeravanje nešto je o čemu je vrlo teško govoriti. I ja i bilo tko drugi zvučali bismo smiješno kada bismo pokušavali objasniti namjeru. Sjeti se toga kada čuješ što ću ti još reći: vračevi namjeravaju bilo što kako bi namjeravali i to jednostavno izvode samom namjerom.«

»To je besmisleno, don Juan.«

»Obrati pomnijivu pozornost. Jednom ćeš ti morati objašnjavati. Tvrdnja se čini besmislenom jer je ne razumijevaš u ispravnom kontekstu. Nalik svakom čovjeku racionalna uma misliš da je razumijevanje isključiva oblast rasuđivanja ili tvog vlastitog uma.«

Za vračeve, budući se tvrdnja odnosi na namjeru i namjeravanje, njezino razumijevanje pripada oblasti energije. Vračevi vjeruju da će je energetske tijelo razumjeti na način koji se posvema razlikuje od racionalnog puta razumijevanja ako se tvrdnja namjeravano odnosi na energetske tijelo. Sve se sastoji u doticanju energetske tijela. Za to je potrebna energija.«

»Na koji će način energetske tijelo razumjeti ovu tvrdnju, don Juane?«

»Na način tjelesnog osjeta koji se teško može opisati. Morat ćeš ga iskusiti kako bi znao o čemu govorim.«

Očekivao sam detaljnije objašnjenje, ali me je don Juan udario po leđima i tako uveo u drugu pozornost. U to je vrijeme njegov postupak za mene bio obavijen mračnom tajanstvenošću. Mogao sam se zakleti da me je njegov dodir hipnotizirao. Vjerovao sam da me je u trenutku uspavao, te sam se u snu zatekao kako razgovaram s njime na širokoj ulici okruženoj drvoredom u nekom nepoznatom gradu. Bio je to tako živ san, a ja sam u tolikoj mjeri bio svjestan svega da sam se u trenutku zatekao kako se pokušavam orijentirati slijedeći znakove i promatrajući ljude. To zasigurno nije bio engleski ili španjolski grad, ali je svakako bio grad zapadnog svijeta. Činilo se da su stanovnici porijeklom iz Sjeverne Europe, po svoj

prilici Litvanci. Bio sam zaokupljen odgonetanjem oglasnih natpisa i uličnih znakova.

Don Juan me nježno gurne laktom. »Ne zamaraj se time«, reče. »Nismo ni na jednom od mjesta koje bi se moglo odrediti. Posudio sam ti svoju energiju kako bi mogao doseći svoje energetske tijelo, te si na taj način proniknuo u drugi svijet. To neće dugo trajati, stoga vrijeme iskoristi razborito.«

»Promatraj sve, ali pritom ostani neprimjetan. Ne dozvoli da te itko primijeti.«

Koračali smo u tišini. Bila je to vrlo duga ulica koja je na mene ostavila izvanredan utisak. Što sam duže koračao, to je znatniji bio moj osjet uznemirenosti koji je obuzimao cijelu utrobu. Moj je um bio obuzet znatiželjom, ali je tijelo ostalo uznemireno. Bilo je posve jasno da se ne nalazim u ovome svijetu. Kada smo dospjeli do raskršća i zaustavili se, opazio sam da je drveće što se prostiralo niz ulicu bilo vrlo pažljivo porodano. Bilo je niskog drveća velikog, savijenog lišća. Svako je drvo bilo okruženo širokim prostorom za navodnjavanje. Nije bilo korova ni posječenog granja u tim prostorima, kakvi se obično zatiču uokolo drveća u gradovima, već samo ugljeno-crna prašina.

U trenutku kada sam zapazio ivičnjak, prije no što sam zakoračio kako bih prešao preko ulice, uočio sam da nigdje nema automobila. Očajnički sam pokušavao promatrati ljude što su miljeli uokolo nas, tražeći nešto što bi moglo objasniti moju uznemirenost. Promatrajući ih, zapazio sam kako i oni promatraju mene. U trenutku se oko nas stvorio krug plavih i smeđih očiju.

Odjednom mi je sve postalo jasno: sve to uopće nije bio san; nalazili smo se u stvarnosti s onu stranu svega što sam poznao. Okrenuo sam se pogledom tražeći don Juana. Tek što sam bio na pragu saznanja što sve to predstavlja i što je bilo tako neobično u tih ljudi, čudan suh vjetar zapuhnuo mi je lice i posve opsjenio moje misli, te sam tako posve zaboravio što sam htio reći don Juanu. U narednom sam se trenutku zatekao na mjestu s kojeg sam krenuo: u don Juanovoj kući. Ležao sam na slamnatoj prostirci, povijen u jednu stranu.

»Posudio sam ti svoju energiju, te si tako dostigao energetsko tijelo«, reče mi don Juan prozaičnim tonom.

Čuo sam ga kako govori, ali sam sve vrijeme bio posve omamljen. Neobično probadanje u predjelu solarnog pleksusa činilo je moj dah kratkim i bolnim. Znao sam da sam se nalazio na samom pragu otkrića nečeg transcendentalnog o sanjanju i ljudima koje sam vidio, ali ništa od toga nisam mogao jasno razumjeti.

»Gdje smo bili, don Juan?«, upitao sam. »Je li sve bilo samo san? Hipnotičko stanje?«

»Nije bio samo san«, odvratio je. »Bilo je sanjanje. Pomogao sam ti da dopreš do druge pozornosti kako bi namjeravanje razumio kao predmet ne tvojeg rasuđivanja, već energetskog tijela.

U ovom trenutku još nisi u stanju razumjeti važnost svega što si doživio ne samo zato što nemaš dovoljno energije, već i zato što ništa ne namjeravaš. Da si nešto namjeravao, tvoje bi energetsko tijelo odmah razumjelo kako je jedini način namjeravanja usmjeravanje tvoje namjere na bilo što što želiš namjeravati. Ovog sam puta usmjerio tvoju namjeru na postizanje energetskog tijela.«

»Je li cilj sanjanja namjera postignuća energetskog tijela?«, upitao sam, iznenada potaknut neobičnim tijekom misli.

»Svakako bi se moglo tako reći«, odvratio je. »U ovom posebnom slučaju, budući da govorimo o prvim vratima sanjanja, cilj je sanjanja namjera da tvoje energetsko tijelo postane svjesno da si utonuo u san. Neka to učini tvoje energetsko tijelo. Namjeravati znači željeti bez želje, činiti bez činjenja.

»Prihvati izazov namjeravanja«, nastavio je. »Svoju prešutnu odluku bez ijedne misli preobrazi u samouvjeravanje da si postigao svoje energetsko tijelo i da si sanjač. Tako postupajući odmah ćeš se zateći u stanju svjesnosti da si utonuo u san.«

»Kako se mogu uvjeriti da sam sanjač kada to nisam?«

»Kada začuješ da si se u to uvjerio, odmah postaješ razboritiji. Kako se možeš uvjeriti da si sanjač kada znaš da to nisi?

Namjera je oboje: čin samouvjeravanja da si uistinu sanjač, iako nikada ranije nisi sanjao, te čin tvog samouvjerenja.«

»Misliš li time da sebi moram reći da sam sanjač i pokušati sve kako bih u to vjerovao? Je li o tome riječ?«

»Ne, nije. Namjeravanje je mnogo jednostavnije i istodobno mnogo složenije od toga. Ono zahtijeva maštalačku predodžbu, disciplinu i svrhu. U ovom slučaju namjeravati znači postići neupitnu tjelesnu spoznaju da si sanjač. Da si sanjač osjećáš stanicama svoga tijela.«

Don Juan u podsmješljivom tonu nadoda kako nije imao dovoljno energije kako bi mi posudio namjeravanje, te kako je jedini cilj bio da postignem svoje vlastito energetske tijelo. Uvjeravao me je kako je namjeravanje prvih vratiju sanjanja bilo jedno od postignuća što su ga otkrili drevni vračevi kako bi postigli drugu pozornost i energetske tijelo.

Nakon što mi je to rekao, doslovce me je izbacio iz kuće, naređujući mi neka se ne vraćam sve dok namjeravano ne postignem prva vrata sanjanja.

Vratio sam se kući i svake večeri tijekom niza mjeseci liječio na spavanje s namjerom iz svih snaga postati svjestan da tonem u san i u snovima promatram svoje ruke. Drugi dio zadatka - uvjeriti se da sam sanjač i da sam postigao svoje energetske tijelo - bio mi je posve neostvariv.

Jednog popodneva tijekom kratkog sna sanjao sam da promatram svoje ruke. Dubok utisak koji je ovaj san na mene ostavio bio je dovoljan da me u trenutku probudi. Bio je to jedinstven san koji se nije mogao ponoviti. Prošli su tjedni, a ja nisam više bio u stanju postati svjestan da tonem u san ili pronađem svoje ruke. Zapazio sam, međutim, da tijekom snova imam nejasan osjećaj kako postoji nešto što sam činio ali se toga nisam mogao sjetiti. Taj je osjećaj postao tako snažan da me je nastavio buditi u sva moguća vremena tijekom noći.

Kada sam don Juanu povjerio svoje jalove pokušaje prelaženja prvih vratiju sanjanja, pružio mi je stanovite upute. »Tražiti od sanjača da u snovima pronađe neku određenu stvar samo je izlika«, rekao je. »Prava je svrha da se postane

svjestan uranjanja u san. I, ma koliko se to činilo čudnim, ne događa se naređivanjem samome sebi svjesnosti uranjanja u san, već podsticanjem viđenja bilo čega što se promatra u snu.»

Rekao mi je kako sanjači brzim i hotimičnim pogledom uočavaju sve što se zatiče u snu. Ako svoju pomnjinost u sanjanju usmjere na nešto određeno, to je samo mjesto s kojeg se odvajaju. S tog se mjesta sanjači kreću dalje kako bi promatrali druge sadržaje snova, vraćajući se na mjesto odvajanja što je češće moguće.

Nakon upornih nastojanja, u svojim sam snovima zaista pronašao ruke, ali to nikada nisu bile moje ruke. Bile su to ruke za koje se samo činilo da su moje, ruke koje su promijenile oblik, ponekad postajući i zastrašujućeg izgleda. Ostatak sadržaja mojih snova bio je u pravilu uvijek ugodno privlačan. Gotovo da mi je pošlo za rukom podstaknuti viđenje svega na što sam usmjeravao pažnju.

Tako sam postupao tijekom nekoliko mjeseci, sve dok se jednoga dana moja sposobnost sanjanja nije vidljivo izmijenila. Nisam učinio ništa posebno izuzevši što sam neprestance bio vrlo odlučan postati svjesnim uranjanja u san i pronaći svoje ruke.

Sanjao sam da sam posjetio svoj rodni grad. Grad koji sam sanjao nije uopće nalikovao mojem rodnom gradu, ali sam na neki čudan način bio uvjeren da je riječ o gradu u kojem sam rođen. Sve je započelo kao običan, iako vrlo živ san. Zatim se svjetlost u snu promijenila. Likovi su postali izoštriji. Ulica kojom sam koračao postala je upadljivo stvarnija no trenutak ranije. Noge su me počele boljeti. Mogao sam osjetiti kako su stvari neočekivano teške. Kada sam, na primjer, udario vrata ne samo što sam osjetio bol u koljenu kojim sam nalegao na vrata, već sam bio i bijesan zbog svoje nespretnosti.

Doslovce sam hodao gradom sve dok nisam postao posve- ma iscrpljen. Vidio sam sve što sam mogao vidjeti kao posjetitelj koji šeta ulicama grada. Nije bilo nikakve razlike između hoda u snu i stvarnog hoda. Zaista sam obišao sve ulice grada koji sam posjetio prvi puta.

»Mislim da si pretjerao«, rekao je don Juan nakon što je saslušao moje izvješće. »Sve što se od tebe tražilo bilo je da osvijestiš svoje uranjanje u san. Ono što si učinio nalikuje rušenju cijelog zida samo da bi ubio komarca koji na njemu sjedi.«

»Misliš li, don Juan, da sam zaista pretjerao?«

»Ne. Ali očigledno je da nastojiš ponoviti nešto što si ranije učinio. Kada sam naveo tvoju spojnu točku na pomicanje, te smo se tako ti i ja zatekli u tom tajanstvenom gradu, ti nisi spavao. Sanjao si, ali nisi spavao, što znači da tvoja spojna točka nije dostigla to mjesto tijekom uobičajenog sna. Prisilio sam je na pomicanje.

»Isto mjesto zasigurno možeš i sam dostići posredstvom sanjanja, ali ti ne bih savjetovao da to sada činiš.«

»Je li to opasno?«

»I te kako! Sanjanje mora biti vrlo umjereno. Nije dozvoljen nijedan pogrešan pokret. Sanjanje je proces buđenja, postizavanja nadzora. Naša pozornost u sanjanju mora biti sustavno izvježbana jer ona predstavlja vrata u drugu pozornost.«

»Kakva je razlika između pozornosti u sanjanju i druge pozornosti?«

»Druga je pozornost nalik oceanu, dok je pozornost u sanjanju poput rijeke koja se u njega ulijeva. Druga je pozornost preduvjet osvještavanja cjelokupnih svjetova, cjelokupnih kakav je i naš svijet, dok je pozornost u sanjanju preduvjet osvještavanja pojedinosti naših snova.«

Neprestance je isticao kako je pozornost u sanjanju ključ svakog pokreta u vječnom svijetu. Rekao je kako među mnoštvom pojedinosti naših snova postoje ozbiljna energetska sukobljavanja, stvari koje su u naše snove umetnute izvana, stranom silom. Biti u stanju pronaći ih i slijediti - u tome se sastoji vraćanje.

Način na koji je sve to isticao bio je tako naglašen i istaknut da sam bio prisiljen zamoliti ga da mi sve još jednom objasni. Oklijevao je za trenutak prije no što je odgovorio.

»Snovi su, ako ne vrata, svakako otvor u vratima u druge svjetove«, započeo je tumačenje. »Kao takvi, snovi su dvosmjerne ulice. Naša svjesnost prolazi kroz takav otvor u vratima u druge oblasti, a te oblasti odašilju svoje izvidnike u naše snove.«

»Tko su ti izvidnici?«

»Energetski naboji koji se miješaju s pojedinostima naših uobičajenih snova. Oni su raspuknuća strane energije koja prodire u naše snove, a mi ih tumačimo kao nama poznate ili nepoznate.«

»Žao mi je, don Juane, tvoje pripovijedanje ne mogu uhvatiti ni za rep ni za glavu.«

»Ne možeš jer uporno ustrajavaš na razmišljanju o snovima na način koji ti je poznat: posredstvom onoga što nam se u snovima objavljuje. Ja, pak, ustrajavam na drugoj mogućnosti: otvoru u vratima u druge oblasti opažanja. Kroz taj otvor prodiru struje nepoznate energije. Potom um ili mozak ili bilo što drugo prima takve struje energije, te ih pretvara u dijelove naših snova.«

Zastao je, očigledno kako bi mi pružio prigodu da shvatim sve što je rekao. »Vračevi su svjesni takvih strujanja strane energije«, nastavio je. »Zapažaju ih i nastoje ih izdvojiti od uobičajenih pojedinosti svojih snova.«

»Zašto ih izdvajaju, don Juane?«

»Jer dolaze iz drugih oblasti. Ako ih slijedimo do njihova izvora, služe nam kao vodiči u oblasti takve tajanstvenosti da vračevi drhte na sam spomen takve mogućnosti.«

»Kako ih vračevi izdvajaju od uobičajenih pojedinosti svojih snova?«

»Vježbom i nadzorom svoje pozornosti u sanjanju. U jednom ih trenutku pozornost u sanjanju otkriva među pojedinostima snova, te se na njih usredotočuje. Potom nestaje cijeli san, te preostaje jedino strana energija.«

Don Juan nije htio nastaviti s objašnjenjem. Vratio se tumačenju mogeg iskustva sanjanja, te ustvrdio kako je, sve u svemu, moj san morao prihvatiti kao moj prvi istinski pokušaj

sanjanja, a to znači da sam uspio u postizavanju prvih vratiju sanjanja.

Tijekom drugog raspravljanja jednom drugom prigodom odjednom je iznova stao razgovarati o istoj temi. Rekao je: »Ponovit ću što moraš činiti u svojim snovima kako bi prošao kroz prva vrata sanjanja. Ponajprije moraš usredotočiti svoj pogled na bilo što što po svojem izboru izabereš za polazište. Potom pogled moraš preusmjeriti na drugu pojedinost koju valja promatrati kratkim i odsječnim pogledima. Usredotoči svoj pogled na onoliko mnogo stvari koliko ti to pođe za rukom. Zapamti da se likovi neće kretati ako samo nakratko svратиш pogled. Potom se vrati prvoj pojedinosti koju si promatrao.«

»Što znači proći kroz prva vrata sanjanja?«

»Prva vrata sanjanja dostižemo u trenutku kada postanemo svjesni uranjanja u san ili, nalik tvom slučaju, neusporedivo živim snom. Jednom kada dostignemo vrata, moramo proći kroz njih tako što ćemo biti u stanju podstaknuti pogled na bilo koju pojedinost naših snova.«

»U stanju sam gotovo netremice promatrati pojedinosti svojih snova, ali se one isuviše brzo rasplinjuju.«

»To je upravo ono što ti nastojim reći. Kako bi razbistrili i učvrstili nestalnost svojih snova, vračevi su se dosjetili uporabe polazišne pojedinosti. Svakog puta kada je izdvojiš i netremice staneš promatrati, dobivaš napon energije, stoga u početku nemoj zadržavati pogled na isuviše mnogo stvari u svojim snovima. Četiri je pojedinosti sasvim dovoljno. Kasnije možeš povećati opseg sve dok ne uzmogneš pogledom obuhvatiti sve što želiš. Onoga trenutka kada se likovi stanu kretati, a ti osjetiš da gubiš nadzor, vrati se na svoju polazišnu pojedinost, te započni sve ispočetka.«

»Vjeruješ li da sam zaista dostigao prva vrata sanjanja, don Juane?«

»Da, a to je veliko postignuće. Kako budeš napredovao otkrit ćeš kako će ti sanjanje sada lako polaziti za rukom.«

Mislio sam da don Juan pretjeruje ili me laskavim riječima samo podstiče i ohrabruje. Uvjerio me je, međutim, da govori istinu.

»Stvar koja u najvećoj mjeri zbunjuje sanjače«, rekao je, »jest što, dosižući prva vrata, istodobno dosižu i energetsko tijelo.«

»Što je ustvari energetsko tijelo?«

»Naličje tvarnog tijela, ustrojstvo nalik duhu koje je sačinjeno od čiste energije.«

»Nije li i tvarno tijelo sačinjeno od energije?«

»Da, dakako. Razlika je u tome što energetsko tijelo posjeduje samo obličje i očitovanje, ali ne i masu. Budući je čista energija, u stanju je činiti takva očitovanja koja su izvan mogućnosti tvarnog tijela.«

»Što, na primjer, don Juane?«

»Prelaženje na kraj svemira u jednom jedinom trenutku. Sanjanje je umijeće preoblikovanja energetskog tijela tako da ono postane savitljivo i postojano tijekom postepena vježbanja.

»Posredstvom sanjanja oblikujemo svoje energetsko tijelo sve dok ne postane jedinica koja je sposobna za opažaj. Opažanje energetskog tijela, iako je podstaknuto našim uobičajenim načinom opažanja svakidašnjeg svijeta, neovisno je opažanje jer posjeduje svoju vlastitu oblast.«

»Kakva je to oblast, don Juane?«

»Energija. Energetsko se tijelo odnosi prema energiji na način energije. Postoje tri načina na koja se energetsko tijelo odnosi prema energiji tijekom sanjanja: može opažati energiju u njezinu strujanju, može koristiti energiju kako bi se odaslalo nalik munji u sasvim neočekivane oblasti, ili je može opažati na način na koji uobičajeno opažamo svijet.«

»Što znači opažati energiju u njezinu strujanju?«

»To znači vidjeti. Znači da energetsko tijelo vidi energiju neposredno nalik svjetlosti, podrhtavajućoj struji ili kao vrtlog. Ili je, pak, neposredno osjeća kao udar ili osjet koji može biti i bolan.«

»Što je s drugim načinom o kojem si govorio, don Juane? O tome da energetsko tijelo koristi energiju kao polet.«

»Budući da je energija svoja navlastita oblast, za energiju ne predstavlja nikakvu poteškoću da se koristi strujama energije što postoje u svemiru kako bi se odaslala. Sve što joj valja učiniti jest jednostavno izdvajanje struja i protjecanje zajedno s njima.«

Zastao je za trenutak. Činio se neodlučnim da li da nešto doda svojem razlaganju, ali u to nije bio siguran. Nasmiješio mi se i, upravo u trenutku kada sam mu htio postaviti naredno pitanje, nastavio je sa započetim objašnjenjem.

»I prije sam ti spominjao da vračevi u svojim snovima izdvajaju izvidnike iz drugih oblasti«, rekao je. »Njihova energetska tijela to čine. Ona prepoznaju energiju i slijede je. Za sanjače, međutim, nije poželjno da se duže zadržavaju u potrazi za izvidnicima. Bio sam nesklon govoriti ti o tome zbog lakoće kojom se može postati obuzet takvim traganjem.«

Don Juan je potom brzo stao govoriti o sasvim drugim stvarima. Pomnivo mi je ocrtao cijeli niz posebnih vježbi sanjanja. U to mi se vrijeme činilo da je njegovo razlaganje na jednoj razini posve nerazumljivo, dok je s drugog stajališta bilo sasvim logično i shvatljivo. Neprestance je ponavljao da je postizavanje prvih vratiju sanjanja pod svjesnim nadzorom način postizavanja energetskog tijela. Zadržati takvo stanje u vlasti jedino je u vlasti same energije. Vračevi postižu energiju putem udvostručavanja energije koju posjeduju na mnogo razboritiji način, te je koriste za opažanje svakidašnjeg svijeta.

Kada sam nagovorio don Juana da mi sve to potanje objasni, ustvrdio je kako svi mi posjedujemo ograničenu količinu osnovne energije. Ta je količina sva energija koju imamo, te je cijelu koristimo za opažanje i djelovanje u našem proždirućem svijetu. U nekoliko je prigoda ponovio, kako bi što više istaknuo činjenicu, da nigdje ne postoji više energije koju bismo mogli koristiti jer je sva naša raspoloživa energija već upotrijebljena, te u nama ne postoji ni trunka energije koja bi preostala za neuobičajeno opažanje kao što je sanjanje.

»Kamo nas to vodi?«, upitao sam.

»Vodi nas krađi energije na svakom mjestu na kojem je možemo pronaći«, odvratio je.

Don Juan mi je objasnio da vračevi imaju posebnu metodu krađe. Razborito udvostručuju svoju energiju smanjujući sve što smatraju suvišnim u svojem životu. Ovu metodu nazivaju postupkom vraćanja. Ustvari, postupak je vraćanja, kako je to ustvrdio don Juan, lanac izbora u vladanju koji se odnose na svakidašnji svijet, mnogo razboritijih izbora no što su nas njima podučavali naši preci. Ovi su postupci vraćanja namijenjeni obnavljanju naših života mijenjanjem naših osnovnih odgovora na činjenicu života.

»Kakvi su ti osnovni odgovori?, upitao sam.

»Postoje dva načina suočavanja s činjenicom života«, odvratio je. »Jedan je način posvemašnja predaja pred tom činjenicom, mirno prihvatanje njezinih zahtjeva ili borba s njima. Drugi se način sastoji u preoblikovanju našeg posebnog životnog položaja kako bi odgovarao novim ustrojstvima.«

»Možemo li zaista preoblikovati naš životni položaj, don Juane?«

»Nečiji posebni životni položaj može biti preoblikovan kako bi odgovarao njegovim svojstvenostima«, bio je uporan don Juan. »Sanjači to čine. Ova ti se tvrdnja doima pretjeranom? Neće ti se činiti takvom ako uzmeš u obzir kako malo o sebi znamo.«

Rekao je kako je njegova briga kao učitelja da me učini posvema obuzetim životom i činjenicom življenja; drugim riječima, razlikom između života kao posljedice bioloških snaga i čina življenja kao predmeta spoznaje.

»Kada vračevi govore o preoblikovanju nečijeg životnog položaja«, nastavio je objašnjavati don Juan, »pod time misle na preoblikovanje svjesnosti življenja. Posredstvom preoblikovanja te svjesnosti možemo postići dovoljno energije da dostignemo i podstrekujemo energetsko tijelo, a njime zasigurno možemo preoblikovati cijeli smjer i posljedice naših života.«

Don Juan je prekinuo naš razgovor o sanjanju savjetujući mi ne samo da razmišljam o onome što mi je govorio, već da sve to i oživotvorim stalnim ponavljanjem. Tvrdio je kako sve novo u našim životima, kao što su pojmovi vraćanja kojima

me je podučavao, mora biti ponavljano sve do potpunog iscrpljenja dok naposljetku ne postanemo posve otvoreni za njihovo prihvaćanje. Istaknuo je da je ponavljanje način na koji su nas naši preci navikli na vršenje svih funkcija u svakidašnjem svijetu.

Kako sam nastavljao s vježbama u sanjanju, postigao sam naposljetku sposobnost da ostanem posve svjestan uranjanja u san, kao i sposobnost da se u snu zaustavim kako bih po svojoj volji ispitao sve što je bilo sadržaj sanjanja. Takvo je iskustvo bilo zaista čudesno.

Don Juan mi je rekao kako u trenutku dok zadržavamo nadzor nad našim snovima, zadržavamo i umješnost vladanja pozornošću u sanjanju. Bio je u pravu kada je tvrdio da pozornost u sanjanju počinje igrati svoju ulogu u trenutku kada je prizvana da to čini, kada joj je pridana odgovarajuća svrha. Takvo uvlačenje u igru nije proces u onom smislu u kojem bi se to na uobičajeni način moglo shvatiti: radije je stalno djelujući sustav operacija ili niz činidba ili funkcija koje dovode do konačnog ishoda. Drugim riječima, ono je buđenje. Nešto što je dotada bilo uspavano iznenada postaje djelatno.

3

DRUGA VRATA SANJANJA

Tijekom vježbi u sanjanju ustanovio sam da učitelj sanjanja mora stvoriti poučavateljsku sintezu kako bi istaknuo svaku od pojedinosti svoga poučavanja. U suštini, ono što je don Juan želio postići u ostvarenju mojeg prvog zadatka sastojalo se u uvježbavanju moje pozornosti u sanjanju putem učvršćivanja pojedinosti mojih snova. Kako bi to postigao koristio se izoštravanjem zamisli o osvješćivanju uranjanja u san. Njegova je izlika bila u tvrdnji da je jedini način osvješćivanja uranjanja u san ispitivanje elemenata nečijih snova.

Tek što sam otpočeo s vježbama u sanjanju shvatio sam da je uvježbavanje pozornosti u sanjanju od suštinske važnosti za sanjanje. Razboritom se rasuđivanju, međutim, činilo nemogućim da se može vježbati svjesnost na razini snova. Don Juan je tvrdio da je djelatni element takvog vježbanja upornost, te kako se um i sve njegove racionalne zapreke ne mogu natjecati s upornošću. Prije ili kasnije, tvrdio je, slamaju se zapreke uma pod utjecajem upornosti, te na svjetlost dana dopire pozornost u sanjanju.

Kako sam vježbao učvršćivanje i zadržavanje pozornosti u sanjanju i usredotočivanje na pojedinosti snova, počeo sam osjećati osobitu samouvjerenost koja je bila u tolikoj mjeri dojmљiva da sam za razjašnjenje morao upitati don Juana.

»Tvoje prodiranje u drugu pozornost daruje ti takav osjećaj samopouzdanja«, rekao je. »To od tebe zahtijeva još veću mjeru razboritosti i ozbiljnosti. Kreći polako, ali se nemoj zaustavljati i, prije svega, nemoj o tome govoriti. Samo čini!«

Rekao sam mu kako sam tijekom vježbanja potvrdio sve o čemu mi je dotada govorio - ako se nakratko pogleda bilo što u snu, likovi ne iščezavaju. Dodao sam kako je zahtjevniji dio vježbi u slamanju prvih zapreka koje onemogućavaju osvježivanje snova i pridavanje pune svjesnosti onome što se sanja. Zamolio sam don Juana da mi izloži svoje mišljenje o tome jer sam iskreno vjerovao da je takva zapreka psihološke prirode, te da je stvorena na društvenoj osnovi koja blagonaklono prihvaća ugodne, a odbija prihvatiti neugodne snove.

»Zapreka je više negoli društvene osnove«, odvratio je. »Riječ je o prvim vratima sanjanja. Sada kada si kroz njih prošao čini ti se nerazboritim da se na tome zadržiš i obratiš pozornost na pojedinosti svojih snova. To je tek pogrešna samouvjerenost. Prva vrata sanjanja povezana su s tijekovima energije u svemiru. To je prirodna zapreka.«

Don Juan me je naveo da pristanem na razgovor o sanjanju samo u drugoj pozornosti i u vrijeme koje bude smatrao prikladnim. Ohrabrio me je za vježbanje tijekom tog vremena, te obećao da se sam neće uplitati u tijek mojih snova.

Što sam više stjecao savršenstvo umijeća uranjanja u sanjanje, neprestance sam doživljavao osjete za koje sam smatrao da su od velike važnosti, kao na primjer osjećaj da se kotrljam u jarak dok bih uranjao u san. Don Juan mi nikada nije rekao da su to besmislena i bespredmetna osjećanja, već me je naveo da ih zabilježim u svojim spisima. Tek mi je danas jasno kako sam u njegovim očima izgledao nerazborit. Danas, kada bih sam podučavao sanjanje, zasigurno bih obeshrabrio svaki sličan pokušaj vladanja na način na koji sam se sam vladao. Don Juan me je samo ismijao nazivajući me prikrivenim ego-manijakom koji se pravi da nastoji prikriti svoje osjećanje važnosti i veličine, pa ipak vodi sitničav i nadosobno obojeni dnevnik pod nazivom »Moji snovi«.

Svaki put kada bi mu se za to ukazala prigoda, don Juan je isticao kako energija mora osloboditi pozornost u sanjanju njegove društvene obojenosti što proistječe iz udvostručavanja naše postojeće energije. Ništa nije moglo biti istinitije. Iskrsavanje pozornosti u sanjanju neposredna je posljedica ispravljanja naših života. Budući da ne posjedujemo, kako je to don Juan ustvrdio, nikakav način prikapčanja u bilo kakav vanjski izvor energije, prisiljeni smo udvostručavati svoju postojeću energiju na bilo koji mogući način.

Don Juan je ustrajavao na tvrdnji da je način vraćanja da tako slikovito kažemo, pokretna osovina udvostručavanja energije, te da je od svih mogućih metoda vraćanja najučinkovitije »gubljenje osjećanja vlastite važnosti.« Bio je posve uvjeren da je takav postupak neizbježan za sve što vraćevi čine, te je zbog toga neizmjereno veliko značenje pridavao upućivanju svih svojih učenika na ispunjavanje tog zadatka. Smatrao je da je osjećanje vlastite važnosti ne samo vraćev najveći neprijatelj, već i prokletstvo čovječanstva.

Don Juan je potkrepljivao svoju tvrdnju mislju da se najveći dio naše energije troši za održavanje našeg osjećanja vlastite važnosti. To je najočiglednije u našoj beskrajnoj brizi za način na koji se vladamo i iskazujemo sebe u tom smislu što jasno dajemo do znanja čemu se divimo, što nam se sviđa ili što cijenimo. Mislio je da, ako smo sposobni izgubiti ponešto na osjećanju vlastite važnosti, dogodit će nam se dvije izvanredne stvari. Prvo, oslobodit ćemo svoju energiju nastojanja na održanju privida zamisli o svojoj veličini; drugo, opskrbit ćemo se s dovoljno energije da prodremo u drugu pozornost kako bismo uočili stvarnu veličinu svemira.

Bilo mi je potrebno više od dvije godine kako bih postao sposoban učvrstiti svoju nepostojanu i kolebljivu pozornost u sanjanju na bilo što što sam mogao poželjeti. U tome sam postigao takvo savršenstvo da sam imao osjećaj kako sve to neprestance činim cijeloga svog života. Čudno je bilo samo to da se nisam mogao prisjetiti vremena kada nisam imao takvu sposobnost. Ipak sam se mogao prisjetiti kako mi je teško bilo čak i pomisliti na takvo što kao mogućnost. Postalo mi je jasno

da je sposobnost ispitivanja sadržaja snova zasigurno posljedica prirodnog ustrojstva našeg bića, po svoj prilici nalik našoj sposobnosti hodanja. Tjelesno smo preduvjetovani za hodanje na jedan način, drugim riječima na dvije noge, iako nam je potreban ogroman napor da bismo zaista naučili hodati.

Ovakva nova sposobnost zagledanja u pojedinosti snova bila je popraćena ustrajnim mukotrpnim prisiljavanjem da se podsjetim na promatranje elemenata mojih snova. Bio sam svjestan svojeg prisilnog iskrivljenja karaktera, ali je u mojim snovima takva prisilnost bila u mnogome uvećana. Postala je štoviše toliko uočljivom da ne samo što sam samome sebi zamjerao takvu iskrivljenost, već sam se stao i pitati je li riječ o iskrivljenosti ili nečem drugom. Čak sam u jednom trenutku pomislio da gubim razum.

»Sa sobom sam vodio beskrajne razgovore tijekom snova, podsjećajući se na promatranje pojedinosti snova«, rekao sam don Juanu.

U cijelosti sam poštivao naš dogovor da ćemo o sanjanju razgovarati samo kada on načne takav razgovor. Smatrao sam, međutim, da je žurno o tome progovoriti.

»Čini li ti se da nije riječ o tebi, već o nekom drugom?«, upitao me je.

»I na to sam pomišljao, da. U takvim prigodama ne činim se nalik samome sebi.«

»Tada to niti nisi ti. Još nije vrijeme da ti objasnim tu pojavu. Recimo samo da nismo sami u ovome svijetu. Recimo da postoje i drugi svjetovi koji su pristupačni sanjačima, cjeloviti svjetovi. Iz tih drugih cjelovitih svjetova ponekad do nas dopiru energetske jedinice. Sljedeći put kada se začuješ kako sebi prebacuješ u svojim snovima, razbjesni se i izdaj glasnu naredbu. Reci, »Prestani!««

Dospio sam i u drugu izazovnu oblast: sjetiti se tijekom sna izdati naredbu. Vjerovao sam kako sam se, po svoj prilici zbog takva tegobna dodijavanja prilikom slušanja kako samome sebi neprestance zamjeram, doista i prisjetio viknuti, »Prestani!« Zamjerenje je istoga trena prestalo i nikada se više nije ponovilo.

»Ima li svaki sanjač takva iskustva?«, upitao sam don Juana kada sam ga sljedeći puta vidio.

»Neki imaju«, odvratio mi je posve bez zanimanja za takvo pitanje.

Stao sam se hvalisati neobičnošću svojih doživljaja. Prekinuo me je rekavši, »Sada si spreman proći kroz druga vrata sanjanja.«

Iskoristio sam prigodu da potražim još neke odgovore na pitanja koje mu dotada nisam imao prilike postaviti. Ono što sam doživio prvi puta kada me je natjerao na sanjanje bilo mi je prvo na umu. Rekao sam don Juanu da sam promatrao elemente svojih vlastitih snova u njihovim istinskim sadržajima, te nikada nisam iskusio ništa ni približno nalik njihovoj jasnoći i bistrini u pojedinostima.

»Što više o tome razmišljam«, rekao sam, »to mi je sve zagonetnije. Promatrajući ljude u tom snu, doživio sam strah i odbojnost koje ne mogu zaboraviti. Što je predstavljao taj osjećaj, don Juane?«

»Mislim da se tvoje energetsko tijelo stopilo sa stranom energijom toga mjesta, te proživjelo vrijeme njegova života. Prirodno, osjećao si se prestrašen i prepun odbojnosti; prvi puta u svojem životu iskusio si stranu energiju.

»Posjeduješ sklonost da se vladaš nalik vračevima davnine. Istoga trenutka kada ti se pruži prigoda, odvajaš svoju spojnu točku. U tom se trenutku o kojem govorimo tvoja spojna točka pomaknula na popriličnu udaljenost. Ishod je bio što si nalik starim vračevima putovao s onu stranu poznatog svijeta. Vrlo dojmljivo, ali i vrlo opasno putovanje.«

Zanemario sam njegove izjave za ljubav svojih zanimanja, te ga upitao, »Je li taj grad možda bio na drugoj planeti?«

»Sanjanje ne možeš objasniti na način poznatoga ili onoga za što očekuješ da bude poznato«, rekao je. »Sve što ti mogu reći jest da grad koji si posjetio nije bio s ovoga svijeta.«

»Odakle je bio?«

»Izvan ovoga svijeta, dakako. Nisi toliko glup. Bila je to prva stvar koju si zapazio. Ono što te je navelo da se krećeš u

krugovima tvoja je nesposobnost zamišljanja ičega što nije s ovoga svijeta.«

»Gdje se nalazi ono što je izvan ovoga svijeta, don Juane?«

»Vjeruj mi, najneobičnije je ozračje vraćanja ustrojstvo koje nazivamo nepripadnim našem svijetu. Pretpostavio si, na primjer, da sam i ja vidio iste stvari kao i ti. Dokaz je tome što nikada nisi pitao što sam vidio. Ti i samo ti vidio si grad i ljude u tom gradu. Ja nisam vidio ništa slično tome. *Vidio* sam energiju. Izvan ovoga svijeta nalazio se samo za tebe u toj prigodi grad.«

»Ali u tom slučaju, don Juane, to nije bio stvarni grad. Postojao je samo za mene, u mojem umu.«

»Ne, nije tako. Sada nastojiš nešto transcendentalno svesti na nešto svjetovno. Ne možeš to učiniti. Putovanje je bilo stvarno. Vidio si grad. Ja sam *vidio* energiju. Nijedan od nas nije ni u krivu ni u pravu.«

»Zbunim se kada govoriš o stvarima koje su stvarne. Prije si rekao da smo dospjeli na stvarno mjesto. Ali ako je bilo stvarno, kako možemo imati dva različita viđenja iste stvari?«

»Vrlo jednostavno. Imamo dva različita viđenja jer smo u to vrijeme imali dvije različite razine jednolikosti i sraščivanja. Objasnio sam ti da su ta dva svojstva ključ opažanja.«

»Misliš li da se mogu vratiti u taj grad?«

»Ti si me ondje odveo. Ne znam. Ili možda i znam ali ne umijem objasniti. Ili možda umijem objasniti ali to ne želim. Morat ćeš pričekati i sam se domisliti što je na stvari.«

Odbio je svaki dalji razgovor.

»Krenimo na posao«, rekao je. »Druga vrata sanjanja dostižeš u trenutku kada se probudiš iz sna u drugi san. Možeš sanjati onoliko snova koliko to želiš ili onoliko koliko si ih u stanju sanjati, ali moraš imati i prikladni nadzor i ne buditi se u nama poznati svijet.«

Obuzeo me panični strah. »Želiš li reći da se nikada ne smijem probuditi u ovome svijetu?«, upitao sam.

»Ne, nisam to mislio. Ali sada kada si već načeo razgovor O tome, moram ti reći da je pred tobom izbor. Čarobnjaci davnine su se služili time da se nikada ne bude u nama poznatom svijetu. I neki su od vračeva mog vremena upravo tako postupali. To se svakako može učiniti, ali ti to ne preporučujem. Ono što od tebe tražim jest da se prirodno probudiš u trenutku kada je za tebe san završio, ali tijekom sanjanja želim da vrijeme provedeš u snovima i probudiš se u drugom snu.«

Začuo sam samoga sebe kada postavljam isto pitanje kao i prvi puta kada mi je govorio o zasnivanju. »Ali, je li to moguće učiniti?«

Don Juan je očigledno primijetio moju zbunjenost, te je smijući se ponovio odgovor kojeg mi je već dao. »Dakako, moguće je. Takav se nadzor ne razlikuje od nadzora koji imamo nad drugim prigodama u našem svakidašnjem životu.«

Brzo sam prikrrio svoju zbunjenost, te bio spreman upitati mnoštvo drugih pitanja, ali me don Juan preduhitrio i stao objašnjavati ozračja drugih vrata sanjanja što me je dovelo samo u stanje još tjeskobnije nelagode.

»Postoji jedna poteškoća s drugim vratima«, rekao je. »Riječ je o poteškoći koja može biti ozbiljna, ovisno o iskrivljenosti nečijeg karaktera. Ako je tvoja namjera dopustiti sebi prijanjanje za stvari ili situacije, tada smo u slijepoj ulici.«

»Kako to, don Juane?«

»Razmisli za trenutak. Već si iskusio neobičan užitak u ispitivanju sadržaja svojih snova. Zamisli se kako prelaziš iz sna u san promatrajući sve, ispitujući svaku pojedinost. Vrlo je jednostavnostavno shvatiti kako je takvim načinom lako zapasti u pogibeljne dubine. Posebice ako si voljan dopustiti sebi takvo poniranje.«

»Ne bi li tijelo ili mozak spontano prekinuli takvo poniranje?«

»Kada bi bila riječ o prirodnom stanju spavanja, uobičajenom stanju na koje si navikao. Ali nije riječ o takvu stanju. Riječ je o sanjanju. Sanjač je prijelaskom prvih vratiju već postigao energetska tijelo. Ono što se zaista prenosi prilikom

prolaska kroz druga vrata, preskakivanjem iz sna u san, energetsko je tijelo.«

»Što bi sve to trebalo značiti, don Juane?«

»To znači da prilikom prolaska kroz druga vrata moraš u većem razmjeru i staloženije namjeravati nadzirati svoju pozornost u sanjanju: to su jedine sigurne vratnice za sanjače.«

»Kakve su te sigurne vratnice?«

»Otkrit ćeš da je jedini stvarni cilj sanjanja usavršavanje energetskog tijela. Savršeno energetsko tijelo, između ostalog dakako, posjeduje takav nadzor nad pozornošću u sanjanju da se ono može zaustaviti kada je to potrebno. To su sigurne vratnice koje su sanjačima na raspolaganju. Bez obzira u kojoj su mjeri dopuštene u određenom trenutku, sanjačeva pozornost u sanjanju mora ih održavati raspoloživima u svakom trenutku.«

Iznova sam započeo sa svladavanjem novog zadatka sanjanja. Ovoga je puta cilj bio prikriveniji, a time i teškoća veća. Upravo kao i u prvom zadatku, nisam mogao dokučiti što mi je činiti. Bio sam obuzet obeshrabrujućom sumnjom da mi nikakvo mnoštvo vježbi neće biti od velike pomoći. Nakon nebrojenih promašaja, posve sam odustao, te se odlučio zadržati na jednostavnom nastavku vježbi učvršćivanja pozornosti u sanjanju na svaku pojedinost mojih snova. Prihvaćanje vlastite nesposobnosti pridavalo mi je stanoviti napon, te sam postao pripravniji podsticati viđenje bilo koje pojedinosti u svojim snovima.

Prošla je godina dana bez ikakve promjene. Zatim se jednoga dana nešto promijenilo. U trenutku kada sam promatrao prozor u snu, nastojeći otkriti mogu li vidjeti i prizor izvan sobe, neka sila nalik vjetru koju sam osjetio kao zujanje u ušima, izvukla me je kroz prozor. Trenutak prije tog izvlačenja moja je pozornost u sanjanju bila zahvaćena neobičnim ustrojstvom na stanovitoj udaljenosti. Doimalo se nalik traktoru. Sljedećeg sam se trenutka zatekao kako stojim pokraj njega i ispitujem ga.

Bio sam sasvim svjestan da sanjam. Ogledao sam se ne bih li otkrio što se nalazi iza prozora kroz koji sam gledao. Prizor je predstavljao posjed u unutrašnjosti. Na obzoru nije bilo kuća. Iščekivao sam da se udubim u prizor. Mnoštvo poljoprivrednih strojeva što se nalazilo uokolo kao napušteno privuklo je moju pažnju. Ispitivao sam pokretne strojeve, traktore, kosilice za travu, oračice i rezalice za granje. Bilo je toliko strojeva da sam u trenutku zaboravio svoj izvorni san. Potom sam se nastojao orijentirati promatranjem neposredno bliskog prizora. Bilo je nešto u daljini što je nalikovalo oglasnoj ploči, te neki telefonski stupovi uokolo nje.

Onoga trenutka kada sam pažnju usredotočio na oglasnu ploču, našao sam se kraj nje. Čelična građa oglasne ploče utjerala mi je strah u kosti. Bilo je nečeg prijetećeg u njoj. Na oglasnoj se ploči nalazila slika zgrade. Stao sam čitati natpis: bio je to motelski oglas. Bio sam neobično siguran da se nalazim u Oregonu ili Sjevernoj Kaliforniji.

Tražio sam i druge pojedinosti u okolini svoga sna. Vidio sam planine na velikoj udaljenosti i zelene okrugle brežuljke na većoj blizini. Na tim su se brežuljcima nalazile nakupine za koje sam mislio da su kalifornijski hrastovi. Želio sam da me primame ti zeleni brežuljci, ali su me namjesto njih primamile udaljene planine. Bio sam uvjeren da je riječ o Sierri.

Sva me je energija sanjanja napustila na tim planinama. Prije no što se to dogodilo, međutim, bio sam primamljen svakom mogućom pojedinosti sna. Moj je san prestao biti san. Koliko se ticalo moje sposobnosti opažanja, nalazio sam se zaista na Sierri, zureći u duboke tjesnace, stijene, drveće, špilje. Sa strmih kosina prešao sam na planinske vrhunce sve dok mi nije ponestalo pomnljivosti, te se pozornošću u sanjanju više nisam mogao usredotočiti ni na što. Osjetio sam da gubim nadzor. Naposljetku je iščezao i sam prizor i sve se zavilo u tamu.

»Dostigao si druga vrata sanjanja«, rekao mi je don Juan nakon što sam mu ispriповjedio svoj san. »Sada moraš proći kroz njih. Prolaženje kroz druga vrata vrlo je ozbiljna stvar; zahtijeva vrlo disciplinirani napor.«

Nisam bio siguran jesam li ispunio zadatak koji mi je ocrtao jer se nisam probudio u drugom snu. Pitao sam don Juana o toj nepravilnosti.

»Greška je moja«, rekao je. »Ja sam ti rekao da se valja probuditi u drugom snu, a pod time sam mislio da valja promijeniti snove na valjani i točno određeni način, način na koji si ti to učinio.«

»S prvim si vratima izgubio mnogo vremena promatrajući samo svoje ruke. Ovoga si puta izravno prosljedio do rješenja ne zaustavljajući se na pomnijom slijeđenju date naredbe: buđenja u drugom snu.«

Don Juan mi je rekao kako postoje dva načina ispravnog prolaženja kroz druga vrata sanjanja. Jedan je buđenje u drugom snu, drugim riječima, sanjati da se sanja, te potom sanjati da se iz sna budi. Druga je mogućnost koristiti pojedinosti sna kako bi se izatkao drugi san, upravo kako sam ja to učinio.

Kako je to uvijek običavao, i ovoga me je puta don Juan pustio vježbati ne uplićući se u tijek vježbi. Potkrijepio sam obje mogućnosti koje mi je opisao. Ili sam sanjao da sanjam nakon čega bih usnio da se budim ili bih pozornost usmjeravao na određenu pojedinost koja je bila na dohvat moje neposredne pozornosti u sanjanju na drugi san koji je bio na većoj udaljenosti. Ili bih, pak, iskušavao pomalo izmijenjenu drugu mogućnost: usmjeravao bih se na bilo koju pojedinost sna, zadržavajući pogled sve dok pojedinost ne bi promijenila oblik, te me posredstvom mijenjanja oblika uvukla u drugi san u zujavom vrtlogu. Nikada, međutim, nisam bio u stanju unprijed odlučiti koju ću od te tri mogućnosti slijediti. Moje su vježbe sanjanja uvijek završavale istjecanjem pozornosti u sanjanju i naposljetku buđenjem ili zapadanjem u mračni, duboki drijemež.

Sve se glatko odvijalo u mojim vježbama. Jedina je uznemiravajuća okolnost bila stanovito uplitanje osjećanja, napad straha ili nelagode koji sam stao često doživljavati. Moj je način zatomljivanja takvih osjećanja bio vjerovanje da je sve to

u vezi s mojim užasnim navikama objedovanja ili činjenicom da mi je tih dana don Juan davao dozu halucinogenih biljaka kao dio mojeg vježbanja. Ti su napadi, međutim, postali toliko učestali da sam morao upitati don Juana za savjet.

»Sada si dospio u najopasnije područje znanja vraćanja«, započeo je objašnjenje. »Ono je zaista zastrašujuće, prava noćna mora. Mogao bih se našaliti s tobom i reći da ti nisam spomenuo takvu mogućnost iz poštovanja prema tvojem uz-nositom racionalnom umu, ali ne mogu. Svaki se vječnik s time mora suočiti. To je mjesto na kojem, bojim se, možeš s pravom pomišljati da se spuštaš u pogibeljne dubine.«

Don Juan mi je vrlo svečanim tonom objasnio da život i svjesnost, kao isključiva osobina energije, nije svojstvo samo organizama. Rekao je da su vječnici *vidjeli* postojanje dviju vrsta svjesnih bića koja nastavaju zemlju, organska i neorganska, te da su u usporedbi jednih s drugima *vidjeli* kako su obje vrste svjetlosne mase koje sa svakog zamislivog kuta prelaze milijuni energetskih vlakana. Razlikuju se jedni od drugih po obliku i stupnju jarkosti svijetlosti. Anorganska su bića izdužena i nalik svijećama, ali i sasvim neprozirna, dok su organska bića okrugla i mnogo svjetlija. Druga je značajna razlika, za koju je don Juan tvrdio da su je vječnici *vidjeli*, u tome što su život i svjesnost organskih bića vrlo kratkotrajni jer su neprestance u žurbi, dok je život neorganskih bića neizmjerljivo duži, a njihova svjesnost neusporedivo spokojnija i dublja.

»Vječnici nemaju nikakvih poteškoća u susretu s njima«, nastavio je don Juan. »Anorganska bića posjeduju ključni stupanj razvijenosti za susret i općenje, svijest.«

»Postoje li zaista anorganska bića? Kao što postojimo ti i ja?«, upitao sam.

»Dakako da postoje«, odvratio je. »Vjeruj mi, vječnici su vrlo inteligentna stvorenja; ni pod koju se cijenu ne bi poigravali s pravilima uma, te zamišljali da je stvarno ono što to nije.«

»Zašto si rekao da su anorganska bića živa?«

»Za vječnike, živjeti znači biti svjestan. To znači imati spoju točku i njezin okružujući žar svjesnosti, uvjet koji vječnicima

ukazuje da je ono što je pred njima, organsko ili anorgansko, posvema sposobno za opažaj. Opažanje je za vječeve preduvjet života.«

»To znači da i anorganska bića moraju umrijeti. Je li to istina, don Juane?«

»Dakako. Svoju svjesnost gube kao i mi, osim što je trajanje njihove svjesnosti zapanjujuće dugo za naš um.«

»Pojavljuju li se takva anorganska bića vječevima?«

»Vrlo je teško reći što je u njih što. Recimo da smo ta bića sami primamili ili, još bolje, primorana da stupe u vezu s nama.«

Don Juan se vrlo pomnjivo zagledao u mene. »Ne vjeruješ ni u što o čemu sam ti govorio«, rekao je tonom nekoga koji je došao do nepobitnog zaključka.

»Gotovo mi je nemoguće o tome razmišljati racionalno«, rekao sam.

»Upozorio sam te da će ova tema navesti tvoj um na iskušavanje samih njegovih granica. Valjana stvar koju moraš učiniti jest da napustiš svaki oblik rasuđivanja i dopustiš da se stvari odvijaju svojim tijekom, što znači dopustiš da ti anorganska bića pristupe.«

»Misliš li ozbiljno, don Juane?«

»Smrtno sam ozbiljan. Poteškoća je s anorganskim bićima što je njihova svjesnost vrlo spora u usporedbi s našom. Čarobnjaku su potrebne godine kako bi se upoznao s anorganskim bićima. Preporučljivo je stoga biti strpljiv i čekati. Prije ili kasnije će se pojaviti. Ali ne na način na koji bismo se pojavili ti ili ja. Oni se upoznaju na vrlo neobičan način.«

»Kako ih vječevi primamljuju? Postoji li zato posebni obred?«

»Pa, zasigurno ne stoje na sredini puta i zazivaju ih drhtavim glasovima usred ponoći, ako si na to mislio.«

»Što čine, dakle?«

»Primamljuju ih tijekom sanjanja. Rekao sam da je ono što čine više od primamljivanja; činom sanjanja vječevi zazivaju ova bića da s njima stupe u dodir.«

»Kako ih vračevi zazivaju činom sanjarija?«

»Sanjanje je podsticanje mjesta na kojem se spojna točka pokreće u snovima. Ovim se činom stvara određeni energetski naboj koji privlači njihovu pažnju. To je nalik pecanju ribe; ribe se primamljuju na mamac. Putem dostizanja i prolazanja kroz prva dva vrata sanjanja vračevi postavljaju mamce za ova bića, te ih primamljuju na pojavljivanje.

»Prolaženjem kroz dvojna vrata očituješ im svoje zapovijedi. Potom moraš čekati na njihov znak.«

»Kakav je to znak, don Juane?«

»Po svoj prilici pojavljivanje nekog od njih, iako se čini preuranjenim. Mislim da će njihov znak biti jednostavno uplitanje u tvoje sanjanje. Vjerujem da napadi straha koje sada doživljavaš nisu posljedica probavnih smetnji, već energetski tijekovi koje ti šalju anorganska bića.«

»Što da učinim?«

»Moraš odmjeriti svoja očekivanja.«

Nisam razumio što je time mislio, te mi je stoga pomnjivo objasnio kako su naša uobičajena očekivanja u trenutku kada se upuštamo u dodir sa srodnim ljudima ili drugim organskim bićima iščekivanje izravnog odgovora na naša poticanja. S anorganskim bićima, međutim, budući da su od nas odvojena najužasnijom preprekom - energijom koja se kreće drugom brzinom - vračevi moraju odmjeriti svoja očekivanja i podstaknuti svoja poticanja toliko dugo koliko je to potrebno da stupe u dodir s ovim bićima.

»Misliš li time, don Juane, da je poticanje isto što i vježbanje sanjanja?«

»Da. Za besprijekoran ishod moraš svojim vježbama dodati namjeru dosizanja anorganskih bića. Odašilji osjećanje snage i povjerenja, osjećanje silovitosti i izdvojenosti. Pod svaku cijenu izbjegni odašiljanje osjećanja straha ili užasnutosti. Ova su bića u priličnoj mjeri zastrašujuća sama po sebi; sasvim je suvišno da im dodaješ svoju užasnutost, vrlo blago rečeno.«

»Nije mi jasan, don Juane, način na koji se ta bića pojavljuju vječevima. Koji je to posebni način na koji se očituju?«

»Ponekad se materijaliziraju u svakidašnjem svijetu, pred našim nosom. Većinom je njihova nevidljiva prisutnost naznačena tjelesnim napadom, podrhtavanjima koja prodiru do srži kostiju.«

»Što se događa u sanjanju, don Juane?«

»U sanjanju je posve obrnuto. Ponekad ih osjećamo onako kako se sama osjećaju, kao napad straha. Većinom se materijaliziraju pred nama. Budući da na početku sanjanja s njima nemamo nikakvo iskustvo, mogu na nas djelovati strahom koji prelazi sve granice. U tome je istinska opasnost za nas. Kanalom straha mogu nas pratiti i u svakidašnjem svijetu s pogibelnim posljedicama.«

»Na koji način, don Juane?«

»Strah se može nataložiti u našim životima, nagnavši nas da budemo pravi umješnici kako bi se s njime suočili. Anorganska bića mogu biti gora od kuge. Strahom nas mogu dovesti do ruba ludila.«

»Što vječevi čine s anorganskim bićima?«

»Miješaju se s njima. Preobraćaju ih u saveznike. Stvaraju udruge i neobična prijateljstva. Nazivam ih smionom vratolomijom u kojoj opažanje igra najvažniju ulogu. Mi smo društvena bića. Uvijek tražimo društvo svega što je svjesno.

S anorganskim bićima tajna nije u strahu. Straha se treba osloboditi na samome početku. Namjera za kojom se valja povoditi jest moć odricanja. U toj namjeri valja odaslati poruku »Ne bojim te se. Dođi k meni. Ako mi priđeš, pozdravit ću te. Ako ne želiš prići, nedostajat ćeš mi.« Takva će ih poruka navesti na znatiželjnost i zasigurno će htjeti prići.«

»Zašto bi me tražili ili zašto bih, nebesa, ja tražio njih?«

»Sanjači, htjeli to ili ne, u svojim sanjanjima traže dodir s drugim bićima. Na tebe bi to moglo djelovati kao šok, ali sanjači izravno traže skupine bića, nizove anorganskih bića u ovom slučaju. Sanjači za njima tragaju s velikom lakomošću.«

»To mi je vrlo neobično, don Juane. Zašto bi vračevi činili takvo što?«

»Za nas je novost postojanje anorganskih bića. Za njih je, pak, novost što netko naše vrste prelazi granice njihove oblasti. Moraš zapamtiti da anorganska bića s njihovom veličanstvenom svjesnošću pokazuju neizmjeran utjecaj na sanjače, te ih s lakoćom mogu prenijeti u svjetove što se ne mogu ni zamisliti.

»Čarobnjaci davnine su ih koristili, te su upravo oni skovali naziv saveznici. Njihovi su ih saveznici podučili da pokreću svoje spojne točke izvan granica jajeta u neljudski svemir. Kada premještaju vrača, premještaju ga s onu stranu ljudske oblasti.«

Čuvši ga kako govori, bio sam obuzet neobičnim strahom i zlim slutnjama, što je odmah primijetio.

»Ti si zaista pobožan čovjek«, stao se smijati. »U ovom trenutku osjećaš đavolovo dahtanje na svome vratu. Promisli o sanjanju na ovaj način: sanjanje je opažanje onoga u što ne možemo ni povjerovati da se daje zamijetiti.«

U budnome sam stanju sumnjao u mogućnost postojanja anorganskih svjesnih bića. Kada sam sanjao, međutim, moje svjesne brige nisu bile od velike koristi. Napadi straha koje sam mogao osjetiti u cijelom tijelu i nadalje su se nastavljali, ali je svaki takav napad pratilo neobično spokojstvo, spokojstvo koje je naposljetku prevladalo tako da više nisam osjećao nikakav strah.

U to mi se vrijeme činilo da se svaki prekid sanjanja događa vrlo iznenadno i bez ikakvog upozorenja. Prisutnost anorganskih bića u mojim snovima nije bila nikakav izuzetak. Njihov se dodir dogodio tijekom sna o cirkusu kojeg sam poznao iz djetinjstva. Okružje se doimalo nalik gradu u planinama Arizone. Stao sam promatrati ljude s neopisivom željom da ću iznova ugledati ljude koje sam vidio prvi puta kada me je don Juan uveo u drugu pozornost.

Promatrajući ih, osjetio sam zamjetni napad nervoze u predjelu trbuha; osjet je nalikovao snažnom udarcu. Napad je

odvratio moju pažnju, te sam izgubio pregled nad ljudima, ciklusom i planinskim gradom u Arizoni. Na njihovom su se mjestu pojavila dva lika neobična izgleda. Bili su tanki, široki manje od stope, ali vrlo dugi, po svoj prilici sedam stopa. Uz dizali su se oko mene nalik na dva ogromna zemaljska crva.

Znao sam da je sve to san, ali sam istodobno bio svjestan da *vidim*. Don Juan mi je protumačio *viđenje* tijekom moje uobičajene svjesnosti, kao i u drugoj pozornosti. Iako viđenje nisam mogao sam doživjeti, mislio sam da sam razumio zamisao o neposrednom opažanju energije. U tom sam snu promatrao dva neobična lika, te naposljetku shvatio da *vidim* energetske jezgre nečeg nevjerojatnog.

Ostao sam sasvim miran. Nisam se pokretao. Najnevjerovatnije je bilo što likovi nisu iščezavali niti se mijenjali u neki drugi oblik. Bila su to postojana bića koja su zadržavala svoj oblik nalik svijeći. Nešto je u njima osnaživalo nešto u meni na zadržavanje pogleda na njihov oblik. Znao sam to jer mi je nešto govorilo da se neće pokretati ako se sam ne pokrenem.

Sve se završilo u trenutku kada sam se probudio sav u strahu. Odjednom sam bio obuzet strahom. Duboka me je uznemirenost posve preplavila. Nije to bila briga psihološkog porijekla, već prije tjelesno osjećanje uznemirenosti i tuge bez ikakva vidljiva razloga.

Od tog su se trenutka dva neobična lika pojavljivala predama mnom u svakom sanjanju. S vremenom se doimalo kao da sanjam samo da bih se susreo s njima. Nikada se nisu pokušavali kretati prema meni ili stupiti u dodir sa mnom ni na koji način. Samo su stajali ondje, nepokretni, ispred mene onoliko dugo koliko je trajao moj san. Ne samo što nikada nisam pokušao promijeniti svoje snove, već sam posve zaboravio i izvornu potragu tijekom vježbi sanjanja.

Kada sam naposljetku s don Juanom raspravio sve što mi se događalo, proteklo je nekoliko mjeseci tijekom kojih sam samo promatrao dva lika.

»Zabrazdio si na opasnom raskrižju«, rekao mi je don Juan. »Nije dobro što progoniš ta bića, ali ih nije dobro niti

ostaviti na miru. Zasada je njihovo prisustvo zapreka tvom sanjanju.«

»Što mogu učiniti, don Juane?«

»Suoči se s njima upravo u ovom trenutku u svijetu svaki-
dašnjeg života i reci im neka se vrate kasnije, u trenutku kada
ćeš imati više sanjilačke snage.«

»Kako da se suočim s njima?«

»Nije jednostavno, ali se može izvesti. Moraš samo imati
dovoljno hrabrosti koje, dakako, imaš napretek.«

Nije ni čekao da mu kažem kako nemam dovoljno hra-
brosti, već me je poveo na brežuljke. U to je vrijeme živio u
Sjevernom Meksiku, te je odavao dojam kao da je posve usam-
ljen vrač, starac na kojeg su već svi zaboravili, te ujedno i kao
čovjek koji je posvema izvan svih aktualnih zbivanja. Bio sam
uvjeren i da je čovjek čija je inteligencija nadmašivala sve
granice. Zbog toga sam se želio požaliti na ono što sam napo-
la smatrao običnim pretjerivanjem.

Umijeće vračeva, njegovano tijekom stoljeća, bilo je za-
štitni znak don Juana. Pobrinuo se da razumijem sve što sam
mogao u tijeku uobičajene svjesnosti, ali se istovremeno po-
brinuo i da proniknem u drugu pozornost u kojoj sam shvatio
ili barem predano slušao sve čemu me je podučavao. Na taj
me je način rascijepio i podijelio na dva dijela. U uobičajenoj
svjesnosti nisam mogao razumjeti zašto ili kako sam bio više
nego voljan ozbiljno prihvatiti ovakvu pretjeranost. U drugoj
mi se pozornosti sve činilo smislenim i objašnjivim.

Tvrdio je kako je druga pozornost dostupna svima nama
uz voljno pridržavanje racionalnosti našeg uma, kojeg se po-
neki od nas pridržavaju strastvenije i ogorčenije od drugih, te
je time druga pozornost nadohvat ruke. Tvrdio je da sanjanje
slama zapreke koje okružuju i odjeljuju drugu pozornost.

Onaj dan kada me je poveo na brežuljke Sonoranske pus-
tinje kako bih se susreo s anorganskim bićima bio sam u uobi-
čajenom stanju svjesnosti. Pa ipak sam znao da moram učiniti
nešto što će zasigurno biti nevjerojatno.

U pustinji je rominjala kiša. Crvena je prašina još uvijek bila mokra, te sam nespretno koračao na gumenim potplatima cipela. Morao sam se uzverati na stijenje kako bih skinuo debele naslage prašine. Kretali smo se u smjeru istoka, uspinjući se na brežuljke. Kada smo dospjeli do uskog klanca između dva brežuljka, don Juan se zaustavio.

»Ovo je zasigurno idealno mjesto za tvoje prijatelje«, rekao je.

»Zašto ih nazivaš mojim prijateljima?«

»Sami su ti se nametnuli. Kada to učine, to je znak da traže društvo. Već sam ti spomenuo da se vračevi sprijateljuju s njima. Tvoj je slučaj uzoran primjer takvog sprijateljivanja. Ne moraš ih čak ni poticati na stupanje u dodir.«

»Što podrazumijeva takvo prijateljstvo, don Juan?«

»Podrazumijeva uzajamnu izmjenu energije. Anorganska bića opskrbljuju svoju visoku svjesnost, dok vračevi opskrbljuju svoju povišenu svjesnost i visoku razinu energije. Pozitivni je ishod podjednaka razmjena. Negativni je ishod ovisnost na obje strane.

»Stari su vračevi voljeli svoje saveznike. Ustvari, voljeli su svoje saveznike više od bića svoje vrste. U tome mogu predvidjeti strašne opasnosti.«

»Što mi savjetuješ učiniti, don Juan?«

»Pozovi ih. Odmjeri ih i zatim odluči što ćeš učiniti.«

»Što moram učiniti kako bih ih pozvao?«

»Zadrži svoje viđenje tijekom sanjanja u umu. Razlog zbog kojeg su te počastili svojim prisustvom tijekom sanjanja jest njihova želja da u tvom pamćenju oblikuju svoj lik. Sada je trenutak da iskoristiš to pamćenje.«

Don Juan mi je bespogovorno naredio da sklopim oči i zadržim ih sklopljenima. Zatim me je uputio da sjednem na stijenje. Osjetio sam oštrinu i hladnoću stijenja koje je bilo vrlo ukošeno; s mukom sam zadržavao ravnotežu.

»Sjedi ovdje i predstavi njihov lik u onom obliku u kojem si ih vidio u snovima«, prošapta mi don Juan na uho. »Daj mi znak u trenutku kada se usredotočiš na njih.«

Bilo mi je potrebno vrlo kratko vrijeme i malo truda da sačinim cjelovitu mentalnu sliku njihova oblika, onakvog kakav je bio u mojim snovima. Nije me iznenadilo što sam to bio u stanju učiniti. Ono što me je zaprepastilo, iako sam očajnički pokušavao dati do znanja don Juanu da sam ih oslikao u svo-
me umu, bila je činjenica što nisam mogao izgovoriti ni riječi niti otvoriti oči. Zasiurno sam bio posve budan. Mogao sam čuti sve sasvim jasno.

Čuo sam don Juana kako govori, »Sada možeš otvoriti oči.« Otvorio sam ih bez ikakvih poteškoća. Sjedio sam prekrštenih nogu na stijenama koje nisu bile one iste koje sam pod sobom osjetio kada sam sjedao. Don Juan je bio iza mene, s moje desne strane. Pokušao sam se okrenuti kako bih ga pogledao, ali mi je glavu zadržao u istom položaju. Tada sam ugledao dva tamna lika nalik dvjema tankim granama ravno pred sobom.

Zurio sam u njih otvorenih ustiju; nisu bili toliko visoki kao u mojim snovima. Smanjili su se na pola svoje visine. Namjesto da budu oblici zastrašujuće svjetlosti, sada su to bila dva sažimljena, tamna, gotovo posve crna, prijeteća štapa.

»Digni se i zgrabi jednog od njih«, naredi mi don Juan, »i ne puštaj ga ma što te potreslo.«

Siguran sam da nisam želio učiniti ništa tome nalik, ali me je neka nepoznata sila nagnala, i protiv moje volje, da ustanem. U tom sam trenutku jasno shvatio da bi rado prekinuo što mi je naredio da činim, iako nisam imao nikakve svjesne namjere da to zaista i učinim.

Gotovo bez svoje volje napredovao sam korak po korak prema ona dva lika. Pritom mi je srce tako snažno tuklo da sam mislio da će mi iskočiti iz grudi. Uhvatio sam štap sa svoje desne strane. Osjetio sam takav strujni udar da sam zamalo ispustio tamni lik.

Do mene je dopro don Juanov glas kao da mi dovikuje sa velike udaljenosti. »Ispusti ga i izvršio si zadatak«, vikao je.

Držao sam se toga lika koji se vrtio i uvijao. Nije bio nalik životinji od krvi i mesa, već nešto sasvim paperjasto i svijetlo, iako nabijeno strujama. Okretali smo se i uvijali na pijesku

klanca. Iz njega su izbijali udari i udari strujnih tijekova koji su izazivali mučninu. Udare sam osjećao kao mučninu jer sam se suočio s nečim što se sasvim razlikovalo od energije koju sam redovito iskušavao u svakidašnjem svijetu. Kada su udari pogodili moje tijelo, zagolicali su me i naveli na vriskanje i rezanje nalik životinji, ne u zastrašenom, već sasvim neobičnom bijesu.

Lik je naposljetku postao miran i čvrst oblik što se nalazio ispod mene. Ležao je sasvim nepokretan. Upitao sam don Juana je li mrtav, ali nisam mogao čuti vlastiti glas.

»Nikako«, odvrati netko smijući se, netko tko nije bio don Juan. »Samo si iscrpio njegov energetske naboje. Nemoj još ustati. Ostani gdje jesi još samo trenutak.«

Pogledao sam upitno don Juana. Promatrao me je ispiti-vački i s velikom znatiželjom. Potom mi je pomogao ustati. Tamni je lik ostao na zemlji. Htio sam upitati don Juana je li s tamnim likom sve u redu. I opet nisam mogao izustiti ni glasa, a kamoli pitanje. Zatim sam učinio nešto posve neobično. Sve sam prihvatio kao posve stvarno. Sve do tog trenutka nešto je u mom umu zadržavalo moje racionalno rasuđivanje da sve što mi se dogodilo shvatim kao puki san, san koji je bio prouzrokovan don Juanovim čarolijama.

Krenuo sam prema liku na zemlji i pokušao ga podići. Nisam ga mogao obgrliti jer nije imao nikakve mase. Nisam znao što da učinim. Isti glas, koji nije bio don Juanov, reče mi da legnem na vrh anorganskog bića. Učinio sam to i oboje ustadosmo u jednom pokretu. Anorgansko je biće nalikovalo tamnoj sjeni što je bila prilijepljena za mene. Nježno se odvojilo od mene i nestalo, napuštajući me s neobično ugodnim osjećanjem cjelovitosti.

Trebalo mi je više od dvadeset i četiri sata da iznova steknem vlast nad sobom. Prospavao sam većinu vremena. Don Juan me je s vremena na vrijeme obilazio postavljajući mi uvijek isto pitanje, »Je li energija anorganskog bića bila nalik vatri ili vodi?«

Činilo mi se da mi je grlo posve slijepljeno. Nisam mu mogao reći da su energetske udare koje sam osjetio nalikovali

mlazevima vode nabijene strujom. Nikada nisam osjetio mlazeve strujne vode u cijelom svom životu. Nisam siguran može li ih se proizvesti ili osjetiti, ali to je bila predodžba što je poigravala u mojem umu svaki puta kada bi mi don Juan postavio svoje ključno pitanje.

Don Juan je spavao kada sam shvatio da sam se posve oporavio. Znajući da je don Juanovo pitanje bilo od velike važnosti, probudio sam ga i ispričao mu što sam osjetio.

»Nećeš morati pomagati prijateljima među anorganskim bićima, već ćeš iskusiti odnos dodijavajuće ovisnosti«, ustvrdio je. »Budi vrlo pažljiv. Vodena anorganska bića sklonija su razuzdanostima. Stari su vračevi vjerovali da su takva bića odanija i sposobnija za podražavanje ili da čak imaju i osjećaje. Za razliku od vatrenih bića koja su naučena biti ozbiljnijima i suzdržanijima, ali i gizdavijima.«

»Kakvo je značenje svega toga za mene, don Juane?«

»Značenje je isuviše veliko da bih o tome sada raspravljao. Moj je savjet da iz snova, kao i iz svog života odstraniš strah kako bi se valjano vladao. Anorgansko biće čiju si energiju iscrpio, te je iznova napunio, streslo se iz svog oblika nalik svijeć. Doći će te moliti za još takvih preobrazbi.«

»Zašto me nisi zaustavio, don Juane?«

»Nisi mi dao dovoljno vremena. Osim toga, nisi me ni čuo kako ti dovikujem da ostaviš anorgansko biće na tlu.«

»Morao si me prije podučiti, kako to uvijek činiš, o svim mogućnostima.«

»Nisam znao za sve mogućnosti. Kada je riječ o anorganskim bićima, tek sam početnik. Odbio sam primiti taj dio znanja vraćanja jer sam smatrao da je isuviše dosadan i gizdav. Ne želim biti prepušten na milost i nemilost nijednom biću, anorganskom ili organskom.«

Bio je to kraj našeg razgovora. Trebao sam biti zabrinut zbog njegove krajnje negativne reakcije, ali to nisam bio. Bio sam nekako siguran da je sve što sam učinio bilo ispravno.

Nastavio sam svoje vježbe sanjanja bez ikakva uplitanja anorganskih bića.

UČVRŠĆENJE SPOJNE TOČKE

Budući da je naš dogovor bio da o sanjanju raspravljamo samo kada to don Juan smatra potrebnim, rijetko sam ga ispitivao, te nikada nisam ustrajavao na pitanjima preko stanovite granice. Bio sam više nego znatiželjan kad god bi odlučio načeti taj razgovor. Njegova tumačenja i razlaganja o sanjanju uvijek su bila popraćena drugim temama njegova učenja o kojima bi sasvim iznenada i neočekivano započinjao govoriti.

Jednom smo za mojeg posjeta njegovu domu razgovarali posve nevezano kada je bez ikakva prethodnog uvoda rekao kako, u smislu njegovih sanjalačkih dodira s anorganskim bićima, stari vračevi postaju iznenada vrlo dobro upućeni u pokretanje spojne točke, te ogromne i zloslutne oblasti.

Istog sam trena iskoristio prigodu i upitao don Juana o približnom vremenu kada su stari vračevi po svoj prilici živjeli. U raznim sam prigodama i ranije postavljao isto pitanje, ali na njega nikada nisam dobio zadovoljavajući odgovor. Bio sam, međutim, uvjeren da će ovom zgodom, po svoj prilici zato što je sam načeo razgovor, don Juan htjeti udovoljiti mojoj znatiželji.

»Vrlo mučna tema«, odvratio je. Način na koji je to izustio navela me da povjerujem kako neće odgovoriti na moje pitanje. Bio sam vrlo iznenađen kada je nastavio govoriti. »Iskušat

ću tvoj racionalni um kao i u slučaju anorganskih bića. Uzgred budi rečeno, što o njima sada misliš?»

»Odrekao sam se svih svojih mišljenja«, odgovorio sam. »Ne mogu si priuštiti da razmišljam ni na koji način.«

Moj ga je odgovor ushitio. Nasmijao se, te stao govoriti o vlastitim strahovima i odbojnostima spram anorganskih bića.

»Nikada nisu bili moja poslastica«, rekao je. »Dakako, glavni je razlog bio moj strah pred njima. Nisam ga mogao svladati, te se tako posve ustalio.«

»Bojiš li ih se i sada, don Juane?«

»Ne osjećam strah koliko odbojnost. Ne želim nijedan njihov dio.«

»Postoji li kakav određeni razlog tvoje odbojnosti?«

»Najbolji na svijetu: mi smo međusobno proturječni. Oni vole ropstvo, a ja slobodu. Oni vole kupovati, a ja ne prodajem.«

Postao sam neobjašnjivo uznemiren, te mu osorno rekao da je ova tema za mene isuviše nategnuta da bih je mogao ozbiljno shvatiti.

Zurio je u mene smijući se, te rekao: »Najbolja je stvar koju možeš učiniti s anorganskim bićima ono što i činiš: poreći njihovo postojanje, ali ih redovito posjećivati i pritom držati da sanjaš, a u snovima je sve moguće. Na taj se način nećeš obvezati ni na što.«

Osjetio sam neobično spokojstvo, iako nisam bio u stanju shvatiti zašto. Nešto me je nagnalo da upitam, »Na što ciljaš, don Juane?«

»Na tvoje susrete s anorganskim bićima«, odvratio je suho.

»Šališ li se? Kakve susrete?«

»Ne želim o tome raspravljati, ali mislim da je vrijeme da ti kažem kako je zanovijetajući glas koji si čuo, a podsjećao te da učvrstiš svoju pozornost u sanjanju na pojedinosti svojih snova, bio glas anorganskog bića.«

Mislio sam da je don Juan pretjerao. Postao sam u tolikoj mjeri uzrujan da sam stao vikati na njega. Nasmijao mi se i

zatražio od mene da mu ispričam sve o svojim neobičnim vježbama sanjanja. Takav me je zahtjev iznenadio. Nikada nikome nisam spomenuo da sam često isklizavao iz sna, poveden nekom stanovitom pojedinosti, ali umjesto da se snovi promijene, kako je trebalo biti, izmijenilo bi se cijelo raspoloženje sanjanja, te bih se zatekao u posve nepoznatom ozračju. Lebdio bih u njemu, vođen nekim nevidljivim vodičem koji bi se izvrtao i okretao na sve strane. Uvijek bih se iz takvih snova budio i nadalje se izvrćući, te bih nastavio lebdjeti i okretati se dugo vremena prije no što bih se posve probudio.

»To su povjerljivi susreti s tvojim prijateljima anorganskim bićima«, rekao je don Juan.

Nisam se htio prepirati s njime, ali se nisam bio voljan ni složiti. Šutio sam. Zaboravio sam na svoje pitanje o starim vječevima, ali je don Juan iznova naćeo taj razgovor.

»Koliko mogu shvatiti, stari su vćećevi po svoj prilici živjeli prije otprilike deset tisuća godina«, rekao je, smijući se i promatrajući moju reakciju.

Zasnivajući svoj odgovor na aktualnim arheološkim podacima o kretanju seoba azijatskih nomadskih plemena u Americu, odvratio sam kako mislim da je takav podatak netoćan. Deset tisuća godina bilo je predugo vrijeme kojim bi se valjalo vratiti u prošlost.

»Drži se svoga uvjerenja, a ja ću svoga«, rekao je. »Koliko ja znam, stari su vćećevi vladali četiri tisuće godina, od sedmog do trećeg tisućljeća prije naše ere. Prije tri tisuće godina išćezli su. Otada se vćećevi udružuju u nove skupine i stvaraju nova ustrojstva od onoga što je preostalo od starih vćećeva.«

»Kako možeš biti siguran u toćno navođenje vremena?«, upitao sam.

»Kako ti možeš biti siguran u svoje tvrdnje?«, odvratio je grohotom se smijući.

Rekao sam kako arheolozi raspolažu posve pouzdanim metodama kako bi utvrdili vrijeme trajanja minulih i nestalih kultura. Iznova je odgovorio praskajući od smijeha da vćećevi imaju svoje posve pouzdane metode.

»Ne želim ti proturječiti ili pobijati tvoje tvrdnje«, nastavio je, »ali jednog ćeš dana, sasvim uskoro, biti u stanju upitati nekoga tko ima pouzdane odgovore.«

»Nitko ne može biti posve siguran u točnost odgovora na ovo pitanje, don Juane.«

»To je još jedna od nemogućih stvari u koje valja vjerovati, ali postoji i netko tko može sve to potvrditi. Jednom ćeš upoznati tu osobu.«

»Hajde, don Juane, mora da se šališ. Tko može potvrditi nešto što se dogodilo prije sedam tisuća godina?«

»Vrlo jednostavno, jedan od vračeva o kojima smo govorili. Onaj s kojim sam se upoznao. On mi je ispričao sve o starim vračevima. Nadam se da ćeš zapamtiti što ti budem rekao o tom čovjeku. On je ključ za mnoga naša nastojanja, te je ujedno i onaj koga moraš upoznati.«

Rekao sam don Juanu kako ga držim za svaku riječ, iako nisam razumio o čemu je govorio. Predbacio mi je da ga neprestance tjeram na smijeh ne vjerujući ni u jednu riječ o starim vračevima. Priznao sam kako u stanju svakidašnje svjesnosti, dakako, nikada nisam vjerovao u takve nategnute priče. U njih, međutim, nisam vjerovao ni u drugoj pozornosti iako sam u tom stanju trebao imati drugačije reakcije.

»Samo kada razmišljaš o onome što ti govorim sve ti se počinje doimati poput nategnute izmišljotine«, primijetio je. »Ako ne uključiš svoje zdravorazumsko rasuđivanje, tada je riječ samo o energiji.«

»Zašto kažeš, don Juane, da ću se susresti s jednim od starih vračeva?«

»Zato što hoćeš. Neobično je važno da se jednom sretnete. Ali zasada mi dopusti da ti ispričam drugu nategnutu izmišljotinu o jednom od naguala mojeg podrijetla, o nagualu Sebastijanu.«

Don Juan mi je rekao da je nagual Sebastijan bio crkveni grobar u crkvi u južnom Meksiku otprilike početkom osamnaestog stoljeća. Don Juan je isticao kako su vračevi, bilo suvremeni ili minulih drevnih vremena, tražili i nalazili utočište u

raznim zaštićenim institucijama kao što je crkva. Smatrao je da su zbog svoje nadmoćne discipline vračevi bili pouzdani namještenici, te da je za njima postojala velika potražnja svih institucija kojima su bili potrebni takvi uposlenici. Don Juan je tvrdio kako, toliko dugo dok nitko ne zna za ono što čine vračevi, njihovo pomanjkanje ideoloških pristranosti čini od njih uzor-radnike.

Don Juan je nastavio svoju pripovijest, te rekao kako je jednoga dana, dok je Sebastijan vršio svoje dužnosti kao grobar, nepoznati čovjek došao u crkvu, stari Indijanac koji se doimao bolesnim. Slabim je glasom rekao Sebastijanu da mu je potrebna pomoć. Nagual je pomislio da je Indijancu potreban svećenik, ali se čovjek uz veliki napor obratio nagualu. Grubim i izravnim tonom rekao mu je kako vrlo dobro zna da Sebastijan nije samo vrač, već i nagual.

Sebastijan, uznemiren takvim obratom događaja, odgurne Indijanca u stranu i zatraži ispriku. Čovjek odvрати kako se nije došao ispričavati, već zamoliti za posebnu pomoć. Morao je, tako je tvrdio, primiti nagualovu energiju kako bi se održao na životu koji je, uvjeravao je Sebastijana, trajao tisućama godina, ali se sada bližio kraju.

Sebastijan, vrlo razborit čovjek, ne htijući obraćati pozornost na takvu besmislicu, prigovori Indijancu da prestane s takvim glupostima. Starac se razgnjevi i zaprijeti Sebastijanu da će njega i njegovu skupinu izručiti crkvenim velikodostojnicima i njihovu sudu ako ne udovolji njegovu zahtjevu.

Don Juan me je podsjetio kako je riječ o vremenima kada je crkveni sud i vlast nemilice i sustavno proganjala i iskorjenjivala heretičke vjere među Indijancima Novoga svijeta. Starčeva se prijetnja nije mogla olako shvatiti; nagual i njegova skupina zaista su bili u smrtnoj opasnosti. Sebastijan je upitao kako mu može prenijeti energiju. Starac stade objašnjavati kako su naguali, putem svoje discipline, stekli posebnu energiju koju su pohranili u svojim tijelima, te kako će ona bezbolno prijeći na njegovu razinu iz Sebastijanova energetskog središta. Zauzvrat Sebastijan ne samo što će

dobiti priliku nastaviti svoje djelatnosti bez ikakva proganja-
nja, već će steći i dar moći.

Znanje kojim se koristio stari Indijanac nije posvema od-
govaralo nagualu, ali je čovjek bio nepopustljiv i nije mu os-
tavljao nikakve druge mogućnosti već da prihvati i udovolji
njegovu zahtjevu.

Don Juan me je uvjeravao da stari Indijanac nije pretje-
rivao sa svojim zahtjevima. Ispostavilo se da je jedan od vra-
čeva drevnih vremena, jedan od onih koji su bili poznati kao
prkosnici smrti. Očigledno je preživio sve do dana današnjeg
preobličavajući svoju spojnu točku na načine koje je samo on
poznavao.

Don Juan reče kako je ono što se odvijalo između Sebas-
tijana i starca kasnije postalo osnov dogovora koji je povezao
svih šest naguala što su slijedili Sebastijana. Prkosnik smrti
održao je svoju riječ; zauzvrat za energiju od svakoga od tih
vračeva, podario je davatelju uzdarje, dar moći. Sebastijan je
morao prihvatiti takav dar, iako nerado; bio je na to prisiljen
i nije imao drugog izbora. Svi ostali naguali koji su ga slijedili,
rado su i s ponosom primili svoje darove.

Don Juan je završio pripovijedanje rekavši kako je tijekom
vremena prkosnik smrti postao poznat kao stanovnik. I tije-
kom narednih dvije stotine godina naguali don Juanova pod-
rijetla slavili su svoj dogovor koji ih je čvrsto povezivao, obli-
kujući tako simbiotski odnos koji je izmijenio tijek i krajnji cilj
njihova saveza.

Don Juan nije imao volje dalje objašnjavati pojedinosti
svoje pripovijesti, te sam tako bio prepušten neobičnom osje-
ćaju istinitosti koji je bio mnogo neugodniji no što sam mogao
zamisliti.

»Kako je uspio tako dugo živjeti?«, upitao sam.

»Nitko ne zna«, odvrati don Juan. »Sve što smo narašta-
jima o njemu znali bilo je ono što je sam rekao. Prkosnika
smrti pitao sam o starim vračevima i upravo mi je on rekao da
su na vrhuncu bili prije tri tisuće godina.«

»Kako znaš da ti je rekao istinu?«, upitao sam.

Don Juan je zatresao glavom u zaprepaštenju, ako ne i odvratnosti. »Kada se suočiš s nepojmljivo nepoznatim«, rekao je pokazujući prstom uokolo, »ne glupariš se jadnim lažima. Jadne su laži samo za one koji se nikada nisu suočili s onime što ih u toj oblasti očekuje.«

»Što nas ondje očekuje, don Juane?«

Njegov je odgovor, naizgled bezazlena izreka, za mene bio u većoj mjeri zastrašujući nego da je stao opisivati najjeziviju prikazu.

»Nešto posve neosobno«, rekao je.

Mora da je primijetio da sam ostao bez daha. Naveo me je da promijenim razine svijesti kako bi moj strah nestao.

Nakon nekoliko mjeseci moje su vježbe sanjanja zadobile neobični obrat. U svojim sam snovima stao dobivati odgovore na pitanja koja sam namjeravao postaviti don Juanu. Najdojmljivije je u tom neobičnom ozračju bilo da je sve vrlo brzo jenjavalo i iščezavalo tijekom buđenja. Jednoga dana, dok sam sjedio za svojim stolom, dobio sam odgovor na neizgovoreno pitanje o stvarnosti postojanja anorganskih bića. Anorganska sam bića *vidio* tijekom sanjanja toliko mnogo puta da sam o njima stao razmišljati kao o stvarno postojećima. Podsjetio sam se na činjenicu da sam jedno od tih bića čak i dodirnuo u stanju poluuobičajene svjesnosti u Sonoranskoj pustinji. Moji su snovi povremeno bili izobličeni u viđenje svjetova za koje sam ozbiljno sumnjao da mogu biti proizvodi samo moje duhovnosti i ništa više. Želio sam sve povjeriti don Juanu u obliku kratka i sažeta pitanja, te sam tako pitanje isprva zamislio: ako se već mora prihvatiti da su anorganska bića stvarna kao što su stvarni ljudi gdje je u tvarnosti svemira oblast u kojoj postoje?

Nakon što sam pitanje oblikovao za sebe sama, začuo sam neobičan smijeh, upravo onakav kakav sam čuo onoga dana kada sam se prvi puta susreo s anorganskim bićem. Potom mi odgovori ljudski glas. »Ta oblast postoji na posebnom mjestu spojne točke«, rekao je glas. »Kao što tvoj svijet postoji na uobičajenom mjestu spojne točke.«

Posljednje što sam htio bilo je uplesti se u razgovor s netjelesnim glasom, te sam stoga ustao od stola i odjurio iz kuće. Pomislio sam da možda gubim razum. Još jedna briga koju mogu dodati svojoj zbirci briga.

Glas je bio toliko jasan i vjerodostojan, pa čak i naredbo-davan, da sve to nije samo podstaknulo moju znatiželju, već me je i ozbiljno zastrašilo. U velikom sam uzbuđenju iščekivao iduće salve toga glasa, ali se taj događaj nikada više nije ponovio. Prvom sam se zgodom posavjetovao s don Juanom.

Nije bio ni najmanje zadivljen. »Jednom zauvijek moraš shvatiti da su takve stvari sasvim uobičajene u životu vrača«, rekao je. »Ne silaziš s uma; jednostavno čuješ glas izaslanika u svojem sanjanju. Prelazeći prva ili druga vrata sanjanja, sanjači dosežu prag energije, te počinju vidjeti stvari ili slušati glasove. Ne mnoštvo glasova, već pojedinačni glas. Čarobnjaci ga nazivaju glasom izaslanika sanjanja.«

»Što je izaslanik sanjanja?«

»Strana energija koja je obdarena sviješću. Strana energija koja pruža pomoć sanjačima govoreći im razne stvari. Potškoća je s izaslanikom sanjanja što može reći samo ono što vračevi već znaju ili bi trebali znati ako su vrijedni svoga zrnca soli.«

»To što kažeš da je riječ o stranoj energiji koja ima svijest nimalo mi ne pomaže, don Juane. Koja vrsta energije - blagonaklona, zlosretna, ispravna, pogrešna, kakva?«

»Ono je što sam upravo rekao, strana energija. Neosobna sila koju preoblikujemo u osobnu jer ima glas. Neki se vračevi zaklinju njome. Čak je i vide. Ili, kako si ti učinio, jednostavno je čuju nalik muškom ili ženskom glasu. Glas im može kazivati o stanjima stvari, što većinom smatraju svetim savjetom.«

»Zašto tu energiju neki od nas čuju kao glas?«

»Vidimo je ili čujemo jer zadržavamo svoju spojnu točku učvršćenu na posebnom novom mjestu; što je snažnije učvršćenje, snažniji je i naš doživljaj izaslanika. Pazi! Tu energiju možeš vidjeti ili osjetiti i kao nagu ženu.«

Don Juan se nasmijao na svoj račun, ali ja sam bio isuviše uplašen za šalu.

»Je li ta sila sposobna za materijalizaciju?«, upitao sam.

»Dakako«, odvratio je. »Sve ovisi o tome kako je učvršćena tvoja spojna točka. Ali, budi sasvim miran, ako si sposoban zadržati ovu razinu neovisnosti, ništa ti se neće dogoditi. Izaslanik ostaje što i jest: neosobna sila koja na nas djeluje zbog učvršćenja naše spojne točke.«

»Jesu li savjeti koje daje sasvim pouzdani?«

»To ne mogu biti savjeti. Energija nam govori samo što je što, a mi sami donosimo zaključke.«

Isprispovjedio sam don Juanu što mi je glas rekao.

»To je upravo ono što sam ti govorio«, primijetio je don Juan. »Izaslanik ti ne govori ništa novo. Njegova je tvrdnja ispravna, ali se uza sve to samo pričinja da ti otkriva nešto novo. Izaslanik ustvari samo ponavlja što i sam znaš.«

»Bojim se da nisam u stanju tvrditi da sam sve to znao, don Juane.«

»Možeš, itekako možeš. Sada znaš neusporedivo više o tajnama svemira no što si svojim racionalnim umom i slutio. No, takva je bolest naše ljudske naravi, o tajnama svemira znamo više no što i podozrijevamo.«

Iskusivši sam cijelu tu nevjerojatnu pojavu, bez don Juanova uplitanja i vodstva, bio sam vrlo ponosan. Htio sam saznati više o izaslaniku. Upitao sam don Juana je li i sam čuo izaslanikov glas.

Prekinuo me je u pola rečenice i široko se osmijehnuo. »Da, da. Izaslanik je i meni govorio. U mladosti sam ga mogao vidjeti kao redovnika s crnom kukuljicom. Govoreći redovnik koji me je svaki puta nasmrt strašio. Kada sam uspijevao izići na kraj sa svojim strahom, postao je netjelesni glas koji mi i danas kazuje mnoge stvari.«

»Kakve stvari, don Juan?«

»Sve na što usmjerim svoje nastojanje, stvari za koje nisam voljan uložiti truda da ih sam slijedim. Na primjer, pojedinosti o vladanju mojih učenika. Što čine kada nisam u

njihovoj blizini. O tebi mi također govori, i to posebno podrobno. Izaslanik mi govori o svemu što činiš.«

U tom trenutku zaista nisam mario za smjer kojim se naš razgovor stao odvijati. Bijesno sam pretraživao svoj um tragaјуći za pitanjem o drugim stvarima dok se on gušio od smijeha.

»Je li izaslanik sanjanja anorgansko biće?«, upitao sam.

»Recimo da je izaslanik sanjanja sila koja dolazi iz oblasti anorganskih bića. To je razlog zbog kojeg ih sanjači uvijek susreću.«

»Misliš li time, don Juane, da svaki sanjač čuje ili vidi izaslanika?«

»Svatko čuje izaslanika; samo ih neki vide ili osjećaju.«

»Imaš li ikakvo objašnjenje svega toga?«

»Ne. Uostalom, zaista ne marim za izaslanika. U jednom trenutku moga života, morao sam donijeti odluku da li da se usredotočim na anorganska bića ili slijedim tragove starih vračeva ili da sve to odbacim. Moj mi je učitelj, nagual Julian, pomogao donijeti odluku da sve to odbacim. Nikada nisam požalio zbog te odluke.«

»Misliš li da bih i sam trebao odbaciti anorganska bića, don Juane?«

Nije mi odgovorio; namjesto toga, objasnio mi je da je cijela oblast anorganskih bića uvijek u ravnoteži kako bi joj se moglo podučavati. Možda i zato što anorganska bića posjeduju produbljeniju svijest no što je naša, osjećaju se primoranim da nas čuvaju u svojem okrilju.

»Ne vidim nikakva smisla da postanem njihovim učениkom«, dodao je. »Cijena je isuviše visoka.«

»Kakva je njihova cijena?«

»Naši životi, naša energija, naša odanost. Drugim riječima, naša sloboda.«

»Čemu podučavaju?«

»Stvari koje su svojstvene njihovom svijetu. Na isti način na koji bismo mi njih podučavali, kada bismo ih bili sposobni

podučavati, stvarima koje su svojstvene našem svijetu. Njihova se metoda, međutim, sastoji u tome da naše izvorno sebstvo uzmu kao osnovnu mjeru onoga što nam je potrebno, te nas u skladu s time i poučavaju. Vrlo opasna stvar!«

»Ne vidim zašto bi bila opasna.«

»Ako nešto želi uzeti tvoje izvorno sebstvo kao osnovnu mjeru, sa svim tvojim strahovima, pohlepom i mržnjom, i tako dalje, i tako dalje, te te stanu podučavati onome što ispunja takvo zastrašujuće stanje postojanja, kakav misliš da bi mogao biti ishod?«

Nisam imao odgovora. Mislio sam da mogu savršeno razumjeti razloge njegova odbacivanja takve mogućnosti.

»Poteškoća je sa starim vračevima u tome što su oni naučili predivne stvari, ali na osnovama svojih neiskvarenih voljenih sebstava«, nastavio je don Juan. »Anorganska su bića postala njihovi saveznici i, putem promišljenih primjera, poučili stare vračeve čudesima. Njihovi su saveznici vršili sve djelatnosti, te su tako stari vračevi korak po korak bili vođeni podražavanju njihovih djela ništa ne mijenjajući u svojim izvornim prirodama.«

»Postoje li takvi odnosi s anorganskim bićima i dandanas?«

»Ne mogu ti točno odgovoriti. Sve što ti mogu reći da sam ne mogu začeti takav odnos. Odnosi takve prirode ograničuju našu potragu za slobodom proždirući svu našu energiju. Kako bi uistinu slijedili primjer svojih saveznika, stari su vračevi morali uložiti cijele svoje živote u oblast anorganskih bića. Količina energije koja je bila potrebna za takav poduhvat podstaknutog putovanja zaista je ogromna.«

»Misliš li, don Juane, da su stari vračevi bili u stanju postojati u oblastima u kojima mi postojimo?«

»Ne baš u takvima, ali su zasigurno živjeli: zadržavali su svoju svijest i svoju osobnost. Izaslanici sanjanja postali su najživlje pojave za te vračeve. Ako vrač želi živjeti u oblasti anorganskih bića, izaslanik je u tome savršen most; govori, a njegov je zadatak poučavanje i vodstvo.«

»Jesi li ikada bio u toj oblasti, don Juane?«

»Nebrojeno puta. I sam si ondje bio. Nema, međutim, smisla sada govoriti o tome. Nisi još složio sve odlomke svoje pozornosti u sanjanju. Jednom ćemo govoriti o toj oblasti.«

»Shvaćam li dobro, don Juane, da ne podržavaš ili ti se ne sviđaju izaslanici?«

»Niti ih podržavam niti mi se sviđaju. Pripadaju drugom raspoloženju, raspoloženju starih vračeva. Uzgred budi rečeno, njihove su pouke ili vodstvo u našem svijetu sasvim besmisleni. Zbog te besmislenosti izaslanici nas stoje ogromnih količina energije. Jednom ćeš se složiti sa mnom. Vidjet ćeš.«

U tonu don Juanovih riječi uhvatio sam skrovitu boju njegova uvjerenja da se s njime ne slažem u pogledu izaslanika. Htio sam mu to i reći, ali sam u tom trenutku začuo glas izaslanika u svojim ušima. »U pravu«, reče glas. »Sviđam ti se jer ne nalaziš ništa loše u istraživanju svih mogućnosti. Želiš spoznaju; spoznaja je moć. Ne želiš ostati u poznatim stvarima i vjerovanjima svog svakidašnjeg svijeta.«

Sve je to izaslanik rekao na tečnom engleskom s jasno uočljivim južnopacifičkim izgovorom. Potom je stao govoriti na španjolskom. Začuo sam laki argentinski izgovor. Nikada ranije nisam čuo izaslanika da tako govori. To me je očaralo. Izaslanik mi je govorio o ispunjenju, spoznaji; o tome koliko se daleko nalazim od svojeg rodnog grada; o mojoj žudnji za pustolovinom i gotovo pravoj opsjednutosti novim stvarima i novim obzorjima. Glas mi je govorio čak i na portugalskom s jasnim akcentom Pampasa.

Začuti glas kako mi progovara o svim mojim duboko skrivenim tajnama nije bilo samo zastrašujuće, već i mučno. Na licu mjesta sam rekao don Juanu da sam prisiljen prekinuti svoje vježbe sanjanja. Pogledao me je u nevjerici. Kada sam, međutim, ponovio sve što sam čuo, složio se da bi valjalo prekinuti vježbe, iako sam osjetio da mi je privolio samo kako bi me umirio.

Nekoliko tjedana kasnije svoju sam reakciju smatrao isuviše prenagljenom, te sam prešutno opozvao svoju odluku.

Vratio sam se svojim vježbama sanjarija. Bio sam siguran da je don Juan svjestan mog opoziva ranije donijete odluke.

Zajednog od mojih posjeta, sasvim iznenadnog, don Juan mi je govorio o snovima. »Samo zato što nismo naučeni isticati snove kao izvorno polje istraživanja ne znači da to i nisu«, započeo je. »Snovi se ispituju zbog njihova značenja ili se uzimaju kao predznaci, ali se nikada ne smatraju oblašću stvarnih događaja.

»Koliko znam, samo su ih stari vračevi tako shvaćali«, nastavio je don Juan, »ali su ih na kraju sasvim zbunili. Postali su pohlepni i kada su se naposljetku zatekli na ključnom raskrižju, uzeli su pogrešan smjer. Sva su svoja jaja položili u košaru: učvršćenje spojne točke na tisućama mjesta koja može zauzeti.«

Don Juan je bio zbunjen činjenicom da su iz tih čudesnih otkrovenja stari vračevi, naučivši koristiti tih tisuću mjesta, svladali samo umijeće sanjanja i umijeće širenja svjesnosti. Ponovio je da je umijeće sanjanja povezano s mijenjanjem položaja spojne točke. Širenje svijesti je odredio kao umijeće koje ima veze s učvršćenjem spojne točke na bilo kojem mjestu promijenjenog položaja.

»Učvrstiti spojnu točku na novom mjestu znači postići srašćivanje«, rekao je. »Upravo si to činio tijekom svojih vježbi sanjanja.«

»Mislio sam da usavršavam svoje energetsko tijelo«, rekao sam pomalo začuđen njegovom izjavom.

»Činiš i to i mnogo više; učiš zadržavati srašćivanje. Sanjanje to postiže navođenjem sanjača na učvršćivanje njihove spojne točke. Pozornost u sanjanju, energetsko tijelo, druga pozornost, odnosi s anorganskim bićima, izaslanici sanjanja, sve je to uzgredni učinak postizavanja srašćivanja; drugim riječima, sve je to uzgredni učinak učvršćivanja spojne točke na nizu mjesta sanjanja.«

»Što je mjesto sanjanja, don Juane?«

»Bilo koji novi položaj na koji je spojna točka premještena tijekom spavanja.«

»Kako učvršćujemo spojnu točku na položaj sanjanja?«

»Podsticanjem viđenja bilo koje pojedinosti u našim snovima ili voljnim mijenjanjem snova. Posredstvom tvojih vježbi sanjanja iskušavaš svoju sposobnost srašćivanja; drugim riječima, iskušavaš svoju sposobnost zadržavanja novog energetskog oblika zadržavanjem spojne točke učvršćene na položaju pojedinog sna kojeg sanjaš.«

»Zadržavam li zaista novi energetski oblik?«

»Ustvari ne, ali ne zato što to ne možeš učiniti, već samo zato što premještaš spojnu točku namjesto da je pokrećeš. Pokretanje spojne točke stvara trenutne promjene koje su gotovo neumoljive. Izazov se pomicanja sastoji u tome što su vrlo malena i uolikoj mjeri brojna da zadržati srašćivanje u svim položajima pomicanja predstavlja pravu pobjedu.«

»Kako znamo da zadržavamo srašćivanje?«

»Znamo prema jasnoći svojeg opažaja. Što je jasnije viđenje u našim snovima, veće je i srašćivanje.«

Rekao je kako je već sazrelo vrijeme da u vježbama primijenim što sam naučio tijekom sanjanja. Ne dajući mi priliku da bilo što upitam, naveo me je da usredotočim svoju pozornost, kao da sam u snu, na lišće pustinjanskog drveta koje je raslo u blizini.

»Želiš li da ga samo promatram?«, upitao sam.

»Ne želim da ga samo promatraš; želim da učiniš nešto sasvim posebno s tim lišćem«, rekao je. »Zapamti da u svojim snovima, jednom kada postaneš sposoban promatrati bilo koju pojedinost, uistinu zadržavaš mjesto sanjanja svoje spojne točke. Sada promatraj to lišće kao da si utonuo u san, ali uz jednu neznatnu, ali vrlo važnu izmjenu: zadržat ćeš svoje mjesto sanjanja na lišću tog drveta u svjesnosti svakidašnjeg svijeta.«

Moje mi je uzbuđenje priječilo slijediti ovaj tijek misli. Pomnivo mi je objasnio da, krećući od lišća, mogu postići trenutno pomicanje svoje spojne točke. Potom, sabirući svoju pozornost u sanjanju putem pažljivog promatranja pojedinih listova, moći ću zaista učvrstiti takvo trenutno pomicanje, a

moje će me srašćivanje navesti na opažanje druge pozornosti. Dodao je, uz hihot, da je cijeli postupak toliko jednostavan da to postaje zaista smiješno.

Don Juan je bio u pravu. Sve što sam trebao učiniti bilo je usredotočenje pogleda na lišće, zadržavanje pogleda, i već sam u jednom trenutku bio obuzet osjetom nalik vrtlogu, neobično nalik vrtlogu u mojim snovima. Lišće je drveta postalo svemir osjetilnih podataka. Doimalo se kao da me je lišće progutalo, ali nije samo moj pogled bio obuzet; gotovo kao da sam dodirivao lišće, doslovce sam ga osjećao. Mogao sam osjetiti i njegov miris. Moja je pozornost u sanjanju bila prepuna osjeta umjesto da je bilo samo vidna, kao tijekom uobičajenog sanjanja.

Ono što je započelo kao promatranje lišća drveta pretvorilo se u san. Vjerovao sam da se nalazim u sanjanom drvetu, kao što sam u drveću bio u bezbrojnim snovima. I, dakako, u tom sam se sanjanom drvetu vladao onako kako sam to naučio u svojim snovima; kretao sam se od pojedinosti do pojedinosti, nagnan snagom vrtloga koji je poprimao oblik bilo kojeg dijela drveta na kojeg se usmjeravala moja pozornost u sanjanju ispunjena osjetima. Vrtlozi su nastajali ne samo promatranjem, već i doticanjem svega bilo kojim dijelom moga tijela.

Usred ovog viđenja ili sna, doživio sam napad sumnji što su potjecale iz mogeg racionalnog uma. Stao sam se pitati verem li se zaista drvetom u zaslijepljenosti i dodirujem li zaista lišće, izgubljen u njemu, ne znajući što činim. Ili sam možda zaspao, po svoj prilici opčinjen treperenjem lišća na vjetru, te sve to samo sanjam. Ali, upravo kao tijekom sanjanja, nisam imao dovoljno energije za isuviše dugo razmišljanje. Moje su se misli posve raspršile. Trajale su tek kratak tren; potom ih je sila neposrednog doživljavanja posve izbrisala.

Iznenadno kretanje oko mene sve je preoblikovalo i doslovce me izvuklo iz gomile lišća kao da sam iznenada otrgnut od magnetske moći drveta. Potom sam s visine vidio sasvim drugačije obzorje. Okruživale su me tamne planine i zeleno

raslinje. Sljedeći me je udar energije istresao iz vlastitih kostiju; potom sam se zatekao na posve drugačijem mjestu. Posvuda se propinjalo gigantsko drveće. Bilo je više od Douglassovog spomenika u Oregonu i Washingtonu. Nikada nisam vidio sličnu šumu. Prizor je bio tako oprečan pustopoljini Sonoranske pustinje da više nisam nimalo sumnjao o svojem snu.

Zadržao sam se na tom neobičnom prizoru, bojeći se napustiti ga i znajući da je sve to zaista san i da će nestati onoga trenutka kada mi ponestane pozornosti u sanjanju. Likovi su, međutim, i nadalje ostali postojani, čak i kada sam pomislio kako je već vrijeme da mi ponestane pozornosti u sanjanju. U tom mi je trenutku umom proletjela zastrašujuća pomisao: nije riječ ni o snu ni o svakidašnjem svijetu?

Prestrašen istim onim užasom kojeg mora osjećati zastrašena životinja, uzmaknuo sam u gomilu lišća iz koje sam se pojavio. Trenutak mojeg povlačenja naveo me je da se krećem kroz gusto lišće i oko čvrstog granja. Odmaknulo me je od drveta i u jednom kratkom trenu našao sam se kraj don Juana, pred vratima njegove kuće, u pustinji Sonore.

U trenutku sam shvatio da sam iznova ušao u stanje u kojem sam mogao jasno razmišljati, ali nisam mogao govoriti. Don Juan mi reče da se ne brinem. Naša je sposobnost govora vrlo krhka, te su napadi mučaljivosti sasvim uobičajeni među vračevima koji su putovali s onu stranu granica uobičajenog opažanja.

Moj mi je osjećaj oduzetosti govorio da se don Juan sažalio nada mnom, te me je odlučio umiriti takvim lažljivim riječima. Glas izaslanika sanjanja, međutim, koji sam u tom trenutku jasno začuo, kazivao mi je da ću za nekoliko sati i nakon valjanog odmora opet biti sasvim u redu.

Nakon buđenja izložio sam don Juanu, na njegov zahtjev, detaljni opis svega što sam vidio i učinio. Upozorio me je da je bilo nemoguće pouzdati se u moć mojeg racionalnog uma kako bi shvatio cijeli doživljaj, ne zato što bi moja moć rasuđivanja na bilo koji način bila smanjena, već zato što je ono što se dogodilo bila pojava van mjerila rasuđivanja.

Odmah sam se, dakako, usprotivio, te ustvrdio kako ništa ne može biti izvan mjerila rasuđivanja; pojave mogu biti mračne i tajanstvene, ali prije ili kasnije razbor uvijek pronalazi način da sve osvijetli primjerenom svjetlošću. U to sam zaista i vjerovao.

Don Juan je s neobičnom strpljivošću stao objašnjavati kako je naš razbor samo uzgredni učinak uobičajenog položaja spojne točke; znajući, dakle, što se događa, zdravog razuma, s nogama čvrsto na tlu - izvor našeg ponosa i smatrajući sve to prirodnom posljedicom naše vrijednosti - tek su ishodi učvršćenja spojne točke na njezinu uobičajenom mjestu. Što je ukrućenija i nepokretnija spojna točka na takvom položaju, veće je naše samopouzdanje, znatniji naš osjećaj poznavanja svijeta i moći predviđanja.

Dodao je kako je učinak sanjanja sposobnost pokretljivosti i pokretljivijeg ulaženja u druge svjetove razaranjem našeg osjećanja poznavanja ovoga svijeta. Sanjanje je nazvao putovanjem u nezamisliva obzorja, putovanjem koje, nagnavši nas na opažanje svega što kao ljudska bića možemo zamijetiti, navodi spojnu točku na iskakanje iz ljudske oblasti i opažanje nezamislivog.

»Opet smo na istome, vraćajući se na najvažniju temu svijeta vraćanja«, nastavio je, »položaj spojne točke. Prokletstvo starih vračeva, kao i trn čovječanstva zbog njegova razmetanja.«

»Zašto to kažeš, don Juan?«

»Jer su oboje, i čovječanstvo u cjelini i stari vračevi ulovljeni u zamku položaja spojne točke: čovječanstvo zbog neznanja da spojna točka postoji, te zbog toga što je prisiljeno prihvatiti uzgredni učinak njezinog uobičajenog mjesta kao nečega konačnog i neopozivog. A stari vračevi zato što su, iako su znali sve o spojnoj točki, bili ulovljeni u zamku njezina korištenja.

»Moraš izbjeći upadanje u te dvije zamke«, nastavio je. »Bilo bi zaista odvratno da staneš na stranu čovječanstva kao da ne znaš za postojanje spojne točke. Bilo bi čak i odvratnije

kada bi stao na stranu starih vračeva, te spojnu točku koristio za postizavanje nekog cilja.«

»Još uvijek ne razumijem. Kakva veze ima sve to s onime što sam jučer doživio?«

»Jučer si bio u drugom svijetu. Ali ako me pitaš gdje se nalazi taj svijet, a ja ti na to odgovorim da je u položaju spojne točke, sve to neće za tebe imati nikakvog smisla.«

Don Juan je tvrdio da imam dva izbora. Jedan je bio slijeđenje racionalnog uma čovječanstva i suočenje s tvrdnjom: moje će mi iskustvo reći da postoji drugi svijet, ali će moj razum ustvrditi da takvi svjetovi ne postoje i ne mogu postojati. Drugi je izbor bio slijeđenje rasuđivanja starih vračeva u kojem bih slučaju odmah morao prihvatiti postojanje drugih svjetova, te bi samo moja pohlepa mogla navesti moju spojnu točku na zadržavanje na mjestu koje stvara takve svjetove. Ishod bi bio sljedeća tvrdnja: primoranost na tjelesno kretanje u oblasti nalik snu koji su vođeni očekivanjima moći i postignuća.

Bio sam isuviše omamljen da bih slijedio njegov tijek rasuđivanja, ali sam potom ipak shvatio da ništa ne moram slijediti jer se s njime u potpunosti slažem, unatoč činjenici da nisam imao cjelovitu predodžbu o onome s čime se slažem. Slaganje je s njime bilo tek osjećaj koji je dopirao iz velike daljine, drevnog pouzdanja kojeg sam izgubio, a ono do mene nije lako pronalazilo put.

Povratak mojim vježbama sanjanja otklonio je sve moje nedoumice, ali i stvorio niz novih. Na primjer, nakon mjeseci svakodnevnog slušanja prestao sam se čuditi glasu izaslanika sanjanja. Postao mi je sasvim uobičajen. Počinio sam toliko mnoštvo pogrešaka slušajući ga da sam gotovo posve razumio don Juanovo odbijanje da ga ozbiljno prihvati. Psihoanalitičar bi imao posla napretek tumačeći izaslanika u skladu sa svim mogućim promjenama u mojoj interpersonalnoj dinamici ličnosti.

Don Juan je ustrajavao na vrlo čvrstom gledištu: riječ je o neosobnoj ali postojanoj sili iz oblasti anorganskih bića: tako

je iskušavaju svi sanjači na manje ili više podjednak način. Ako riječi glasa odlučimo primati kao savjet, zaista smo neizlječivi glupani.

Ja sam svakako bio jedan od takvih. Nije postojao način na koji bih mogao ostati ravnodušan u neposrednom dodiru s takvim neobičnim doživljajem: glasom koji mi je jasno i sažeto kazivao na tri jezika skrivene tajne o svemu i svima na koje sam usmjeravao svoju pozornost. Tek je mala smetnja, koja za mene nije imala znatnije posljedice, bila što glas nije bio sinhroniziran. Izaslanik mi je običavao govoriti o ljudima i događajima u trenucima kada sam zaista zaboravljao da sam im poklanjao bilo kakvu pozornost.

Upitao sam don Juana o toj neobičnosti, te mi je odgovorio da to mora imati veze s krutošću moje spojne točke. Objasnio mi je da sam bio obuzet odraslima starije dobi, te da su me oni zadojili gledištima staraca; zbog toga sam bio opasno u pravu. Njegovo ustrajavanje na dozama halucinogenih biljaka bilo je tek pokušaj, kako je rekao, pomicanja moje spojne točke i otvaranja prolaza barem osnovne mjere pokretljivosti.

»Ako ne razviješ i povećaš ovu mjeru«, nastavio je, »ili ćeš postati još ispravniji ili histerični vrač. Moje nastojanje na razlaganju načina starih vračeva nije ogovaranje, već pokušaj da ih nahuškam protiv tebe. Prije ili kasnije tvoja će spojna točka postati pokretljivija, ali ne i dovoljno pokretljiva kako bi navela tvoje sposobnosti da im nalikuješ: da budeš ispravan i histeričan.«

»Kako sve to mogu izbjeći, don Juane?«

»Postoji samo jedan način. Čarobnjaci ga nazivaju skrenutim razumijevanjem. Nazivaju ga udvaranjem spoznaji. To je put koji su vračevi koristili kako bi spoznali, otkrili, bili obdareni.«

Don Juan je promijenio temu, te nastavio objašnjavati učvršćivanje spojne točke. Rekao je da je *viđenje* dječje spojne točke u neprestanom lepršanju jer se kreće u drhtajima, lako mijenjajući svoje mjesto. Zbog toga su stari vračevi došli do

zaključka da uobičajeno mjesto spojne točke nije prirodno, već je plod navika. Budući da je viđenje samo u odraslih učvršćeno na jednom mjestu, zaključili su da se posebno mjesto spojne točke podupire posebnim načinom opažanja. Korištenjem ovaj posebni način opažanja postaje sustav osjetilnih podataka koji je podložen tumačenju.

Don Juan je istaknuo da smo od trenutka rođenja po nuždi nagnani da se borimo za prilagodbu našeg opažanja kako bi ono odgovaralo zahtjevima ovoga sustava, sistemom koji upravlja našim životima zbog jednostavne činjenice što smo u taj sustav uklopljeni samim svojim rođenjem. Stoga su vračevi bili posve u pravu vjerujući da je čin opozivanja ovog sustava i neposrednog opažanja energije ono što osobu preoblikuje u vrača.

Don Juan se čudio onome što je nazivao najvećim postignućem našeg ljudskog odgoja: zatvaranja naše spojne točke na njezinu uobičajenom mjestu. Jednom kada se učvrsti i postane nepokretnom, naše se opažanje može voditi i upravljati na tumačenje onoga što opažamo. Drugim riječima, možemo se usmjeriti na opažanje sve više stvari unutra našeg sustava negoli unutar naših osjetila. Uvjeravao me je da je ljudsko opažanje univerzalno jednoliko jer su spojne točke cijele ljudske rase učvršćene na istome mjestu.

Nastavio je rekavši kako su vračevi sve to dokazali u trenutku kada su vidjeli kako se nova svemirska vlakna energije mogu zamijetiti u trenutku kada se spojna točka pomakne preko granice stanovitog praga, te stoga ono što opažamo nema nikakvoga smisla. Neposredni je uzrok tome u činjenici što novi osjetilni podaci naš sustav moraju zadržati izvan uporabe; više se ne može koristiti kako bi tumačio ono što opažamo.

»Opažanje je bez našeg sustava, dakako, kaotično«, nastavio je don Juan. »Sasvim neobično, međutim, kada samo pomislimo da smo posve izgubili osnovu svoga vladanja, odnose unutar starog sustava; to dovodi do našeg spasa, te naše novo neshvatljivo opažanje ustrojava u posve shvatljiv novi svijet.

Sve je to upravo onako kako se tebi dogodilo kada si promatrao lišće onog drveta.«

»Što mi se zapravo dogodilo, don Juane?«

»Tvoje je opažanje za trenutak bilo kaotično; sve ti se dogodilo odjednom, te tvoj sustav tumačenja svijeta nije bio uporabljiv. Potom se kaos razbistrio i u tom si trenutku stajao pred novim svijetom.«

»Opet smo, don Juane, na istome mjestu kao i ranije. Postoji li taj svijet ili je tek opsjena moga uma?«

»Zasigurno smo na istom mjestu i pitanje je isto. Postoji upravo na onom mjestu tvoje spojne točke na kojem se u tom trenutku nalazila. Kako bi je zamijetio bilo ti je potrebno srašćivanje, drugim riječima, morao si zadržati svoju spojnu točku učvršćenu na tom mjestu, što si i učinio. Posljedica je bila da si za trenutak u cijelosti opažao novi svijet.«

»Bi li i drugi opažali isti svijet?«

»Kada bi imali jednolikost i srašćivanje, svakako bi opažali isti svijet. Jednolikost znači zadržavanje, objedinjavanje istog mjesta spojne točke. Cijeli čin postizavanja jednolikosti i srašćivanja izvan uobičajenog svijeta stari su vračevi nazivali proširenjem opažanja.

»Umijeće proširenja«, nastavio je, »kako sam već rekao, ima veze s učvršćenjem spojne točke. Stari su vračevi putem vježbi otkrili da je, kolika god važnost pomicanja spojne točke bila, mnogo je važnije učvrstiti je i zadržati na novom mjestu, ma koje ono bilo.«

Objasnio je da u slučaju da se spojna točka ne ustali, ne postoji način na koji bismo postojano mogli opažati. U tom bismo slučaju doživjeli kaleidoskop nepovezanih likova. To je razlog zbog kojeg su stari vračevi u tolikoj mjeri isticali sanjanje, kao i proširenje. Jedno umijeće ne može postojati bez drugoga, posebice u takvim vrstama djelatnosti kojima su stari vračevi bili obuzeti.

»Kakve su to djelatnosti, don Juane?«

»Stari su ih vračevi nazivali neprilikama druge pozornosti ili velikom pustolovinom nepoznatog.«

Don Juan je rekao kako se takve djelatnosti oslobađaju pomicanjem spojne točke. Ne samo što su stari vračevi naučili mijenjati položaj svoje spojne točke na tisuće mjesta na površini ili u unutrašnjosti svoje energetske mase, već su naučili i učvršćivati svoje spojne točke na tim mjestima, te tako zadržati njihovu jednolikost do beskonačnosti.

»Što su time postizavali, don Juane?«

»O tome se ne može govoriti. Možemo govoriti samo o krajnjim ishodima.«

Objasnio je da je jednolikost starih vračeva bila u tome što im je dozvoljavala da u percepciji i tjelesnosti postanu sve što je dozvoljavao poseban položaj njihove spojne točke. Mogli su se preoblikovati u bilo što za što su posjedovali poseban popis. Popis je, rekao je, spisak svih pojedinosti percepcije koja je obuhvaćena postajanjem, na primjer, jaguar, ptica, kukac, i tako dalje, i tako dalje.

»Vrlo mi je teško povjerovati da takvo preoblikovanje može biti moguće«, rekao sam.

»Moguće je«, uvjeravao me je. »Ne toliko za mene i tebe, ali za njih svakako. Za njih je to bila prava sitnica.«

Rekao je nadalje da su stari vračevi imali izvanrednu pokretljivost. Sve što im je bilo potrebno sastojalo se u najmanjem pomicanju spojne točke, najneznatnijem pomaku percepcije u njihovu sanjanju da bi istoga trena zahvatili njihovu percepciju, preoblikovali njihovu jednolikost kako bi odgovarala novom stanju svjesnosti, te tako postali životinja, druga osoba, ptica ili bilo što drugo.

»Nije li to upravo ono što čine mentalno bolesni ljudi? Stvaranje vlastite zbilje?«, rekao sam.

»Ne, to nije isto. Bolesni ljudi zamišljaju vlastitu stvarnost jer nemaju nikakvog unaprijed postavljenog cilja. Bolesni ljudi kaos dovode u stanje kaosa. Čarobnjaci, nasuprot tome, kaos dovode u smisleni red. Njihova je unaprijed postavljena, transcendentalna svrha oslobađanje percepcije. Čarobnjaci ne stvaraju svijet koji percipiraju; oni neposredno percipiraju energiju, te potom otkrivaju da je ono što percipiraju

nepoznati novi svijet koji ih može cijele progutati jer je podjednako stvaran kao i sve što poznamo kao stvarno.

Don Juan mi je potom iznio novo objašnjenje onoga što mi se dogodilo dok sam netremice promatrao drvo. Rekao je da sam započeo percipiranje energije drveta. Na subjektivnoj razini, međutim, vjerovao sam da sanjam jer sam koristio postupke sanjanja kako bih percipirao energiju. Tvrdio je da je korištenje postupaka sanjanja u svijetu svakidašnjeg života bilo jedan od najučinkovitijih postupaka starih vračeva. Takav postupak neposredno percipiranje energije čini nalik snu, namjesto posvemašnjem kaosu, sve do trenutka kada nešto preoblikuje percepciju, te se vrač zatekne suočenim s novim svijetom - to je upravo ono što se i meni dogodilo.

Povjerio sam mu misao što mi je proletjela umom, a kojog nisam posvetio mnogo pažnje: da prizor koji sam promatrao nije bio ni san, ni svakidašnji svijet.

»I nije bio«, odvratio je. »Sve sam ti ovo mnogo puta ponavljao, te zasigurno misliš da se vrtim u krugu. Znam kako ti je teško dopustiti i misaonu mogućnost o stvarnosti onoga što ti se događalo. Ali, novi svijet postoji! Svjetovi su omotani jedan oko drugoga nalik ljuskama luka. Svijet u kojem postoji-mo tek je jedna od tih ljuski.«

»Misliš li, don Juane, da je cilj tvoga poučavanja moja priprema za ulazak u te svjetove?«

»Ne, ne mislim. U te svjetove ulazimo samo za vježbu. Takva su putovanja preteče današnjih vračeva. Sanjamo na isti način na koji su to običavali stari vračevi, ali jednoga trenutka svakako skliznemo na novo tle. Stari su vračevi više voljeli pomicanja spojne točke, te su se stoga uvijek nalazili u više ili manje poznatom, predvidivom svijetu. Nama su draža pokretanja spojne točke. Stari su vračevi tragali za ljudskom svijetu nepoznatim. Mi tragamo za onime što nadilazi ljudsku oblast.«

»Do toga još nisam dospio, zar ne?«

»Ne. Tek si na početku. Na početku svatko mora iznova proći tragovima starih vračeva. Naposljetku, oni su izumili sanjanje.«

»Kada ću početi učiti način sanjanja novih vračeva?«

»Tek moraš savladati ogromnu oblast. Možda za nekoliko godina. Uzgred budi rečeno u tvom slučaju moram biti posebno pažljiv. Po svojem si karakteru vrlo nalik starim vračevima. To sam ti i prije rekao, ali ti uvijek nekako uspijevaš zaobići moje primjedbe. Ponekad čak pomišljam da te savjetuje neka strana energija, ali potom odbacujem takvu ideju. Ipak nisi toliko zastranio.«

»O čemu govoriš, don Juane?«

»Nesvjesno si učinio dvije stvari koje me nasmrt straše. Svojim si energetskim tijelom putovao na mjesto izvan ovoga svijeta u svojem prvom sanjanju. I ondje si šetao! Potom si svojim energetskim tijelom putovao na drugo mjesto izvan ovoga svijeta zadržavajući pritom svjesnost svakidašnjeg svijeta.«

»Zašto te to brine, don Juan?«

»Sanjanje ti je prelagano. A to je prokletstvo kojeg se moramo čuvati. Ono vodi u oblast izvan ljudskoga. Kako sam ti već rekao, moderni vračevi nastoje presegnuti u ljudskome nepoznatu oblast.«

»Što bi mogla biti ljudskome nepoznata oblast?«

»Oslobođenje ljudskoga. Nezamislivi svjetovi što dopiru s onu stranu oblasti ljudskoga, ali koje još uvijek možemo percipirati. To je stranputica kojom kreću moderni vračevi. Njihova ih sklonost nagoni na potragu za nečime što je izvan oblasti ljudskog. A ono što se nalazi izvan te oblasti sveobuhvatni su svjetovi, ne samo područja ptica, životinja ili ljudi, pa čak ni da je riječ o nepoznatim ljudima. Ono o čemu govorim svjetovi su nalik onome u kojem živimo; cjeloviti svjetovi beskrajnih oblasti.«

»Gdje se nalaze ti svjetovi, don Juane? Na drugim položajima spojne točke?«

»Upravo tako. Na drugim položajima spojne točke, ali ujedno i na položajima koje vračevi dosižu zajedno s pomicanjem spojne točke, a ne njezinim pokretanjem. Ulazak u te svjetove vrsta je sanjanja koju poduzimaju samo vračevi suvremenog doba. Stari su se vračevi klonili takva prodiranja jer

ono zahtijeva ogromnu mjeru izdvojenosti i zanemarivanje svakog osjećaja vlastite važnosti. Bila je to cijena koju nisu bili voljni platiti.

»Za vračeve koji danas vježbaju sanjanje, ono je oslobađanje do razine percipiranja svjetova s onu stranu svega zamislivog.«

»Što je svrha takvog percipiranja?«

»Danas si me već pitao isto pitanje. Govoriš nalik pravom trgovcu. Koji je ulog?, pitaš me, Koji je postotak kojeg ću zaraditi takvim ulogom? Hoće li mi takav podvig poboljšati imovinsko stanje?

Ne postoji način na koji bih mogao odgovoriti na takva pitanja. Um trgovca uposlen je u trgovanju. Sloboda, međutim, ne može biti ulaganje. Sloboda je pustolovina bez kraja u koju ulažemo naše živote i mnogo više za samo nekoliko neizrecivih trenutaka za koje ne dostaju ni misli ni riječi.«

»Nisam te pitao u takvu duhu, don Juane. Ono što sam želio znati bilo je o pokretačkoj sili koja nas navodi da sve to čini i netko nalik trutu kao što sam ja?«

»Traganje za slobodom jedina je pokretačka sila koju znam. Sloboda da se poleti u beskonačnost. Sloboda da se rasprši; da se uzdigne; da se bude nalik svjetlosti svijeće koja, unatoč svjetlucanju naspram bilijuna zvijezda, ipak ostaje netaknuta jer nikada ne nastoji biti više od onoga što jest: jednostavno svijeća.«

SVIJET ANORGANSKIH BIĆA

Dosljedan pristanku da čekam trenutak kada će don Juan biti voljan početi s bilo kakvim objašnjenjem sanjanja, tek sam ga u slučajevima nužde pitao za savjet. Obično ne bih odbijao načinjati tu temu, ali je na neki neobičan način bio nezadovoljan mnome zbog toga. Pretpostavljao sam da bi mi potvrda njegova neodobravanja mogla biti činjenica da je uvijek, kada god bismo razgovarali o mojim aktivnostima sanjanja, umanjivao značenje svega što sam do tada postigao.

Za mene je u to vrijeme oživljeno postojanje anorganskih bića postalo najvažnijim ozračjem vježbi sanjanja. Nakon susreta s njima u snovima, te posebice nakon putovanja s njima pustinjom uokolo don Juanove kuće, u većoj bih mjeri bio voljan njihovo postojanje shvatiti kao sasvim ozbiljnu stvar. Svi su ti događaji, međutim, pokazali sasvim suprotni učinak na mene. Postao sam nepristupačan i zatvoren, te uporno poricao mogućnost njihova postojanja.

Potom sam promijenio mišljenje, te odlučio provesti objektivno i ozbiljno istraživanje njihova postojanja. Metoda je tog istraživanja zahtijevala da ponajprije sakupim svjedočanstvo svega što se dogodilo tijekom mojih vježbi sanjanja, te potom takvo svjedočanstvo iskoristim kao uzorak kako bih otkrio je li moje sanjanje potvrđuje ili opovrgava bilo što o

anorganskim bićima. Zaista sam i ispisao stotine stranica sitničavih i ujedno sasvim beznačajnih sitnica, kada mi je trebalo postati sasvim jasno kako je dokaz njihova postojanja dat istoga trenutka kada sam započeo svoja istraživanja.

Trebalo mi je nekoliko vježbi sanjanja da otkrijem ono za što sam mislio da je don Juanova uobičajena preporuka i savjet - da opozovem svaki oblik rasuđivanja i jednostavno pozovem anorganska bića da se pojave - to je ustvari bio postupak kojim su se služili vračevi davnine kako bi ih dozvali. Ostavivši me da to sam otkrijem, don Juan je jednostavno slijedio način vježbanja starih vračeva. Uvijek bi me upozoravao kako je vrlo teško napustiti sva uporišta osim putem vježbanja. Jedno je od najsnažnijih obrambenih uporišta sebstva uistinu naša racionalnost. To ujedno nije samo najtrajnija i najotpornija obrambena linija kada je riječ o postupcima vračeva i objašnjenjima, već je ujedno i u najvećoj mjeri zastrašujuća. Don Juan je vjerovao kako je postojanje anorganskih bića najistaknutiji napadač naše racionalnosti.

Tijekom mojih vježbi sanjanja ustanovio sam smjer koji sam pratio svakoga dana bez izuzetka. Ponajprije sam uspio promatrati svaku zamjetljivu pojedinost svojih snova, a potom i mijenjanja snova. S pouzdanjem mogu reći da sam svemir promatrao u pojedinostima iz snova u snove. Kao posljedica izabranog smjera u jednom je trenutku moja pozornost u sanjanju počela popuštati, te su moje vježbe sanjanja završavale ili zasnivanjem i sanjanjem uobičajenih snova u kojem nije bilo nikakvog traga pozornosti u sanjanju, ili bih se budio, te više ne bih mogao usnuti.

S vremena na vrijeme, kako mi je to don Juan opisao, struja strane energije, izvidnik, kako ga je nazvao, prodirao bi u moje snove. Ranije upozoren, podešavao bih svoju pozornost u sanjanju i bio na oprezu. Prvi puta kada sam primijetio stranu energiju sanjao sam o kupovini u velikoj trgovini. Kretao sam se od odjela do odjela u potrazi za starinama. Naposljetku sam jednu pronašao. Nesukladnost traganja za starinama u trgovini bila je tako očigledna da sam se nasmijao, ali

u trenutku kada sam jednu pronašao, zaboravio sam na neprijemerenost. Starina je bila ručka štapa. Trgovac mi je rekao da je načinjena od iridija koji je nazvao jednom od najčvršćih tvari na svijetu. Bio je to zaobljen komad: predstavljao je glavu i ramena majmuna. Nalikovao mi je na jednu vrstu nefrita. Trgovac je bio uvrijeđen kada sam posumnjao da bi komad mogao biti izrađen od nefrita, te je, kako bi dokazao da je u pravu, udario predmet iz sve snage o betonski zid. Nije se slomio, već je odskočio nalik lopti, te potom zaokružio poput friseeja. Slijedio sam ga. Nestao je za drvećem. Potrčao sam kako bih ga pronašao, te sam ga zaista i našao kako leži na zemlji. Pretvorio se u neobično lijep, tamnozelen i crn štap u punoj dužini.

Poželio sam ga imati. Dohvatio sam ga, te ga nastojao podići sa zemlje prije no što itko drugi naiđe tim putem. Ali, ma koliko sam nastojao, nisam ga mogao podići. Bojao sam se da bih ga mogao slomiti cimajući ga naprijed i nazad. Stoga sam golim rukama stao kopati zemlju uokolo. Kako sam kopao, tako se zemlja nasipavala natrag sve dok nije preostao samo jedan čuperak zelene trave. Zurio sam u vodu; odjednom je prasnula. Pretvorila se u bijeli mjehur, te potom iščezla. Moj se san nastavio u drugim likovima i pojedinostima koji se ničim nisu posebno isticali, iako su bili savršeno jasni.

Kada sam don Juanu ispriповjedio svoj san, rekao je, »Izdvojio si izvidnika. Izvidnici su brojniji kada su naši snovi prosječni i uobičajeni. Snovi sanjača na neobičan su način oslobođeni izvidnika. Kada se pojave, sasvim su neodredivi po svojoj neobičnosti i nesukladnosti s onime što ih okružuje.«

»U kojem smislu nesukladnosti, don Juane?«

»Njihova je prisutnost posve besmislena.«

»Vrlo je malo toga smislenog u snovima.«

»Samo su u prosječnim snovima stvari besmislene. Rekao bih da je tome tako jer u tom trenutku naviru izvidnici i zato što su prosječni ljudi podložni znatnijoj prepreci pred nepoznatim.«

»Znaš li zašto je tako, don Juane?«

»Mislim da je riječ o uravnoteženju sila. Prosječni ljudi imaju glupo snažne prepreke koje ih štite pred takvim napadima. To su prepreke nalik brizi za vlastito sebstvo. Što je snažnija prepreka, to je jači napad.

»Sanjači, nasuprot tome, imaju manje prepreka i manje izvidnika u svojim snovima. Čini se da u sanjačevim snovima besmislene stvari nestaju, možda kako bi osigurale da sanjač zahvati prisutnost izvidnika.«

Don Juan mi je savjetovao neka obratim pomniju pozornost i zapamtim svaku pojedinost snova koji sam sanjao. Čak me je natjerao da mu ponovim sve što sam mu već ispričao.

»Zbunjuješ me«, rekao je. »Isprva ništa ne želiš čuti o mom sanjanju, a potom si na to spreman. Postoji li ikakav red u tvojim odbijanjima i prihvaćanjima?«

»Možeš se kladiti da iza svega toga stoji određen red i poradak«, rekao je. »Jednoga ćeš dana i sam postupati na takav način sa sanjačem. Neke su pojedinosti od ključne važnosti jer su povezane s duhom. Druge su, pak, sasvim nevažne jer su povezane s našom razmaženom ličnošću.

»Prvi izvidnik kojeg si izdvojio uvijek će biti prisutan, u bilo kojem obliku, čak i iridiju. Uzgred, što je iridij?«

»Zaista ne znam«, rekao sam posve iskreno.

»Eto, vidiš! Što ćeš reći ako se ispostavi da je jedna od najčvršćih stvari na svijetu?«

Don Juanove su oči blistale od užitka, dok sam se ja nervozno smijao čuvši za takvu apsurdnu mogućnost koja je, kako sam kasnije saznao, bila posve istinita.

Od tog sam trenutka počeo zapažati prisutnost nesukladnih pojedinosti u svojim snovima. Jednom kada sam prihvatio don Juanovo svrstanje strane energije u snovima, posve sam se složio s njime da su nesukladne pojedinosti bili strani najezdnicima mojih snova. Izdvajajući ih, moja je pozornost u sanjanju uvijek bila usredotočena na njih s upornošću koja se nije očitovala ni u kakvim drugim okolnostima.

Druga stvar koju sam primijetio bila je da svakoga puta kada je strana energija prodirala u moje snove, moja je

pozornost u sanjanju morala biti pojačana kako bih je protumačio na poznat način. Nedostatak je moje pozornosti u sanjanju bila njegova nesposobnost postizanja takve potpune preobrazbe; krajnji je ishod bio ukrštanje pojedinosti koje su mi bile gotovo sasvim nepoznate. Strana se energija u tim trenucima s lakoćom rasipala: mješovita bi pojednost nestala pretvarajući se u bljesak svjetlosti koji bi se brzo utapao u drugim dojmljivijim pojedinostima mojih snova.

Kada sam zamolio don Juana da mi objasni što mi se događalo, rekao je, »U ovom trenutku u tvom sanjanju izvidnici su istraživači koji su odaslati iz anorganske oblasti. Vrlo su brzi u tom smislu što se ne zadržavaju dugo.«

»Zašto kažeš da su istraživači, don Juane?«

»Dolaze u potragu za mogućom svjesnošću. Sami su obdareni svjesnošću i svrhom, iako je to za nas posve neshvatljivo i nezamislivo, a po svoj se prilici može usporediti sa svjesnošću i svrhom drveća. Unutrašnja brzina drveća i anorganskih bića neshvatljiva nam je jer su neusporedivo sporiji od nas.«

»Što te navodi da to kažeš, don Juane?«

»I drveće i anorganska bića traju duže od nas. Stvorena su za nepokretnost. Nepomična su, pa ipak sve oko sebe navode na kretanje.«

»Misliš li, don Juane, da su anorganska bića postojana i nepokretna poput drveća?«

»Dakako. Ono što u snovima vidiš kao svjetlost ili tamu njihovi su odrazi. Ono što čuješ kao glas izaslanika sanjanja također je njihov odraz. Takvi su i njihovi izvidnici.«

Zbog nekog nedokučivog razloga bio sam poražen don Juanovim izjavama. Odjednom me je preplavio strah. Upitao sam don Juana imaju li i drveća takve odraze.

»Imaju«, odvratio je. »Njihovi su odrazi, međutim, čak i manje prijateljski naklonjeni negoli odrazi anorganskih bića. Sanjači nikada ne tragaju za njima izuzev ako nisu u stanju duboke naklonjenosti drveću, što je vrlo teško dostizivo stanje.

Na ovoj zemlji nemamo prijatelja, znaš.« Nasmijao se i dodao, »Nije tajna zašto.«

»Za tebe možda i nije tajna, don Juan, ali za mene svakako jest.«

»Destruktivni smo. Izazvali smo neprijateljstvo svakog živog bića na ovoj zemlji. To je razlog zbog kojeg nemamo prijatelja.«

Osjetio sam takvu mučninu da sam poželio sasvim prekinuti razgovor. Neobuzdani me je poriv iznova vratio temi anorganskih bića. »Što misliš da moram učiniti kako bih slijedio izvidnike?«, pitao sam.

»Zašto bi, za ime svijeta, želio slijediti izvidnike?«

»Vodim objektivno i nepristrano istraživanje o anorganskim bićima.«

»Zezaš me, zar ne? Mislio sam da se čvrsto pridržavaš svojeg stanovišta o nepostojanju anorganskih bića.«

Njegov podrugivalački ton i smijeh kazivao mi je sve o njegovu mišljenju i osjećajima o mojem nepristranom istraživanju.

»Promijenio sam mišljenje, don Juane. Sada želim istražiti sve mogućnosti.«

»Zapamti, oblast anorganskih bića bilo je područje starih vračeva. Kako bi onamo dospio, moraš s namjerom usredotočiti svoju pozornost u sanjanju na pojedinosti svojih snova. Na taj su način stari vračevi bili u stanju izdvojiti izvidnike. Kada bi se usredotočili na izvidnike, izvikivali bi svoju namjeru da ih slijede. Istog trenutka kada bi stari vračevi izustili svoju namjeru, povukla bi ih strana energija.«

»Je li to tako jednostavno, don Juane?«

Nije mi odgovorio. Samo se nasmijao na moja neustrašiva ispitivanja.

Kada sam se vratio kući, bio sam već posve odustao od traganja za pravim smislom don Juanovih riječi. Nisam bio nimalo voljan razmišljati o onome što je po svoj prilici opisao kao jedini raspoloživi postupak. Nakon što sam iscrpio sve zamisli i sve strpljenje, jednog sam dana posve iznevjerio svog

vodiča. U snu koji sam tada usnio, prenula me je riba koja je iznenada iskočila iz ribnjaka uz koji sam šetao. Riba se trzala do mojih nogu, a potom poletjela nalik šarenoj ptici, zastajkujući na granju, ali još uvijek kao riba. Prizor je bio u tolikoj mjeri zapanjujući da je moja pozornost u sanjanju bila vrlo napeta i izoštrena. Odmah sam znao da je riječ o izvidniku. Trenutak kasnije, kada se ptica-riba pretvorila u točku svjetlosti, uzviknuo sam svoju namjeru da je pratim i, upravo kako mi je don Juan rekao, bio sam prenijet u drugi svijet.

Lebdio sam kroz naizgled mračni tunel kao da sam leteći kukac bez ikakve težine. Osjet tunela odjednom je prekinut. Kao da sam doslovce bio izbačen iz cijevi, a poriv kretanja me razmrskao o beskrajnu tvarnu masu; gotovo sam je mogao do-dirivati. Nisam mogao nazrijeti kraja ni u kojem pravcu. Cijela me je stvar u tolikoj mjeri podsjećala na filmove znanstvene fantastike da sam bio posve uvjeren kako sam zamišljam viđenje mase kao što netko sam zamišlja svoje snove. Zašto ne? Mislio sam, naposljetku, da sam utonuo u san i da sanjam.

Smirio sam se kako bih promatrao pojedinosti svoga sna. Ono što sam promatrao nalikovalo je na divovsku spužvu. Bilo je porozno i prepuno šupljina. Nisam mogao osjetiti njegovu šupljikavost, ali se doimalo grube površine i vlaknasto. Bilo je tamnosmeđe boje. Potom sam odjednom bio obuzet napadom sumnjičavosti da je ta tiha masa samo san. Ono što sam promatrao nije mijenjalo oblik. Ni ja se nisam kretao. Kada sam na tu stvar usredotočio pogled, imao sam cjelovit utisak nečeg stvarnog, ali posve nepokretnog; bilo je negdje posađeno, te je posjedovalo tako snažnu moć privlačenja da sam bio nesposoban izmijeniti svoju pozornost u sanjanju kako bih ispitao bilo što drugo, uključujući samoga sebe. Neka strana sila, koju dotada nikada nisam sreo u svojim snovima, povukla me je nadalje.

Tada sam jasno osjetio da je masu oslobodila moja pozornost u sanjanju; sva se moja svjesnost usredotočila na izvidnika koji me doveo na to mjesto. Nalikovao je krijesnici u tami, lebdeći pored mene. U svojoj je oblasti bio bljesak čiste

energije. Mogao sam *vidjeti* njegovo energetska isijavanje. Doimao mi se svjesnim. Odjednom se trznuo prema meni, te me stao vući ili ubadati. Nisam osjećao njegov dodir, ali sam ipak znao da me dodiruje. Taj je osjet bio nov i zapanjujući; činilo se kao da je dio mene, koji nije bio ondje, bio nabijen strujom njegova dodira; valovi energije prolazili su kroz njega, jedan za drugim.

Od tog trenutka sve je u mojim snovima postalo mnogo stvarnije. Bilo mi je zaista teško zadržati pomisao da sanjam san. Ovoj poteškoći moram nadodati i izvjesnost koju sam imao o dodiru s izvidnikom koji je sa mnom uspostavio energetska vezu. Znao sam što želi da učinim onog trenutka kada me je trznuo ili odrinuo.

Prva stvar koju sam učinio bila je da me gurne kroz veliku šupljinu ili otvor tvarne mase pred kojom sam se nalazio. Kada sam se našao u masi, shvatio sam da je unutrašnjost jednoliko šupljikava kao i vanjski dio, ali mnogo mekšeg izgleda, kao da je gruba površina odjednom skliznula. Promatrao sam ustrojstvo koje se doimalo kao nešto nalik uvećanoj slici košnice. Bilo je nebrojeno mnoštvo geometrijski oblikovanih tunela što su se prostirali u svim pravcima. Neki su se dizali, a neki spuštali s moje lijeve i desne strane; sastajali su se u prvim kutevima, te se dizali ili spuštali u ravnim kosinama.

Svjetlost je bila vrlo slaba, ali je sve bilo savršeno vidljivo. Tuneli su se doimali živima i svjesnima; cvrčali su. Zurio sam u njih. Pogodila me je iznenadna spoznaja da *vidim*. Bili su to tuneli energije. U trenutku ove spoznaje, glas izaslanika sanjanja riknuo je u mojem uhu tako glasno da nisam mogao razumjeti što mi govori.

»Smanji«, viknuo sam s neubičajenom nestrpljivošću, te postao svjestan da progovarajući onemogućujem svoje viđenje tunela, te ulazim u zrakoprazni prostor u kojem sam mogao samo slušati.

Izaslanik je izmijenio glas, te rekao, »U unutrašnjosti si anorganskog bića. Izaberi jedan tunel i moći ćeš u njemu čak i živjeti.« Za trenutak je glas zastao, a potom dodao, »Odnosno, ako to želiš učiniti.«

Nisam se mogao natjerati da išta izustim. Bojao sam se da bi svaka moja izjava mogla biti protumačena kao suprotna onome što sam uistinu želio reći.

»Pred tobom su neiscrpne pustolovine«, nastavio je izaslanikov glas. »Možeš živjeti u onoliko tunela koliko ti se protije. Svaki će te od njih podučiti nečemu novom. Vračevi drevnosti živjeli su na taj način, te izučili čudesne stvari.«

Bez ikakva sam osjećaja osjetio da me izvidnik gura sa strane. Pokazalo se da me želi navesti na daljnje kretanje. Izabrao sam tunel s moje desne strane. Onoga trena kada sam se u njemu našao, nešto me je navelo na osvještenje činjenice da tunelom ne koračam; lebdio sam u njemu, letio. Bio sam kuglica energije koja se nije razlikovala od izvidnika.

Glas izaslanika iznova se začuo u mojim ušima. »Da, tek si kuglica energije«, rekao je. Njegovo mi je ponovno javljanje donijelo silno olakšanje. »I lebdiš unutar jednog anorganskog bića«, nastavio je. »To je način na koji te izvidnici izvješćuju da od tebe očekuju kretanje u ovome svijetu. Kada te dotaknu, mijenjaš se zauvijek. Sada si ustvari jedan od nas. Ako ovdje želiš ostati, samo izreci svoju namjeru.« Izaslanik prestade govoriti, te se iznova usredotočih na viđenje tunela. Kada je iznova progovorio, nešto se promijenilo; iz vida nisam izgubio pogled na taj svijet, te sam još uvijek bio u stanju čuti izaslanikov glas. »Stari su vračevi naučili sve što znaju o sanjanju ostajući ovdje, među nama«, rekao je.

Namjeravao sam pitati jesu li sve što znaju naučili jednostavnim življenjem unutar tunela, ali i prije no što sam mogao izustiti svoje pitanje izaslanik je već odgovarao.

»Da, sve su naučili jednostavnim življenjem unutar anorganskih bića«, rekao je. »Kako bi živjeli unutar njih, bilo je dovoljno da stari vračevi kažu da to žele, kao što je i tebi dovoljno da izustiš svoju namjeru glasno i jasno.«

Izvidnik se provukao do mene kako bi mi dao znak da nastavim s kretanjem. Oklijevao sam, te je izvidnik učinio nešto posve jednako pokazivanju s takvom silinom da sam izletio nalik metku kroz beskonačne tunele. Konačno sam se

zaustavio jer se zaustavio izvidnik. Za trenutak je lebdio; potom se obrušismo niz okomiti tunel. Nisam osjetio potpunu promjenu smjera. Koliko sam mogao percipirati, još uvijek sam se kretao uzdužno s tlom.

Mnogo smo puta promijenili smjer s istim perceptualnim učinkom na mene. Počeo sam u umu oblikovati misao o svojoj nesposobnosti osjećanja kretanja prema gore ili prema dolje kada sam začuo izaslanikov glas. »Mislim da će ti biti ugodnije ako budeš puzao namjesto da letiš«, rekao je. »Možeš se kretati i kao pauk ili muha, okomito prema gore ili dolje ili naopačke.«

U trenutku sam sjeo. Gotovo kao da sam posve nepripremljen i sasvim iznenada dobio vlastitu težinu koja me je prizemljila. Nisam mogao osjetiti zidove tunela, ali je izaslanik bio u pravu u pogledu mojeg udobnijeg položaja puzanjem.

»U ovom svijetu ne moraš biti vezan silom težom«, rekao je. I sam sam to bio u stanju dokučiti. »Ne moraš ni disati«, nastavio je glas. »Samo zbog svoje udobnosti možeš zadržati viđenje okom i vidjeti onako kako vidiš u svojem svijetu.« Izaslanik se kolebao da li da nastavi s uputama. Nakašljao se, nalik čovjeku koji pročišćava grlo, te rekao, »Pogled okom nika-da nije sužen; stoga sanjač o svojim snovima uvijek govori na način viđenoga.«

Izvidnik me gurnuo u tunel s moje desne strane. Taj je tunel bio nešto mračniji od ostalih. Meni se, na razini protivno zdravom razumu, doimao ugodnijim od ostalih, prijateljskiji pa čak i poznatiji. Pomislio sam da sam nalikujem tom tunelu ili tunel nalikuje meni.

»Već ste se ranije sreli«, reče izaslanikov glas.

»Kako, molim?«, rekao sam. Razumio sam što je rekao, ali je izjava bila neshvatljiva.

»Borili ste se zajedno i zbog toga sada nosite energiju obojice«. Pomislio sam da je izaslanikov glas bio ispunjen natruhama zlobe ili čak i sarkazma.

»Ne, nije to sarkazam«, reče izaslanik. »Drago mi je da imaš srodnike među nama.«

»Što misliš reći riječju srodnici?«, upitao sam.

»Dijeljenje energije čini srodstvo.«, odvratio je. »Energija je poput krvi.«

Nisam bio u stanju ništa izustiti. Jasno sam mogao osjetiti ubode straha.

»Strah ne postoji u ovome svijetu«, rekao je izaslanik. I to je bila jedina njegova neistinita izjava.

Moje je sanjanje prekinuto na tom mjestu. Bio sam tako zaprepašten živošću svega, kao i zapanjujućom jasnoćom i povezanošću izaslanikovih izjava, da nisam mogao dočekati prigodu da sve ispričam don Juanu. Bio sam iznenađen i uznemiren činjenicom da o tome nije htio ništa čuti. Nije mi se tako obratio, ali sam imao dojam da je uvjeren kako je sve što mi se dogodilo posljedica moje razmažene ličnosti.

»Zašto se tako vladaš prema meni?«, upitao sam. »Nisi zadovoljan mnome?«

»Ne. Nije u tome stvar«, odvratio je. »Poteškoća je u tome što ne mogu govoriti o tom dijelu tvog sanjanja. U njemu si prepušten samo samome sebi. Već sam ti rekao da su anorganska bića stvarna. Sada sam otkrivaš u kolikoj su mjeri stvarna. Ono što ćeš poduzeti sa svojim otkrićima tvoja je stvar, samo tvoja. Jednoga ćeš dana shvatiti razlog mojeg povlačenja.«

»Ali, ne postoji li ondje nešto što mi možeš reći o sanjanju?«, bio sam uporan.

»Ono što zasigurno mogu reći jest da to svakako nije bio san. Bilo je to putovanje u nepoznato. Nužno putovanje, mogu dodati, i ujedno i nadosobno.«

Ponovno je promijenio temu, te stao govoriti o drugim aspektima učenja.

Od toga dana unatoč mojem strahu i don Juanovim odbijanjima da me posavjetuje, postao sam redovni sanjački putnik u spužvasti svijet. Odmah sam otkrio da, što je veća moja sposobnost promatranja pojedinosti snova, to veća postaje i moja sposobnost izdvajanja izvidnika. Ako bih izabrao da izvidnike shvatim kao stranu energiju, u mojem bi polju

percepcije ostajali neko vrijeme. Ako bih, međutim, izabrao izvidnike shvatiti kao napola poznate predmete, zadržavali bi se duže, u plutanju mijenjajući oblik. Kada bih ih slijedio, otkrivajući glasno svoju namjeru da krenem s njima, izvidnici bi zaista prenosili moju pozornost sanjanja u svijet s onu stranu svega što bih inače mogao zamisliti.

Don Juan mi je rekao da su anorganska bića uvijek pripravna podučavati. Nije mi, međutim, rekao da je sanjanje ono čemu podučavaju. Tvrdio je da izaslanik sanjanja, budući je glas, predstavlja savršen most između tog svijeta i nama poznatog svijeta. Otkrio sam da izaslanik sanjanja nije bio glas učitelja, već glas vrlo dovitljivog trgovca. Neprestance je ponavljao, u prikladno vrijeme i zgodnoj prilici, prednosti njegova svijeta. Pa ipak me je podučio i mnogim dragocjenim stvarima o sanjanju. Slušajući što govori, shvatio sam sklonost starih vračeva konkretnim postupcima.

»Za savršeno je sanjanje ponajprije potrebno potpuno isključenje unutrašnjeg dijaloga«, jednom mi je rekao glas. »Kako bi to besprijeckorno učinio, između svojih prstiju postavi dvije ili tri stope dug kristal ili nekoliko glatkih i tankih riječnih oblutaka. Polagano sklopi prste i njima pritisni kristale ili oblutke.«

Izaslanik je rekao da su kovani komadi, ako su veličine i širine kao prst, podjednako učinkoviti. Postupak se sastojao u pritiskivanju najmanje tri tanka komada između prstiju obje ruke sve do bolnog pritiska u rukama. Ovakav pritisak pokazuje neobično svojstvo isključivanja unutrašnjeg dijaloga. Izaslanik je najviše volio kristale; rekao je da oni daju najbolje rezultate, iako je svako vježbanje bilo sasvim dovoljno učinkovito.

»Zasnivanje u trenutku potpune tišine osigurava savršeni ulazak u sanjanje«, rekao je izaslanikov glas, »osigurava i povisivanje pozornosti sanjanja.«

»Sanjači bi trebali nositi zlatni prsten«, rekao mi je izaslanik drugom zgodom, »po mogućnosti pomalo preuzak«.

Izaslanik mi je objasnio da je takav prsten služio kao most za otkliznuće iz sanjanja nazad u svakidašnji svijet ili za

udubljenje naše svakidašnje svjesnosti u oblast anorganskih bića.

»Kako djeluje takav most?«, upitao sam. Nisam razumio što se time misli.

»Dodir prstiju uokolo prstena spušta most«, rekao je izaslanik. »Ako sanjač dospije u moj svijet s prstenom, takav prsten privlači energiju moga svijeta i zadržava je; u trenutku kada je to potrebno, energija prenosi sanjača nazad u njegov svijet, popuštajući dodir prstena na sanjačevim prstima.

»Pritisak prstena na prstu u podjednakoj mjeri služi i kako bi se osigurao sanjačev povratak u njegov svijet. Pridaje mu stalan i poznat osjećaj na vlastitom prstu.«

Tijekom druge vježbe sanjanja, izaslanik je rekao da je naša koža savršen organ prenošenja energetske valove iz oblika postojanja našeg svakidašnjeg svijeta u oblik postojanja anorganskih bića i obrnuto. Savjetovao mi je da svoju kožu uvijek držim hladnom i čistom od pigmenata ili ulja. Savjetovao je i da sanjači nose uski pojas, povez ili narukvicu kako bi stvorili točku pritiska koja služi kao središte kože za energetske izmjene. Izaslanik je objasnio da koža neposredno zaslanja energiju, te da kožu moramo osposobiti ne samo da zaslanja, već i mijenja energiju iz jednog u drugi oblik, što je ujedno i način našeg obznanjivanja namjere tijekom sanjanja.

Jednog mi je dana izaslanikov glas podario čudesan savjet. Rekao je da, kako bismo osigurali oštrinu i brzinu naše pozornosti sanjanja, moramo je navesti iz pozadine korijena usta na kojem je mjestu smješten ogroman rezervoar pozornosti svih ljudskih bića. Izaslanikove su posebne upute bile da vježbam i izučim disciplinu i nadzor koja je potrebna kako bih vrh jezika pritisnuo o krov usta tijekom sanjanja. Taj je zadatak toliko težak i zahtjevan, rekao je izaslanik, kao i pronalazjenje ruku u snu. Jednom kada se ostvari, međutim, izvršeni zadatak pruža najnevjerovatnije rezultate u pogledu nadziranja pozornosti sanjanja.

O svakoj sam zamislivoj temi dobio niz vrlo korisnih savjeta, poduka koje sam odmah zaboravljao ako mi ih izaslanik

ne bi bezbrojno mnogo puta ponovio. Od don Juana sam potražio savjet kako da riješim ovu poteškoću zaboravljanja.

Njegov je odgovor bio kratak kako sam i očekivao. »Usredotoči se samo na ono što ti izaslanik govori o sanjanju«, rekao je.

Što god da je izaslanikov glas ponavljao dovoljan broj puta, shvaćao sam i prihvaćao s napregnutim zanimanjem i gorljivošću. Dosljedan preporuci don Juana, slijedio sam njegove upute samo u slučajevima kada je govorio o sanjanju, te sam sam ispitivao vrijednost njegovih uputa. Najvažniji je dio novina za mene bio onaj koji je govorio da pozornost sanjanja dopire iz krova ustiju. Bilo mi je potrebno mnogo napora i nastojanja kako bih tijekom sanjanja osjetio da pritišćem krov usta vrhom jezika. Jednom kada sam to postigao, moja je pozornost sanjanja zadobila vlastiti život, te je postala, da tako kažem, izoštrenija od moje uobičajene pozornosti u svakidašnjem svijetu.

Nije mi trebalo mnogo da shvatim kako je duboka morala biti zaokupljenost starih vračeva anorganskim bićima. Don Juanova upozorenja o opasnosti takve zaokupljenosti postala su mi življima no ikada. Nastojao sam koliko sam mogao da dostignem njegova mjerila samopropitivanja bez ikakve milosti. Po svaku sam cijenu morao izbjeći popuštanje iskušenju izaslanikova obećanja spoznaje, te sam do nje morao doprijeti sam jer je don Juan i nadalje odbijao saslušati sve što mi se događalo.

»Moraš mi reći barem malo kako bih znao što mi je činiti«, bio sam uporan jednom zgodom kada sam sakupio dovoljno hrabrosti da mu postavim novo pitanje.

»Ne mogu«, rekao je odlučno, »i nemoj mi više postavljati to pitanje. Rekao sam ti, u ovakvim trenucima sanjači moraju biti prepušteni samima sebi.«

»Ali ti ni ne znaš što sam te htio upitati.«

»O, da, itekako dobro znam. Želiš da ti kažem da je posve u redu živjeti u jednom od onih tunela, ako ni zbog kojeg

drugog razloga barem zato da saznaš što ti govori izaslaničkov glas.«

Priznao sam da se upravo oko toga kolebam. Ako ništa drugo, želio sam saznati što ustvari znači da se može živjeti unutar onih tunela.

»I sam sam prošao isti nemir«, nastavio je don Juan, »i nitko mi nije mogao pomoći jer je riječ o nadosobnoj i konačnoj odluci, konačnoj odluci koju donosiš onoga trenutka kada izustiš svoju želju da želiš živjeti u tom svijetu. Kako bi te navela da izustiš takvu želju, anorganska bića će ti otkrivati tvoje najskrovitije želje.«

»To je zaista paklenska stvar, don Juan.«

»Možeš to i ponoviti. Ali ne samo zbog ono o čemu razmišljaš. Za tebe je paklenski dio u iskušenju predavanja, posebno kada su tako velike nagrade u igri. Za mene je paklenski dio prirode anorganskih bića u tome što to doista može biti jedino utočište koje je sanjačima na raspolaganju u neprijateljskom svemiru.«

»Je li to zaista raj za sanjače, don Juan?«

»Svakako jest za neke sanjače. Ne i za mene. Meni nisu potrebne podstreke ili ismijavanja. Sam znam što sam. Sam sam u neprijateljskom svemiru i naučio sam reći: Neka tako bude!«

Bio je to kraj našeg razgovora. Nije rekao ono što sam želio čuti, iako sam bio posve svjestan da čak i sama želja da saznam kako je živjeti u tunelima gotovo već svršeni odabir načina života. To me nije zanimalo. Upravo sam u tom trenutku donio odluku da nastavim svoje vježbe sanjanja bez ikakvih drugih primisli. Brzo sam don Juana izvijestio o svojoj namjeri.

»Nemoj ništa reći«, posavjetovao me je. »Ali shvati da, ako odlučiš ostati, tvoja će odluka biti konačna. Ostat ćeš ondje zauvijek.«

Nemoguće mi je nepristrasno procijeniti što se stvarno događalo tijekom nebrojenih zgoda mojih sanjanja toga svijeta. Mogu samo reći da se pokazalo da je taj svijet podjednako

stvaran kao što to može biti svaki san. Ili mogu reći da se pokazao onoliko stvarnim kao što je stvaran i naš svakidašnji svijet. Sanjanje toga svijeta, toga sam postao svjestan, kao i onoga što mi je don Juan nebrojeno puta rekao: da pod utjecajem sanjanja stvarnost proživljava preobrazbu. U tom sam se trenutku našao pred dvije mogućnosti koje su, kako mi je to rekao don Juan, mogućnosti s kojima se suočavaju svi sanjači: ili oprezno ispraviti ili posve zanemariti naš sustav osjetilnog izvora prikupljanja podataka kao nužne osnove tumačenja.

Za don Juana je ispravljanje našeg sustava tumačenja značilo namjeru da se provede njegovo preuvjetovanje. To je značilo namjerno i pomnjivo provođenje pokušaja uvećanja naših sposobnosti. Živeći u skladu s načinom vračeva, sanjači pohranjuju i štede nužnu energiju kako bi opozvali moć rasuđivanja, te na taj način olakšali namjeravano ispravljanje. Don Juan mi je objasnio da, u slučaju da izaberemo preuvjetovanje našeg sustava tumačenja, stvarnost postaje tekuća i pokretna, te je opseg onoga što može biti stvarno povećano pod cijenu ugrožavanja jednolikosti stvarnosti. Sanjanje, dakle, zaista otvara vrata u druga ozračja onoga što je stvarno.

Ako odaberemo zanemarivanje našeg sustava, opseg onoga što može biti percipirano bez tumačenja raste preko svake granice. Proširenje je naše percepcije toliko divovsko da smo prepušteni vrlo malom broju oruđa osjetilnog tumačenja, te na taj način i osjećanju beskrajne stvarnosti koja je nezbiljska ili, pak, beskrajne nezbiljskosti koja može biti stvarna, ali to nije.

Za mene je jedina prihvatljiva mogućnost bila preustroj i povećanje mogeg sustava tumačenja. U sanjanju oblasti anorganskih bića bio sam suočen sa srašćenošću toga svijeta iz sna u san, od izdvajanja izvidnika posredstvom slušanja glasa izaslanika sanjanja, do kretanja kroz tunele. Kroz njih sam se kretao ništa ne osjećajući, ali ipak svjestan da su prostor i vrijeme postojani, ali ne na način pojmovnika našeg uobičajenog racionalnog rasuđivanja. Zapažanjem razlike između odsutnosti ili preobilja pojedinosti u svakom tunelu, ili zapažanjem

osjećaja udaljenosti između tunela, ili zapažanjem očigledne duljine ili širine svakog tunela kojim sam putovao, dospio sam i do osjećanja nepristrasnog promatranja.

Oblast u kojoj je moje preustrojstvo tumačenja sustava pokazalo najdramatičnije posljedice bila je spoznaja u kolikoj sam mjeri uvučen u odnos spram svijeta anorganskih bića. U tom svijetu, koji je za mene bio stvaran, bio sam kuglica energije. Tako sam mogao zujati u tunelima nalik svjetlosti koja se brzo kreće ili sam, pak, mogao puzati njihovim zidovima nalik kukcu. Kada bih letio, glas mi je govorio ne samo približne, već vrlo konzistentne podatke o pojedinostima na zidovima na koje bih usredotočio svoju pozornost sanjanja. Te su pojedinosti bile zamršene izbočine nalik Brailleovom sustavu pisma. Kada bih puzio zidovima, mogao sam vidjeti pojedinosti s većom točnošću i slušati glas koji mi je izlagao detaljnije opise.

Neizbježna je posljedica bila razvoj dvostrukog stanovišta. S jedne strane znao sam da sanjam san; s druge strane, znao sam da sam sudionik neposredno korisnog putovanja koje je bilo stvarno kao i svako putovanje u svijetu. Ovaj je intimni rascjep bila potvrda svega što je don Juan rekao: postojanje je anorganskih bića najznatniji napad na naš racionalni um.

Tek nakon što sam uistinu obustavio svaki oblik rasuđivanja osjetio sam stvarno olakšanje. U jednom trenutku, kada je napetost mojeg neodrživog stajališta - ozbiljnog vjerovanja u provjerljivo postojanje anorganskih bića, u isto vrijeme dok sam ozbiljno vjerovao da je ono tek san - bila na rubu vlastitog samouništenja, nešto se u mojem pristupu drastično izmijenilo, ali bez ikakva udjela s moje strane.

Don Juan je tvrdio da je moja energetska razina, koja je neprestance i pouzdano rasla, jednoga dana dospjela do praga koji mi je dozvolio napuštanje svih pretpostavki i predrasuda o prirodi čovjeka, stvarnosti i percepcije. To se zbilo onoga dana kada sam postao očaran spoznajom, bez obzira na njezinu logičku ili funkcionalnu vrijednost i, prije svega, bez obzira na osobnu udobnost.

U trenutku kada moje nepristrasno istraživanje teme anorganskih bića više nije imalo nikakve važnosti, don Juan je sam načio temu mojih sanjačkih putovanja u taj svijet. Rekao je, »Mislim da nisi svjestan redovitosti i učestalosti svojih susreta s anorganskim bićima.«

Bio je u pravu. Nikada nisam poklanjao nikakvu pozornost toj činjenici. Stao sam govoriti o neobičnosti svog nadzora.

»Nije riječ o nadzoru«, odvratio je. »Priroda je te oblasti takva da pothranjuje tajanstvenost. Anorganska se bića skrivaju u kopreni tajnovitosti i zatamnjenosti. Promisli o njihovu svijetu: nepokretan, učvršćen kako bi nas privlačio nalik leptirima svjetlosti ili vatri.

»Postoji nešto što ti izaslanik nije htio dosad reći: da su anorganska bića u lovu na tvoju svijest ili svijest bilo kojeg bića koje dopadne njihove mreže. Darovat će nam spoznaju, ali će za to zahtijevati i plaću: cijelo naše biće.«

»Misliš li, don Juane, da su anorganska bića nalik ribarima?«

»Upravo tako. U jednom će ti trenutku izaslanik pokazati čovjeka koji je ondje uhvaćen ili druga bića koja nisu ljudska, a isto su ondje uhvaćena.«

Odvratnost i strah trebali su biti moj odgovor. Don Juanova su me se otkrića duboko dojmila, ali u smislu iznenadnog osjećanja neutoljive znatiželje. Čeznuo sam za potpunim otkrićem.

»Anorganska bića nikoga ne mogu prisiliti da s njima ostane«, nastavio je don Juan. »Život je u njihovu svijetu voljna odluka. Pa ipak su sposobni zatočiti svakoga od nas otkrićem naših želja, njihovim obilnim zadovoljavanjem i milostivim poklanjanjem pažnje. Budi oprezan s nepokretnom svjesnošću. Takva svjesnost mora tragati za kretanjem i to i čini, rekao sam ti, stvaranjem odraza, fantazmagorijskim odrazima što ih povremeno oblikuje.«

Zamolio sam don Juana da mi objasni što znači »fantazmagorijski odraz«. Rekao je da anorganska bića love sanjačeve duboko skrivene osjećaje i bez milosti se njima poigravaju.

Stvaraju utvare kako bi ugodila sanjačima ili ih zastrašila. Podsjetio me je da sam se poigravao s jednom od takvih utvara. Objasnio je i da su anorganska bića vrlo uspješna u odražavanjima, te uživaju u vlastitim odrazima nalik sjenama na zidu.

»Stari su se vračevi pokorili svojem neograničenom povjerenju u takve odraze«, nastavio je. »Stari su vračevi vjerovali da njihovi saveznici imaju neograničenu moć. Previdjeli su činjenicu da su njihovi saveznici bili tanani energetske odrazi u svjetovima nalik svemirskom filmu.«

»Proturječiš samome sebi, don Juane. Sam si rekao da su anorganska bića stvarna. Sada govoriš da su samo slike i odrazi.«

»Mislio sam reći da su anorganska bića u našem svijetu nalik pokretnim slikama što se projiciraju na platno; mogu čak dodati da su nalik pokretnim slikama prorijeđene energije projicirane kroz granice dvaju svjetova.«

»Ali što je s anorganskim bićima u njihovu vlastitu svijetu? Jesu li i ondje nalik pokretnim slikama?«

»Nikako. Taj je svijet podjednako stvaran kao i naš svijet. Stari su vračevi oslikali svijet anorganskih bića kao kuglice šupljina i otvora koji lebde u mračnom svemiru. Anorganska su bića oslikali kao prazne šupljine što su međusobno povezane, nalik stanicama našeg tijela. Stari su vračevi taj beskrajn zamotak nazivali labirintom zasjenjenja.«

»Vidi li svaki sanjač taj svijet na isti način?«

»Dakako. Svaki sanjač vidi taj svijet onakvim kakav on jest. Misliš li da si jedinstven?«

Priznao sam da mi je nešto u tom svijetu davalo osjećaj jedinstvenosti. Ono što je stvorilo takav ugodan i jasan osjećaj iznimnog nije bio glas izaslanika sanjanja ili bilo čega o čemu sam mogao svjesno razmišljati.

»To je upravo ono što je prizemljilo stare vračeve«, rekao je don Juan. »Anorganska su im bića činila upravo ono što čine i tebi; stvorila su za njih osjećaj jedinstvenosti i iznimnosti; uz

još jedan vrlo poguban osjećaj: osjećaj posjedovanja moći. Moć i jedinstvenost nepobjedive su podmitljive snage. Budi oprezan!«

»Kako si ti izbjegao opasnosti, don Juane?«

»Nekoliko sam puta putovao u taj svijet, a potom se više nikada nisam vratio.«

Don Juan je objasnio kako je po mišljenju vračeva svemir razbojničke i grabežljive nastrojenosti, te vračevi više od bilo koga drugoga moraju to uzimati u obzir u svojim svakidašnjim djelatnostima vraćanja. Mislio je da je svjesnost u unutrašnjosti obdarena sposobnošću rasta, te da je jedini način rašćenja u borbi, sukobljavanjima na život i smrt.

»Svjesnost vračeva raste kada sanjaju«, nastavio je. »U trenutku kada svjesnost raste, nešto izvan njih priznaje rast, prepoznaje ga, te za njega čini prostor. Anorganska bića su stvaratelji prostora za novu, povećanu svjesnost. Sanjači zauvijek moraju biti u njihovu doseg. Oni su žrtve trenutka kada izbijaju izvan granica grabežnog svemira.«

»Što mi predlažeš da učinim za svoju sigurnost, don Juane?«

»Budi svoj svakoga trenutka! Neka ništa i nitko ne donosi odluke umjesto tebe. U svijet anorganskih bića putuj jedino kada to sam želiš.«

»Iskreno, don Juane, ne bih znao kako da to učinim. Jednom kada sam izdvojio izvidnika, neizmjeran me je poriv nagao da krenem. Nemam nikakve mogućnosti da se predomislim.«

»Hajde, hajde! Koga misliš zavaravati? Sve zasigurno možeš prekinuti. Nisi to pokušao, i to je sve.«

Uporno sam ponavljao da mi je nemoguće prekinuti svoja putovanja. Nije više načinjao tu temu i na tome sam mu bio zahvalan. Počeo me je obuzimati uznemirujući osjećaj krivnje. Zbog nekog nepoznatog razloga, pomisao o svjesnom prekidanju poriva što mi ga je davao izvidnik nikada nije proletjela mojim umom.

Kao i obično don Juan je bio u pravu. Otkrio sam da mogu promijeniti tijek sanjanja namjeravajući ga odabrati. Naposljetku, nisam namjeravao da me izvidnici prenesu u svoj svijet. Bilo je sasvim izvedivo da hotimice namjeravam nešto drugo, te da moje sanjanje slijedi odabrani smjer.

S vježbom moja je sposobnost namjeravanja mojih putovanja u oblast anorganskih bića postala vrlo izoštrena. Povećana sposobnost namjeravanja istakla je u prednji plan i moj povećani nadzor nad pozornošću sanjanja. Ovaj me je dodatni nadzor učinio još smionijim. Osjećao sam da mogu putovati nekažnjeno jer sam putovanja mogao prekinuti u bilo kojem trenutku ako bih to samo poželio.

»Tvoje je samopouzdanje zaista zastrašujuće«, bio je don Juanov odgovor kada sam mu opisao, na njegov zahtjev, novo ozračje svojeg nadzora nad pozornošću sanjanja.

»Zašto bi bilo zastrašujuće?«, pitao sam. Bio sam posve uvjeren u praktičnu vrijednost svojeg otkrića.

»Jer je tvoje samopouzdanje vjera glupana«, odvratio je. »Ispričat ću ti priču vračeva na tu temu. Nisam joj sam bio svjedokom, ali je to bio učitelj moga učitelja, nagual Elias.«

Don Juan mi je ispričao da su nagual Elias i ljubav njegova života, vrač imenom Amalia, u mladosti bili izgubljeni u svijetu anorganskih bića.

Nikada nisam čuo don Juana da o vračevima pripovijeda kao zaljubljenima za cijeli život. Njegova me je izjava iznenadila. Upitao sam ga što ima značiti takva nedosljednost.

»To nije nedosljednost. Jednostavno sam izbjegavao pripovijedati ti priče o osjećanjima vračeva«, rekao je. »Bio si u tolikoj mjeri obuzet ljubavlju cijeloga svoga života da sam ti htio priuštiti predah.

»Nagual Elias i ljubav njegova života, vrač Amalia, bili su izgubljeni u svijetu anorganskih bića«, nastavio je don Juan. »Onamo su dospjeli ne tijekom sanjanja, već u svojim tvarnim tijelima.«

»Kako se to dogodilo, don Juane?«

»Njihov je učitelj, nagual Rosendo, po svojem temperamentu i vježbanju bio vrlo nalik starim vračevima. Namjeravao je pomoći Eliasu i Amaliji, ali ih je namjesto da im pomogne, gurnuo preko smrtnih granica. Nagual Rosendo nije namjeravao izvršiti takav prijelaz. Želio je svoja dva učenika zadubiti u drugu pozornost, ali je ishod bio njihovo iščeznuće.«

Don Juan je rekao da se ne želi upuštati u pojedinosti te vrlo duge i zamršene pripovijesti. Htio mi je samo reći kako se može izgubiti u tom svijetu. Tvrdio je da se pogrešna procjena naguala Rosenda sastojala u pretpostavci da se anorganska bića nimalo ne zanimaju za žene. Njegovo je rasuđivanje bilo ispravno, te je bio vođen spoznajom vračeva da je svemir obilježen kao žensko, te da je muškost kao grana ženskosti gotovo jedva poželjno.

Don Juan je nastavio s objašnjenjem kako je takva teška zamislivost muškosti razlog muškarčeve nekažnjive dominacije na planeti. Htio sam zastati na toj temi, ali je don Juan produžio izlaganje svoje pripovijesti. Rekao je da se plan naguala Rosenda sastojao u davanju uputstava Eliasu i Amaliji samo tijekom druge pozornosti. U tome je u potpunosti slijedio propisane postupke starih vračeva. Uposlilo je izvidnika u sanjanju, te mu naredio da prenese njegove učenike u drugu pozornost putem pomicanja njihovih spojnih točaka na odgovarajuće mjesto.

Teoretski, snažan izvidnik može premjestiti njihove spojne točke na odgovarajuće mjesto bez imalo napora. Ono što nagual Rosendo nije uzeo u obzir bila je lukavost anorganskih bića. Izvidnik je premjestio spojne točke učenika, ali ih je premjestio na mjesto s kojeg ih je s lakoćom mogao prenijeti u svijet anorganskih bića u tjelesnom obličju.

»Je li moguće biti prenijet u tjelesnom obličju?«, upitao sam.

»Moguće je«, uvjeravao me je. »Mi smo energija koja se zadržava u posebnom obliku i na određenom mjestu posredstvom učvršćenja spojne točke na stanovitom položaju. Ako se taj položaj promijeni, promijenit će se i oblik i mjesto

energije. Sve što anorganska bića moraju učiniti jest da smjeste našu spojnu točku na odgovarajuće mjesto i već iščezavamo nalik metku, s cipelama na nogama i šeširom na glavi.«

»Može li se to dogoditi svakome, don Juane?«

»Po svoj prilici da. Posebice ako odgovara ukupna vrijednost energije. Očigledno, ukupna je vrijednost ujedinjenih energija Eliasa i Amalije bila takva da je anorganska bića nisu mogla ne zapaziti. Besmisleno je vjerovati anorganskim bićima. Ona imaju svoj vlastiti ritam, a on nije ljudski.«

Upitao sam don Juana što je zapravo nagual Rosendo učinio kako bi svoje učenike poslao u taj svijet. Znao sam da je glupo postaviti takvo pitanje, znajući da će ga don Juan jednostavno prečuti. Zaista sam se iznenadio kada mi je stao objašnjavati.

»Postupak je vrlo jednostavan«, rekao je. »Svoje je učenike smjestio u unutrašnjost vrlo malog, zatvorenog prostora, nešto nalik ormaru. Potom je utonuo u sanjanje, pozvao izvidnika iz oblasti anorganskih bića izvikujući mu svoju namjeru poziva, te je potom uzviknuo svoju namjeru da učenike ponudi izvidniku.«

»Izvidnik je, dakako, prihvatio dar i poveo ih sa sobom u trenutku njihove nepažnje, dok su vodili ljubav u ormaru. Kada je nagual otvorio ormar, ondje ih više nije bilo.«

Don Juan je objasnio kako je darivanje učenika anorganskim bićima bilo upravo ono što su stari vračevi običavali činiti. Nagual Rosendo nije namjeravao učiniti takvo što, već je bio ponesen besmislenim vjerovanjem da su anorganska bića pod njegovim nadzorom.

»Postupci vračeva su smrtno opasni«, nastavio je don Juan. »Molim te da budeš vrlo pažljiv i uvijek na oprezu. Ne daj se povesti za osjećanjem vlastitog samopouzdanja.«

»Što se naposljetku dogodilo s nagualom Eliasom i Amalijom?«, upitao sam.

»Nagual Rosendo je morao u svojem tjelesnom obličju krenuti u taj svijet i ondje ih potražiti.«

»Je li ih pronašao?«

»Da, ali tek nakon nezamislivih borbi. Nije ih, međutim, mogao u cijelosti izvesti iz tog svijeta. Tako su dva mlada učenika uvijek napola zatvorenici te oblasti.«

»Jesi li ih poznavao, don Juane?«

»Dakako da sam ih poznavao i uvjeravam te, bili su vrlo čudni.«

6

SVIJET SJENA

Moraš biti zaista vrlo pozoran, jer možeš postati žrtvom anorganskih bića», rekao mi je don Juan sasvim iznenada, nakon što smo razgovarali o nečem što nije imalo nikakve veze sa sanjanjem.

Njegova me je izjava zatekla nespremnog. Kao i obično, nastojao sam se obraniti. »Ne moraš me upozoravati. Zaista sam pažljiv«, uvjeravao sam ga.

»Anorganska bića kuju zavjeru«, rekao je. »Osjećam to i ne mogu se utješiti izjavom da u početku postavljaju zamke, te da su na taj način nepoželjni sanjači učinkovito i trajno zarobljeni.«

Ton je njegova glasa bio toliko silovit da sam ga odmah stao uvjeravati kako nemam ni najmanju namjeru dati se uloviti u jednu od zamki.

»Moraš ozbiljno razmisliti o činjenici da anorganska bića imaju na raspolaganju nevjerojatno učinkovite metode«, nastavio je. »Njihova je svjesnost izvanredna. U usporedbi s njima mi smo djeca, djeca puna energije za kojom anorganska bića žude.«

Želio sam mu reći da na apstraktnoj razini shvaćam što nastoji dokazati i zbog čega brine, ali da na planu konkretnosti ne vidim nikakva razloga za takvu zabrinutost jer sasvim sigurno vladam svojim vježbama sanjanja.

Proteklo je nekoliko minuta neugodne šutnje dok don Juan nije iznova progovorio. Promijenio je temu, te rekao kako me mora upozoriti na vrlo važnu pojedinost svojih poučavanja sanjanja, pojedinost koja je dosad uvijek izmicala mojoj svijesti.

»Već shvaćaš kako su vrata sanjanja posebne zapreke«, rekao je, »ali još nisi shvatio da sve što je zadano kao vježba postizavanja i prelaženja kroz vrata nije ono što su vrata zaista.«

»Nimalo te ne razumijem, don Juane.«

»Mislim reći da nije istinito ustvrditi, na primjer, da se druga vrata dostižu i prolaze u trenutku kada sanjač nauči buditi se u drugi san ili kada sanjač nauči mijenjati snove bez buđenja u svijet svakidašnjeg života.«

»Zašto nije istinito, don Juane?«

»Jer se druga vrata sanjanja postižu i prolaze samo onda kada sanjač nauči izdvojiti i slijediti izvidnike strane energije.«

»Čemu onda ideja o mijenjanju snova?«

»Buđenje u drugi san ili mijenjanje snova vježba je koju su preporučili stari vračevi kako bi izvježbali sanjačevu sposobnost izdvajanja i slijeđenja izvidnika.«

Don Juan je tvrdio kako je slijeđenje izvidnika visok doseg i kada su ga sanjači u stanju postići druga su vrata otvorena, te im je dohvatljiv i svemir koji se nalazio s onu njihovu stranu. Istaknuo je da je svemir uvijek prisutan ali u njega ne možemo prodrijeti jer nam nedostaje energetske smjelosti. U suštini, druga vrata sanjanja su vrata koja vode u svijet anorganskih bića, a sanjanje je ključ koji otvara ta vrata.

»Može li sanjač neposredno izdvojiti izvidnika, a da prethodno ne mora proći izvježbavanje mijenjanja snova?«, upitao sam.

»Ne, nikako«, odvratio je. »Izvježbavanje je ključno. Pitanje je samo je li to jedina vježba koja postoji. Ili sanjač može slijediti i druga vježbanja?«

Don Juan me promatrao s podsmijehom. Činilo se kao da zapravo očekuje moj odgovor na to pitanje. »Teško je izmisliti

tako cjelovite vježbe kakve su nam preporučili stari vračevi«, rekao sam ni sam ne znajući zašto, ali svakako tonom neosporna autoriteta.

Don Juan mi je priznao da sam posve u pravu, te rekao da su stari vračevi preporučili niz savršenih vježbi kako bi se prošlo kroz vrata sanjanja u posebne svjetove koji postoje s onu stranu svakih vrata. Ponovio je da sanjanje, kao izum starih vračeva, mora biti izvršeno po njihovim pravilima. Pravilo drugih vratiju opisao je kao niz od tri koraka: prije svega, vježbanjem mijenjanja snova sanjači otkrivaju izvidnike; drugo, slijeđenjem izvidnika pronađu u druge stvarne svemire; i treće, u tom svemiru, u smislu svojih djelovanja, sanjači otkrivaju na vlastiti način vladajuće zakonitosti i pravila tog svemira.

Don Juan je rekao da sam u svojim dodirima s anorganskim bićima tako dobro slijedio pravila da se pribojavao veličanstvenih i ujedno zastrašujućih posljedica. Mislio je da će neizbježni odgovor na udio anorganskih bića biti pokušaj zadržavanja u njihovu svijetu.

»Ne misliš li da pretjeruješ, don Juane?«, upitao sam. Nisam mogao vjerovati da je slika zaista tako crna kako je on oslikava.

»Nimalo ne pretjerujem«, rekao je suhim i ozbiljnim tonom. »Vidjet ćeš. Anorganska bića nikoga ne puštaju, svakako ne bez ozbiljne borbe.«

»Zašto misliš da me žele?«

»Već su ti pokazala isuviše mnogo stvari. Zar zaista vjeruješ da su uložila toliko truda samo da bi se zabavila?«

Don Juan se nasmijao na vlastitu primjedbu. Nisam ga smatrao nimalo zabavnim. Neobičan me je strah naveo da ga upitam misli li da moram prekinuti za neko vrijeme ili čak i posve obustaviti svoje vježbe sanjanja.

»S vježbama sanjanja moraš nastaviti sve dok ne dospiješ u svemir s onu stranu drugih vrata«, rekao je. »Mislim da sam moraš prihvatiti ili odbiti mamac anorganskih bića. Zato ostajem po strani i rijetko što kažem o tvojim vježbama sanjanja.«

Povjerio sam mu svoju nedoumicu zašto je bio tako velikodušan u rasvjetljavanju drugih aspekata svojeg znanja, a istodobno i tako škrt sa sanjanjem.

»Bio sam prisiljen podučiti te sanjanju«, rekao je »samo zato što je to obrazac kojeg su izmislili stari vračevi. Put sanjanja ispunjen je zamkama, a izbjеći te zamke ili upasti u njih osobna je stvar sanjača i, mogu dodati, njegov konačni izbor.«

»Jesu li te zamke rezultat podlijeganja ulagivanja moći ili njezinu obećanju?«, upitao sam.

»Ne samo takvog podlijeganja, već i podlijeganja svemu što nude anorganska bića. Ne postoji način da vračevi prihvate bilo što što im nude preko stanovite granice.«

»A koja je ta stanovita granica, don Juane?«

»Ta granica ovisi o pojedincima. Izazov je pred svakim od nas da uzmemo samo ono što nam je potrebno iz tog svijeta i ništa više. Znati što je potrebno stvar je čestitosti vračeva, ali uzeti samo ono što je potrebno njihovo je najviše dostignuće. Ne razumjeti ovo jednostavno pravilo najsigurniji je put da se upadne u zamku.«

»Što se događa ako upadnemo u zamku, don Juane?«

»Ako dopadneš zamke, plaćaš svoju cijenu, a cijena ovisi o okolnostima i dubini pada. Ne postoji, međutim, način da se govori o takvim mogućnostima jer se ne suočavamo s poteškoćom kažnjavanja. Energetski su tijekovi na kocki, energetski tijekovi koji stvaraju okolnosti što su strašnije i od same smrti. Sve je na putu vračeva stvar života i smrti, ali na putu sanjanja sve je to uvećano stotinu puta.«

Uvjeravao sam don Juana kako sam vježbe sanjanja uvijek provodio uz najveću smotrenost, te da sam bio krajnje discipliniran i obazriv.

»Znam da jesi«, rekao je. »Ali želim da budeš čak i mnogo više discipliniran i da sa svime što je u vezi sa sanjanjem postupаш u rukavicama. Iznad svega budi budan i na oprezu. Ne mogu predvidjeti odakle će doći napad.«

»Vidiš li, kao vidovnjak, neku neposrednu opasnost koja me očekuje, don Juane?«

»*Vidio* sam neposrednu opasnost koja te očekuje onoga dana kada si nogom stupio u tajanstveni grad, prvi puta kada sam ti pomogao zaokružiti energetska tijelo.«

»Znaš li, međutim, sasvim određeno što bih morao učiniti i što izbjegavati?«

»Ne, ne znam. Znam samo da je svemir s onu stranu drugih vrata najbliži našem vlastitom, a naš je svemir poprilično nakrcan i bezdušan. Ta se dva svemira, dakle, baš i ne razlikuju.«

Uporno sam ga ispitivao što mi se sprema. On je, pak, uporno odgovarao da je kao vječnik osjetio stanje opće opasnosti, ali ipak ne može u tom pogledu biti određeniji.

»Svemir anorganskih bića uvijek je spreman napasti«, nastavio je. »Ali takav je i naš vlastiti svemir. To je razlog zbog kojeg u tu oblast moraš stupati kao da se spremaš prodrijeti u oblast zahvaćenu ratom.«

»Misliš li, don Juane, da se sanjači uvijek moraju bojati tog svijeta?«

»Ne, ne mislim tako. Jednom kada sanjač prodre u svemir s onu stranu drugih vrata ili jednom kada sanjač odbije misliti o njemu kao o mjestu koje je primjereno za život, nema više glavobolja.«

Don Juan je tvrdio kako su tek tada sanjači spremni nastaviti svoje putovanje. Nisam bio siguran što time misli reći; objasnio je da je svemir s onu stranu drugih vrata u tolikoj mjeri moćan i nasilan da služi kao prirodni zaslon ili ispitno tlo na kojem sanjači iskušavaju svoju slabost. Ako prežive kušnje, mogu nastaviti do sljedećih vratiju; ako ne uspiju, zauvijek ostaju zatočeni u tom svemiru.

Borio sam se sa svojim uzbuđenjem i radoznalošću, ali, unatoč svem svojem ulagivanju, nije više prozborio ni riječ. Kada sam se vratio kući, nastavio sam svoja putovanja u oblast anorganskih bića s velikom pažljivošću. Moja je pomnjinost samo pojačala osjećanje užitka u ovim putovanjima. Dospio sam do mjesta kada mi je i samo razmišljanje o svijetu anorganskih bića bilo dovoljno da pobudim ushit kojeg je

teško opisati. Bojao sam se da će moje oduševljenje prije ili kasnije splasnuti, ali nije bilo tako. Nešto neočekivano samo ga je još uvećalo.

Jednom prigodom izvidnik me je vrlo grubo vodio nebrotjenim tunelima kao da za nečime traga ili kao da nastoji posve iscrpsti moju energiju. Naposljetku se konačno zaustavio, a ja sam se osjećao kao da sam pretrčao maraton. Činilo se da smo na kraju svijeta. Nije više bilo tunela, samo tama svud uokolo. Odjednom nešto osvijetli cijeli prostor upravo ispred mene; svjetlost je svijetlila iz bočnog izvora. Bila je to prigušena svjetlost koja je sve obojila u nejasno sivu ili smeđu boju. Kada sam se priviknuo na tu svjetlost, nejasno sam razabrao neke mračne, pokretne oblike. Nakon kratkog vremena činilo se da usredotočivanje moje pozornosti sanjanja čini te pokretne likove razaznatljivijima. Zapazio sam da postoje tri vrste ovih oblika: neki su od njih bili okrugli nalik loptama; drugi su nalikovali zvonima; ostali su se doimali poput divovskih, valovitih zraka svijeće. Svi su uglavnom bili okrugli i iste veličine. Procijenio sam da mjere tri do četiri stope u promjeru. Bilo ih je na stotine, a možda čak i na tisuće.

Bio sam svjestan da je moje viđenje neobično i vrlo istančano. Pa ipak, ti su likovi bili u tolikoj mjeri stvarni da sam se zatekao kako reagiram s istinskom i nepatvorenom mučninom. Imao sam mučan osjećaj da se nalazim ponad gnijezda divovskih, okruglih, smeđih i sivkastih stjenica. Odjednom sam se osjetio i na neobjašnjiv način sigurnim dok sam iznad njih lebdio. Odbacio sam sva ovakva razmišljanja, međutim, u trenutku kada sam shvatio da je sasvim idiotski osjećati se sigurnim kao da je moj san zbiljska životna situacija. Pa ipak, dok sam promatrao meškoljenje oblika nalik stjenicama, postao sam vrlo uznemiren pri pomisli da me se spremaju dotaći.

»Mi smo pokretne jedinice našega svijeta«, rekao je iznenađeno glas izaslanika. »Ne boj se. Mi smo energija i zasigurno te nemamo namjeru dotaći. Bilo bi to ionako nemoguće. Odvojeni smo stvarnim granicama.«

Nakon duge stanke, glas je dodao, »Želimo da nam se pridružiš. Sidi na mjesto na kojem se nalazimo. I nemoj da ti bude

mučno. Nije ti mučno s izvidnicima, a zasigurno niti sa mnom. Izvidnici i ja smo upravo nalik svima ostalima. Ja sam oblika zvona, a izvidnici su nalik zrakama svijeće.»

Posljednja je tvrdnja zasigurno bila znak mojem energetskom tijelu. Začuvši ove riječi iščezli su i moja mučnina i strah. Spustio sam se na njihovu razinu gdje su me okružile lopte, zvona i zraci svijeće. Približili su mi se na tako malu udaljenost da bi me zasigurno dotakli da sam imao tjelesno obličje. Namjesto toga, prošli smo jedni kroz druge nalik ne-uobičajenom dašku zraka.

U tom me je trenutku prožeo nevjerojatan osjet. Iako ništa nisam osjećao sa ili unutar energetskog tijela, osjećao sam i mogao primijetiti sasvim neobično škakljanje na nekom drugom mjestu; meke stvari nalik dašku zraka zasigurno su prolazile kroz mene, ali ne na tom mjestu. Osjet je bio nejasan, te nije bilo ni vremena da ga posve shvatim. Namjesto da svoju pozornost sanjanja usredotočim na njega, postao sam posve obuzet promatranjem ovih gigantskih stjenica energije.

Na razini na kojoj smo se nalazili činilo mi se da postoji jedna zajednička crta između sjenki i mene samoga: veličina. Možda mi se tako činilo jer sam procijenio da su iste veličine kao i moje energetsko tijelo, te se osjetio gotovo ugodno u njihovom društvu. Ispitujući ih, međutim, zaključio sam da me za njih nije bilo nimalo briga. Bili su neosobni, hladni, udaljeni i neizmjereno su mi se sviđali. Za trenutak sam razmišljao je li moja mučnina jednoga trenutka i sviđanje drugoga bilo prirodna posljedica sanjanja ili ishod nekog energetskog utjecaja ovih jedinica koji su se očitovali na meni.

»Zaista su privlačni«, rekao sam izaslaniku u istom trenutku kada sam bio nadvladan valom dubokog prijateljstva ili čak i privlačnosti.

Istoga trenutka kada sam izrekao tu misao tamni su likovi nestali nalik gomili svinja, ostavljajući me samoga u polumraku.

»Odrazio si isuviše osjećanja i time ih zastrašio«, rekao je izaslanikov glas. »Osjećaj je isuviše težak za njih i za mene, uostalom.« Izaslanik se sramežljivo nasmijao.

Moja je vježba sanjarija prekinuta u tom trenutku. Za buđenja moja je prva reakcija bila da spakiram kovčege i krenem u Meksiko kako bih se susreo s don Juanom. Neočekivani obrat događaja u mojem osobnom životu, međutim, onemogućio mi je put unatoč svim mojim upornim nastojanjima. Uz nemirenost koja je otuda nastala posve je prekinula moje vježbe sanjanja. Nisam voljom nastojao prekinuti ih; nisam bio ni svjestan koliko sam važnosti pridao ovom posebnom snu - znao sam, ako ne dospijem do don Juana neće biti nikakva smisla nastaviti s vježbama sanjanja.

Nakon prekida koji je potrajao više od pola godine, sve sam više postajao opčinjen posljednjim događajem. Nisam imao pojma da će sami moji osjećaji prekinuti moje vježbe. Razmišljao sam bi li samo želja bila dovoljna da ih se iznova pokrene. I bila je! Jednom kada sam oblikovao zamisao o ponovnom ulaženju u sanjanje, moje su se vježbe nastavile kao da nikada nisu bile prekinute. Izvidnik je nastavio gdje je stao, te me neposredno poveo viđenju koje sam imao tijekom posljednje vježbe.

»Ovo je svijet sjena«, rekao je glas izaslanika istoga trena kada sam se ondje našao. »Pa iako smo sjene, prosipamo svjetlost. Ne samo što smo pokretni, već smo i svjetlost u tunelima. Mi smo druga vrsta anorganskih bića koja postoji ovdje. Postoje tri vrste: jedna je nalik nepokretnom tunelu, druga je nalik pokretnoj sjenci. Mi smo pokretne sjenke. Tuneli nam daju svoju energiju, a mi izvršavamo njihove zapovijesti.«

Izaslanik prestade govoriti. Osjetio sam da me izaziva na pitanje o trećoj vrsti anorganskih bića. Osjetio sam i to da, ako ne postavim to pitanje, izaslanik mi sam neće htjeti reći.

»Tko je treća vrsta anorganskih bića?«, rekao sam.

Izaslanik se nakašlje, te se stade smijati. Činilo mi se da je zazvučao kao da mu je laknulo što sam konačno pitao. »Oh, to je naše najtajanstvenije ozračje«, rekao je. »Treća se vrsta razotkriva našim posjetiteljima samo kada odaberu ostati s nama.«

»Zašto?«, upitao sam.

»Jer je potrebno mnogo energije kako bi ih se vidjelo«, odgovorio je izaslanik. »A mi bismo morali osigurati tu energiju.«

Znao sam da mi izaslanik govori istinu. Znao sam i da mi prijeti strašna opasnost. Pa ipak, vodila me je znatiželja koja nije poznavala granica. Želio sam vidjeti treću vrstu anorganskih bića.

Izaslanik je, činilo se, bio svjestan moga raspoloženja. »Bili ih želio vidjeti?«, upitao je nenametljivim tonom.

»Svakako«, rekao sam.

»Sve što moraš učiniti jest da glasno kažeš kako želiš ostati s nama«, rekao je izaslanik nehajno.

»Ali, ako to kažem, morat ću ostati, zar ne?«, upitao sam.

»Dakako«, rekao je izaslanik tonom neodložne odlučnosti.

»Sve što u ovom svijetu glasno kažeš u njemu i ostaje.«

Nisam se mogao odvratiti od pomisli da mi izaslanik mora lagati ako me želi navesti da ostanem u njegovu svijetu. Sam ne bih prepoznao razliku između nagovaranja i laži.

»Ne mogu ti lagati jer laž ne postoji«, rekao je izaslanik, prodirući u moje misli. »Mogu ti govoriti samo o onome što postoji. U mojem svijetu postoji samo namjera; laž iza sebe nema nikakve namjere; stoga nema niti postojanja.«

Htio sam prigovoriti da namjera postoji i u pozadini laži, ali i prije no što sam mogao izgovoriti svoj prosvjed, izaslanik je rekao da u pozadini laži postoji namjera, ali ta namjera nije namjerna.

Svoju pozornost sanjanja nisam mogao zadržati na tvrdnji koju je izložio izaslanik. Kliznula je prema bićima sjena. Odjednom sam zapazio kako im je izgled nalik jatu neobičnih životinja koji su se doimali poput djece. Izaslanikov me je glas upozorio neka zadržim za sebe svoja osjećanja jer iznenadna provala osjećanja ima moć da ih rasprši nalik jatu ptica.

»Što želiš da učinim?«, upitao sam.

»Sidi na našu stranu i pokušaj nas pogurnuti ili povući«, požurivao me je izaslanikov glas. »Što brže to naučiš činiti, brže ćeš postati sposobnim pokretati stvari uokolo sebe u svojem svijetu tek se u njih zagledajući.«

Taj je prijedlog zaokupio moj trgovački um. U jednom sam se trenu našao među njima pokušavajući ih gurati ili povlačiti. Nakon nekog vremena posve sam iscrpio svoju energiju. Imao sam utisak da sam pokušavao učiniti nešto nalik podizanju kuće snagom zuba.

Drugi je utisak bio da se broj sjena povećava s mojim iscrpljivanjem. Činilo se kao da iz svakog kuta dolaze ne bi li me promatrali ili se mnome hranili. U istom trenu kada mi je umom proletjela ova misao, sjene su se iznova raspršile.

»Ne pothranjujemo se tobom«, rekao je izaslanik. »Svi dolazimo kako bismo osjetili tvoju energiju, vrlo slično onome što ti sam činiš sa sunčevom svjetlošću za hladna dana.«

Izaslanik me je požurivao neka im se otvorim razgoneći svoje sumnjičave pomisli. Čuo sam glas, te sam u trenutku kada sam slušao što mi govori, shvatio da slušam, osjećam i mislim upravo onako kako to činim u svakidašnjem svijetu. Polako sam se okrenuo kako bih razgledao sve što se oko mene nalazilo. Uzimajući jasnoću svoje percepcije kao osnovno mjerilo, zaključio sam da se nalazim u stvarnom svijetu.

Začuo sam izaslanikov glas. Rekao je da je za mene jedina razlika između percipiranja mojeg svijeta i percipiranja njihova u tome što percipiranje njihova svijeta započinje i završava u jednom treptaju oka; s percipiranjem mojeg svijeta nije tako jer je moja svjesnost - zajedno sa svjesnošću neizmjernog broja bića poput mene koja moj svijet zadržavaju na svome svijetu svojim namjerama - učvršćena na moj svijet. Izaslanik je dodao da percipiranje moga svijeta započinje i završava na isti način za anorganska bića, u jednom treptaju oka, ali s percipiranjem njihova svijeta nije tako jer postoji neizmjereno mnoštvo koje svijet zadržava na svome mjestu svojim namjerama.

U jednom se trenutku prizor počeo rasplinjavati. Bio sam poput ronioca, a buđenje iz tog svijeta nalikovalo je izranjanju na površinu.

U idućoj je vježbi izaslanik otpočeo razgovor sa mnom još jednom rekavši kako između pokretnih sjenki i nepokretnih

tunela postoji posve usklađen i uzajamno djelatni odnos. Svoju je tvrdnju okončao rekavši, »Ne možemo postojati jedno bez drugoga.«

»Shvaćam što želiš reći«, rekao sam.

Bilo je natruha prijezira u izaslanikovu glasu kada je ponovio kako zasigurno ne mogu shvatiti što znači biti u takvom odnosu, a značilo je neizmjereno više negoli biti ovisan. Namjerio sam upitati izaslanika da mi objasni što je time mislio reći, ali sam se već narednog trenutka našao u unutrašnjosti nečega što mogu opisati samo kao kopreninu tunela. Vidio sam neke groteskno stopljene izbočine nalik žlijezdama koje su isijavale neprozirnu svjetlost. Pomislio sam da je riječ o istim izbočinama koje su mi odavale utisak Brailleovog pisma. Smatrajući da su ustvari energetske kuglice promjera tri do četiri stope, počeo sam se pitati o stvarnoj veličini ovih tunela.

»Veličina ovdje nije isto što i veličina u tvojem svijetu«, rekao je izaslanik. »Energija je ovoga svijeta druga vrsta energije; njezina se ozračja ne podudaraju s ozračjima energije tvoga svijeta, iako je ovaj svijet podjednako stvaran kao i tvoj.«

Izaslanik je nastavio govoriti, te mi naposljetku rekao da mi je o bićima sjena rekao sve kada ih je opisao i objasnio kao izbočine na zidovima tunela. Ponovio sam mu da sam mogao jasno čuti objašnjenja, ali na njih nisam obraćao pažnju jer sam vjerovao da se neposredno ne odnose na sanjanje.

»Sve ovdje, u ovoj oblasti, ima neposrednog dodira sa sanjanjem«, tvrdio je izaslanik.

Želio sam promisliti o razlogu svojeg protivljenja, ali je moj um iznenada postao posve prazan. Moja je pozornost sanjanja blijedjela. Imao sam poteškoća da se usredsredim na svijet oko sebe. Natjerao sam se na buđenje. Izaslanik je iznova stao govoriti i zvuk je njegova glasa iznenada propeo moje snage. Moja se pozornost sanjanja znatno razbistrila.

»Sanjanje je vozilo koje sanjače dovodi u ovaj svijet«, rekao je izaslanik, »I sve što vračevi znaju o sanjanju naučili su od nas. Naš je svijet povezan s vašim vratima koja se nazivaju snovi. Mi znamo kako proći kroz ta vrata, ali ljudi to ne znaju. Moraju tek naučiti.«

Izaslanikov je glas nastavio objašnjavati ono što mi je već ranije objasnio.

»Izbočine su na zidovima tunela bića sjena«, rekao je. »I ja sam jedan od njih. Krećemo se u unutrašnjosti tunela, na njegovim zidovima, puneći se energijom tunela koja je naša energija.«

Umom mi je proletjela neobična misao: bio sam zaista nesposoban razumjeti simbiotski odnos nalik onome kojem sam upravo sada bio svjedokom.

»Kada bi ostao među nama, zasigurno bi naučio osjećati što znači biti povezan na način na koji smo mi povezani«, rekao je izaslanik.

Činilo se da izaslanik čeka moj odgovor. Imao sam osjećaj da je zapravo očekivao moju privolu na ostanak.

»Koliko ima bića sjenki u svakom tunelu?«, upitao sam kako bih promijenio raspoloženje i istog trenutka požalio jer mi je izaslanik stao kazivati detaljni prikaz brojeva i funkcija bića sjena u svakom tunelu. Rekao je kako svaki tunel ima određeni broj ovisnih bića koja vrše određene funkcije što su bile povezane s potrebama i očekivanjima potpornih tunela.

Nije mi bila namjera da izaslanika navedem na detaljnije izvješćivanje. Smatrao sam da što manje znam o tunelima i bićima sjenki to bolje za mene. Istoga trenutka kada sam oblikovao ovu misao izaslanik se zaustavio, a moje je energetske tijelo iznenada trzajem odgurnuto kao da ga je odjednom povuklo kakvo uže. Sljedećeg sam se trenutka iznova zatekao u svojoj postelji posvema razbuđen.

Otada se više nisam bojao da bi moje vježbe mogle biti prekinute. Stala me je voditi druga zamisao: zamisao kojoj nisam mogao naći usporedbe po njezinoj zavodljivoj uzbudljivosti. Jedva bih dočekao sljedeći dan kako bih mogao započeti s vježbama i kako bi me izvidnik poveo u svijet sjenki. K tome me je privlačila i spoznaja da su moji uvidi u svijet sjenki postajali sve življi i bliži stvarnosti. Mjereći njihovu dojmljivost mjerilima uobičajenih misli i svakidašnjih vidnih i slušnih osjeta, kao i mojih uobičajenih odgovora na njih, moja su

iskustva, ma kako kratkotrajna, bila podjednako stvarna kao i svaki drugi događaj u svakidašnjem svijetu. Nikada ranije nisam doživio takva čulna iskustva u kojima bi se jedina razlika između vizija i svakidašnjeg svijeta sastojala u brzini kojom su završavale moje vizije. Jednog sam se trenutka nalazio u neobičnom, ali zbiljskom svijetu, dok bi se već idućeg zatio-cao u postelji.

Žudio sam za don Juanovim objašnjenjima i tumačenjima, ali sam i nadalje lutao Los Angelesom. Što sam više razmišljao o prilikama u kojima sam se zatekao, narastala je i moja tjeskobnost; čak sam počeo osjećati kako se nešto u svijetu anorganskih bića kovitla nevjerojatnom brzinom.

Kako je narastala moja tjeskoba, tako se i moje tijelo ispunjavalo nevjerojatnim strahom, iako mi je um bio posvema spokojan u trenucima detaljnog razmišljanja o svijetu sjenki. Da sve bude još gore, glas izaslanika sanjanja prodro je u moju uobičajenu svjesnost. Jednoga dana dok sam prisustvovao predavanju na sveučilištu, začuo sam izaslanikov glas kako mi neprestance ponavlja poruku: prekidanje mojih vježbi sanjanja imalo bi nesagledive posljedice za ciljeve kojima sam stre-mio. Prisnaživao je kako istinski borci nikada ne uzmiču pred iskušenjima i kako nemam nikakva dostatna razloga za preki-danje svojih vježbi. Slagao sam se s izaslanikom. Nisam imao nikakve namjere prekinuti vježbe, a glas je tek iznova potvr-đivao ono što sam i sam osjećao.

Ne samo što se promijenio izaslanik, već se pojavio i novi izvidnik i zauzeo svoje mjesto u cijelom prizoru. Jednom prigodom, prije no što sam započeo istraživati pojedinosti svojeg sna, izvidnik je doslovce iskočio preda me i nasilno obuzeo moju pozornost u sanjanju. Upadljivo je obilježje ovoga izvid-nika bila činjenica da nije morao prolaziti ni kroz kakve ener-getske preobrazbe; bio je kuglica energije od samoga početka. U tren oka izvidnik me ponio u drugi dio svijeta anorganskih bića, a da pritom nisam morao izustiti svoju namjeru da kre-nem s njime: ponio me je, naime, u svijet tigrova posječenih zuba.

U svojim sam djelima već opisao prosjaje ovakvih vizija. Kažem samo *prosjaje* jer u to vrijeme nisam imao dovoljno energije kako bih zadržao opaženi svijet u granicama moći razumijevanja moga jednolinijskoga uma.

Noćne vizije tigrova posječenih zuba redovito su mi se javljale dugo vremena sve dok se jedne noći nasilni izvidnik koji me je prvi puta sa sobom poveo u taj svijet nije iznenada ponovo pojavio. Nije čekao na moj pristanak, već me je istoga trenutka poveo u tunele.

Začuo sam izaslanikov glas. Istoga je trenutka zadobio odzvuke najdužeg i najustrajnijeg tona kojim dozivaju trgovci što sam ga ikada začuo. Govorio mi je o nevjerojatnim prednostima svijeta anorganskih bića i o nadmoćnom znanju koje bi obuzelo i očvrsnulo moj um posredstvom vrlo jednostavnog čina, pristanka da ostanem u ovim čudesnim tunelima. Govorio je o nevjerojatoj pokretljivosti, beskrajnom vremenu koje bi mi bilo na raspolaganju za istraživanje i, prije svega, o dodjeljivanju kozmičkih slugu koji bi me služili na treptaj oka.

»Svjesna su bića iz najnevjerojatnijih zakutaka svemira uz nas«, rekao je izaslanik, završavajući svoj govor. »I svim su srcem uz nas. Ustvari, nitko ne pokazuje nimalo želje za odlaskom.«

Umom mi je istoga trena proletjela misao kako mi je služenje sasvim protivno. Nikada se nisam osjećao lagodno pri pomisli na sluge ili da me netko služi.

Izvidnik je preuzeo vodstvo, te mi pokazao mnoštvo tunela. Zastao sam u jednom od tunela koji mi se doimao većim od ostalih. Moja je pozornost u sanjanju ostala prikovanom za veličinu i ustrojstvo tunela i zasigurno bih dugo vremena ostao zuriti da nisam bio naveden da se okrenem. Moja se pozornost u sanjanju potom usredotočila na kuglicu energije koja je bila tek nešto veća od bića sjenki. Bila je plava nalik modrini što se može zapaziti u središtu plamena svijeće. Bio sam svjestan da ovakvo energetske ustrojstvo nije biće sjenki i da ne pripada ovome svijetu.

Postao sam posvema zaokupljen promatranjem te neobične energetske kuglice. Izvidnik me je pozivao da promijenim

smjer svoje pozornosti, ali me je nešto činilo posve neosjetljivim na sve njegove pozive. Ostao sam posve nepokretan na mjestu na kojem sam se nalazio. Izvidnikovi su pozivi, međutim, uznemirili moje usredotočenje i tako sam izgubio iz vida plavi oblik.

Iznenada me je znatna sila nagnala da se okrenem, te me je dovela u samo središte plavog oblika. U trenutku kada sam ga stao pomnivo promatrati, postala je lik osobe: vrlo niske, nježne, ljupke, gotovo dodirljive. Očajnički sam nastojao ustanoviti da li je muškarac ili žena, ali u tome nisam uspijevaao ma kako se trudio.

Izjalovili su se svi moji pokušaji da o tome upitam izaslanika. Iznenada je odlebdio s tog mjesta i ja sam ostao sam u tunelu, licem u lice s nepoznatom osobom. Pokušavao sam s njome razgovarati na način na koji sam razgovarao s izaslanikom. Nije bilo nikakvog odgovora. Bio sam očajan nikako ne mogavši slomiti zapreku koja nas je dijelila. Sljedećeg me je trenutka preplavio očajnički strah što sam ostavljen sam s nekim tko je mogao biti i moj neprijatelj.

Preplavilo me mnoštvo rekacija što ih je izazivalo prisustvo ovoga stranca. Osjetio sam i navalu nenadanog uzbuđenja jer sam u trenutku postao svjestan da mi je izaslanik konačno pokazao drugo ljudsko biće koje je bilo uhvaćeno u tome svijetu. Očajavao sam samo zbog mogućnosti da ne uspijemo uspostaviti dodir jer je stranac mogao biti i jedan od vrančeva davnine, te pripadati posve drugačijem vremenu no što sam ja pripadao.

Što je više narastalo moje uzbuđenje i znatiželja, postajao sam sve teži sve do trenutka kada sam postao tako neizrecivo težak da sam se našao u svome vlastitom tijelu i u uobičajenom svijetu. Zatekao sam se u Los Angelesu, u parku uz sveučilište California. Stajao sam na travi u redu ljudi koji su igrali golf.

Osoba ispred mene poprimila je čvrst oblik u istom trenutku. Zagledali smo se jedno u drugo za vrlo kratak tren. Bila je to djevojčica u uzrastu od po svoj prilici šest ili sedam godina.

Pomislio sam da je poznajem od ranije. Ugledavši je moje je uzbuđenje i znatiželja u tolikoj mjeri narasla da sam iskusio povratnu spregu. Takvom sam brzinom gubio na težini da sam se već u narednom trenutku iznova zatekao kao kuglica energije u svijetu anorganskih bića. Izvidnik je došao po mene i žurno me odgurnuo u stranu.

Probudio sam se s oštrim osjećanjem straha. Tijekom izro-
njavanja u svakidašnji svijet, nešto je ostavilo za sobom po-
ruku koja se provukla i u moju uobičajenu svjesnost. Bio sam
posve obuzet nastojanjem da sastavim cijelu sliku onoga što
sam znao ili mislio da sam saznao. Proveo sam više od četrde-
set i osam sati neprestanog nastojanja da razotkrijem to skri-
veno osjećanje ili skriveno znanje što me je tako iznenada
obuzelo. Jedini je uspjeh bilo osjećanje snage - otkrio sam da
se nalazi izvan moga uma i tijela - koja mi je kazivala neka
više ne gajim nimalo povjerenja u sanjanje.

Nakon nekoliko dana mračno i tajanstveno pouzdanje
stalo me je posvema obuzimati, sigurnost koja je toliko naras-
tala da više nisam gajio nikakve sumnje u njezinu pouzdanost:
bio sam siguran da je plava kuglica energije bila zatočenik u
svijetu anorganskih bića.

Don Juanov mi je savjet bio potrebniji no ikada. Znao sam
da u vjetar bacam godine rada, ali tome nije bilo pomoći;
ostavio sam sve čime sam se dotad bavio i pojurio u Meksiko.

»Što zapravo hoćeš?« upitao me je don Juan u nastojanju
da prida barem malo smisla mojem histeričnom brbljanju.

Nisam mu mogao objasniti što želim jer to ni sam nisam
znao.

»Tvoj je problem zasigurno vrlo ozbiljan kada te nagoni
da ovako juriš«, rekao je don Juan zamišljenog izraza lica.

»Zasigurno jest, usprkos činjenici što nisam u stanju
dokučiti u čemu se ustvari sastoji«, odvratio sam.

Don Juan je od mene zatražio da opišem svoje vježbe sa-
njanja u svim podrobnostima što su bile od imalo važnosti.
Opisao sam mu viziju malene djevojčice i kako je na mene
utjecala na čuvstvenoj ravni. Namah me je posavjetovao neka

zaboravim cijeli događaj i neka se spram njega odnosim kao neprimjereno nasilnom pokušaju anorganskih bića da obuzmu moju sposobnost maštanja. Primijetio je kako prenaplašenost zbivanja u sanjanju postaje ono što je za vračeve davnine značilo: izvor neiscrpane samilosti.

Zbog nekog neobjašnjivog razloga nisam imao volje pripovijedati don Juanu o svijetu bića sjenki. Tek u trenutku kada je raskrinkao moje vizije o malenoj djevojčici osjetio sam obveznim opisati mu svoje posjete tom svijetu. Dugo je vremena šutio odajući dojam kao da je nadvladan.

Kada je konačno progovorio njegove su riječi bile: »Osamljeniji si no što sam mislio jer tvoje vježbe sanjanja ne mogu u cijelosti protumačiti. Na mjestu si na kojem su se nalazili i vračevi davnine. Sve što mogu učiniti jest da ti ponovim kako moraš usavršiti svu pomnjinost koju si u stanju posvetiti pojedinostima sanjanja.«

»Zašto kažeš da sam na mjestu na kojem su se nalazili vračevi davnine?«

»Već sam ti nebrojeno puta ponovio kako je tvoje raspoloženje opasno nalik osjećanju starih vračeva. Oni su bili vrlo sposobna bića; njihova je pogreška bila što su se u svijetu anorganskih bića osjećali poput ribe u vodi. I ti si u istom čamcu. O anorganskim bićima znaš više no što bi ostali mogli i zamisliti. Ja, na primjer, nikada nisam ništa znao o svijetu sjenki; o njemu ništa nije saznao ni nagual Julian ni nagual Elias usprkos činjenici što je u svijetu anorganskih bića proveo mnogo vremena.«

»Ali kakvog značenja ima poznavanje svijeta sjenki?«

»Ima veliko značenje. Sanjači se ondje prenose samo u slučaju kada su anorganska bića posve sigurna da će sanjač ostati u tom svijetu. O tome znamo dovoljno iz pripovijesti starih vračeva.«

»Uvjeravam te, don Juane, da nemam nikakve namjere ostati ondje. Govoriš kao da sam već spreman opsjeniti se obećanjima služenja ili obećanjima zadobivanja moći. Nemam ni malo zanimanja ni za što od toga i to je sve.«

»Na razini na kojoj se nalaziš takva odluka više nije nimalo jednostavna. Zašao si preko granice na kojoj možeš jednostavno odustati. Osim toga, imao si nesreću da te odabere upravo vodeno anorgansko biće. Sjećaš li se kako si se s njime okretao na sve strane? I kako si se pritom osjećao? Već sam ti rekao da su vodena anorganska bića najupornija i najustrajnija u neprestanim dodijavanjima. Ovisna su i rado prisvajaju i jednom kada puste korijenje više nikada ne odustaju.«

»Što to znači u mojem slučaju, don Juane?«

»Znači pravu nevolju. Određeno anorgansko biće koje vlada cijelim tvojim položajem ono koje si uhvatio tog usudnog dana. Tijekom godina posve se zbližio s tobom. Vrlo dobro i prisno te poznaje.«

Otvoreno sam priznao don Juanu kako sama pomisao da me anorgansko biće prisno poznaje izaziva u meni nepodnošljivu mučninu.

»Kada sanjači shvate da anorgansko biće ne podnosi nikakvog priziva«, odvratio je, »obično je prekasno jer ih do tada anorganska bića već posve posjeduju.«

Duboko u srcu osjetio sam da je govor don Juana posve apstraktan, te da govori o opasnostima koje postoje samo u teoriji, ali nikako ne i u stvarnosti. Potajice sam bio uvjeren da na me ne vreba nikakva opasnost.

»Neću dopustiti anorganskim bićima da me zavedu ni na koji način, ako na to misliš«, rekao sam.

»Mislim da će te prevariti«, odvratio je. »Kao što su obmanuli naguala Rosenda. Namjestit će ti zamku, a ti je nećeš ni primijetiti ili posumnjati da postoji. Lukavi su i prepredeni. Sada su čak izmislili i malu djevojčicu.«

»Ali ja nimalo ne sumnjam u njezino postojanje«, bio sam uporan.

»Ne postoji nikakva djevojčica«, žurno je rekao, »Plavkasta je kuglica energije izvidnik, istraživač koji je uhvaćen u svijetu anorganskih bića. Već sam ti rekao da su anorganska bića nalik ribarima: privlače i hvataju svjesnost.«

Don Juan je ustvrdio kako vjeruje bez imalo sumnje da je plavkasta kuglica energije porijeklom iz dimenzije koja se posve razlikuje od naše, te da je riječ o izvidniku koji se nasukao i bio ulovljen nalik leptiru u paukovoj mreži.

Nije mi se svidjela takva usporedba. Zabrinula me je do stupnja tjelesne nelagode. Nisam to spomenuo don Juanu, a on mi je sam rekao kako ga moja zabrinutost za izvidnika-zatvorenika dovodi do pravog očajanja.

»Zašto te to toliko zabrinjava?« upitao sam.

»Nešto se komeša u tom zbrkanom svijetu«, rekao je. »A ja ne mogu dokučiti što je to.«

Za vrijeme dok sam se zadržavao u don Juana i njegovih prijatelja uopće nisam sanjao o svijetu anorganskih bića. Kao i obično moje su se vježbe sastojale u usredotočivanju pozornosti sanjanja na pojedinosti snova, kao i na mijenjanje snova. Kako bi razagnao moju zabrinutost, don Juan me je navodio na promatranje oblaka i udaljenih planinskih vrhunaca. Posljedica je bila nenadano osjećanje da se nalazim na istoj razini s oblacima ili, pak, osjećanje da sam ustvari poistovjećen s udaljenim planinskim vrhuncima.

»Zadovoljan sam, ali i vrlo zabrinut«, primijetio je don Juan o mojim nastojanjima. »Poučavam te čudesima, a ti nisi ni ti svjestan tog zbivanja. Pritom ne mislim reći da te sam podučavam.«

»Misliš na anorganska bića, zar ne?«

»Da, na anorganska bića. Savjetujem ti da ništa ne promatraš; promatranje je bila tehnika starih vračeva. Bili su sposobni prodrijeti u svoja energetska tijela u tren oka jednostavnim promatranjem predmeta kojima su bili skloni. Vrlo impresivna tehnika, ali i sasvim nekorisna modernim vračevima. Nimalo ne pridonosi usavršavanju naše razboritosti ili sposobnosti traganja za slobodom. Sve u čemu uspijeva jest da nas povuče prema konkretnosti što je sasvim nepoželjno stanje.«

Don Juan je nadodao da ću postati sasvim nepodnošljiv ako se na vrijeme ne zaustavim, upravo u trenutku kada počnem miješati drugu pozornost s pozornošću svakidašnjeg

života. Postojala je, tvrdio je, opasna provalija između moje pokretljivosti u drugoj pozornosti i mojeg ustrajavanja na nepokretnosti u svjesnosti svakidašnjeg svijeta. Primijetio je kako je provalija između ovih dviju svjesnosti toliko velika da sam u stanju budnosti gotovo nalik posvemašnjem idiotu, dok sam u drugoj pozornosti pravi genij.

Prije no što sam krenuo kući osmjelio sam se porazgovarati o svojim vizijama u sanjanju svijeta sjenki s Carolom Tiggs, iako mi je don Juan savjetovao neka o takvim iskustvima ni s kime ne razgovaram. Carola je pokazala veliko razumijevanje i zanimanje jer je bila moja savršena nadopuna. Don Juan je bio vrlo nezadovoljan mnome začuvši da sam joj povjerio svoje nevolje. Osjećao sam se lošije no ikada. Obuzelo me je samosažaljenje, te sam se stao žaliti kako uvijek učinim pogrešnu stvar.

»Još ništa nisi učinio«, žurno je rekao don Juan. »Toliko sigurno znam.«

Da je barem bio u pravu! Tijekom moje naredne vježbe sanjanja, u vrijeme kada sam već boravio kod kuće, posve sam izgubio nadzor nad svime što se događalo. Dostigao sam svijet sjenki kao i nebrojeno puta ranije; razliku je činilo prisustvo plavog energetskog oblika. Nalazio se između ostalih bića sjenki. Znao sam da je bilo posve moguće da se ova kuglica i ranije nalazila ondje, samo što je nisam primijetio. Istoga trenutka kada sam je ugledao, moja je pozornost u sanjanju neizbježno bila privučena toj kuglici energije. Za tren oka našao sam se kraj nje. Pristupile su mi i druge sjenke, kao i obično, ali im nisam poklanjao nimalo pažnje.

Izenada se plavi, okrugli oblik pretvorio u malenu djevojčicu koju sam već vidio. Okrenula je tanki, nježni i dugi vrat u jednu stranu i gotovo nečujnim šaptom izustila, »Pomozi mi!« Rekla je to ili sam sam sve izmislio. Ishod je bio isti: sledio sam se na mjestu, ispunjen istinskom zabrinutošću. Osjetio sam ledenu jezu koja me nije obuzela u energetskej masi, već u nekom drugom dijelu moga bića. Prvi sam puta jasno osjetio da je moje iskustvo posvema odvojeno od mojih

osjetila. Svijet sjenki doživljavao sam u svem smislu onoga što sam uobičajeno smatrao doživljavanjem: bio sam sposoban misliti, procjenjivati, odlučivati; imao sam psihološku postojanost i neprekidnost; drugim riječima, bio sam ja. Jedini dio moga bića koji je nedostajao bio je osjetimo sebstvo. Nisam imao nikakvih tjelesnih osjeta. Sve moje iskustvo oblikovalo se slušanjem i viđenjem. Moj je razbor naišao na neobičnu dilemu: viđenje i slušanje nisu bile tjelesne sposobnosti, već svojstva vizija što sam ih doživljavao.

»Zaista vidiš i čuješ«, rekao je izaslanikov glas, prodirući u moje misli. »U tome je ljepota ovoga mjesta. Sve možeš doživjeti viđenjem i slušanjem, da pritom ne moraš ni udahnuti. Razmisli o tome! Ne moraš disati! Možeš se kretati svim mjestima ovoga svemira a da ne moraš disati.«

Obuzeo me je vrlo neugodan osjećaj, ali ga iznova nisam osjetio ondje, u svijetu sjenki. Osjetio sam ga na drugome mjestu. Bio sam neobično uzbuđen jasnom, pa ipak i opsjednutom spoznajom o živoj povezanosti između mojeg sebstva koje je doživljavalo i izvora energije, izvorišta osjetilnosti koje je bilo usredišteno na nekom drugom mjestu. Iznenada sam postao svjestan činjenice da je to »negdje drugdje« bilo moje stvarno tijelo koje je spavalo u postelji.

U trenutku kada je zabljesnula ova misao u mojem umu, bića sjenki su se iznenada povukla ostavljajući djevojčicu samu u doseg mog vidnog polja. Promatrao sam je i naposljetku postao siguran da je poznajem. Zastajkivala je u govoru kao da se sprema zaplakati. Obuzelo me je neizmjereno osjećanje sućuti za nju.

Pokušavao sam razgovarati s njom, ali nisam bio u stanju izustiti ni riječ. Postalo mi je jasno da su svi moji razgovori s izaslanikom ostvareni pomoću njegove energije. Prepušten vlastitim snagama bio sam posve bespomoćan. Pokušao sam usmjeriti svoje misli djevojčici, ali je i taj napor bio uzaludan. Bili smo odijeljeni opnom energije kroz koju nisam mogao prodrijeti.

Djevojčica se doimala kao da razumije moj očaj, te stala uistinu razgovarati sa mnom, izravno prodirući u moje misli.

U suštini mi je rekla isto što i don Juan: da je izvidnik koji je uhvaćen u mreže ovoga svijeta. Potom je dodala kako je posudila oblik malene djevojčice jer mi je taj oblik bio poznat, te da joj je moja pomoć bila potrebna u istoj mjeri koliko sam sam žudio za njezinom pomoći. Sve mi je to rekla u jednom naboju energetskog osjećanja, što je nalikovalo riječima koje su do mene prodrle u jednom dahu. Nisam imao nikakve poteškoće razumjeti je, iako sam to iskustvo doživio prvi puta.

Nisam znao što da učinim. Pokušao sam joj prenijeti svoje osjećanje vlastite posvemašnje nesposobnosti da bilo što učinim. Činilo se da me odmah razumjela. Šutke me je molila poniknutim pogledom. Čak se i nasmiješila dajući mi do znanja da je posvema prepuštena mojoj volji da je oslobodim okova u kojima se zatekla. Kada sam joj u mislima odvratio da nemam nikakvih moći da je spasim, stala se vladati kao histerično dijete u napadu očajanja.

Uporno sam nastojao razgovarati s njom. Djevojčica je plakala kao i svako dijete njezine dobi, obuzeto očajanjem i strahom. Nisam to mogao duže podnositi. Tješio sam je, ali bez ikakva vidljiva učinka. Moja je energetska masa prodrila kroz nju. Mislio sam da je tako mogu podići i ponijeti sa mnom.

Neprestance sam ponavljao taj pokret sve dok nisam bio posve iscrpljen. Zastao sam kako bih odvagao mogućnost sljedećeg pokušaja. Bojao sam se da je moja pozornost sanjanja na izmaku i da ću je u tom trenutku posve izgubiti iz vida. Sumnjao sam da bi je anorganska bića još jednom dovela na to mjesto svojeg svijeta. Činilo mi se da je ovo moja posljednja posjeta: posjeta o kojoj je sve ovisilo.

Zatim sam učinio nešto nezamislivo. Trenutak prije no što je iščezla moja pozornost sanjanja, glasno i jasno sam uzviknuo namjeru da svoju energiju prožmem s energijom izvidnika-zatočenika i tako ga oslobodim.

PLAVI IZVIDNIK

Sanjao sam posve besmislen san. Carola Tiggs je bila uza me. Nešto mi je govorila, ali nisam bio u stanju razumjeti ni riječ. I Don Juan je bio u mom snu, kao i svi članovi zajednice. Doimali su se kao da me pokušavaju izvući iz maglovitog, žućkastog sna.

Nakon ozbiljnog napora tijekom kojeg sam ih u nekoliko navrata gubio iz vida, uspjeli su me izvući s tog mjesta. Budući nisam nikako bio u stanju povezati sve što se događalo u suvislu cjelinu, shvatio sam naposljetku da sam usnio posve uobičajen, nesuvisao san.

Mojem iznenađenju nije bilo kraja kada sam se probudio i zatekao kako ležim u postelji u don Juanovoj kući. Nisam bio u stanju ni pomaknuti se. Nisam imao nimalo energije. Nisam znao što da mislim, iako sam odmah shvatio svu težinu svoga položaja. Imao sam nejasan osjećaj da sam izgubio svu svoju energiju upravo zbog sna koji sam usnio.

Don Juanovi su prijatelji bili vrlo zabrinuti zbog svega što mi se dogodilo. Neprestance su jedan po jedan ulazili u moju sobu. Svatko bi se od njih zadržavao za trenutak u posvemašnjoj šutnji sve dok se ne bi pojavio netko drugi. Shvatio sam da naizmjenice bdiju nada mnom. Bio sam preslab da ih upitam za objašnjenje takvog vladanja.

Tijekom idućih dana stao sam se osjećati bolje, te su i oni započeli razgovor o mojem snu. Isprva nisam znao što hoće od mene. Potom mi je umom proletjela nenadana spoznaja da su opsjednuti bićima sjenki. Svatko je od njih bio nasmrt preplašen i svi su govori više ili manje iste stvari. Bili su uporni tvrdeći da sami nikada nisu bili u svijetu sjenki. Neki su čak tvrdili da do tada nisu ni znali za njegovo postojanje. Njihove su ustrajne tvrdnje povećale moje osjećanje zbunjenosti i straha.

Pitanja su, koja su svi postavljali, glasila: »Tko te je doveo u taj svijet? Ili kako si uopće dokučio kako dospjeti ondje?« Kada sam im rekao da su mi izvidnici pokazali put, nisu mi mogli vjerovati. Očigledno su pretpostavljali da sam uistinu bio u tom svijetu, ali nisu mogli zamisliti o čemu govorim jer nisu imali nikakva osobna iskustva. Pa ipak su bili ustrajni u želji da saznaju sve što sam im mogao reći o bićima sjenki i njihovu svijetu. Udobio sam njihovoj znatiželji. Svi, izuzevši don Juana, posjedali su uz moju postelju, žudno upijajući svaku riječ koju bih rekao. Svaki puta kada bih ih upitao o položaju u kojem sam se zatekao, razbježali bi se nalik bićima sjenki.

Druga je uznemiravajuća činjenica što su panično izbjegavali svaki tjelesni dodir sa mnom, što ranije nikada nije bio slučaj. Zadržavali su se na sigurnoj udaljenosti kao da sam zaražen. Njihovo me je vladanje zabrinjavalo u tolikoj mjeri da sam se naposljetku osjetio ponukanim zatražiti objašnjenje. Poricali su svaku neobičnost svojih postupaka. Doimali su se uvrijeđenima, te su pošli toliko daleko da su me stali uvjeravati u pogrešnost mojih dojmova. Od srca sam se nasmijao napetosti postupaka koje su stali činiti. Tijela bi im se ukočila svaki puta kada bi me pokušavali zagrliti.

Florinda Grau, don Juanova najprisnija pratiteljica, bila je jedini član skupine koja se usuđivala pokloniti mi opipljivu tjelesnu pažnju, te je nastojala objasniti što se ustvari događa. Rekla mi je da sam u svijetu anorganskih bića iscrpio svu svoju energiju, ali da sam iznova uspio napuniti svoje energetske naboje. Taj je novi energetski naboj uznemiravao većinu mojih prijatelja.

Florinda me je običavala svake večeri spremati u postelju kao da sam pravi invalid. Čak mi se i obraćala djetinjim tepanjem, što su ostali članovi skupine popraćali glasnim smijehom. Bez obzira na njezino ismijavanje mog položaja, međutim, bio sam joj zahvalan na brizi koju mi ukazuje jer se zaista činilo da mi je potrebna.

Već sam ranije pisao o Florindi i našem poznanstvu. Bila je daleko najljepša žena koju sam ikada upoznao. Jednom sam joj rekao, sasvim ozbiljan, da je svojim likom mogla ostvariti vrlo uspješnu karijeru modela modnih časopisa. »Časopisa za devedesetogodišnjake«, nasmijala se.

Iako je bila stara, Florinda ipak nije bila nimalo stara. Bila je mlada i prepuna životna snage. Kada sam don Juana upitao o njezinom mladenačkom izgledu, odgovorio mi je da joj vraćanje daje životni polet. Energija vraćeva, primijetio je, odaje dojam mladenaštva i životnosti.

Nakon što sam udovoljio početnoj znatiželji svojih prijatelja o svijetu sjenki, don Juanovi su pratitelji prestali neprestance ulaziti u moju odaju, a njihov se razgovor zadržavao na pitanjima o mojem zdravstvenom stanju. U svakoj prilici kada bih pokušavao ustati iz kreveta, međutim, uvijek bi se pokraj mene našao netko tko bi me nježnim pokretom ruke vraćao u postelju. Nisam želio njihovu pomoć, ali se ipak činilo da mi je itekako potrebna; bio sam zaista slab. Prihvatio sam položaj u kojem sam se našao. Ono što me je doista oneraspoložilo bila je činjenica što mi nitko nije mogao objasniti što radim u Meksiku unatoč tome što sam posljednji puta usnio u Los Angelesu. Neprestance sam ih zapitkivao o toj neobičnoj činjenici. Svatko mi je od njih odgovarao na isti način, »Pitaj naguala. On je jedini koji ti to može objasniti.«

Konačno je Florinda probila led. »Bio si uhvaćen u zamku; to je ono što ti se dogodilo«, rekla je.

»Gdje sam bio uhvaćen u zamku?«

»U svijetu anorganskih bića, dakako. To je bio svijet u koji si zalazio godinama. Nije li tako?«

»Svakako, Florinda. Možeš li mi reći kakva je to bila zamka?«

»Ne. Sve što ti mogu reći jest da si ondje izgubio svu svoju energiju. Ali si se i vrlo hrabro borio.«

»Zašto sam bolestan, Florinda?«

»Nisi bolestan od kakve bolesti u uobičajenom smislu te riječi; ranjen si u energetskom smislu. Bio si hrabar, ali si sada samo smrtno ranjen.«

»Kako se sve to dogodilo?«

»Dospio si u smrtnu borbu s anorganskim bićima i u njoj si pobijeđen.«

»Ne sjećam se da sam se s nekime borio, Florinda.«

»Sasvim je nevažno sjećaš li se ili ne. Tvoja je borba bila zaista zadivljujuća, ali nisi imao nikakvog izgleda protiv tih besprijekornih obmanjivača.«

»Borio sam se s anorganskim bićima?«

»Da. S njima si doživio smrtonosni susret. Zaista ne znam kako si preživio njihov pogubni napad.«

Odbila je bilo što dodati, te je samo nagovijestila da mi vrlo skoro u posjet dolazi nagual.

Idućeg se dana pojavio don Juan. Bio je vrlo dobro raspoložen i pružao mi je svu potrebnu podršku. Sa smiješkom je izjavio da mi dolazi u posjet kao energetski liječnik. Svoja je ispitivanja izvršio pomnim promatranjem moga tijela od glave do pete. »Gotovo si izliječen«, zaključio je.

»Što mi se dogodilo, don Juane?«

»Dopao si u zamku koju su ti namjestila anorganska bića«, odvratio je.

»Kako sam onamo dospio?«

»U tome je svakako skrivena velika tajna«, rekao je i obješenjački se nasmijao, očigledno nastojeći rasvijetliti vrlo složeno i ozbiljno pitanje. »Anorganska su te bića dohvatila, tvoje tijelo i sve ostalo. Ponajprije su tvoje energetsko tijelo dohvatili u svoj svijet u trenutku kada si pratio jednog od njihovih izvidnika, a potom su uzeli i tvoje tvarno tijelo.«

Don Juanovi su mi se pratitelji doimali kao da su u stanju neizrecivog zaprepaštenja. Jedan je od njih upitao don Juana

moгу li anorganska bića ikoga silom ugrabiti. Don Juanov je odgovor bio potvrđan. Podsjetio je prisutne da je nagual Elias bio odveden u svemir, a da svojom voljom zasigurno nije namjeravao onamo otići.

Svi su bili zgroženi. Don Juan im je nastavio govoriti, o meni kazivajući u trećem licu. Rekao je da je prožeta svjesnost skupine anorganskih bića isprva upila moje energetske tijelo namećući mi čuvstveno naprezanje: kako bi oslobodili plavog izvidnika. Potom je prožeta svjesnost iste skupine anorganskih bića izvukla moju tjelesnu masu i uvukla je u njihov svijet. Don Juan je dodao kako je osoba bez energetskeg tijela tek grumen organske tvari kojom se svjesnošću može vrlo lako upravljati.

»Anorganska su bića sakupljena nalik stanicama tijela«, nastavio je don Juan. »Kada sakupe svoju svjesnost postaju nepobjedivi. Za njih je puka sitnica iscijepiti nas iz naših korijena i uvući u svoj svijet, posebice ako smo dovoljno izloženi i nadohvat ruke, kao što je on bio.«

Njihovi su uskllici odzvanjali od zidova. Svi su se doimali uistinu uplašenima i zabrinutima.

Htio sam optužiti don Juana što me nije na vrijeme zaustavio, ali sam se istoga trenutka prisjetio kako me je nastojao upozoriti i odvratiti, ali bez ikakva učinka. Don Juan je posve jasno znao što se zbiva u mojoj glavi. Uputio mi je znalački osmijeh.

»Razlog zbog kojeg misliš da si bolestan«, rekao je oslovljavajući me, »jest što su anorganska bića iscrpila tvoju energiju, te ti dala svoju. To je dovoljno da bilo koga usmrte. Kao nagual, imaš dodatnu energiju; to je razlog što si ipak preživio.«

Spomenuo sam don Juanu da se prisjećam odlomaka i krhotina jednog posve nesuvislog sna tijekom kojeg sam se nalazio u žućkasto-maglovitom svijetu. On, Carola Tiggs i njihovi pratitelji izvlačili su me iz njega.

»Svijet anorganskih bića izgleda kao žućkasto-zamagljeni svijet kada se promatra tjelesnim okom«, rekao je. »Kada si pomislio da sanjaš nesuvisao san, prvi puta si svemir anorganskih

bića ustvari promatrao tjelesnim okom. Ma koliko ti se to činilo čudnim, i mi smo ga tada prvi puta vidjeli. O magličastom svijetu znamo samo iz priča starih vračeva, ali ne i osobnog iskustva.«

Ništa od onoga što mi je rekao nije imalo nikakvog smisla. Don Juan me je uvjeravao da ne može podastrijeti cjelovitije objašnjenje zbog mog nedostatka energije; moram se zadovoljiti, rekao je, onime što mi je govorio i opsegom u kojem sam razumijevao njegove riječi.

»Nimalo ih ne razumijem«, bio sam uporan.

»To je znak da ništa nisi izgubio«, odvratio je. »Kada ojačaš, sam ćeš pronaći odgovore na svoja pitanja.«

Priznao sam don Juanu da i sada osjećam navale groznice. Temperatura je naglo porasla, te sam u takvu stanju vrućice i preznjenosti doživljavao neobične, ali i vrlo uznemirujuće uvide u svoj položaj.

Don Juan je cijelo moje tijelo pregledao svojim prodornim pogledom. Ustvrdio je da sam u stanju energetskog šoka. Na mene je privremeno djelovao gubitak energije, a ono što sam osjećao kao napade groznice bili su ustvari udari energije tijekom kojih bi istoga trena ovladao svojim energetskim tijelom i tako bio svjestan svega što mi se dogodilo.

»Skupi snagu i sam mi reci što ti se dogodilo u svijetu anorganskih bića«, naredio mi je.

Rekao sam mu da s vremena na vrijeme imam posve jasnu predodžbu da su on i njegovi pratitelji krenuli u taj svijet u svojim tvarnim tijelima, te me ondje izvukli iz pandži anorganskih bića.

»Upravo tako«, uskliknuo je. »Dobro napreduješ. Sada pretvori predodžbu u viđenje onoga što se dogodilo.«

Nisam mogao učiniti što je od mene zahtijevao, ma koliko nastojao. Neuspjeh me je naveo da osjetim neobičnu iscrpljenost koja se doimala kao da isušuje unutrašnjost moga tijela. Prije no što je don Juan napustio sobu, spomenuo sam mu da me obuzima tjeskobnost.

»To nema značenja«, rekao je bezbrižno. »Stekni iznova svoju energiju i nemoj brinuti o glupostima.«

Minulo je više od dva tjedna tijekom kojih sam polako prikupljao energiju. Ipak sam se nastavio zabrinjavati zbog svega što mi se zbivalo. Brinuo sam posebice zbog činjenice da sam sam sebi nepoznanica, te zbog navale hladnoće što sam je osjećao u unutrašnjosti tijela, a koju ranije nisam zapažao, neku vrst ravnodušnosti i nesklonosti koju sam pripisao svojem nedostatku energije sve dok je ponovo ne steknem. Potom sam shvatio da je to novo svojstvo moga bića, svojstvo koje me dovođilo u unutrašnji nesklad. Kako bih dozvao osjećanja na koja sam navikao, bio sam ih primoran iznova dozvati u pamćenje i doslovce čekati trenutak kako bi se iznova pojavila u mojem umu.

Drugo je novo svojstvo moga bića bilo neobična žudnja koja me je s vremena na vrijeme obuzimala. Čeznuo sam za nekime koga nisam poznavao; bio je to u tolikoj mjeri snažan i prožimajući osjećaj da sam bio primoran kretati se prostori-
jom kako bih ga ublažio. Čeznja me je obuzimala sve dok nisam susreo novu pridošlicu u svojem životu: strogi nadzor nad sobom, tako nov i snažan da je samo dolio još ulja na vatru mojih briga.

Krajem četvrtog tjedna, svi su primijetili da sam konačno izliječen. Naglo su prekinuli svoje posjete. Većinu sam vremena provodio sam i utonuo u san. Odmor i opuštanje koje sam uživao bili su toliko potpuni da se moja energija stala znatno povećavati. Osjećao sam se kao i ranije, bio sam opet onaj stari; čak sam počeo i vježbati.

Jednoga dana oko podneva, nakon što sam pojeo laki objed, vratio sam se u svoju sobu kako bih nakratko odspavao. Trenutak prije no što sam utonuo u dubok san, dok sam se prevrtao u postelji u potrazi za udobnijim položajem, neobičan me je pritisak na sljepoočnicama nagnao da otvorim oči. Djevojčica iz svijeta anorganskih bića stajala je uz kraj moje postelje i zurila u mene svojim hladnim, plavim očima.

Iskočio sam iz kreveta i toliko glasno kriknuo da su se tri don Juanova pratitelja našla u sobi prije no što sam prestao

vikati. Bili su prestravljeni. U užasnutosti su stali promatrati kako mi je djevojčica polako prilazila, te se naposljetku zaustavila na krajevima mojeg svijetlećeg tjelesnog bića. Gledali smo jedno u drugo cijelu vječnost. Govorila mi je nešto što isprva nisam bio u stanju razumjeti, ali su njezine riječi već narednog trenutka postale jasne kao zvuk zvona. Rekla je da moja svjesnost mora biti prenijeta iz mojeg tvarnog tijela u energetske tijelo kako bih bio u stanju razumjeti što mi govori.

Don Juan je toga trenutka ušao u sobu. Djevojčica i don Juan stadoše zuriti jedno u drugo. Bez riječi don Juan se okrenuo i izišao iz sobe. Djevojčica je s reskim treskom zatvorila za njime vrata.

Nemir koji je ovaj prizor izazvao u don Juanovih pratitelja bio je neopisiv. U tren je nestalo sve njihove smirenosti. Očito su svi vidjeli kako je djevojčica napustila sobu s nagalom.

Osjećao sam se kao na rubu rasprsnuća, obuzela me je slabost i bio sam prisiljen sjesti. Prisustvo djevojčice iskusio sam kao udarac u solarni pleksus. Bila je neobično nalik mojem ocu, te su me stoga obuzeli snažni valovi sućuti. O značenju ovog osjećanja razmišljao sam i za vrijeme bolesti.

Kada se don Juan vratio u sobu, iznova sam stekao barem malo nadzora nad sobom. Iščekivanje onoga što će reći o djevojčici zaustavljalo mi je dah. Svi su bili uzbuđeni kao i ja. Svi su se u isti tren obraćali don Juanu, te stali smijati shvativši što čine. Posebice ih je zanimalo je li postojala ikakva suglasnost u načinu na koji su percipirali pojavu izvidnika. Svi su se slagali da su vidjeli djevojčicu u uzrastu od šest do sedam godina, vrlo vitku i ukočenih, ali ljupkih pokreta. Složili su se i u tome da su njezine oči bile ledeno plave, te da su sijevale iskrenošću osjećanja; njezine su oči, rekoše, izražavale zahvalnost i odanost.

Svaku pojedinost koju su opisali o malenoj djevojčici i sam sam zapazio. Njezine su oči bile toliko svijetle i nezaboravna izraza da su u meni izazvale nešto nalik bolu. Težinu njezina pogleda osjećao sam u grudima.

Ozbiljna se znatiželja, koju smo dijelili don Juanovi prati- telji i ja, odnosila na posljedice ovoga događaja. Svi su se slo- žili da je izvidnik dio strane energije koja se provukla kroz zi- dove što dijele drugu pozornost od pozornosti svakidašnjeg svijeta. Pretpostavljali smo da dijete zasigurno postoji jer je či- njenica da nismo sanjali, ali smo svi ipak vidjeli stranu energij- ju koja je bila projicirana u lik djeteta.

Tome smo u prilog navodili da mora biti da postoje na sto- tine, ako ne i na tisuće slučajeva kada strana energija neopa- ženo sklizne kroz prirodne zapreke u ljudski svijet, ali da u povijesti naše svjesnosti nije bilo ni traga događaju takve na- ravi. Ono što nas je najviše zabrinjavalo bila je činjenica da o takvom događaju ne postoje ni priče vračeva.

»Je li ovo prvi puta u povijesti čovječanstva da se takvo što dogodilo?«, jedan je od članova skupine upitao don Juana.

»Mislim da se to događa cijelo vrijeme«, odgovorio je, »ali se nikada nije dogodilo na ovakav otvoren i voljno podstrek- nut način.«

»Što to za nas znači?«, drugi je upitao don Juana.

»Za nas ništa, ali za njih sve«, odvratio je i pokazao u mom pravcu.

Sve je obuzela vrlo uznemirujuća šutnja. Don Juan je za trenutak koračao sobom. Potom se zaustavio ispred mene i stao zuriti u mene, odajući dojam nekoga tko ne može pronaći riječi kako bi izrazio svoju iznenadnu spoznaju.

»Nisam u stanju ni započeti procjenjivati sav domet onoga što si učinio«, rekao mi je naposljetku don Juan zbunjeno. »Pao si u klopku, ali to ipak nije bila onakva klopka kakve sam se najviše bojao. Tvoja je klopka bila načinjena posebno za te- be i ujedno opasnija od ičega što bih se usudio zamisliti. Pri- bojavao sam se tvog popuštanja laskama i ponudi da budeš služen. Ono na što nikada nisam pomislio mogućnost je da bi anorganska bića mogla postaviti zamku koristeći se tvojom unutrašnjom odbojnošću prema okovima.«

Don Juan je jednom usporedio svoj i moj način reakcije na stvari u svijetu vračeva koje su nam ponajviše zaokupljale

pažnju. Rekao je, ne žaleći se, da nikada nije bio u stanju izazvati onu vrst osjećanja, ma koliko to želio i nastojao, kakvu je nagual Julian poticao u ljudskim srcima.

»Moj istinski način koji polažem pred tvoje noge sasvim otvoreno kako bi ga mogao ispitati, jest biti u stanju reći i to zaista i misliti: nije moja sudbina da izazivam slijepu i bespogovornu privrženost. Neka tako i bude!

»Tvoj je istinski način«, nastavio je, »da ne možeš podnijeti okove i svoj ćeš život izložiti pogibiji kako bi ih raskinuo.«

Nisam se slagao s njime, te sam mu i rekao da pretjeruje. Moja stajališta nisu bila ni izdaleka tako jasna.

»Ne brini«, rekao je smijući se, »vraćanje je djelovanje. Kada dođe vrijeme, postupat ćeš u skladu sa svojim strastima na isti način na koji ja postupam. Svoje strasti mirno prihvaćam kao svoju sudbinu, ne pasivno nalik idiotu, već djelatno poput ratnika. Tvoja je strast da bez razmišljanja i oklijevanja pojuriš kako bi raskinuo nečije okove.«

Don Juan mi je objasnio kako sam doslovce prestao postojati u trenutku kada sam svoju energiju prožeo s izvidnikovom. Sva je moja tjelesnost u tom trenutku bila prenijeta u svijet anorganskih bića. Da nije bilo izvidnika koji je poveo don Juana i njegove pratioce na mjesto na kojem sam se nalazio, zasigurno bih umro u tom svijetu, zauvijek izgubljen.

»Zašto vas je izvidnik poveo na mjesto na kojem sam se nalazio?«, upitao sam.

»Izvidnik je osjetljivo biće iz druge dimenzije«, odvratio je. »On je sada mala djevojčica koja mi je povjerila da mora uzeti svu tvoju energiju kako bi skupila dovoljno neophodne energije da slomi zapreke koje je drže zatočenu u svijetu anorganskih bića. To je u ovom trenutku njezin ljudski dio. Nešto nalik zahvalnosti dovelo ju je k meni. Kada sam je ugledao, odmah sam znao što si učinio.«

»Što si ti tada učinio, don Juane?«

»Sakupio sam sve do kojih sam mogao doći, posebice Carolu Tiggs, i krenuli smo u svijet anorganskih bića.«

»Zašto Carolu Tiggs?«

»Ponajprije zato što ona posjeduje neiscrpnu energiju i, drugo, jer se morala zbližiti s izvidnikom. Svi imamo nešto dragocjeno što baštinito iz svoga iskustva. Ti i Carola Tiggs imate izvidnika. Drugi imaju razlog sažimanja naše tjelesnosti i njezina smještanja u naša energetska tijela; mi postajemo energija.«

»Kako ste to postigli, don Juane?«

»Pokrenuli smo svoje spojne točke, svi u isti mah. Naša nepogrešiva namjera da te spasimo obavila je ostatak posla. Izvidnik nas je u tren oka poveo na mjesto na kojem si ležao napola mrtav i Carola te je izvukla napolje.«

Njegovo mi se objašnjenje činilo besmislenim. Don Juan se samo nasmijao kada sam mu pokušao pridati značenje.

»Kako možeš sve to razumjeti kad nemaš dovoljno energije ni da ustaneš iz kreveta?«, nasmijao se.

Povjerio sam mu da sam posve siguran kako znam beskraino više od onoga što racionalno priznajem, ali je to nešto bilo duboko zakopano u mojem sjećanju.

»Nedostatak energije skriva tvoje sjećanje«, rekao je. »Kada budeš imao dovoljno energije, tvoje će sjećanje pokazati cijeli svoj sadržaj.«

»Misliš li time da se mogu sjetiti svega što poželim?«

»Ne sasvim. Možeš željeti koliko te je volja, ali ako tvoja razina energije nije sukladna sa značajem onoga što znaš, možeš se oprostiti sa svojim znanjem; ono ti nikada neće biti dostupno.«

»Što da činim, don Juane?«

»Energija stremlji nakupljanju; ako bespogovorno budeš slijedio put ratnika, doći će i trenutak kada će se tvoje sjećanje otvoriti.«

Priznao sam da način na koji govori u meni budi nesuvisao osjećaj da se neprestance samo samosažaljevam, a da mi zapravo nije ništa.

»Nije to samo samosažaljenje«, rekao je. »Zaista si bio energetski mrtav prije samo nekoliko tjedana. Sada si još samo omamljen. Omamljenost i nedostatak energije priječe ti da

prodreš do sveg svojeg znanja. O svijetu anorganskih bića zasigurno znaš više od bilo koga od nas. Taj je svijet bio prvenstveno zanimljiv starim vječevima. Svi smo ti rekli da o njemu znamo samo iz priča vječeva. Iskreno ti priznajem da mi je više nego čudno što si za nas i sam postao, svojom vlastitom voljom, novi izvor priča vječeva.»

Zanijekao sam bilo kakvu mogućnost da sam sam postigao nešto što on nije nikada iskusio. Nisam, međutim, mogao vjerovati ni da me samo ismijava.

»Ne laskam ti niti te ismijavam«, rekao je, vidljivo se dosađujući. »Samo izričem činjenicu vraćanja. Činjenica da o tom svijetu znaš više od bilo koga od nas ne mora ti naročito laskati. Nema nikakve nadmoći u takvom znanju; ustvari, usprkos svemu što znaš, nisi se mogao spasiti. Mi smo spasili tebe jer smo te pronašli. Bez pomoći izvidnika, međutim, nije imalo nikakvog smisla ni pokušavati pronaći te. Bio si tako beznadežno izgubljen u tom svijetu da sam se tresao i na samu pomisao na to.«

U stanju uma u kakvom sam se već nalazio nije mi bilo ni malo čudno što je sve don Juanove pratitelje i učenike obuzeo iznenadni nemir. Jedina je neuznemirena bila Carola Tiggs. Činilo se da je u potpunosti prihvatila svoju ulogu. Po tome mi je neobično nalikovala.

»Oslobodio si izvidnika«, nastavio je don Juan, »ali si se pritom odrekao svoga života. Ili, što je još gore, lišio si se slobode. Anorganska su bića oslobodila izvidnika u zamjenu za tebe.«

»Teško da u to mogu povjerovati, don Juane. Ne samo što sumnjam u ono što si rekao, već si upravo opisao tako zaprepasavajući obrat da sam zaista preneražen.«

»Nemoj o tome misliti kao o nečemu zaprepasavajućem i sve će ti postati sasvim jasno. Anorganska su bića uvijek u potrazi za svjesnošću i energijom; ako im ponudiš mogućnost obojega, što misliš da će učiniti? Slati ti poljupce s druge strane ulice?«

Znao sam da je don Juan u pravu. Nisam, međutim, zadugo mogao ostati posve siguran; sve pouzdanje brzo me je napuštalo.

Don Juanovi pratitelji nastavili su mu postavljati pitanja. Htjeli su znati je li razmišljao što će poduzeti s izvidnikom.

»Jesam. To je vrlo ozbiljno pitanje koje mora riješiti samo nagual«, rekao je, pokazujući prstom na mene. »On i Carola Tiggs jedini su koji mogu osloboditi izvidnika. I on to zna.«

Prirodno, postavio sam mu jedino moguće pitanje, »Kako ga mogu osloboditi?«

»Umjesto da ti o tome govorim, postoji mnogo bolji i jednostavniji način da to saznaš«, rekao je don Juan sa širokim osmjehom. »Upitaj izaslanika. Anorganska bića ne mogu lagati, to i sam znaš.«

TREĆA VRATA SANJANJA

Treća se vrata sanjarija dostižu u trenutku kada se osoba zatekne kako u snu promatra nekog drugog kako spava. A taj je netko ti sam», rekao je don Juan.

Moja je razina energije bila povišena u tolikoj mjeri da sam se trećeg zadatka poduzeo istoga trenutka, iako mi don Juan o njemu nije ništa više rekao. Prvo što sam primijetio tijekom vježbi sanjanja bila je činjenica da je val energije istoga trenutka preustrojio žarište moje pozornosti sanjanja. Žarište je sada bilo usredotočeno na buđenje u snu i viđenje sebe sama kako spavam; putovanje u svijet anorganskih bića nije mi više predstavljalo nikakvu poteškoću.

Uskoro sam se zatekao kako se u snu promatram u spavanju. Odmah sam o svemu izvijestio don Juana. San se zbio za mojeg boravka u njegovoj kući.

»Postoje dva razdoblja za svaka vrata sanjanja«, rekao je. »Prvo, kao što i sam znaš, dospijevanje je do vrata; drugo je prolaženje kroz njih. Sanjajući ono što si sanjao, vidjevši sebe u snu, dospio si pred treća vrata. Drugo se razdoblje sastoji u kretanju uokolo nakon što si sebe vidio kako spavaš.

»Pred trećim vratima sanjanja«, nastavio je, »počinješ namjerno prožimati stvarnost sanjanja sa stvarnošću svakidašnjeg svijeta. U tome se sastoji vježba koju vračevi nazivaju upotpunjavanjem energetskog tijela. Prožimanje dvaju

stvarnosti mora biti u tolikoj mjeri potpuno da se pred tebe postavlja zadatak da budeš što je moguće pokretljiviji. Sve pred trećim vratima istraži vrlo pomnjivo i znatiželjno.«

Prigovorio sam mu da su njegova objašnjenja isuviše tajanstvena, te da za mene nemaju nikakva smisla. »Što misliš reći vrlo pomnjivim i znatiželjnim?«, upitao sam.

»Obično smo pred trećim vratima skloni izgubiti se u pojedinostima«, odvratio je. »Vidjeti stvari s velikom pomnjivošću i znatiželjom znači odoljeti neodoljivom iskušenju udubiti se u pojedinosti.

»Ova vježba pred trećim vratima, kako sam ti već rekao, namijenjena je upotpunjenju energetskog tijela. Sanjači obično iskivaju svoje energetsko tijelo ispunjavajući vježbe prvih i drugih vratiju. Kada dospiju do trećih vrata, energetsko je tijelo spremno izići iz sebe, ili, bolje rečeno, spremno je djelovati. Nažalost, to istodobno znači i da je spremno zagubiti se u pojedinostima.«

»Što znači zagubiti se u pojedinostima?«

»Energetsko je tijelo nalik djetetu koje je cijelog svog života bilo zatočeno. Onoga trenutka kada se oslobodi, počinje tragati za svime na što može naići i pritome zaista mislim na sve i svašta. Svaka nevažna i trenutna pojedinost posve uvlači u sebe energetsko tijelo.«

Uslijedila je neugodna šutnja. Nisam imao pojma što da kažem. Savršeno sam ga razumio, ali u svojem iskustvu nisam raspolagao ničime što bi mi pomoglo da stvarno predočim ono o čemu je govorio.

»Najbeznačajnija pojedinost postaje cijeli svijet za energetsko tijelo«, objasnio je don Juan. »Napor koji sanjači ulažu kako bi usmjerili svoje energetsko tijelo zaista je ogroman. Znam da ti neobično zvuči kada kažem da stvari promatraš s velikom pomnjivošću i znatiželjom, ali to je najbolji način da ti opišem što ti valja činiti. Pred trećim vratima sanjači moraju izbjegavati svaki neodoljivi poriv da se u nešto zadube. Izbjegavaju takvu poteškoću samo znatiželjom i porivom da prodru u sve, tako da nijednoj pojedinosti ne dozvoljavaju da ih obuzme i zatoči.«

Don Juan je dodao kako su njegovi savjeti, za koje je znao da zvuče besmisleno, izravno upućeni mojem energetske tijelu. Neprestance je ponavljao kako se moje energetske tijelo mora objediniti u svim svojim zalihama snage kako bi moglo djelovati.

»Zar moje energetske tijelo ne djeluje sve vrijeme?«, upitao sam.

»Dio njega svakako jer inače ne bi bio u stanju putovati u svijet anorganskih bića«, odvratio je. »U ovom trenutku cijelo tvoje energetske tijelo mora biti zaokupljeno izvršavanjem vježbe trećih vratiju. Kako bi olakšao posao svojem energetske tijelu, moraš ostaviti po strani svu svoju racionalnost.«

»Mislim da se obraćaš krivom čovjeku«, rekao sam. »Vrlo je malo racionalnosti preostalo u meni nakon što si u moj život unio sva dosadašnja iskustva.«

»Ne reci ništa. Pred trećim je vratima naša racionalnost odgovorna za ustrajnost kojom energetske tijelo biva zaokupljeno površnim pojedinostima. Pred trećim nam je vratima, dakle, potrebna iracionalna pokretljivost, iracionalnost koja će nam pomoći da se od vratimo od zadubljenja u pojedinosti.«

Don Juanova tvrdnja o zaprekama koje predstavljaju sva vrata nije mogla biti istinitija. Za izvršenje vježbe trećih vratiju uložio sam više napora nego za oba prethodna zadatka zajedno. Don Juan me je izložio nevjerojatnom pritisku. Uz to je još nešto pridodato mojem životu: istinsko značenje riječi strah. Tijekom života često sam se, a ponekad i gotovo panično bojava stanovitih stvari, ali ništa se u mojem iskustvu nije moglo usporediti sa strahom koji sam osjetio u susretu s anorganskim bićima. Pa ipak, sva ta izdašnost iskustava nije mi bila dostupna u uobičajenom sjećanju. Mogao sam ih se prisjetiti samo u prisutnosti don Juana.

Upitao sam ga za objašnjenje takvog neobičnog položaja u kakvom sam se zatekao u trenutku kada smo se nalazili u Nacionalnom Muzeju antropologije i povijesti u Mexico Cityju. Ono što me je nagnalo na takvo pitanje bila je čudna sposobnost prisjećanja koja me je obuzimala samo u trenucima

kada sam bio nasamo s don Juanom. Taj me je doživljaj nag-
nao na osjećanje takve slobode i prosvijetljenosti da sam dos-
lovce poskakivao od sreće.

»Razlog je tome što prisustvo naguala uzrokuje pomicanje
spojne točke«, rekao je.

Potom me je poveo u jednu od pobočnih prostorija muze-
ja, te rekao kako je moje pitanje izravno povezano s nečime
što mi je i sam namjeravao reći.

»Namjera mi je bila da ti objasnim kako je mjesto spojne
točke nalik skrovištu u kojem vračevi pohranjuju svoja svjedo-
čanstva«, rekao je. »Bio sam zaista iznenađen kada je tvoje
energetsko tijelo osjetilo moju namjeru i zapitalo me o tome.
Energetsko tijelo zna neizmjereno mnogo. Pokazat ću ti koliko
zna.«

Uputio me je neka se zadubim u posvemašnju tišinu. Pod-
sjetio me je da se već nalazim u posebnom stanju svjesnosti jer
je moja spojna točka navedena na pomicanje uslijed njegova
prisustva. Uvjeravao me je kako će prodiranje u posvemašnju
tišinu omogućiti kipovima u toj prostoriji da me navedu na
slušanje i viđenje nezamislivih stvari. Dodao je, očigledno na-
mjeravajući još više uvećati moju zbunjenost, kako neki od
arheoloških izložaka u toj prostoriji imaju sposobnost proiz-
vesti sami sobom pomicanje spojne točke. Ako dostignem sta-
nje posvemašnje tišine doslovce ću postati svjedokom prizora
života osoba koje su načinile te izložke.

Potom me je poveo na najneobičnije putovanje muzejom
što sam ga ikada poduzeo. Kretao se uokolo sobe, opisujući i
tumačeći nevjerojatne pojedinosti o svakom od izložaka. Sva-
ki je arheološki izložak u toj prostoriji bio svrhovito načinjeno
svjedočanstvo što su ga namrijeli vidioci drevnosti, svjedočan-
stva koje je don Juan kao vrač mogao čitati kao što se čita
otvorena knjiga.

»Svaki je izložak načinjen kako bi prouzrokovao pomica-
nje spojne točke«, nastavio je. »Usredotoči pogled na jedan od
njih, utišaj i uspokoji svoj um i otkrij može li se tvoja spojna
točka pomaknuti.«

»Kako ću znati da se pomakla?«

»Jer ćeš biti u stanju vidjeti i osjetiti stvari što su izvan uobičajenog opsega dosega tvojih osjetila.«

Usredotočio sam pogled na kipove, te vidio i začuo stvari koje nisam u stanju opisati. U prošlim sam danima sve te izložke promatrao sa stajališta antropološke znanosti, uvijek imajući na umu opise znanstvenika koji su djelovali na tom polju istraživanja. Njihovi opisi funkcija svakog izložka, što su zakorijenjeni u načinu spoznavanja modernog čovjeka, pokazali su mi se prvi puta u svjetlosti napućenosti predrasudama, ako već nisu bili i posve neutemeljeni. Ono što je don Juan rekao o tim izlošcima, a što sam i sam čuo i vidio promatrajući ih bilo je nešto posve različito od onoga što sam o njima običavao čitati.

Moja je nelagoda bila toliko velika da sam se osjetio nagnanim ispričati se don Juanu zbog onoga što sam smatrao svojom prijemčivošću na predrasude. Nije mi se smijao, već je strpljivo stao objašnjavati kako su vračevi bili sposobni ostavljati za sobom točna svjedočanstva svojih otkrića na određenim mjestima spojne točke. Tvrdio je kako nam je potrebna vještina uživljavanja ili fantazijskog sudjelovanja u biti stvari kako bismo s mrtvog slova na papiru prodrijeli u živuće iskušavanje biti pisanih svjedočanstava. Budući da u svijetu vraćanja nema pisanih svjedočanstava i cjelovite ostavštine koja bi mogla biti neposredno prenijeta namjesto da se čita, prepušteni smo određenom mjestu na kojem se nalazi naša spojna točka.

Kako bi potkrijepio svoju tvrdnju, don Juan je stao govoriti o učenjima vračeva o drugoj pozornosti. Rekao je da se takva učenja prenose u trenutku kada se učenikova spojna točka nalazi na mjestu koje se razlikuje od uobičajenog. Mjesto spojne točke na taj način postaje svjedočanstvo učenja. Kako bi iznova postao svjedokom učenja, učenik mora vratiti svoju spojnu točku na mjesto na kojem je čuo nauk. Don Juan je završio svoje izlaganje tvrdnjom da je vraćanje spojne točke na sva mjesta na kojima se čuo nauk ostvarivo uz vrlo velik napor.

Tijekom gotovo godine dana don Juan me nikada nije pitao o mojem napredovanju u izvršenju trećeg zadatka. Jednoga je dana sasvim iznenadno zatražio od mene neka mu opišem sve pojedinosti mojih vježbi sanjanja.

Prva stvar koju sam spomenuo bilo je zbunjujuće nazadovanje. Tijekom nekoliko mjeseci snivao sam snove u kojima sam se zaticao kako promatram samoga sebe u snu. Neobičnost se očitovala u redovitosti takvih snova; sanjao sam ih svaka četiri dana, točno kao na otkucaj sata. Tijekom preostala tri dana, moji snovi su bili kakvi su dotada uvijek i bili: u svojim sam snovima ispitivao svaku moguću pojedinost, mijenjao sam snove i ponekad, vođen samoubojstvenom znatiželjom, pratio strane energetske izvidnike, iako sam pritome imao osjećaj neizrecive krivnje. Smatrao sam da je takav poriv nalik skrivenoj ovisnosti o drogama. Stvarnosti toga svijeta jednostavno nisam mogao odoljeti.

Potajice sam se osjećao posve nedužnim i pred sobom nisam za takve porive snosio nikakve odgovornosti jer mi je sam don Juan posavjetovao neka upitam sanjačkog izaslanika što valja učiniti kako bi se oslobodio plavi izvidnik koji je u nas bio zatočen. Don Juan je pritom mislio da bi takvo pitanje valjalo postaviti tijekom mojih uobičajenih vježbi sanjanja, ali sam njegov savjet shvatio u tom smislu da izaslaniku moram postaviti to pitanje za vrijeme dok se nalazim u njegovom svijetu. Pitanje koje sam ustvari htio postaviti izaslaniku odnosilo se na svijet anorganskih bića i njihovoj namjeri da mi namjeste zamku. Ne samo što mi je izaslanik rekao da je cijelo don Juanovo svjedočanstvo bilo točno i istinito, već mi je dao i upute što Carola Tiggs i ja moramo učiniti kako bismo oslobodili izvidnika.

»Redovitost sam tvojih snova i očekivao«, primijetio je don Juan saslušavši me.

»Zašto si očekivao nešto takvo, don Juane?«

»Zbog tvojeg odnosa sa svijetom anorganskih bića.«

»To je svršeno i zaboravljeno, don Juane«, lagao sam, nadajući se da o toj temi više neće govoriti.

»To govoriš zbog mog mira, zar ne? Ne moraš to činiti; i sam sam svjestan istine. Vjeruj mi, jednom kada se za njih vežeš, nećeš se moći iskoprcati iz njihovih ruku. Uvijek će te pratiti. Ili, što je još gore, ti ćeš uvijek pratiti njih.«

Zurio je u mene, a moja krivnja mora da je bila toliko očigledna da ga je navela na smijeh.

»Jedino je moguće objašnjenje takve redovitosti da te anorganska bića opet prate«, don Juan reče ozbiljnim tonom.

Požurio sam promijeniti temu, te mu rekao da je druga pojedinost mojih vježbi sanjanja koju vrijedi spomenuti moja reakcija na viđenje samoga sebe u snu. Moje je viđenje bilo toliko zasljepljujuće blistavo da bi me uvijek ili zasljepilo sve dok se san ne bi promijenio ili bi me tako prestrašio da bih se u tren oka probudio vrišteći iz sveg glasa. Dospio sam toliko daleko da sam se bojao usnuti onih dana za koje sam znao da ću sanjati isti san.

»Još nisi spreman za potpuno prožimanje stvarnosti sanjanja i svakodnevne stvarnosti«, zaključio je. »Svoj život moraš posve preobraziti.«

»Ali učinio sam sve moguće preobrazbe«, prosvjedovao sam. »Mijenjam se već nekoliko godina. Nema više ni najmanje pojedinosti koje bih se sjećao o svojem životu.«

»Mora postojati mnogo više no što se sjećaš«, rekao je nepokolebljivo, »u suprotnom se ne bi budio vrišteći.«

Nije mi se sviđala zamisao o ponovnoj preobrazbi. Već sam je proveo, te sam bio posve uvjeren da je promjena bila u tolikoj mjeri duboka da takav napor nikada više neću morati poduzeti.

»Preobrazba naših života nikada ne završava, ma kako je dobro u prvi mah proveli«, rekao je don Juan. »Razlog zbog kojeg prosječnim ljudima nedostaje volje u njihovim snovima jest činjenica što nikada nisu preobrazili svoj život, te su njihovi životi i nadalje ispunjeni opterećujućim osjećanjima kao što su sjećanja, nade, strahovi, i tako dalje i tako dalje.

»Vračevi su, nasuprot tome, više ili manje oslobođeni opterećujućih osjećanja upravo zbog svoje preobrazbe. Ako ih

nešto zaustavlja, kao što tebi predstavlja zapreku, može se pretpostaviti kako je u njima još uvijek preostalo nešto što nije posve jasno.«

»Preobrazba znači obuhvaćanje, don Juane. Možda postoji nešto drugo što bih mogao učiniti namjesto preobrazbe.«

»Ne, ne postoji. Preobrazba i sanjanje ide ruku pod ruku. Što više izlučujemo svoje živote, to više postajemo preporučeni.«

Don Juan mi je izložio vrlo iscrpne i izravne poduke o preobrazbi. Preobrazba se sastoji u oslobađanju cjelokupnosti vlastitih životnih iskustava posredstvom sjećanja svake njihove moguće i pristupačne pojedinosti. Preobrazba je za njega bila ključni činitelj sanjačevog prikupljanja energije. »Preobrazba oslobađa energiju što je u nama zatočena, a bez takve oslobođene energije sanjanje je nemoguće«, tako je tvrdio.

Prije nekoliko godina don Juan me je savjetovao neka sačinim popis ljudi s kojima sam se susretao u životu, počinjući od najranije mladosti. Pomogao mi je da sačinim takav popis, svrstavajući osobe s kojima sam se sreo u određena područja djelatnosti, kao što su poslovi koje sam obavljao, škole koje sam pohađao. Potom me je uputio neka krenem od osobe do osobe, od prve do posljednje na mojem popisu, oslobađajući svaku od njih mojih osobnih osjećanja prema njima.

Objasnio mi je kako preobrazba kao događaj započinje sagledavanjem svega što nam se dogodilo. Preustrojavanje našeg iskustva znači ponovno sagledavanje događaja, djelić po djelić, započinjući od prisjećanja tvarnih pojedinosti okoliša, sve do osobe s kojom smo bili u stanovitom odnosu, završavajući u sebi samome i ispitivanju vlastitih osjećaja.

Don Juan me je poučio da se preobrazba vrši uz prirodno, ritmičko disanje. Dugi udisaji popraćeni su nježnim i polaganim pokretanjem glave s desna na lijevo; naredni dugi udisaj praćen je pokretanjem glave s lijeva na desno. Ovaj pokret glave s jedne na drugu stranu nazvao je »provjetravanjem događaja«. Um ispituje događaj od početka do kraja, dok tijelo »provjetrava« sve na što se um usredotočuje.

Don Juan je rekao kako su vračevi drevnosti, izumitelji preobrazbe, disanje smatrali magijskim i životodavnim činom, te ga koristili kao magijsko kolo; izdisanje kao izbacivanje strane energije tijekom preobrazbe događaja, a udisanje kao uvlačenje energije koja je iscrpljena tijekom preobrazbe.

Polazeći sa stajališta mogeg akademskog obrazovanja, preobrazbu sam smatrao procesom samoanalize. Don Juan je, međutim, bio uporan tvrdeći kako je preobrazba mnogo obuhvatnija od intelektualne psihoanalize. Preobrazbu je odredio kao oruđe vračeva kojim su u jednom trenutku mogli proizvesti snažno pomicanje spojne točke. Rekao je kako se spojna točka pod utjecajem ponovnog sagledavanja proteklih djela i osjećaja, pomiče naprijed i nazad između svojeg trenutnog mjesta i mjesta koje zauzima kada se preobražava neki događaj.

Don Juan je tvrdio kako su stari vračevi bili uvjereni kako u svemiru postoji nezamisliva rastvarajuća sila koja omogućuje život organizama pridajući im svjesnost. Ta sila nagoni organizme i na umiranje kako bi izlučila istu pridatu svjesnost koju su organizmi koristili tijekom svojeg životnog iskustva. Don Juan mi je u potpunosti objasnio način razmišljanja starih vračeva. Vjerovali su da je od najveće važnosti da ova sila mora biti zadovoljena otiskom naših životnih iskustava: preobrazbom. Dobivši ono za čime je tragala, rastvarajuća sila ostavlja vračeve na miru, te su u tom trenutku slobodni uvećavati svoju sposobnost opažanja i njome dohvaćati beskrajnost vremena i prostora.

Kada sam se iznova stao preobražavati, na moje veliko iznenađenje vježbe su sanjanja bile obustavljene u istom trenutku kada je preobrazba započela. Upitao sam don Juana za objašnjenje ovog neželjenog nazadovanja.

»Sanjanje zahtijeva svaki djelić tvoje raspoložive energije«, odvratio je. »Ako u tvom životu postoji nešto što te navodi na obuzetost događajima, nema nikakve mogućnosti za sanjanje.«

»Ali i ranije sam bio obuzet«, rekoh, »ali se moje vježbe nikada nisu prekidale.«

»Mora biti da svaki puta kada pomisliš da si obuzet, ustvari si tek egomanijski ometen«, rekao je, smijući se. »Biti obuzet za vračeve znači da su preuzeti svi tvoji izvori energije. Prvi si puta aktivirao svoje izvore energije u njihovoj cjelokupnosti. Preostalo vrijeme nisi posve uvučen u ono što činiš, iako si se i ranije preobražavao.«

Don Juan mi je ovoga puta podastro novi obrazac preobrazbe. Preobrazbom sam morao sastaviti ogromni mozaik bez ikakva očiglednog reda, od različitih događaja mog života.

»Ali nastat će prava zbrka«, prosvjedovao sam.

»Ne, sasvim sigurno neće«, uvjeravao me. »Bit će zbrka ako svojoj malenkosti dopustiš da odabere događaje koji će biti preobraženi. Neka, namjesto toga, odluči tvoj duh. Budi tih, a potom kreni za doživljajem na koji te uputi tvoj duh.«

Ishodi ovakvog obrasca preobrazbe bili su na mnogo razina porazni za mene. Bilo je vrlo dojmljivo saznati kako bi, kad god bih utišao i uspokojio svoj um, naočigled neovisna sila odmah uvukla u vrlo živo prisjećanje na neki doživljaj iz mog života. Bilo je, međutim, još dojmljivije da je iz svega toga proizašlo vrlo sređeno ustrojstvo. Ono za što sam mislio da će biti posve kaotično ispostavilo se kao vrlo učinkovito.

Upitao sam don Juana zašto me na preobrazbu nije uputio od samog početka prema takvom obrascu. Odvratio je kako postoje dva osnovna kruga preobrazbe od kojih se prvi naziva formalnost i strogost, a drugi pokretljivost.

Nisam imao ni približne predodžbe u kolikoj će se mjeri moja preobrazba sada razlikovati od svih prethodnih. Sposobnost usredotočenja, koju sam usavršio vježbama sanjanja, omogućila mi je da svoj život istražim u takvom opsegu kakvog nisam mogao ni zamisliti. Trebala mi je cijela godina kako bih sagledao sve što je činilo moje životno iskustvo. Naposljetku bio sam prisiljen suglasiti se s don Juanom: postojalo je ogromno mnoštvo snažnih osjećanja koja su bila skrivena tako duboko u meni da su se doimala posve nedodirljivima.

Ishod moje druge preobrazbe bio je nov, mnogo slobodniji i opušteniji pristup stvarima. Onoga dana kada sam se vratio

svojim vježbama sanjarija, usnio sam i u snu se vidio kako spavam. Okrenuo sam se i napustio sobu, odvažno koračajući nizom stepenica na ulicu.

Bio sam ushićen onime što sam postignuo, te sam o svemu izvijestio don Juana. Moje je razočaranje bilo neizmjereno kada sam začuo don Juana kako tvrdi da taj dio sna nije bio moja vježba sanjanja. Tvrdio je kako na ulicu nisam sišao svojim energetskim tijelom, jer bih u tom slučaju imao posve drugačiji osjećaj silaženja niz stepenice.

»O kakvom osjećaju govoriš, don Juan?«, upitao sam s istinskom znatiželjom.

»Moraš utvrditi istinskog vodiča kako bi otkrio vidiš li doista svoje tijelo u snu na postelji«, rekao je umjesto odgovora na moje pitanje. »Zapamti, moraš se doista nalaziti u svojoj sobi i promatrati svoje stvarno tijelo. U suprotnom, ono što sanjaš tek je obični san. Ako je samo san, pokušaj ovladati njime promatranjem neke pojedinosti ili mijenjanjem sna.«

Navaljivao sam da mi objasni što je to istinski vodič o kojem je govorio, ali me je prekinuo u pola riječi. »Otkrij način na koji ćeš se osvjedočiti o činjenici da se zaista promatraš«, rekao je.

»Imaš li kakve upute o tom istinskom vodiču?«, nisam odustajao.

»Sam procijeni. Blizu smo svršetku vremena što smo ga zajedno proveli. Vrlo uskoro bit ćeš prepušten samome sebi.«

Na te je riječi promijenio temu, a ja sam bio prepušten gorkom osjećaju vlastite nesposobnosti. Nisam bio u stanju dokučiti što je želio ili mislio reći istinskim vodičem.

U idućem snu u kojem sam se vidio kako spavam, umjesto da napustim sobu i spustim se stepenicama ili se probudim vrišteći, ostao sam dugo vremena zuriti u mjesto s kojeg sam se promatrao. Nisam osjećao ni strah ni očajanje dok sam promatrao pojedinosti svoga sna. Potom sam primijetio kako spavam odjeven u majicu koja je bila poderana na ramenu. Pokušavao sam se približiti i osmotriti rupu, ali se nisam bio u stanju kretati. Osjetio sam otežalost za koju se činilo da je dio

moga bića. Ustvari, sav sam bio vrlo težak. Ne znajući što da učinim, bio sam očajno smeten. Pokušao sam promijeniti snove, ali me je neobična sila nagnala da i dalje promatram svoje tijelo.

Usred moje posvemašnje zbunjenosti, začuo sam izaslanikov glas kako mi govori da me je lišenost nadzora nad kretanjem zastrašila u tolikoj mjeri da sam bio nagnan na provođenje još jedne preobrazbe. Izaslanikov glas i ono što mi je rekao nisu me ni najmanje začudili. Nikada se dotad nisam osjetio tako bespomoćno i zastrašujuće nesposobnim da se pokrenem. Nisam se, međutim, prepustio očaju. Stao sam ga istraživati, te otkrio da nije riječ o psihološkom očaju, već o tjelesnom osjetu bespomoćnosti, očaja i dosade. Više no što mogu izraziti smetala mi je moja nesposobnost da pokrenem udove. Moje očajanje raslo je u skladu sa spoznajom da me je neka vanjska sila nasilno otežala. Napor koji sam činio da pokrenem noge i ruke bio je toliko snažan i u tolikoj je mjeri zaoкупљao sav moj um da sam jednoga trena ugledao svoju nogu na usnulom tijelu kako se podiže kao da udara loptu.

Moja je svjesnost potom bila uvučena u moje nepokretno uspavano tijelo, te sam se probudio s takvom snagom da mi je trebalo više od pola sata da se posve smirim. Srce mi je snažno tuklo kao da će iskočiti iz grudi. Drhtao sam, a neki su se mišići noge posve nekontrolirano trzali. Izgubio sam toliku količinu tjelesne temperature da sam se morao pokriti toplim prekrivačima kako bih je povratio.

Posve razumljivo, krenuo sam u Meksiko kako bih upitao don Juana za objašnjenje ovog neobičnog osjeta paraliziranosti, kao i o činjenici da sam doista nosio majicu koju sam u snu vidio, što ujedno znači da sam se doista vidio kako spavam. Bio sam nasmrt preplašen mogućnošću da sam obolio od hipotermije. Don Juan nije htio govoriti o tome. Sve što je izustio bilo je upozorenje:

»Ti voliš drame«, rekao je suho. »Dakako da si se doista vidio u snu. Poteškoća je u tome što si se zbog toga uznemirio jer je tvoje energetske tijelo dotada bilo u jednom komadu.

Ako te ikada obuzme tjeskoba i postane ti hladno, drži se za pesnicu. To će ti vratiti tjelesnu temperaturu u trenu i bez imalo poteškoća.«

Bio sam pomalo uvrijeđen tonom kojim je govorio. Pokazalo se, međutim, da je savjet djelotvoran. U idućoj prigodi kada sam postao uplašen, opustio sam se i za nekoliko trenutaka bio u uobičajenom stanju, čineći ono što mi je savjetovao. Na taj sam način ustanovio da ostajem miran i ne zapadam u strah samo ako svoje porive držim na uzdi. Takvo stanje smirenosti nije pomagalo u pokretanju, ali mi je zasigurno dalo duboko osjećanje spokojnosti i mira.

Nakon mjeseci provedenih u bezuspješnim pokušajima da se pokrenem, još jednom sam zatražio don Juanov savjet. Toga mi puta nije bilo toliko stalo do savjeta, već sam se htio osloboditi nelagodnog osjećanja pobijeđenosti. Nalazio sam se pred nepremostivom zaprekom i bio sam posve siguran da sam pred njom pokleknuo.

»Sanjači moraju biti domišljati«, rekao je don Juan s natruhom zlobe u glasu. »Ti nisi domišljat. Nisam te upozorio da ćeš morati upotrijebiti domišljatost kako bi pokrenuo svoje energetsko tijelo jer sam htio ustanoviti možeš li zagonetku sam riješiti. Nisi je uspio riješiti, a ni prijatelji ti nisu pomogli.«

Ranije bih se gorljivo branio kada bi mi don Juan prigovorio nedostatak domišljatosti. Mislio sam da imam bujnu maštu, ali me je don Juan kao učitelj na gorak način uvjerio da je nemam. Budući svoju energiju zasigurno nisam mogao povećati jalovim samoprijekorima, namjesto toga radije sam ga upitao, »Kakva je to zagonetka o kojoj govoriš, don Juane?«

»Zagonetka o tome kako je nemoguće i istodobno jednostavno pokretati svoje energetsko tijelo. Ti ga pokušavaš pokretati kao da si u svakidašnjem svijetu. Tratimo isuviše vremena i napora učeći hodanje da naposljetku vjerujemo da i naša sanjačka tijela moraju hodati. Nema razloga zašto bi se morala kretati, izuzevši činjenice da je kretanje na velikoj cijenjeno u našem rasuđivanju.«

Čudio sam se jednostavnosti rješenja koje mi je don Juan dao. U trenutku sam bio uvjeren da je don Juan posve u

pravu. Iznova sam se našao u zamci tumačenja iz koje nisam znao pronaći izlaz. Jednom kad dosegнем treća vrata sanjanja, rekao mi je don Juan, moram se kretati kružno, a takvo je kretanje isto što i hodanje. Rekao sam mu da ga posve razumijem.

»Nisam ti to htio reći«, kruto je rekao. »To su htjeli reći vračevi. Vračevi kažu da se pred trećim vratima cijelo energetsko tijelo može pokretati kao što se kreće energija: brzo i izravno. Tvoje energetsko tijelo točno zna kako se valja kretati. Ono je u stanju kretati se isto kao u svijetu anorganskih bića.

»To nas dovodi do slijedeće teme«, dodao je don Juan zamišljeno. »Zašto ti tvoji prijatelji iz svijeta anorganskih bića nisu pomogli?«

»Zašto ih nazivaš mojim prijateljima, don Juane?«

»Nalik su svakodnevnim prijateljima koji prema nama nisu ni brižni ni prijazni, ali nisu ni zli. To su prijatelji koji samo čekaju da im okrenemo leđa pa da nam zariju nož.«

Posve sam ga razumio i posve se s njime slagao.

»Što me tjera da idem onamo? Je li to sklonost samoubojstvu?«, upitao sam ga, ne pridajući svom pitanju isuviše važnosti.

»Ne boluješ ni od kakve sklonosti samoubojstvu«, odvratio je. »Ono od čega patiš potpuno je nevjerovanje da si bio na ivici smrti. Budući nisi osjećao tjelesne boli, ne možeš se nikako uvjeriti da si bio u smrtnoj opasnosti.«

Njegova je tvrdnja zvučala vrlo razumno i uvjerljivo, izuzevši što je prevideo činjenicu da sam od susreta s anorganskim bićima vjerovao kako cijelim mojim životom vlada dubok i dotad nepoznat strah. Don Juan je šutke saslušao sve što sam mu o tome govorio. Nisam samo umio objasniti ti otkuda takav neobuzdani poriv za putovanjem u svijet anorganskih bića, usprkos svemu što sam o njima znao.

»Imam napad ludila«, rekao sam. »Ono što činim nema nikakvog smisla.«

»Ima smisla. Anorganska bića te još uvijek primamljuju u svoj svijet nalik ribi uhvaćenoj na udicu«, rekao je. »S vremena

na vrijeme dobacuju ti bezvrijedne darove kako bi te naveli na kretanje. Ustrojiti tvoje snove tako da se pojavljuju svakog četvrtog dana bezvrijedan je dar. Nisu te, međutim, poučili kako da pokrećeš svoje energetsko tijelo.«

»Zašto misliš da me nisu htjeli podučiti?«

»Kada tvoje energetsko tijelo nauči kretati se samo po sebi, bit ćeš im sasvim izvan dosega. Prerano sam zaključio da si ih se sasvim oslobodio. Više ili manje zaista jesi slobodan, ali ne i u cijelosti. I nadalje su u lovu za tvojom svjesnošću.«

Osjetio sam navalu vrućice jer je tim riječima don Juan dirnuo ranjivo mjesto u meni. »Reci mi što da učinim i učinit ću to«, rekao sam.

»Budi nepogrešiv. Već sam ti to rekao tisuću puta. Biti nepogrešiv znači izložiti svoj život pogibelji kako bi održao svoje odluke, te potom i učiniti i više no što si u stanju kako bi te odluke proveo u djelo. Kada ništa ne odlučuješ, sa svojim životom igraš partiju ruleta na sasvim nerazuman i neobuzdan način.«

Don Juan je prekinuo naš razgovor, požurujući me da ostvarim sve što mi je rekao.

U prvoj prilici koja mi se ukazala iskušao sam don Juanov savjet o pokretanju energetskog tijela. Kada sam se zatekao kako se promatram u snu, umjesto da nastojim koračati, jednostavno sam se nagnao da se pokrenem bliže postelji. Istog trenutka gotovo dodirivao svoje tijelo. Vidio sam svoje lice. Da budem točniji, mogao sam vidjeti gotovo svaku poru na svojoj koži. Ne mogu reći da mi se svidjelo što sam vidio. Moje je viđenje vlastitoga tijela bilo isuviše točno da bi moglo biti lijepo. Tada je u sobu prodrlo nešto nalik vjetru što je posve narušilo pogled i ja sam bio prisiljen promijeniti viđenje.

Tijekom narednih snova shvatio sam da je jedini način na koji se energetsko tijelo može kretati jest da klizi ili lebdi. Razgovarao sam o tome s don Juanom. Doimao se neobično zadovoljnim onime što sam postigao, što me je svakako iznenadilo. Bio sam naviknut na njegove suzdržane odgovore na bilo što što sam uspio učiniti u svojim vježbama sanjanja.

»Tvoje je energetsko tijelo spremno za kretanje jedino u slučaju da ga nešto pogurne«, rekao je. »Anorganska su bića povlačila tvoje energetsko tijelo samo desno i lijevo i dosad ga nikada nisi sam pokrenuo, svojom vlastitom voljom. Ne čini se da si mnogo postigao kretanjem koje si učinio, ali te uvjeravam da sam već ozbiljno razmišljao da prekinem tvoje vježbe. Jedno sam vrijeme čak vjerovao da nikada nećeš naučiti pokretati se vlastitom voljom.«

»Jesi li o prekidu mojih vježbi razmišljao zato što sam spor?«

»Nisi spor. Vračevima je bila potrebna cijela vječnost da nauče kako pokretati energetsko tijelo. Namjeravao sam prekinuti tvoje vježbe sanjanja zato što mi nije preostalo mnogo vremena. Postoje i druge oblasti osim sanjanja u kojima možeš iskoristiti svoju energiju.«

»Sada kada sam naučio kako pokretati energetsko tijelo svojom voljom, što još mogu učiniti, don Juane?«

»Nastaviti s kretanjem. Pokretanje energetskog tijela otvorilo ti je cijelu jednu novu oblast, oblast neočekivanih istraživanja.«

Požurivao me je neka ustanovim način procjenjivanja istinitosti mojih snova; taj mi se zahtjev više nije činio tako neobičnim kao ranije.

»Kao što znaš, biti prenijet posredstvom izvidnika stvarni je zadatak drugih vratiju«, objasnio je. »To je vrlo ozbiljna stvar, ali ne tako ozbiljna kao pokretanje energetskog tijela. Stoga moraš biti siguran na način koji sam odabereš, vidiš li zaista u snu kako spavaš ili samo sanjaš da se vidiš u snu. Tvoja nova izvanredna istraživanja ovise o stvarnom viđenju sebe sama u snu.«

Nakon ozbiljnog razmišljanja vjerovao sam da sam konačno na tragu pravom planu. Viđenje svoje pokidane majice dalo mi je ideju valjanog vodiča. Krenuo sam od pretpostavke da ću u snu vidjeti istu odjeću u kojoj sam zaspao, ako je istina da se u snu promatram kako spavam, te da sam odjeću odlučio mijenjati svakog četvrtog dana. Bio sam uvjeren da neću imati

nikakvih poteškoća u prisjećanju u snovima što sam odjenuo kada sam krenuo na spavanje; stega koju sam postigao tijekom svojih vježbi sanjanja navela me na pomisao da posjedujem sposobnosti zapamćivanja stvari kao što je odijevanje, te da ih se mogu prisjetiti i u snovima.

Trudio sam se pratiti ovog novog vodiča, ali ishodi nisu bili onakvi kakvima sam se nadao. Nedostajao mi je neophodni nadzor nad pozornosti u sanjanju, te nisam bio u stanju u pojedinostima zapamtiti odjeću koju sam nosio prije spavanja. Nešto je drugo, međutim, djelovalo; na neki sam način uvijek znao jesu li moji snovi uobičajeni ili ne. Odlikovno se svojstvo snova, koji nisu bili obični snovi, sastojalo u činjenici da je moje tijelo ležalo u snu dok ga je moja svijest promatrala.

Uočljivo je obilježje takvih snova bila moja soba. Soba nikada nije nalikovala onoj u svakidašnjem svijetu, već je bila ogromna prazna prostorija u kojoj je moja postelja bila smještena uz dno. Običavao sam lebdjeti na pristojnoj udaljenosti od mjesta na postelji na kojoj je ležalo moje tijelo. Onoga trenutka kada bih se našao uz postelju, neka sila nalik vjetru nagнала bi me da lebdim oko nje nalik kolibriću. Ponekad bi soba nestala; iščezavala bi dio po dio sve dok ne bi preostali samo moje tijelo i postelja. U drugim sam prigodama iskušavao posvemašnji gubitak vlastite volje. Činilo se da u takvim prilikama moja sanjačka pozornost djeluje neovisno o meni. Ili bi se posve zadubila u prvu pojedinost na koju bi naišla u sobi ili bi se činila neodlučnom što da učini. U takvim sam trenucima imao osjećaj da bespomoćno plutam, krećući se od pojedinosti do pojedinosti.

Izaslanikov mi je glas jednom objasnio da su svi elementi snova, koji nisu bili samo obični snovi, ustvari energetska ustrojstva koja se razlikuju od struktura uobičajenog svijeta. Izaslanikov je glas istakao kako su, na primjer, zidovi tekući. Potom me je stao nagovarati neka se zaletim u jednog od njih.

Nisam duže razmišljao, već sam zaronio u zid kao da ronim u široko jezero. Nisam osjećao zid nalik vodopadu; ono što sam osjetio nije bio tjelesni osjet zaranjanja u vodu. Više je nalikovalo pomisli na zaranjanje i vizualnom osjetu prolaženja

kroz tekuću tvar. Kretao sam se glavom prema naprijed u nešto što se rastvaralo nalik vodi, te sam nastavio s kretanjem nadalje.

Osjet kretanja nadalje bio je uolikoj mjeri stvaran da sam se stao pitati kako dugo, duboko i daleko sam zaronio. Sa stajališta mog procjenjivanja vremena, proveo sam ondje cijelu vječnost. Vidio sam oblake i planinske vrhunce izokrenute u masi koja se doimala nalik vodi. Bilo je i nekih zažarenih geometrijskih predmeta koji su nalikovali kristalima, te kuglica tamnih osnovnih boja kakve nikada nisam vidio. Sve se kretalo mimo mene, polako ili srednjom brzinom. Pomislio sam da promatram sam svemir. U trenutku kada mi je umom bljesnula ta misao, moja se brzina kretanja tako naglo povećala da se sve stalo rasplinjavati i odjednom sam se našao budan nosom pritišćući zid svoje sobe.

Potajni me je strah naveo da razgovaram s don Juanom. Slušao me je vrlo pažljivo, prateći svaku riječ koju bih izgovorio.

»Moraš učiniti bitan pomak u ovom trenutku«, rekao je. »Izaslanik sanjanja nema prava uplitati se u tvoje vježbe sanjanja. Ili mu ti sam nikako ne bi smio to dopustiti ni pod kojim uvjetima.«

»Kako da ga zaustavim?«

»Jednostavnim ali i opasnim zaokretom. Nakon što uđeš u sanjanje, glasno izvikni svoju želju da više ne želiš izaslanika sanjanja.«

»Znači li to, don Juane, da ga više nikada neću čuti?«

»Sigurno. Riješit ćeš ga se zauvijek.«

»Je li preporučljivo riješiti ga se zauvijek?«

»U ovom trenutku zasigurno jest.«

Tim me je riječima don Juane uveo u vrlo neugodnu dilemu. Nisam htio prekinuti svoju vezu s izaslanikom, ali sam u isto vrijeme želio slijediti don Juanov savjet. Primijetio je moje oklijevanje.

»Znam da je to vrlo teško«, priznao je, »ali ako to ne učiniš, anorganska će te bića uvijek imati u šaci. Ako to želiš izbjeći, učini što sam ti rekao i učini to odmah.«

Tijekom mojih narednih vježbi sanjanja, u trenutku kada sam već bio spreman izreći svoju namjeru, izaslanikov me je glas prekinuo. Rekao je, »Ako odustaneš od svog zahtjeva, obećajem da se nikada više neću uplitati u tvoje vježbe sanjanja, te ću s tobom govoriti samo ako mi postaviš izravno pitanje.«

Odmah sam prihvatio njegov prijedlog, te se iskreno nadao da sam sklopio dobru pogodbu. Čak mi je i laknulo što se sve tako svršilo. Bojao sam se, međutim, da će don Juan biti razočaran.

»Bio je to dobar potez«, primijetio je i nasmijao se. »Bio si iskren; zaista si namjeravao izreći svoj zahtjev. Iskrenost je jedino što se zahtijeva. Uistinu nije bilo potrebe isključiti izaslanika. Ono što si želio bilo je da ga satjeraš u kut i natjeraš ga da predloži nešto što bi ti odgovaralo. Siguran sam da se izaslanik više neće uplitati u tvoje vježbe.«

Bio je u pravu. Nastavio sam svoje vježbe sanjanja bez uplitanja izaslanika. Značajna je posljedica ovakvog zaokreta bila što sam stao sanjati snove u kojima je moja soba u snu bila ista kao i moja soba u svakidašnjem svijetu, s jednom razlikom: u snovima moja je soba uvijek bila iskošena i iskrivljena u tolikoj mjeri da je nalikovala na ogromnu kubističku sliku; kutovi sobe bili su iskošeni namjesto ravni, a takve su kosine vladale i zidovima i stropom i podom. U takvoj iskrivljenoj sobi iskošenih kutova mogla se odmah uočiti sasvim besmislena, ali stvarna pojedinost: na primjer, linije na podu od grubotesanog drveta ili vodenasta nepodudaranja boja na zidnoj slikariji ili mrlje prljavštine na stropu ili otisci prstiju na rubu vrata.

U takvim bih se snovima neizbježno izgubio u svemiru nalik vodi i pojedinostima kosina. Tijekom svih mojih vježbi sanjanja obilje pojedinosti u mojoj sobi bilo je u tolikoj mjeri neiscrpno i tako me privlačilo da bih uvijek u njega zaranjao.

U prvi slobodni trenutak koji sam konačno imao, krenuo sam kod don Juana s molbom da mi objasni stanje u kojem sam se nalazio. »Ne mogu nadvladati svoju sobu«, rekao sam mu nakon što sam mu iscrpno opisao pojedinosti svojih vježbi sanjanja.

»Što te navodi na pomisao da je ne možeš nadvladati?«, upitao me je smijući se.

»Osjećam da bih morao krenuti dalje od svoje sobe, don Juane.«

»Ali, ti se i krećeš dalje od svoje sobe. Možda bi se morao upitati nisi li opet zatočen u mreži svojih tumačenja. Što misliš da kretanje zaista znači u tvom slučaju?«

Rekao sam mu da je izlazak iz sobe na ulicu bio mnogo privlačniji san, te sam osjećao potrebu da ga ponovim.

»Ali, sada činiš mnogo veće stvari od toga«, prosvjedovao je. »Krećeš u nevjerojatne oblasti. Što još želiš postići?«

Pokušao sam mu objasniti da imam gotovo tjelesnu potrebu da krenem dalje od zamke u koju sam neprestance upadao zbog pojedinosti. Ono što me je u najvećoj mjeri uznemiravalo bila je moja nesposobnost da se oslobodim svega što je privlačilo i zaokupljalo moju pažnju. Neznatna i slaba volja bila je sve što sam mogao postići.

Usljedila je vrlo duga šutnja. Očekivao sam da ću čuti nešto više o zamci pojedinosti. Naposljetku, don Juan me je već upozorio na svu opasnost koja vreba u takvom zatočeništvu. »Dobro napreduješ«, rekao je naposljetku. »Sanjačima je potrebno mnogo vremena kako bi usavršili svoja energetska tijela. A to je upravo na djelu u tvom slučaju: usavršavanje tvog energetskog tijela.«

Don Juan mi je objasnio kako je razlog što je moje energetsko tijelo bilo navedeno na istraživanje pojedinosti, te se neizbježno zaticalo u njihovim zamkama, bila njegova neiskusnost i nesavršenost. Rekao je da vračevi provode cijeli svoj životni vijek učvršćujući energetsko tijelo tako što mu dopuštaju da u sebe upija sve što mu se nađe na putu.

»Sve dok energetsko tijelo nije potpuno i zrelo, upija sve što može«, nastavio je don Juan. »Ne mogu se osloboditi poriva da sve neizmjernom snagom zaokuplja moju pažnju. Ako se ova činjenica uzme u obzir, umjesto da se vodi uporna bitka s energetskim tijelom, kao što ti to sada činiš, mnogo toga se može postići.«

»Kako da to postignem, don Juane?«

»Usmjeravajući vladanje energetskog tijela, drugim riječima, kočoperenjem.«

Objasnio mi je kako sve što je u vezi s energetskim tijelom ovisi o odgovarajućem položaju spojne točke. Budući da sanjanje nije ništa drugo doli način na koji se ono pokreće, kočoperenje je, dakle, način da se spojna točka učvrsti na najprikladnijem položaju, drugim riječima, položaju na kojem energetsko tijelo može biti upotpunjeno i s kojeg naposljetku polazi na dalja putovanja.

Don Juan mi je rekao kako trenutak kada energetsko tijelo može krenuti dalje vlastitim snagama vračevi smatraju najpogodnijim položajem spojne točke koji se može dosegnuti. Idući je korak kočoperiti ga, to jest, učvrstiti na tom položaju kako bi se energetsko tijelo upotpunilo. Primijetio je kako je takav postupak vrlo jednostavan. Valja samo namjeravati kočoperiti se.

Šutnja i pogled prepun očekivanja uslijedio je nakon ove tvrdnje. Očekivao sam da će mi i više reći, a on je očekivao da sam razumio sve što mi je rekao. Nisam ga razumio, to je bila činjenica.

»Dozvoli svojem energetskom tijelu namjeru da dostigne najpogodniji sanjački položaj«, objasnio mi je. »Potom neka tvoje energetsko tijelo namjerava ostati u položaju i konačno ćeš se kočoperiti.«

Zastao je i pogledom me navodio neka razmotrim sve što mi je rekao. »Namjeravanje je tajna, ali i sam to već znaš«, rekao je. »Vračevi pomiču svoje spojne točke namjeravanjem i učvršćivanjem posredstvom namjeravanja. Ne postoji poseban postupak za namjeravanje. Namjerava se samim namjeravanjem.«

Daljnja luda pretpostavka o mojoj vrijednosti kao vrača bila je posve neizbježna u tom trenutku. Gajio sam neograničeno povjerenje u zamisao da će me nešto nagnati da stanem na pravi put kako bih namjeravao učvrstiti svoju spojnu točku na najpogodnijem mjestu. U prošlim sam danima uspijevao ostvariti

razne pothvate a da nisam ni znao da ih provodim. I don Juan se divio mojoj sposobnosti ili sreći. Bio sam siguran da će i ovaj trenutak biti podjednako zadivljujući. Grdno sam se varao. Bez obzira što činio ili kako dugo čekao, nisam imao nimalo uspjeha u učvršćivanju moje spojne točke na bilo kojem mjestu, a ponajmanje na najpogodnijem.

Nakon mjeseci ozbiljnih ali posve bezuspješnih nastojanja, odustao sam. »Zaista sam vjerovao da to mogu postići«, rekao sam don Juanu istoga trenutka kada sam se iznova našao u njegovoj kući. »Bojim se da sam sada u većoj mjeri egomanijak no ikada.«

»Ne, nije tako«, rekao je sa smiješkom. »Ono što se ustvari zbiva jest činjenica da si iznova uhvaćen u zamku pogrešnih tumačenja stanovitih pojmova. Želiš pronaći najpogodnije mjesto kao da nastojiš pronaći izgubljene ključeve auta. Potom nastojiš privezati svoju spojnu točku kao da hoćeš zavezati svoje cipele. Najpogodniji položaj i učvršćenje spojne točke samo su metafore. Nemaju ničeg srodnog s riječima kojima se opisuju.«

Potom je zatražio od mene neka mu opišem posljednje događaje što su se zbili tijekom mojih vježbi sanjanja. Prva stvar koju sam mu spomenuo bila je činjenica da je moj poriv za uranjanjem u pojedinosti u znatnoj mjeri popustio. Možda zbog toga što sam se u snovima kretao, neprestance i pod prisilom, možda je upravo taj pokret uvijek uspijevao da me zaustavi prije no što bih uronio u kakvu pojedinost koju sam promatrao. Biti zaustavljen na taj način pružilo mi je mogućnost da istražim čin uronjenosti u pojedinost. Došao sam do zaključka da neživa tvar zaista posjeduje zaokupljajuću snagu koju sam vidio kao polugu zamućene svjetlosti koja je privlačila. Na primjer, u mnogo je navrata neka neznatna mrlja na zidu ili na drvenim porama poda od grubotesanog drveta u mojoj sobi odašiljala trak svjetlosti koji bi poljuljao moju učvršćenost; od tog bi trenutka moja pozornost sanjanja postala usredotočena na tu svjetlost i cijeli bi se san vrtio uokrug takve mrlje. Vidio bih je kako se uvećava sve do veličine svemira. Takvo

bi viđenje potrajalo sve do trenutka buđenja, obično s nosom prilijepljenim uz zid ili drveni pod. Zamijetio sam ponajprije da je pojedinost stvarna, te potom i da sam je po svoj prilici promatrao dok sam spavao.

Don Juan se nasmijao i rekao: »Sve ti se to događa jer je iskivanje tvog energetskog tijela bilo završeno istoga trenutka kada si se sam počeo kretati. Nisam ti to rekao, ali sam u to posumnjao. Htio sam znati jesi li ili nisi sposoban sam to otkriti, što si, dakako, i učinio.«

Nisam imao pojma što je time htio reći. Don Juan me je pomno ispitivao na svoj uobičajeni način. Njegov je prodorni pogled istraživao moje tijelo.

»Što sam ustvari sam otkrio, don Juane?«, bio sam prisiljen upitati.

»Otkrio sam da je tvoje energetsko tijelo upotpunjeno«, odvratio je.

»Nisam otkrio ništa nalik tome, uvjeravam te.«

»O, da, itekako jesi. Proces upotpunjavanja počeo je prije stanovitog vremena, u trenutku kada nisi mogao pronaći vodiča koji bi ti potvrdio stvarnost tvojih snova. Tada je nešto počelo djelovati na tebe, te ti je davalo do znanja imaš li ili ne redovite snove. To nešto bilo je tvoje energetsko tijelo. Potom si počeo očajavati što nisi u stanju pronaći najprikladniji položaj za učvršćenje spojne točke. Kažem ti da si ga pronašao. Dokaz je što, pokrećući se uokolo, tvoje energetsko tijelo uspijeva suzbiti opsjednutost pojedinostima.«

Bio sam zaista iznenađen. Nisam smogao snage ni postaviti svoje najgorljivije pitanje.

»Ono što te tek očekuje dragulj je vraćanja«, nastavio je don Juan. »Vježbat ćeš *viđenje* energije tijekom svojih snova. Ispunio si zadatak trećih vratiju sanjanja: pokretanje energetskog tijela vlastitim snagama. Sada moraš izvršiti stvarni zadatak: *vidjeti* energiju svojim energetskim tijelom.

»I ranije si *vidio* energiju«, nastavio je, »ustvari, u mnogo navrata. Svaki je puta, međutim, *viđenje* bilo tek sretan slučaj. Sada ćeš viđenje postići namjerno.

»Sanjači njeguju sud koji se u većoj mjeri temelji na praktičnom iskustvu nego na znanstveno utvrđenim činjenicama«, nastavio je. »Ako je njihovo energetske tijelo potpuno, energiju *vide* svaki puta kada pogled usmjere na neku pojedinost svakidašnjeg svijeta. Ako u snovima *vide* energiju pojedinosti, znaju da imaju posla sa stvarnim svijetom, bez obzira u kakvom se iskrivljenom obličju taj svijet pojavljuje u njihovoj pozornosti sanjanja. Ako ne mogu *vidjeti* energiju pojedinosti, zasigurno se nalaze u običnom snu a ne u stvarnom svijetu.«

»Što je stvarni svijet, don Juane?«

»Svijet koji proizvodi energiju; suprotnost fantomskom svijetu projekcija u kojem ništa ne proizvodi energiju. Takva je većina naših snova u kojima ništa nema energetski učinak.«

Don Juan mi je potom razložio sljedeću odredbu sanjanja: procesa kojim sanjači izdvajaju uvjete sanjanja u kojima mogu pronaći elemente što proizvode energiju. Don Juan je zasigurno primijetio moje oklijevanje. Nasmijao se, te izložio iduću, čak i zakučastiju odredbu: sanjanje je proces kojim namjeravamo pronaći prikladne položaje spojne točke, položaje koji nam dozvoljavaju da opazimo pojedinosti koje proizvode energiju u stanjima nalik snovima.

Objasnio mi je da je energetske tijelo također sposobno opažati energiju koja se posve razlikuje od energije našeg vlastitog svijeta, kao što je to slučaj s pojedinostima svijeta anorganskih bića koju energetske tijelo opaža kao cvrčavu energiju. Dodao je kako u našem svijetu ništa ne cvrči; sve leprša.

»Odsada«, rekao je, »zadatak će tvojeg sanjanja biti ustanovljavanje odgovora na pitanje proizvode li pojedinosti na koje usredotočuješ svoju pozornost sanjanja energiju ili su puke fantomske projekcije ili su, pak, proizvođači strane energije.

Don Juan mi je priznao da se nadao kako ću i sam doći do zamisli o *viđenju* energije kojim bih mogao ustanoviti promatram li svoje tijelo u snu. Nasmijao se mojem patvorenom izumu da razradim vježbe sanjanja svakog četvrtog dana. Rekao mi je kako su mi na raspolaganju svi potrebni podaci koji su

mi dovoljni da zaključim što je pravi zadatak trećih vratiju sanjanja, te da o tome izvedem i valjani sud. Moj me je sustav tumačenja, međutim, naveo na traganje za zamršenim rješenjima kojima je nedostajalo jednostavnosti i izravnosti vraćanja.

NOVA OBLAST ISTRAŽIVANJA

Kako bih *vidio* u sanjanju, rekao mi je don Juan, nije bilo dovoljno samo da namjeravam *vidjeti*, već sam svoje namjeravanje morao i glasno izraziti. Zbog razloga koje nije bio voljan objasniti, ustrajavao je na glasnom izricanju namjere. Priznao je kako postoje i druga sredstva kojima se može postići isti učinak, ali je ipak ustrajno tvrdio kako je izricanje namjere najjednostavniji i najizravniji način.

Prvi puta kada sam izgovorio svoju namjeru da *vidim*, sanjao sam crkveni sajam. U tom je snu bilo takvo mnoštvo pojedinosti da se nikako nisam mogao odlučiti na što da usmjerim pažnju. Ogromna, upadljiva vaza u kutu donijela je tu odluku umjesto mene. Promatrao sam je, glasno izgovarajući namjeru da *vidim*. Za trenutak se vaza zadržala u mojem vidokrugu, a zatim se izmijenila u drugi predmet.

Promatrao sam onoliko stvari koliko sam bio u stanju tijekom tog sna. Nakon što sam izrekao svoju namjeru da *vidim*, svaka pojedinost koju bih odabrao da promatram iščezavala bi ili se mijenjala u nešto drugo, kako se to događalo tijekom svih mojih vježbi sanjanja. Moja je pozornost sanjanja naposljetku bila iscrpljena, te sam se probudio vrlo uznemiren, gotovo bijesan.

Tijekom nekoliko mjeseci doslovce sam promatrao stotine pojedinosti u snovima, te hotimice izricao namjeru da *vidim*,

ali se ništa nije događalo. Zamoren iščekivanjem, bio sam na posljetku prisiljen upitati don Juana o svemu što mi se događalo.

»Moraš biti strpljiv. Učiš činiti nešto izvanredno«, primijetio je. »Učiš namjeravati vidjeti u svojim snovima. Jednoga dana nećeš morati izricati svoju namjeru; jednostavno ćeš to šutke poželjeti.«

»Mislim da nisam razumio funkciju onoga što činim, ma što to bilo«, rekao sam. »Ništa se ne događa u trenutku kada izviknem namjeru da vidim. Što to može značiti?«

»To znači da su tvoji snovi sve do sada bili posve obični snovi; bili su fantomske projekcije; prikaze koje žive samo u tvojoj pozornosti sanjanja.«

Htio je točno znati što se događalo s pojedinostima koje sam promatrao. Rekao sam da iščezavaju ili mijenjaju oblik ili čak tvore vrtloge koji bi na posljetku izmijenili cijeli moj san.

»Tako je bilo u svim mojim svakidašnjim vježbama sanjanja«, rekao sam. »Jedino što se razlikovalo od uobičajenog bila je činjenica da učim izvikivati u svojim snovima što me grlo nosi.«

Moja je posljednja izjava nagnala don Juana na prasak grohotnog smijeha koji me se nelagodno dojmio. Nisam bio u stanju otkriti razlog njegova ismijavanja moje izjave ili bilo koji drugi razlog za takvu nenadanu reakciju.

»Jednog ćeš dana razumjeti kako je sve to smiješno«, rekao je kao odgovor na moj prešutni prosvjed. »U međuvremenu, nemoj odustati ili se obeshrabiti. Nastavi s pokušajima. Prije ili kasnije, pogodit ćeš ispravnu jačinu glasa kojim izvikuješ svoju namjeru.«

Bio je u pravu, kao i obično. Nekoliko mjeseci kasnije, pogodilo sam ravno u središte napora. Usnio sam posve neobičan san. Započeo je pojavom izvidnika iz svijeta anorganskih bića. I izvidnik i sanjački izaslanik sasma su neočekivano uvijek bili odsutni iz mojih snova. Nisu mi nedostajali niti sam se pitao za razlog njihova odsustva. Ustvari, osjećao sam se posve dobro i bez njih, te sam tako posve smetnuo s uma da upitam don Juana zašto ih nema.

U tom snu izvidnik je isprva bio ogroman žuti topaz kojeg sam zatekao priklještena na dnu ladice. U trenutku kada sam izviknuo svoju namjeru da vidim, topaz se izmijenio u kuglicu cvrčave energije. Bojao sam se da ću biti prisiljen da ga slijedim, te sam stoga skrenuo pogled s izvidnika i usredotočio ga na akvarij s tropskim ribama. Izviknuo sam svoju namjeru da *vidim* i nemalo se iznenadio. Akvarij je stao isijavati zelenkasti sjaj, te se izmijenio u veliki realistički portret žene u godinama. Kada sam izviknuo namjeru da *vidim*, portret je stao isijavati isti zelenkasti sjaj.

Kada sam stao promatrati taj sjaj, cijeli se san izmijenio. Koraćao sam ulicom u gradu koji mi se činio poznatim; mogao je to biti i Tucson. Promatrao sam izloženu žensku odjeću u jednom od izloga, te glasno izrekao svoju namjeru da *vidim*. Istoga je trenutka izložbena lutka stala sjajiti. Potom sam stao promatrati prodavačicu koja je toga trenutka prišla urediti izlog. Pogledala me je. Nakon što sam izviknuo namjeru da *vidim*, ugledao sam kako je stala sjajiti. Bio sam toliko glup da sam se bojao kako bi me neka pojedinost u njezinu prekrasnom sjaju mogla zatočiti, ali se žena pomaknula nazad u prodavaonicu prije no što sam imao vremena usredotočiti svoju cjelokupnu pozornost na nju. Namjeravao sam je, dakako, pratiti u unutrašnjost prodavaonice; moja je pozornost sanjanja, međutim, bila zahvaćena sjajem što se pokretao. Prišla mi je odmjeravajući me i ispunjena mržnjom. Bilo je u njoj i nesklopnosti i odbojnosti. Povukao sam se. Sjaj je prestao sjati takvim nabojem; progutala me je mračna tama i u tom sam se trenutku probudio.

Ovi su likovi bili u tolikoj mjeri živi da sam čvrsto vjerovao kako sam vidio energiju, a moj je san bio jedan od onih uvjeta koje don Juan naziva nalik snu i onome koji zrači energiju. Zaokupila me je zamisao da sanjači mogu prebivati u svakidašnjoj stvarnosti uobičajenog svijeta istom snagom kao i sanjačka viđenja svijeta anorganskih bića.

»Ovoga puta ne samo što si vidio energiju, već si prekoračio i vrlo opasnu granicu«, rekao je don Juan, saslušavši moje izvješće.

Tvrdio je kako je zadatak trećih vratiju pokrenuti energetsko tijelo i navesti ga da se samo kreće. Tijekom svoje posljednje vježbe nehotice sam nadmašio svrhu tog zadatka, te prešao u drugi svijet.

»Tvoje se energetsko tijelo kreće«, rekao je. »Samo sobom putuje. Takva je vrsta putovanja s onu stranu naših sposobnosti u ovome trenutku, te je sasvim sigurno da te je nešto napalo.«

»Što misliš, don Juane, što je to bilo?«

»Riječ je o razbojničkom svemiru. Mogla je to biti jedna od tisuću stvari koja ondje postoji.«

»Zašto misliš da me je napala?«

»Zbog istog razloga zbog kojeg su te napala anorganska bića: jer si im bio nadohvatljiv i na raspolaganju.«

»Je li to taj čisti rez, don Juane?«

»Dakako. Isti je takav čisti rez kao da pauk neobična izgleda stane militi tvojim stolom u trenutku dok pišeš. Svakako bi ga smoždio iz straha, prije no što bi mu se stao diviti ili ga istraživati.«

Bio sam posve smeten, te sam tražio prikladne riječi kojima bih postavio sljedeće pitanje. Htio sam pitati don Juana o mjestu koje sam usnio ili svijetu u kojem sam se nalazio u snu. Takva su mi se pitanja, međutim, činila posve besmislenima; mogao sam i sam dokučiti odgovore na njih. Don Juan je pokazao istinsko razumijevanje za moje nedoumice.

»Želiš znati na što je bila usredotočena tvoja pozornost sanjanja, zar ne?«, upitao je uz osmijeh.

Bila je to upravo ona riječ kojom sam želio postaviti svoje pitanje. Smatrao sam da sam promatrao neki stvarni predmet u snu o kojem sam razmišljao. Mislio sam da se sve zbilo upravo onako kao što je bilo kada sam u snu vidio trenutačne pojedinosti na podu i na zidovima ili vratima moje sobe, pojedinosti za koje sam kasnije utvrdio da su stvarno postojeće.

Don Juan mi je rekao kako se u posebnim snovima, kakav sam usnio, naša pozornost sanjanja usredotočuje na svakidašnji svijet, te se trenutno kreće od jednog stvarnog predmeta

do drugog u svijetu. Ono što takvo kretanje omogućuje jest činjenica da se spojna točka nalazi na prikladnom sanjačkom položaju. S takvog položaja, spojna točka pridaje sanjačkoj pozornosti takvu pokretljivost da se u jednom djeliću sekunde može pokretati na nevjerojatnim udaljenostima, te tako stvara u tolikoj mjeri brzo opažanje da ono nalikuje običnom snu.

Don Juan mi je objasnio da sam u snu *vidio* stvarnu vazu, te da se moja pozornost sanjanja pokrenula na velikim udaljenostima kako bi *vidjela* stvarnu realističku sliku žene u godinama. Izuzevši *vidjelačke* energije, ishod je bio vrlo nalik običnom snu u kojem se pojedinosti, u trenutku kada se promatraju, brzo mijenjaju u nešto drugo.

»Znam u kolikoj je mjeri to uznemirujuće«, nastavio je, za sigurno posve svjestan mog oklijevanja. »Zbog nekog razloga koji je ukorijenjen u umu, vidjelačka je energija u mnogo većoj mjeri uznemirujuća od ičega što bi uopće mogao zamisliti.«

Primijetio sam da sam i ranije u snovima vidio energiju, ali nikada nije na mene utjecala kao posljednji san što sam ga usnio.

»Sada je tvoje energetske tijelo potpuno i u punoj djelatnosti«, rekao je. »Posljedica je tvojeg *viđenja* energije u snu opažanje stvarnog svijeta kroz koprenu sna. U tome je važnost putovanja na koje si krenuo: bilo je stvarno. Obuhvaćalo je pojedinosti koje zrače energiju, te su ti zamalo oduzele život.«

»Zar je bilo tako ozbiljno, don Juane?«

»Itekako! Stvorenje koje te je napalo bilo je načinjeno od čiste svjesnosti, te je bilo smrtno opasno koliko se to samo može zamisliti. Vidio si njegovu energiju. Siguran sam da si do sad već shvatio kako nismo u stanju razlikovati stvarnu pojedinost koja zrači energijom od fantomske projekcije sve dok u snovima ne vidimo. Iako si nadvladao anorganska bića i zaista vidio izvidnika u tunelima, tvoje energetske tijelo nije sigurno je li sve to bilo stvarno, što znači, zrači li energiju. Siguran si devedeset i devet, ali ne i sto posto.«

Don Juan je bio uporan u nastojanju da i nadalje razgovaramo o putovanju koje sam poduzeo. Zbog neobjašnjivih razloga, nisam bio voljan o tome razgovarati. Ono što je rekao

stvorilo je u meni nenadani osjećaj odbojnosti. Zatekao sam se u borbi s dubokim i neobičnim strahom; bio je to mračan i opsesivni strah koji je prodirao sve do same utrobe i neprestance me opsjedao.

»Činjenica je da si zašao pod drugu ljusku luka«, rekao je don Juan, dovršavajući rečenicu kojoj nisam poklonio nimalo pažnje.

»Što je druga ljuska luka, don Juane?«

»Svijet je nalik luku, ima mnogo ljuski. Svijet koji poznajemo tek je jedna od njih. Ponekad prekoračujemo granice i prođemo u drugu ljusku; drugi svijet, vrlo nalik onome koji poznajemo, ipak nije posve isti. Sam si prodro u takav svijet, svojim vlastitim snagama.«

»Kako je moguće takvo putovanje o kojem govoriš, don Juane?«

»Postavio si mi beznačajno pitanje jer na njega nitko ne može odgovoriti. Sa stajališta vraćanja, svemir je sačinjen od ljuski koje energetsko tijelo može prekoračiti. Znaš li gdje stari vračevi i dandanas postoje? U drugoj ljusci, u drugoj lupini luka.«

»Zamisao o stvarnom, pragmatičkom putovanju koje se poduzima u snovima vrlo mi je teško prihvatiti i razumjeti, don Juane.«

»O tome smo raspravljali do beskraj. Bio sam uvjeren da si razumio kako putovanje energetskog tijela u potpunosti ovisi o položaju spojne točke.«

»Već si mi to rekao. I o tome sam neprestance razmišljao; pa ipak, kada kažeš da putovanje ovisi o položaju spojne točke, to mi ništa ne znači.«

»Problem ti pričinjava tvoj cinizam. I ja sam bio nalik tebi. Cinizam nam priječi da načinimo ozbiljne i temeljite promjene u našem razumijevanju svijeta. Ujedno nas i prisiljava da smatramo kako smo uvijek u pravu.«

Potpuno sam razumio što mi je želio reći, ali sam ga ipak podsjetio da se protiv svega toga već dugo vrijeme uporno borim.

»Predlažem ti da učiniš jednu besmislicu koja bi posve mogla promijeniti tvoja uvjerenja i stajalište«, rekao je. »Ponavljaj neprestance samome sebi da je trik vraćanja u tajni spojne točke. Ako dovoljno dugo budeš to ponavljao, nadvladat će te nepoznata i neobična sila, te u tebi izazvati odgovarajuće promjene.«

Don Juan mi ničime nije pokazao da me, time što je rekao, namjeravao ismijavati. Znao sam da je ozbiljno mislio svaku riječ koju je izrekao. Smetalo me je samo što je uporno ustrajavao na ponavljanju formule koja mi je bila posve beskorisna. Obuzela me je misao kako od mene radi magarca.

»Prekrati svoj cinički pristup«, brzo je rekao. »Ponavljaj formulu u dobroj vjeri.

»Tajna spojne točke izvorište je svega u vraćanju«, nastavio je, ni ne pogledavši me. »Ili, bolje rečeno, sve u vraćanju počiva na pokretanju spojne točke. Sve to znaš, ali to moraš i ponavljati.«

Za trenutak sam pomislio, začuvši njegove primjedbe, da ću umrijeti od tjeskobnosti. Nevjerojatan osjećaj tjelesne obuzetosti tugom zasjeo mi je na grudi i natjerao da zavičem od bola. Činilo mi se kao da mi utroba i ošit narastaju, potiskujući prsni koš. Pritisak je bio toliko snažan da je moja svjesnost prošla niz razina, te sam naposljetku unišao u uobičajeno stanje. Sve o čemu smo razgovarali postala je samo prazna misao o nečemu što se moglo, ali nije dogodilo, rasuđujući sa stajališta moje svakidašnje svjesnosti.

U idućoj prigodi kada smo razgovarali o sanjanju, razmatrali smo razloge zbog kojih nisam bio u stanju nastaviti sa svojim vježbama sanjanja tijekom nekoliko mjeseci. Don Juan je primijetio kako mora krenuti zaobilaznim putem kako bi mi objasnio situaciju u kojoj sam se nalazio. Ponajprije je istaknuo kako postoji neizmijerna razlika između misli i djela čovjeka drevnih i modernih vremena. Čovjek drevnih vremena njegovao je realističko stajalište opažanja i svjesnosti jer su njihovi nazoni proizilazili iz njihova zapažanja svemira koji ih je okruživao. Nasuprot tome, moderni čovjek gaji apsurdno

nerealističko stajalište opažanja i svjesnosti jer njegovi nazori proizlaze iz zapažanja društvenog reda i načina postupanja s njime.

»Zašto mi sve to govoriš?« pitao sam.

»Zato što si moderan čovjek koji je obuzet stajalištima i zapažanjima čovjeka drevnih vremena«, odvratio je. »I nije-dan ti od tih nazora i zapažanja nije blizak. Više no ikada potrebna ti je trezvenost i samopouzdanje. Nastojim sagraditi čvrst most kojim možeš koračati između gledišta čovjeka drevnih vremena i modernog vidioca.«

Primijetio je, kako od svih transcendentalnih zapažanja čovjeka drevnih vremena, jedinih koji su mi bili bliski jer su pro-tkani u našoj današnjici, najbliskija mi je bila zamisao o prodaji vlastite duše vragu u zamjenu za besmrtnost, što se don Juanu činilo kao učinak odnosa između starih vračeva i anorgan-skih bića. Podsjetio me je kako me je sanjački izaslanik poku-šao navesti da ostanem u njegovu svijetu nudeći mi mogućnost zadržavanja osobnosti i samosvijesti u zamjenu za vječnost.

»Kao što i sam znaš, podlijevanje laskanju anorganskih bi-ća nije samo puka izmišljotina; ono je stvarno«, nastavio je don Juan. »Ali ti još nisi u potpunosti shvatio sav doseg pos-ljedica te stvarnosti. I sanjanje je stvarno; ono je uvjet zrače-nja energije. Dobro čuješ što ti govorim i zasigurno dobro shvaćaš značenje, ali tvoja svjesnost još uvijek nije spremna prihvatiti sve posljedice onoga što ti govorim.«

Don Juan je rekao kako je moja racionalnost bila svjesna posljedica shvaćanja činjenica ovakve prirode, te je tijekom našeg posljednjeg razgovora prisilio moju svjesnost da promijeni razinu. Zatekao sam se u svojoj uobičajenoj svjesnosti i prije no što sam se mogao pozabaviti pojedinostima svojih snova. Moja se racionalnost zaštitila obuzdavajući vježbe sanjanja.

»Uvjeravam te da sam posve svjestan što znače uvjeti energetskog zračenja«, rekao sam.

»A ja te uvjeravam da nisi«, smijao se. »Da si bio svjestan, sanjanje bi odvagivao s većom pomnjivošću i oprezom. Budući da vjeruješ da je sve samo san i sanjanje, postupaš naslijepo.

Tvoje ti pogrešno razumijevanje kazuje da bez obzira što se dogodi, u datom trenutku tvoj će san završiti i ti ćeš se sigurno probuditi.«

Bio je u pravu. Usprkos svemu čemu sam bio svjedokom u svojim vježbama sanjanja, na neki sam čudan način ipak bio uvjeren da je sve to bio samo san.

»Govorim ti o stajalištima drevnih vračeva i nazorima modernog čovjeka«, nastavio je don Juan, »jer tvoja svjesnost, koja je svjesnost modernog čovjeka, radije ima posla s neobičnim pojmovima kao da je riječ o ispraznim idealnim predodžbama.

»Ako ostavim tebi samome da razriješiš ovo pitanje, o sanjanju ćeš razmišljati kao o ideji. Siguran sam, dakako, da sanjanje shvaćaš ozbiljno, ali ne vjeruješ u potpunosti u stvarnost sanjanja.«

»Razumijem što mi govoriš, don Juane, ali ne mogu shvatiti razlog zbog kojeg mi sve to govoriš.«

»Govorim ti zato što si u ovom trenutku prvi puta u prikladnom položaju da konačno shvatiš da je sanjanje uvjet zračenja energije. Prvi puta si u stanju razumjeti da su obični snovi sredstva koja se koriste kako bi se spojna točka navikla dosizati položaj koji stvara uvjete zračenja energije koje nazivamo sanjanjem.«

Upozorio me kako sanjači moraju biti u neprestanom stanju vrlo napete i pozorne pažnje jer dotiču i prodiru u stvarne svjetove svih mogućih učinaka; bilo kakvo odmaknuće od potpune budnosti i opreza utječu na sanjače na više nego smrtonosne načine.

U tom sam trenutku iznova počeo osjećati uzburkanost u grudima, upravo onakvu kakvu sam osjetio dan ranije kada je moja svjesnost promijenila razinu. Don Juan me snažno povukao za ruku.

»Sanjanje shvati kao nešto krajnje opasno!«, naredio mi je. »I započni to odmah! Ne započinji ni sa kakvim postupcima na svoju ruku.«

Njegov je glas bio u tolikoj mjeri naredbodavan da sam istoga trenutka prestao činiti ono što sam nesvjesno činio.

»Što mi se to događa, don Juane?«, upitao sam.

»Svoju spojnu točku pomičeš vrlo brzo i bez imalo muke«, rekao je. »Takva lakoća pokazuje poriv da pomicanje učini vrlo hirovitim. Ujednači svoju lakoću. I ne dopusti sebi ni milimetar odstupanja.«

Mogao sam mu prigovoriti da ne razumijem o čemu govori, ali sam itekako dobro razumio. Znao sam i da mi je potrebno svega nekoliko trenutaka da zaokružim svoju energiju i promijenim svoj stav, što sam i učinio.

Bio je to kraj našeg razgovora toga dana. Krenuo sam kući i gotovo godinu dana iskreno i svakoga dana ponavljao ono što mi je don Juan naložio da ponavljam. Ishod moje litanije bio je nevjerojatan. Bio sam čvrsto uvjeren da pokazuje isti utjecaj na moju svijest kao i vježba mišića na tijelu. Moja je spojna točka postala okretnija, što znači da je *viđenje* energije u sanjanju postao jedini cilj mojih vježbi. Umješnost koju sam svladao u *viđenju* rasla je usporedo s mojim nastojanjima. Došao je i trenutak kada sam postao sposoban samo namjeravati vidjeti, a da ne kažem ni riječ, i zaista iskusiti isti ishod kao i kada sam glasno izgovarao svoju namjeru da *vidim*.

Don Juan mi je čestitao na uspjehu. Ja sam, dakako, mislio da me ismijava. Uvjeravao me da misli sasvim ozbiljno, ali me je i nagovarao neka i nadalje izvikujem namjeru, barem u trenutku kada bih se izgubio. Njegov mi se zahtjev nije činio neobičnim. I sam sam izvikivao namjeru u snovima iz sveg grla svakoga puta kada bih za time osjetio potrebu.

Otkrio sam da se energija našeg svijeta talasa i iskri. Ne samo živa bića, već i sve što postoji u našem svijetu sjaji svojom vlastitom unutrašnjom svjetlošću. Don Juan mi je objasnio kako se energija našeg svijeta sastoji od slojeva treperavih boja. Gornji je sloj bjelkast; drugi sloj, koji se nalazi neposredno ispod prvog, neobilježen je; a treći, udaljeniji, boje je jantara.

Pronašao sam sve te boje, ili, bolje rečeno, *vidio* sam njihove odsjaje na pojedinostima u svojim stanjima nalik snovima i njihovim promjenjivim oblicima. Bjelkasti je sjaj uvijek bio prvi sjaj viđenja svega što je zračilo energiju.

»Postoje li samo tri različite boje?«, upitao sam don Juana.

»Postoji ih nebrojeno mnoštvo«, odvratio je, »ali u svrhu uspostavljanja redoslijeda, dovoljne su ti i ove tri. Kasnije možeš postati umješan koliko hoćeš, te možeš izdvojiti stotine boja ako si to u stanju učiniti.

»Bjelkasti je sloj boja sadašnjeg položaja spojne točke čovječanstva«, nastavio je don Juan. »Recimo da je to moderna boja. Vračevi vjeruju da štogod danas čovjek čini, sve je obojeno bjelkastim sjajem. U neko drugo vrijeme položaj spojne točke čovječanstva odaje boju kotrljajuće energije koja je neobilježena; u drugo vrijeme, koje je od našeg mnogo udaljenije, odaje boju nalik jantaru. Boja je energije vračeva boja jantara, što znači da su energetski pripojeni ljudima koji su živjeli u dalekoj prošlosti.«

»Misliš li, don Juane, da će se današnja bjelkasta boja jednoga dana promijeniti?«

»Da, ako je čovjek sposoban napredovati. Veliki je zadatak vračeva isticanje ideje da čovjek mora osloboditi svoju svjesnost ograničenja društvenog poretka ako želi napredovati. Jednom kada svjesnost bude slobodna, namjera će se preusmjeriti na nov put razvoja.«

»Misliš li da će vračevi uspjeti izvršiti ovaj zadatak?«

»Već su uspjeli. Oni su sami dokaz svog uspjeha. Druga je stvar uvjeriti i druge u vrijednost i značenje napretka i razvoja.«

Druga vrsta energije koju sam otkrio u našem svijetu, ali je nama strana, energija je izvidnika, energija koju je don Juan nazivao cvrčanje. Prebrojao sam na stotine pojedinosti svojih snova koji su, jednom kada bih ih vidio, postajale kuglice energije za koje se činilo da se roje, mjhureći se nekom unutrašnjom energijom rasprskavanja.

»Imaj na umu da svaki izvidnik na kojeg ćeš naići nije pripadnik svijeta anorganskih bića«, primijetio je don Juan. »Svaki izvidnik na kojeg si dosad naišao, izuzevši plavog izvidnika, bio je porijeklom iz tog svijeta, ali je razlog tome bio što te je svijet anorganskih bića progonio. Oni su upravljali cijelom predstavom. Sada si prepušten samome sebi. Neki od

izvidnika koje ćeš susretati neće biti iz svijeta anorganskih bića, već iz drugih svjetova, s udaljenijih razina svjesnosti.«

»Jesu li izvidnici svjesni samih sebe?, upitao sam.

»Svakako«, odvratio je.

»Zašto s nama ne stupaju u dodir u trenutku kada smo budni?«

»Stupaju i u takve dodire. Naša je nevolja što nam je svjesnost u tolikoj mjeri zaokupljena svakidašnjim svijetom da nam ne preostaje vremena obratiti pažnju na njih. U snovima nam je, međutim, otvoren dvosmjerni put: činjenica je da sanjamo. U snovima stupamo u dodir s izvidnicima iz drugih svjetova.«

»Postoji li neki način na koji se može ustanoviti jesu li izvidnici s neke od razina pokraj svijeta anorganskih bića?«

»Što je više njihova cvrčanja, to je veća udaljenost s koje dolaze. Čini se vrlo pojednostavljenim, ali je najbolje da svojem energetskom tijelu dopustiš neka ti kaže što je što. Uvjeravam te da će činiti vrlo tanana razlikovanja i donositi valjane sudove u susretu sa stranom energijom.«

I opet je bio u pravu. Bez imalo muke moje je energetsko tijelo uspjelo razlikovati dvije vrste strane energije. Prvi su bili izvidnici iz svijeta anorganskih bića. Njihova je energija cvrčala umjereno. Nije bilo nikakvog glasnog zvuka, već su svoju prisutnost odavali pjenušanjem, nalik vodi koja počinje kipjeti.

Energija druge glavne vrste izvidnika ostavila je na mene dojam mnogo veće snage. Takvi su se izvidnici doimali kao da će se rasprsnuti. Vibrirali su iznutra kao da su napunjeni kakvim plinom pod pritiskom.

Moji su susreti sa stranom energijom uvijek bili vrlo kratki jer sam punu pozornost posvećivao onome što me don Juan poučio da uočavam. Rekao je, »Sve dok točno ne znaš što činiš i što želiš od strane energije, moraš se zadovoljiti kratkim promatranjem. Sve što nadilazi kratki i letimični pogled može biti opasno i podjednako glupo kao i dražiti zmiju.«

»Zašto je opasno, don Juane?«, upitao sam.

»Izvidnici su uvijek vrlo napasni i vrlo drski«, rekao je. »Moraju biti takvi kako bi ovladavali svojim istraživanjima.

Zadržavanje naše pozornosti sanjanja isto je što i izazivanje njihove svjesnosti da se na nas usredotoči. Jednom kada usredsrede svoju pozornost na nas, prisiljeni smo krenuti s njima. A to je, dakako, vrlo opasno. Mogli bismo zapeti u svjetovima koji su iznad naših energetske mogućnosti.«

Don Juan mi je objasnio kako postoji više vrsta izvidnika od onih što mi ih je ranije nabrojio. Na svojoj trenutnoj razini energije mogao sam se, međutim, usredotočiti na samo tri vrste. Prve dvije vrste opisao mi je kao najjednostavnije za promatranje. Njihove su pojave u našim snovima u tolikoj mjeri uočljive, rekao je, da namah izazivaju svu našu sanjačku pozornost. Izvidnike treće vrste opisao je kao najopasnije u smislu nasilnosti i moći i zbog svoje skrivenosti pod tananim likovima u kojima se pojavljuju.

»Jedna je od najneobičnijih stvari na koje sanjači nailaze, a koju ćeš ti uskoro otkriti«, nastavio je don Juan, »treća vrsta izvidnika. Dosada si naišao na primjerke samo prvih dviju vrsta, ali je tome razlog što nisi gledao na pravo mjesto.«

»Koje je pravo mjesto, don Juane?«

»Iznova se pridržavaš samo riječi i onoga što je rečeno; ovoga je puta ključna riječ »pojednost« za koju smatraš da je samo stvar, predmet. Najdrskiji se izvidnici skrivaju iza ljudi u našim snovima. Najveće je iznenađenje za mene bilo kada sam se zatekao u trgovini tijekom svog sanjanja i usredotočio pogled na sanjačku prikazu moje majke. Nakon što sam izviknuo namjeru da *vidim*, pretvorila se u zastrašujuću kuglicu cvrčave energije.«

Don Juan je zastao kako bih promislio o onome što je rekao. Osjećao sam se glupo pri pomisli da ću izvidnika pronaći iza sanjačke prikaze svoje majke.

»Zaista dodijava što su uvijek povezani sa sanjačkim prikazama naših roditelja ili bliskih prijatelja«, nastavio je. »Možda je to razlog zbog kojeg imamo osjećaj lakoće kada o njima sanjamo.« Njegov je osmijeh na mene ostavio dojam da uživa u mojim mukama. »Mjerenje od oka za sanjače znači pretpostaviti da se treća vrsta izvidnika uvijek nalazi ondje gdje se

osjećaju zatečenima pred svojim roditeljima ili prijateljima u snu. Dobro upamti savjet da se kloniš takvih sanjačkih prikaza. Oni su čisti otrov.«

»U kakvom je odnosu plavi izvidnik s ostalim izvidnicima?«, upitao sam.

»Plava energija ne cvrči«, odvratio je. »Nalik je našoj; talasa se, ali je plava namjesto bijela. Plava energija ne postoji u prirodnom stanju našeg svijeta.

»To nas dovodi do teme o kojoj dosad nikada nismo razgovarali. Kakve su boje bili izvidnici koje si dosad *vidio*?«

Sve do trenutka kada je to spomenuo, nikada o tome nisam razmišljao. Rekao sam don Juanu da su izvidnici koje sam *vidio* bili ružičasti ili crvenkasti. Odvratio je da su smrtonosni izvidnici treće vrste svijetlonarančasti.

Ustanovio sam da je treća vrsta izvidnika zastrašujućeg izgleda. Svakoga puta kada bih se susreo s nekim od njih, nalazili su se iza sanjačkih prikaza mojih roditelja, posebice majke. *Videnje* njihovih likova uvijek me je podsjećalo na kuglice energije koje su me napale u prvom hotimičnom vidjelačkom snu. Svaki puta kada bih naletio na jednog od takvih izvidnika, činilo se da me strana izrabljivačka energija nastoji zaskočiti. Moje bi energetske tijelo reagiralo s užasom čak i prije no što bih ih stvarno vidio.

Tijekom našeg slijedećeg razgovora o sanjanju, upitao sam don Juana o potpunoj odsutnosti anorganskih bića u mojim vježbama sanjanja. »Zašto se više ne pojavljuju?«, upitao sam.

»Pojavljuju se samo u početku«, objasnio mi je. »Nakon toga nas izvidnici vode u svoj svijet u kojem nema potrebe za projekcijama anorganskih bića. Ako želimo vidjeti anorganska bića, izvidnik će nas ondje povesti. Jer, nitko, a pritom zaista mislim nitko, ne može sam putovati u taj svijet.«

»Zašto je tome tako, don Juane?«

»Njihov je svijet zatvoren. Nitko ne može ući ni izaći bez pristanka anorganskih bića. Jedino što možeš učiniti kada se nađeš u njegovoj unutrašnjosti, jest izviknuti svoju namjeru da ostaneš. Izgovoriti takvu namjeru glasno znači podstaći

struje energije koje se pokreću prema unatrag. U stara su vremena riječi bile nevjerovatno moćne. Danas to više nisu. U svijetu anorganskih bića nisu izgubile svoju moć.«

Don Juan se nasmijao i rekao kako nema nikakvog smisla da mi nastavi govoriti o svijetu anorganskih bića jer o njemu znam neizmjereno više od svih njegovih pratilaca zajedno.

»Postoji još samo jedna stvar u tom svijetu o kojoj nismo razgovarali«, rekao je. Zastao je jedan dugi trenutak, kao da traga za prikladnim riječima. »Ako bih stvar valjano razmotrio«, stao je govoriti, »moja odbojnost prema djelatnostima starih vračeva sasvim je osobne prirode. Kao nagual osjećam odvratnost prema svemu što su činili. Kukavički su tražili utočište u svijetu anorganskih bića. Smatrali su kako u grabežnom svemiru, koji nas je namjerio raščetvoriti, jedini mogući raj jest upravo njihov svijet.«

»Zašto su to vjerovali?«, upitao sam.

»Zato što je to istina«, rekao je. »Budući da anorganska bića ne mogu lagati, priče koje pripovijeda sanjački izaslanik posve su istinite. Taj nam svijet pruža utočište, te našu svjesnost produžava na gotovo cijelu vječnost.«

»Izaslanikove priče, iako su i istinite, na mene nemaju nimalo utjecaja«, rekao sam.

»Misliš li time reći da ćeš iskušati sreću na putu na kojem bi se mogao raspoloviti?«, pitao me je s prizvukom nelagode u glasu.

Uvjeravao sam don Juana da ne želim svijet anorganskih bića bez obzira na prednosti koje mi pruža. Činilo se da ga moja izjava neizmjereno veseli.

»Tada si spreman za posljednju tvrdnju koju ću ti reći o tom svijetu. Najvažniju tvrdnju koju mogu izreći«, rekao je smiješeći se, ali mu osmijeh nekako nije polazio za rukom.

Don Juan je u mojim očima, činilo mi se, tražio znak slaganja ili razumijevanja. Šutio je za trenutak.

»Energija koja je potrebna kako bi se pokrenula spojna točka vračeva dolazi iz svijeta anorganskih bića«, rekao je kao da se žuri sve izreći i konačno zašutjeti o tome zauvijek.

Gotovo da mi je srce stalo. Osjetio sam nesvjesticu i morao ustati kako bih osjetio čvrsto tlo pod nogama.

»Istina je«, nastavio je don Juan, »i baština starih vračeva koju su nam namrijeli. Slijede nas sve do današnjeg dana. To je razlog zbog kojih ih ne volim. Odbijam se prepustiti volji jednog vrača. Osobno, uvijek to odbijam učiniti. Nastojao sam i tebe odvratiti od toga. Bez uspjeha, međutim, jer te nešto privlači tom svijetu poput magneta.«

Razumio sam don Juana bolje no što sam mogao pomisliti. Putovanje u taj svijet uvijek mi je značilo, na energetske razine, naboj mračne energije. Čak sam o tome i razmišljao na taj način i mnogo prije no što je don Juan izrekao svoju tvrdnju.

»Što možemo učiniti u vezi s time?«, upitao sam.

»Možemo poslovati s njima«, odgovorio je, »ali ih se ne možemo kloniti. Rješenje koje sam sam izabrao bilo je da uzimam njihovu energiju, ali da ne potpadam pod njihov utjecaj. To je poznato kao krajnje kočoperenje. Provodi se zadržavanjem neograničene slobode, iako nijedan vrač ne zna što je ustvari sloboda.«

»Možeš li mi objasniti, don Juane, zašto vračevi moraju uzimati energiju iz svijeta anorganskih bića?«

»Ne postoji druga životna energija za vračeve. Kako bi pomicali spojnu točku na način na koji to čine, vračevima je potrebna neobično velika količina energije.«

Podsjetio sam ga na tvrdnju koju je maločas izrekao; da je umnažanje energije neophodno za sanjanje.

»To je točno«, odvratio je. »Kako bi započeli sa sanjanjem, vračevi moraju iznova odrediti svoje pretpostavke i čuvati svoju energiju, ali takvo je preosmišljavanje vrijedno jedino u smislu postizavanja neophodne energije kako bi se počelo sanjati. Letjeti u druge svjetove, vidjeti energiju, oblikovati energetske tijelo, i tako dalje, i tako dalje, druga je stvar. Za takve je postupke vračevima potreban naboj mračne, strane energije.«

»Ali kako je uzimaju iz svijeta anorganskih bića?«

»Jednostavnim činom odlaska u taj svijet. Svi vračevi našeg pokoljenja moraju to činiti. Nitko od nas, međutim, nije u

dovoljnoj mjeri idiot da učini ono što si ti učinio. To je, međutim, zato što nitko od nas nema sklonosti kakve imaš ti.«

Don Juan me je nato poslao kući kako bih promislio o svemu što mi je otkrio. Imao sam bezbroj pitanja, ali on nije htio čuti ni za jedno od njih.

»Na sva pitanja koja imaš sam možeš odgovoriti«, rekao mi je, mašući rukom na pozdrav.

KOČOPERENJE KOČOPERCA

Kod kuće sam uskoro shvatio da nisam u stanju odgovoriti ni na jedno od svojih pitanja. Nisam ih, iskreno rečeno, mogao ni oblikovati. Po svoj je prilici tome bio razlog što me je ograničenje druge pozornosti stalo pritiskati; to se dogodilo kada sam sreo Florindu Grau i Carola Tiggs u svijetu svakidašnjeg života. Zbrka što ju je izazivala činjenica da ih nimalo ne poznajemo, a ipak da ih poznajem vrlo prisno da bih za njih mogao i umrijeti bez razmišljanja bila je ubitačna. Taishu Abelar upoznao sam prije nekoliko godina, te sam se tek počinjao privikavati na zbunjujuću pomisao da je poznajem, a da pritom nisam imao ni približnu zamisao kako je poznajem. Mogao bih dodati još dvoje ljudi ovoj zbunjujućoj zbrci. Razbolio sam se od muke da je razriješim, te sam bio prinuđen potražiti don Juanovu pomoć. Krenuo sam u grad u južnom Meksiku gdje je živio sa svojim pratiocima.

Don Juan i njegovi prijatelji vračevi gromko su se nasmijali na sam spomen mojih muka. Don Juan mi je objasnio kako se ustvari ne smiju meni, već sebi samima. Moji su problemi spoznavanja bili isti u trenutku kada su se na njih obušila ograničenja druge pozornosti, upravo kao što se to i meni dogodilo. Ni njihova svjesnost, baš kao ni moja, nije za to bila spremna.

»Svaki vrač prolazi istu agoniju«, nastavio je don Juan. »Svjesnost je beskrajna oblast za vračeve i ljude općenito. Kako

bi povećali svjesnost, nema pogibelji u nastojanju da to učinimo, niti ikakvih načina da to odbijemo. Imaj na umu, međutim, da samo u spokojnosti i utihnulosti uma svjesnost može biti uvećana.«

Don Juan je stao objašnjavati kako to vrijeme već ističe i kako moram vrlo mudro iskoristiti sve svoje zalihe kako bih pokrio onoliko polja oblasti koliko je to u mojoj moći prije no što je napustim. Kada bi tako govorio, uvijek bih zapadao u duboku tjeskobnost. Što se više bližilo vrijeme njegova odlaska, počeo sam reagirati smirenije i hladnokrvnije. Nisam više bio tjeskoban, ali sam ipak bio u priličnom strahu.

Ništa mi više nakon toga nije rekao. Idućeg sam ga dana, na njegov zahtjev, odvezao u Mexico City. Stigli smo oko podneva i odmah se uputili u hotel del Prado u Paseo Alameda, mjesto na kojem je obično odsjedao kada je bio u gradu. Don Juan je imao zakazan sastanak s odvjetnikom toga dana, u četiri poslijepodne. Budući da smo imali vremena napretek, krenuli smo na ručak u poznati Cafe Tacuba, restoran u središtu donjeg grada gdje su se služili vrlo ukusni obroci.

Don Juan nije bio gladan. Naručio je samo dvije slatke tamale, dok sam se ja počastio pravom gozbom. Smijao mi se i činio znakove tihog očajanja nad mojim zdravim tekom.

»Predložit ću ti cijeli niz akcija«, rekao mi je osornim tonom kada smo završili objed. »Riječ je o posljednjem zadatku trećih vratiju sanjanja, a sastoji se u kočoperenju kočoperca, najtajanstvenijem zahvatu. Kočoperenje kočoperca znači hotimično izvlačenje energije iz svijeta anorganskih bića kako bi se ostvarila umješnost vraćanja.«

»Kakva umješnost vraćanja, don Juane?«

»Putovanje, putovanje koje koristi svijest kao činitelj okoline«, objasnio je. »U svijetu svakidašnjeg života, voda je element okoline koju koristimo za putovanje. Zamisli svijest kao element nalik tome koji se može koristiti za putovanje. Posredstvom medija svijesti, izvidnici nam dolaze iz svih dijelova svemira i obrnuto; posredstvom svijesti, vračevi kreću u sve dijelove svemira.«

Postojali su stanoviti pojmovi među gomilama pojmova kojima me je don Juan poučio tijekom svojeg naučavanja, a koji su privlačili moju potpunu pažnju bez imalo oklijevanja. Ovo je zasigurno bio jedan od takvih pojmova.

»Zamisao da je svijest tjelesni element zaista je preobražavajuća«, rekao sam u uzbuđenju.

»Nisam rekao da je tjelesni element«, ispravio me je. »Svijest je energetska element. Moraš to razlikovati. Za vračeve koji vide, svijest je žar. U stanju su ubaciti svoja energetska tijela u taj žar i krenuti s njime na putovanje.«

»Koja je razlika između tjelesnog i energetskog elementa?«, upitao sam.

»Razlika je u tome što je tjelesni element dio našeg sustava tumačenja, dok energetski elementi to nisu. Energetski elementi, poput svjesnosti, postoje u našem svemiru. Kao prosječni ljudi, opažamo samo tjelesne elemente jer smo tako naučeni. Vračevi opažaju energetske elemente iz istog razloga: tako su naučeni.«

Don Juan mi je objasnio kako je korištenje svijesti kao energetskog elementa naše okoline suština vraćanja. U smislu izravne tehnike, putanja je vraćanja ponajprije u oslobađanju postojeće energije nepogrešivim slijeđenjem puta vračeva; drugo, u korištenju te energije kako bi se razvilo energetsko tijelo u smislu sanjanja; i, treće, u korištenju svjesnosti kao elementa okoline kako bi se s energetskim tijelom i svom našom tjelesnosti prodrlo u druge svjetove.

»Postoje dvije vrste energetskih putovanja u druge svjetove«, nastavio je. »Jedno se putovanje zbiva kada svijest preuzme vračevo energetsko tijelo i kreće s njime u bilo kojem pravcu, a drugo se putovanje ozbiljuje u trenutku kada vrač odluči u punoj svjesnosti koristiti puteve svijesti kako bi putovao. Prvu si vrstu putovanja već ostvario. Za drugo je putovanje potrebna vrlo čvrsta disciplina.«

Nakon duge šutnje, don Juan je ustvrdio kako u životu vračeva postoje postupci koji zahtijevaju izvanrednu vještinu, te kako je u postupanju sa svjesnošću, u trenutku kada se

energetski element otvori energetskom tijelu, najvažnije, od životne važnosti i ujedno najopasnije baratati takvim elementima.

Nisam imao što reći. Iznenada sam bio sav na iglama, upijajući svaku riječ koju bi izgovorio.

»Sam nemaš dovoljno energije kako bi izvršio posljednji zadatak trećih vratiju sanjanja«, nastavio je, »ali ti i Carola Tiggs zajedno zasigurno možete učiniti što mi je na umu.«

Zastao je, namjerno me prepuštajući iskušenju da ga upitam što mu je na umu. Učinio sam to. Njegov je smijeh samo uvećao moje napeto raspoloženje.

»Od vas dvoje želim da prodrete kroz granice uobičajenog svijeta i, koristeći se sviješću kao energetskim elementom, prodrete u drugi svijet«, rekao je. »Ovakvo nadilaženje i prodiranje odnosi se na kočoperenje kočoperca. Koristeći se sviješću kao okolinom mimoići ćete utjecaj anorganskih bića, ali ćete i nadalje koristiti njihovu energiju.«

Nije bio voljan dalje razlagati ovu temu kako ne bi na mene utjecao, tako je rekao. Vjerovao je da, što manje unaprijed znam, to bolje za mene. Nisam se slagao, ali me je nastavio uvjeravati kako je moje energetsko tijelo na vrhuncu snage i posve sposobno brinuti se o sebi.

Iz restorana smo krenuli u ured odvjetnika. Don Juan je brzo završio posao, te smo se u tili čas našli u taksiju na putu prema zračnoj luci. Don Juan mi je rekao da Carola Tiggs dolazi iz Los Angelesa, te da u Mexico City stiže samo zato da bi izvršila posljednji zadatak sanjanja zajedno sa mnom.

»Dolina Meksika savršeno je mjesto za izvršavanje takvog djela vraćanja koje stoji pred tobom«, primijetio je.

»Nisi mi još rekao koje korake moram slijediti«, rekao sam.

Nije mi odgovorio. Nismo više progovorili ni riječ, ali dok smo čekali da se zrakoplov prizemlji, objasnio mi je postupak koji sam morao slijediti. Morao sam ući u Carolinu sobu u Regis Hotelu, preko puta našeg hotela, i nakon što bih se zadubio u stanje posvemašnje tišine, zajedno s njome morao sam

nježno i polako utonuti u san, izričući našu namjeru da krenemo u svijet anorganskih bića.

Prekinuo sam ga kako bih ga podsjetio da sam uvijek morao čekati izvidnika prije no što bih glasno izrekao svoju namjeru da krenem u svijet anorganskih bića.

Don Juan se nasmijao i rekao: »Nisi sanjao s Carolom Tiggs. Otkrit ćeš da je to prava naslada. Vračevima nisu potrebna nikakva uporišta. Oni jednostavno kreću u bilo koji svijet koji poželeva; njima je izvidnik uvijek na raspolaganju.«

Nisam mogao povjerovati da vračevi mogu učiniti ono što je tvrdio. Smatrao sam da posjedujem stanovitu vještinu u svijetu anorganskih bića. Kada sam spomenuo što mi je na umu, odvratio mi je uz smijeh kako ne vladam nikakvim vještinama u usporedbi s onime što čine vračevi.

»Što misliš, zašto mi je bila potrebna Carola Tiggs kako bih te izvukao iz tog svijeta?«, upitao je. »Zar zato što je lijepa?«

»Zašto, don Juane?«

»Jer to sam nisam mogao učiniti; za nju je to bila sitnica. Ona ima dara za taj svijet.«

»Je li ona izniman slučaj, don Juane?«

»Žene općenito imaju prirodnog dara za taj svijet; vračevi su, dakako, nenadmašivi, ali Carola Tiggs je bolja od bilo koga koga znam jer ona kao nagual žena ima izvanrednu energiju.«

Mislio sam da mogu uhvatiti don Juana u ozbiljnom proturječju. Rekao mi je da anorganska bića ne pokazuju nimalo zanimanja za žene. Sada je tvrdio suprotno.

»Ne, ne tvrdim suprotno«, primijetio je kada sam mu se suprotstavio. »Rekao sam ti da anorganska bića ne progone žene; progone jedino muškarce. Rekao sam ti, međutim, i da su anorganska bića ženskog roda i da je cijeli svemir u velikoj mjeri ženski. Stoga sam donesi zaključke.«

Budući da nisam znao kako donijeti kakav valjani zaključak, don Juan mi je objasnio da vračevi u teoriji u taj svijet dolaze i odlaze kako ih je volja zbog povećane svjesnosti i svoje ženske prirode.

»Jesi li siguran u to?«, upitao sam.

»Žene moje generacije nikada to nisu učinile«, priznao je, »ne zato što ne mogu, već zato što sam ih od toga odvratio. Žene tvoje generacije, s druge strane, čine to s takvom lakoćom kao da mijenjaju čarape.«

Osjetio sam prazninu u želucu. Zaista ništa nisam znao o ženama svoje generacije. Don Juan me je tješio, govoreći kako se moje prilike razlikuju od njegovih, što je bila uloga kao nagala. Uvjeravao me je kako nije bilo na meni da odvrćam bilo koju ženu moje generacije, taman da sam dubio na glavi.

Kada nas je taksi dovezao pred hotel, Carola je oduševila don Juana i mene svojim utjelovljenjem više od svih ljudi koje smo poznavali. Nastojao sam biti ozbiljan, te sam je upitao o našem zadatku. Promrmljala je isprike kako mi nije u stanju odgovoriti ozbiljnošću koju sam zasluživao. Don Juan se gromko nasmijao kada je stala podražavati moj zavjerenički ton glasa.

Nakon što se Carola prijavila u hotelu, svi smo zajedno lutali donjim gradom, tražeći knjižare u kojoj su se mogle kupovati rabljene knjige. Pojeli smo lagani ručak u Sanbornovom restoranu u House of Tiles. Oko deset sati odšetali smo do Regis Hotela. Krenuli smo ravno prema dizalu. Moj je strah izoštrio sposobnost zapažanja pojedinosti. Hotelska je zgrada bila stara i solidno građena. Namještaj u predvorju očigledno je vidio i bolje dane. Pa ipak je posvuda oko nas preostalo još nešto od starog sjaja koji je bio vrlo privlačan. Mogao sam s lakoćom shvatiti zašto je Carola toliko voljela taj hotel.

Prije no što smo ušli u dizalo, moje je uzbuđenje doseglo takvu razinu napetosti da sam morao zamoliti don Juana za posljednje upute. »Reci mi još jednom kako ćemo sve to obaviti«, molio sam.

Don Juan nas je gurnuo u velike, starinske naslonjače u predvorju i strpljivo objasnio da moramo izviknuti svoju namjeru da svoju uobičajenu svijest prenesemo u naša energetska tijela. To valja učiniti kada se nađemo u svijetu anorganskih bića. Savjetovao nas je neka namjeru izviknemo zajedno,

iako to nije imalo velike važnosti. Bilo je važno samo da svatko od nas namjerava prenijeti svoju cjelokupnu svijest svakidašnjeg svijeta u energetske tijelo.

»Kako ćemo izvršiti takav prijenos svijesti«, pitao sam.

»Prenošenje svijesti je samo stvar izricanja naše namjere i posjedovanja dovoljne količine energije«, rekao je. »Carola sve to dobro zna jer je to i prije činila. Tjelesno je ušla u svijet anorganskih bića u trenutku kada te je iz njega izvlačila, sjećáš se? Njezina će energija sve izvršiti. Ja ću pridržavati zdjelicu vage.«

»Što znači pridržavati zdjelicu vage? Na paklenskim sam mukama, don Juane.«

Don Juan mi je objasnio kako pridržavati zdjelicu vage znači dodati nečiju cjelokupnu tjelesnu masu energetskom tijelu. Rekao je kako korištenje svjesnosti kao medija putovanja u drugi svijet nije ishod primjenjivanja bilo koje tehnike, već izvod namjeravanja i posjedovanja dovoljno energije. Opseg energije koju posjeduje Carola Tiggs i koja se pridodaje mojoj ili opseg moje energije pridodat Carolinoj energiji, učinit će nas jedinstvenim bićem; energetski sposobnim za izvlačenje naše tjelesnosti i njezino smještanje u energetske tijelo kako bismo mogli putovati.

»Što zapravo moramo učiniti kako bismo ušli u taj drugi svijet?«, upitala je Carola. Njezino me je pitanje nasmrt uplašilo; mislio sam da ona zna što valja učiniti.

»Vaša cjelokupna tjelesna masa mora biti pridodana energetskom tijelu«, odvratio je don Juan, pomno se zagledajući u njezine oči. »Najveća je poteškoća takvog zahvata discipliniranje energetskog tijela, a to je ono što ste vas dvoje već postigli. Nedostatak discipline jedini je razlog zbog kojeg možete ne uspjeti u izvršenju ovog djela krajnjeg kočoperenja. Ponekad prosječna osoba izvrši taj zadatak prodirući u drugi svijet. To se, međutim, uvijek objašnjava ludilom ili haluciniranjem.«

Dao bih sve na svijetu da je don Juan nastavio s objašnjenjem. Ali, namjesto toga, gurnuo nas je u dizalo, te smo se uspeli na drugi kat u Carolinu sobu, usprkos svim mojim prosjedima i racionalnim razlozima zbog kojih sam želio saznati

što više. Duboko u meni, međutim, nelagoda se nije u tolikoj mjeri odnosila na potrebu da saznam sve pojedinosti; krajnji je razlog bio strah. Na neki je neobičan način ovaj zahvat vraćanja u meni pobuđivao veći strah od ičega što sam do tada činio.

Don Juanove su oproštajne riječi koje nam je uputio bile: »Zaboravite na sebe i ničega se nećete bojati«. Njegov osmijeh i klimanje glavom imali su nas navesti da valjano promislimo O onome što nam je rekao.

Carola se nasmijala i stala činiti smiješne geste, podražavajući glas don Juana dok nam je upućivao svoja tajanstvena uputstva. Njezino je komedijanje pridalo ton podrugljivosti svemu što je don Juan rekao. Ponekad sam njezino ismijavanje smatrao zadivljujućim. Većinom sam prema njemu, međutim, osjećao odbojnost. Na sreću, njezino je ismijavanje te noći bilo zaista dobrodošlo.

Pošli smo u njezinu sobu i sjeli na rub kreveta. Moja je posljednja svjesna pomisao bila da je krevet svakako uzoran primjerak antikviteta s početka stoljeća. Prije no što sam imao vremena progovoriti i jednu jedinu riječ, zatekao sam se u krevetu neobična izgleda. Carola je bila uz mene. Legla je u isto vrijeme kad i ja. Bili smo nagi, prekriveni tankim plahtama.

»Što se događa?«, pitala je slabim glasom.

»Jesi li budna«, upitao sam prazno.

»Dakako da sam budna«, rekla je nestrpljivo.

»Sjećaš li se gdje se nalazimo?«, upitao sam.

Nastupila je duga šutnja dok je očigledno pokušavala dovesti u red svoje zbrkane misli. »Mislim da sam stvarna, ali ti nisi«, rekla je naposljetku. »Znam gdje sam se nalazila prije ovog trenutka. A ti me želiš prevariti.«

Mislio sam da i ona to nastoji učiniti sa mnom. Znala je što se događa, ali me je htjela iskušati ili obmanuti. Don Juan mi je već ranije rekao da su njezini i moji demoni nepovjerljivi i prepuni sumnji. Sam sam patio od velike mjere takvog nepovjerenja i sumnjičavosti.

»Odbijam biti dio bilo kakvog zahvata kojim ti vladaš«, rekla je. Pogledala me je zlobno. »Obraćam se tebi, ma tko da si.«

Uzela je jednu od plahti kojima smo bili pokriveni i umotala se u nju. »Ležat ću ovdje i vratiti odakle sam i došla«, rekla je tonom neopozivosti donijete odluke. »Ti i tvoj nagual možete krenuti zajedno i igrati se kako vas je volja.«

»Moraš prestati s tom besmislicom«, rekao sam odlučno. »Sada smo u drugom svijetu.«

Nije obratila pažnju mojim riječima, te mi je okrenula leđa poput uvrijeđenog djeteta. Nisam imao namjeru tratiti svoju pozornost sanjanja na ispraznu raspravu o onome što je stvarno. Stao sam ispitivati okolinu koja me je okruživala. Jedina je svjetlost u sobi bila mjesečina koja nas je obasjavala prodirući kroz okna. Bili smo u maloj sobi, na visokom krevetu. Primijetio sam da je krevet grubo tesan. Četiri tanke noge bile su ucijepljene u tlo, dok je zaslon kreveta bio izrađen od grubotesanog drveta. Na krevetu je bio položen tanki, ali čvrsti madrac. Nije bilo ni jastuka ni prekrivača. Grubo platno bilo je pričvršćeno na zidove. Dvije ponjave nalazile su se uz kraj kreveta, položene jedna preko druge, te su služile kao prostirač na koji se moglo stati bosim nogama.

Tražeci prekidač za svjetlo, ustanovio sam da se visoki krevet nalazi u uglu pokraj zida. Glave su nam bile okrenute prema zidu; ležao sam na vanjskoj, a Carola na unutrašnjoj strani kreveta. Kada sam sjeo na rub kreveta, ustanovio sam da je visok otprilike tri stope.

Carola se iznenada uspravila i rekla tonom odbojnosti u glasu: »Ovo je odvratno! Nagual mi nije rekao da ću se ovako provesti.«

»Ni ja nisam znao«, rekoh. Htio sam reći još koju riječ i tako nastaviti razgovor, ali je moja uznemirenost prerasla svaku granicu.

»Zaveži«, brzo je rekla, glasom prepunim bijesa. »Ti ne postojiš. Ti si duh. Nestani! Nestani!«

Njezino je vriskanje doseglo uspaničenu visinu, te me odjednom oslobodilo straha što me je opsjedao. Protresao sam je, uhvativši je za ramena. Vrisnula je, ne toliko zbog bola, koliko zbog uvrijeđenosti i iznenađenosti.

»Nisam duh«, rekoh joj. »Putujemo jer smo spojili svoje energije.«

Carola Tiggs bila je poznata po brzini kojom je prihvaćala svaku situaciju. Ni jednog časa nije bila uvjerena da je situacija u kojoj se nalazimo stvarna, te je u polutami stala tražiti svoju odjeću. Divio sam se činjenici da nije bila nimalo uplašena. Bila je prezaposlena tražeći odjeću i neprestance se glasno pitajući gdje ju je ostavila prije no što je legla u postelju u ovoj sobi.

»Vidiš li kakvu stolicu?«, pitala je.

S mukom sam ugledao tri prostirača koji su mogli služiti kao stol ili visoka klupa. Ustala je iz kreveta, prišla prostiračima i pronašla našu odjeću, uredno složenu, na način na koji je uvijek postupala s odjećom. Dodala mi je odjeću; bila je to zaista moja odjeća, ali nimalo nalik onoj koju sam nosio nekoliko trenutaka ranije, u Carolinoj sobi u Regis Hotelu.

»To nije moja odjeća«, sikhula je. »Pa ipak je i moja. Kako neobično!«

Odjenuli smo se u tišini. Poželio sam joj reći da me uznemirenost nasmrta izjeda. Htio sam govoriti i o brzini kojom smo putovali, ali je u trenutku kada sam se stao odijevati pomisao na putovanje zvučala vrlo isprazno. Jedva da sam se bio u stanju sjetiti gdje smo bili prije no što smo se probudili u toj sobi. Činilo se kao da sam sanjao hotelsku sobu. Naprezao sam se da se prisjetim bilo koje pojedinosti kako bih suzbio ispražnjenost koja me je stala obuhvaćati. Uspio sam razagnati maglu prisjećanja, ali je taj čin posve iscrpio svu moju energiju. Stao sam se preznojavati i uzdisati.

»Nešto me je zamalo dohvatilo«, reče Carola. Pogledao sam je. I ona je, kao i ja, bila oblivena znojem. »I tebe je zamalo dohvatilo. Što misliš, što je to?«

»Položaj spojne točke«, rekoh s posvemašnjom uvjerenošću u ispravnost svoje tvrdnje.

Nije se slagala sa mnom. »To su anorganska bića koja prikupljaju svoje pristojbe«, rekla je drhtavo. »Nagual mi je rekao da će biti strašno, ali nikada to nisam zamišljala u tolikoj mjeri užasavajućim.«

Posve sam se slagao s njome; zatekli smo se u užasnoj zbruci, iako nisam mogao dokučiti u čemu se sastoji taj užas. Carola i ja nismo bili početnici; vidjeli smo i učinili neizmjereno mnoštvo stvari od kojih su neke bile zaista stravične. Nešto je u toj sanjačkoj sobi bilo u tolikoj mjeri užasavajuće da u to nisam mogao ni povjerovati.

»Sanjamo, zar ne?«, upitala je Carola.

Bez imalo oklijevanja stao sam je uvjeravati da zaista sanjamo, iako bih dao sve na svijetu da je don Juan bio ondje i uvjeravao me u istu stvar.

»Zašto sam tako uplašena«, upitala me je, kao da sam sposoban racionalno joj objasniti razlog njezina straha.

I prije no što sam bio u stanju oblikovati misao o njezinu pitanju, sama je pronašla odgovor. Rekla je da je zastrašujuća spoznaja na tjelesnoj razini da je opažanje sveobuhvatni čin u trenutku kada je spojna točka djelatna na jednom položaju. Podsjetila me je da nam je don Juan rekao da je moć koju nad nama ima svakidašnji svijet ishod činjenice da je naša spojna točka nepokretna na uobičajenom mjestu. Takva nepokretnost čini naše opažanje svijeta toliko isključivim i nadmoćnim da mu ne možemo izbjeći. Carola me podsjetila i na drugu stvar koju nam je nagual rekao: ako želimo nadvladati takvu isključivu silu koja svime upravlja, moramo razagnati maglu kojom nas obavija, te pokrenuti svoju spojnu točku namjeravanjem njezina pokretanja.

Nikada nisam valjano shvatio što je time don Juan mislio reći sve do trenutka kada sam svoju spojnu točku pokrenuo na drugi položaj kako bih razagnao maglu uobičajenog svijeta koja me je stala proždirati.

Carola i ja, ne izgovarajući ni jednu jedinu riječ više, krenusmo do prozora i zagledasmo se kroza nj. Nalazili smo se na selu. Mjesečina je obasjavala neke niske i tamne oblike pokretnih struktura. Po svim znacima koje smo mogli raspoznati, nalazili smo se u pokrajnjoj prostoriji neke farme ili velike seoske kuće.

»Sjećaš li se da smo ovdje legli u krevet?«, upitala je Carola.

»Gotovo da se sjećam«, rekoh i zaista sam tako i mislio. Rekao sam joj da moram uložiti znatan napor kako bih u mislima zadržao sliku hotelske sobe kao uporišno polazište razmišljanja i rasuđivanja.

»I ja ulažem takav napor«, rekla je prestrašenim šapatom. »Znam da smo izgubljeni ako zaboravimo na to.«

Potom me upitala želim li napustiti kolibu u kojoj smo se nalazili i izići van. Nisam to želio. Moja je tjeskobnost bila toliko velika da nisam bio u stanju izustiti ni riječi. Mogao sam joj dati znak odrečnim klimanjem glave.

»Sasvim si u pravu što ne želiš izići«, rekla je. »Imam osjećaj da se nikada nećemo moći vratiti ako sada napustimo kolibu.«

Namjeravao sam otvoriti vrata i pogledati napolje, ali me ona zaustavila. »Ne čini to«, rekla je. »Mogao bi ono što je vani pustiti unutra.«

Misao koja mi je prostrujala umom toga trenutka bila je da smo ustvari zatvoreni u krhkom kavezu. Bilo što, kao što je na primjer otvaranje vratiju, moglo je narušiti nepostojanu ravnotežu toga kaveza. U trenutku kada sam na to pomislio, oboje smo osjetili istu užurbanost. Skinuli smo odjeću kao da nam o tome ovise životi; potom smo uskočili u visoki krevet, a da se nismo koristili uzdignućem prekrivača, samo da bismo već sljedećeg trenutka opet iskočili iz postelje.

Bilo je očigledno da i Carola i ja istog trenutka dolazimo do istih spoznaja. Potvrdila je moju sumnju rekavši, »Sve što koristimo, a pripada ovome svijetu, samo nas slabi. Kada ovdje stojimo nagi i na pristojnoj udaljenosti od kreveta i prozora, ne osjećam nikakve poteškoće u prisjećanju mjesta s kojeg smo ovamo dospjeli. Ali kada legnem u krevet, odjenem odjeću ili pogledam kroz prozor, posve sam izgubljena.«

Stajali smo u sredini sobe dugo vremena, privinuti jedno uz drugo. Neobična je sumnja stala tavoriti mojim umom. »Kako ćemo se vratiti u svoj svijet?«, upitao sam, očekujući da će ona znati odgovor.

»Povratak je u naš svijet neposredno izvediv ako ne dozvolimo da se stuši magla«, rekla je tonom nepobitnog autoriteta koji joj je bio svojstven.

I bila je u pravu. Carola i ja probudili smo se istog trenutka zajedno, u njezinom krevetu u hotelskoj sobi Regis Hotela. Bilo je u tolikoj mjeri očigledno da smo se vratili u svijet svojeg svakidašnjeg života da nismo o tome ni progovorili ni postavljali nikakva pitanja. Svjetlost je sunca bila gotovo zasljep-ljujuća.

»Kako smo se vratili?«, upitala je Carola. »Ili, radije, kada smo se vratili?«

Nisam imao pojma što da kažem ili pomislim. Bio sam suviše omamljen da bih o tome razmišljao, a nagađanje je bilo jedino što sam mogao učiniti.

»Misliš li da smo se upravo ovoga trenutka vratili nazad?«, bila je uporna Carola. »Ili smo ovdje prospavali cijelu noć. Pogledaj! Nagi smo. Kada smo skinuli odjeću?«

»Skinuli smo je u drugom svijetu«, rekao sam i iznenadio se tonom svojeg glasa.

Činilo se da je moj odgovor zaprepastio Carolu. Gledala je u mene s nerazumijevanjem, a potom zaprepašteno u svoje vlastito nago tijelo.

Sjedili smo ondje nepokretni cijelu vječnost. Činilo se da smo oboje posve bezvoljni. Idućeg smo trena, međutim, oboje u istom trenutku došli na istu pomisao. Odjenuli smo se u nevjerovatno kratkom vremenu, istrčali iz sobe, pretrčali dva kata, prešli ulicu i ujurili u don Juanov hotel.

Neopisivo i neobjašnjivo ostavši posve bez daha, budući da nismo imali nikakvih tjelesnih vježbi, naizmjenice smo stali kazivati don Juanu sve što smo učinili.

Potvrdio je naše sumnje. »Ono što ste učinili jedna je od najopasnijih stvari koje se mogu zamisliti«, rekao je.

Obratio se Caroli i rekao joj da je naš pokušaj istovremeno i potpuni uspjeh i posvemašnji neuspjeh. Uspjeli smo prenijeti svoju svjesnost svakidašnjeg svijeta u naša energetska tijela, te tako omogućili svoje putovanje u svoj našoj tjelesnosti, ali

nismo uspjeli izbjeći utjecaj anorganskih bića. Rekao je kako obični sanjači iskušavaju cijeli taj zahvat kao niz polaganih prijelaza, te kako moraju izviknuti svoju namjeru da se svjesnošću koriste kao sastavnim elementom. U našem slučaju, sve smo te postupne korake preskočili. Zbog uplitanja anorganskih bića, bili smo pogurnuti u smrtnosni svijet zastrašujućom brzinom.

»Vaše putovanje nije omogućila vaša ujedinjena energija«, nastavio je. »Nešto je drugo omogućilo put. Čak je za vas odabralo i prikladnu odjeću.«

»Misliš li, naguale, da su se odjeća, krevet i soba pojavili samo zbog uplitanja anorganskih bića?«, upitala je Carola.

»Mogu se kladiti svojim životom«, odvratio je. »U uobičajenim slučajevima, sanjači su samo puki putnici. Način na koji se odigralo vaše putovanje, mogu zaključiti da ste bili ugošćeni počasnim mjestom, te živjeli pod prokletstvom starih vračeva. Ono što se njima dogodilo, dogodilo se i vama. Anorganska su ih bića povelu u svjetove iz kojih se nisu mogli vratiti. Mogao sam to i ranije znati, ali nisam pomislio da će vas preuzeti anorganska bića i pokušati vam smjestiti zamku.«

»Misliš li da su nas ondje htjeli zadržati?«, upitala je Carola.

»Da ste izišli iz te kolibe, sada biste bespomoćno lutali tim svijetom«, rekao je don Juan.

Objasnio nam je da je učvršćenje naših spojnih točki na položaju koji se presijecao s anorganskim bićima bio u tolikoj mjeri nadmoćan da je stvarao neku vrstu magle koja je obavijala svako prisjećanje na svijet iz kojeg smo došli jer smo u drugi svijet dospjeli u cijeloj našoj tjelesnosti. Dodao je kako je prirodna posljedica takve nepokretnosti, kao u slučaju vračeva drevnih vremena, činjenica da se spojna točka sanjača ne može vratiti na svoje uobičajeno mjesto.

»Promislite o tome«, požurivao nas je. »Možda je to upravo ono što nam se svima događa u svijetu svakidašnjeg života. Ovdje smo, a učvršćenje naše spojne točke u tolikoj je mjeri nadmoćno da nas nagoni da zaboravimo odakle smo došli i koja je bila svrha našeg dolaska ovamo.«

Don Juan nije želio ništa više reći o našem putovanju. Osjećao sam da nas želi poštedjeti daljnje nelagode i straha. Poveo nas je na kasni ručak. Kada smo konačno došli do restorana, nekoliko blokova niz Francisco Madero Avenue, bilo je već šest sati popodne. Carola i ja smo spavali, ako je to bilo ono što smo činili, gotovo osamnaest sati.

Samo je don Juan bio gladan. Carola je primijetila, uz primjesu bijesa, da se najela kao prase. Nekoliko se glava okrenulo u našem pravcu na don Juanov smijeh.

Bila je to vruća noć. Nebo je bilo jasno. Puhao je lagani povjetarac kada smo sjeli na klupu u Paseo Alameda.

»Postoji još jedno pitanje koje me izjeda«, rekla je Carola don Juanu. »Za medij putovanja nismo koristili svjesnost, zar ne?«

»Tako je«, rekao je don Juan i duboko uzdahnuo. »Zadetak je bio ušuljati se među anorganska bića, a ne dopustiti da vas ona vode.«

»Što će se sada dogoditi?«, upitala je.

»Morat ćete odgoditi kočoperenje kočoperca sve dok dovoljno ne ojačate«, odvratio je. »Ili to nikada neće uspjeti izvesti. Zapravo, nije ni važno; ako jedno ne uspije, drugo sigurno hoće. Vraćanje je beskrajni izazov.«

Nastojali smo učvrstiti njegovo objašnjenje u svojoj moći rasuđivanja, te nam je stoga još jednom objasnio kako sanjači isprva moraju poduzeti putovanje u svijet anorganskih bića kako bi koristili svjesnost kao element okruženja. Potom putovanje moraju koristiti kao odskočnu dasku, i sve dok su u vlasti neophodne mračne energije, moraju namjeravati pronicanje kroz medij svjesnosti sve do dopiranja u drugi svijet.

»Neuspjeh je vašeg putovanja u tome što niste imali vremena koristiti svjesnost kao element putovanja«, nastavio je. »I prije no što ste dospjeli u svijet anorganskih bića, već ste se nalazili u drugom svijetu.«

»Što nam savjetuješ da učinimo?«, upitala je Carola.

»Savjetujem vam da se što rjeđe vidate«, rekao je. »Siguran sam da anorganska bića neće propustiti priliku da vas se dokopaju, posebice ako ujedinite snage.«

Otada smo se Carola i ja namjerno klonili jedno drugoga. Izgledi da još jednom krenemo zajedno na slično putovanje bili su odveć opasni da bismo se na njega osmjelili. Don Juan je ohrabrivao našu odluku uvijek iznova ponavljajući kako imamo dovoljno ujedinjene energije da izazovemo anorganska bića da nas iznova progone.

Don Juan je moje vježbe sanjanja iznova usmjerio na viđenje energije u stanjima nalik snu koja su zračila energiju. Tijekom vremena, vidio sam sve što mi se ukazivalo. Na taj sam način zašao u vrlo neobično stanje: nisam bio u stanju razumski zadržati u sjećanju ono što bih vidio. Uvijek sam imao osjećaj da sam dosizao stanja opažanja za koja nisam imao prikladnog načina da ih izrazim.

Don Juan mi je objasnio moje neshvatljive i neopisive vizije kao stanje energetskog tijela koje koristi svjesnost kao element ne za putovanja, jer za to nikada nisam imao dovoljno energije, već za prodiranje u energetska polja beživotne tvari ili živih bića.

STANOVNIK

Za mene više nije bilo vježbi sanjanja jer sam se na njih već navikao. U sljedećoj prigodi kada sam sreo don Juana, dodijelio mi je vodstvo dviju žena njegove generacije: Florinde i Zuleice, dvije njegove prisne pratilje. Njihovi se upiti nisu odnosili samo na vrata sanjanja, već na različite načine na koje se može koristiti energetska tijelo. Njihovi savjeti nisu potrajali dovoljno dugo da bi na mene ostavili znatniji utjecaj. Odavale su dojam kao da ih više zanima provjeravanje mojih sposobnosti nego poučavanje kako da napredujem.

»Ne postoji ništa više čemu bih te mogao poučiti o sanjanju«, rekao je don Juan kada sam ga upitao kako će se odvijati moje daljnje naukovanje.

»Moje je vrijeme na ovoj zemlji pri kraju. Florinda ostaje. Ona će te upućivati, ne samo tebe, već i sve moje učenike.«

»Hoće li nastaviti moje vježbe sanjanja?«

»Ne znam, a ne zna ni ona. Sve ovisi o duhu, stvarnom igraču. Mi sami nismo igrači. Tek smo pioni u njegovim rukama. Slijedeći naredbe duha, mogu ti samo reći da postoje i četvrta vrata sanjanja, ali te kroz njih više ne mogu voditi.«

»Čemu izazivati moju znatiželju? Volio bih o tome sve saznati.«

»Duh to ne prepušta tebi ili meni na volju. Dužan sam ti ocrtati četvrta vrata sanjanja, svidalo mi se to ili ne.«

Don Juan mi je stao objašnjavati kako pred četvrtim vratima sanjanja energetsko tijelo putuje određenim, vrlo konkretnim mjestima, te postoje tri načina na koja se koriste četvrta vrata: jedno je putovanje konkretnim mjestima ovoga svijeta; drugo je putovanje konkretnim mjestima izvan ovoga svijeta; treće je putovanje mjestima koja postoje samo u namjerama drugih. Tvrdio je kako je posljednje putovanje najzahtjevnije i najopasnije od svih triju načina putovanja, te je ujedno i osobita sklonost starih vračeva.

»Što da učinim sa spoznajom u koju si me uputio?, pitao sam.

»Za sada ništa. Zapamti je i sačuvaj sve dok ti ne bude potrebna.«

»Misliš li time reći da prođem kroz četvrta vrata sam, bez ičije pomoći?«

»Možeš li to učiniti ili ne ovisi samo o duhu.«

Izenada je prestao govoriti o toj temi, ali nije ostavljao dojam da bih trebao pokušati dostići i proći kroz četvrta vrata sanjanja posve sam.

Don Juan mi je potom zakazao posljednji susret kako bi mi dao, kako je rekao, vračarski oproštaj: završno kazivanje o mojim vježbama sanjanja. Naložio mi je neka doputujem u maleni gradić u južnom Meksiku gdje su on i njegovi pratioci živjeli.

Doputovao sam kasno poslijepodne. Don Juan i ja sjeli smo u trijem njegove kuće na neudobne klimave stolce prekrivene debelim jastucima koji su presezali veličinu stolaca. Don Juan se smijao i zadirkivao me. Stolci su bili poklon jedne ženske članice njegove generacije, te smo na njih morali sjesti kao da nas pritom ništa ne smeta, posebice on sam. Stolci su kupljeni za njega u Phoenixu, Arizoni, te su uz mnoge poteškoće dovezeni u Meksiko.

Don Juan me zamolio neka mu pročitam pjesmu Dylana Thomasa koja je za mene navodno imala posebno značenje u tom trenutku.

*Žudio sam krenuti dalje
Od siktanja istrošene laži
I neprestanog zazivanja starih strahova
Što narastaju sve strasnije dok dan
Zamire za brežuljcima u duboko more....*

*Žudio sam krenuti dalje ali sam u strahu;
Život, iako ga proveo nisam, mogao bi buknuti
Iz stare laži što plamsa na zemlji
I uspinjući se vatrenim jezičcima u uzduh, ostavlja
me napola slijepog.*

Don Juan je ustao i rekao da će krenuti u šetnju trgom u središtu grada. Zamolio me je da ga pratim. Zaključio sam da je pjesma u njega ostavila loš dojam, te ga se nekako morao osloboditi.

Došli smo do trga a da cijelim putem nismo izgovorili ni riječi. Nekoliko smo se puta prošetali uokolo, još uvijek ne izgovarajući ni riječ. Na trgu je bilo mnogo ljudi što su miljeli trgovinama na ulicama što su bile okrenute prema istoku i sjeveru parka. Sve su ulice oko trga bile neravno popločane. Zgrade su bile visoke ravnih krovova, ispranih zidova okrečeni u bijelo i plavo ili smeđe obojenih vratiju. Na jednoj strani ulice, blok dalje od trga, ponad visokih zidova goleme kolonijalne crkve koja je nalikovala maurskoj džamiji, ocrtavali su se obrisi jedinog hotela u gradu. Na južnoj su se strani nalazila dva restorana koja su na neobjašnjiv način unosno poslovala jedan pored drugog, služeći doslovce isti jelovnik po istim cijenama.

Prekinuo sam šetnju upitavši don Juana ne nalazi li da je zaista neobično što su oba restorana gotovo posve ista.

»Sve je moguće u ovom gradu«, odvratio je.

Način na koji je to rekao pobudio je u meni osjećanje nelagode.

»Zašto si tako živčan?, upitao je s ozbiljnim izrazom lica.
»Znaš li nešto što mi ne želiš reći?«

»Zašto sam živčan? To je zaista smiješno pitanje. Pored tebe sam uvijek živčan, don Juane. Ponekad i više nego ostali.«

Činilo se da se zaista trudi da se ne nasmije. »Naguali zaista nisu najprijateljskije raspoložena bića na zemlji«, rekao je tonom obrane naguala. »Naučio sam to težim putem, razdražen svojim učiteljem, strašnim nagualom Julianom. Sama me je njegova prisutnost na smrt užasavala. Kada bi običavao zurit u mene, uvijek sam pomišljao kako moj život ne vrijedi ni pišljiva boba.«

»Bez svake sumnje, don Juane, i ti na mene tako utječeš.«

Srdačno se nasmijao. »Ne, ne. Svakako pretjeruješ. U usporedbi s ostalima, ja sam anđeo.«

»Možda i jesi anđeo u usporedbi s drugima, izuzevši činjenice što preda mnom nije nagual Julian da bih te s njime mogao uspoređivati.«

Za trenutak se nasmijao, a potom opet uozbiljio.

»Ne znam zašto, ali zaista sam uplašen«, objasnih.

»Misliš li da imaš razlog što si uplašen?«, upitao je i stao kako bi me dobrano odmjerio pogledom.

Njegov je ton glasa i uzdignuti pogled ostavio na mene dojam da sumnja kako znam nešto što mu ne želim otkriti. Očigledno je očekivao da mu se povjerim.

»Tvoje me ustrajavanje navodi da posumnjam«, rekao sam, »jesi li siguran da nisi jedan od onih koji imaju skrivenu kartu u rukavu?«

»Imam skrivenu kartu u rukavu«, priznao je i nasmijao se. »Ali nije u tome stvar. Stvar je u tome da u ovom gradu postoji nešto što čeka na tebe. Sam ne znaš što je to ili znaš ali mi ne želiš reći ili o svemu nemaš pojma.«

»Što me ovdje očekuje?«

Namjesto da mi odgovori, don Juan iznenada promijeni smjer kretanja, te smo nastaviti šetati uokrug trga u posvećenoj šutnji. Nekoliko smo puta obišli trg, tražeći mjesto gdje bismo mogli sjesti. Tada skupina mladih žena ustane s klupe i otiđe.

»Tijekom svih ovih godina opisivao sam ti domorodačke tehnike vračeva drevnog Meksika«, rekao je don Juan kada je sjeo na klupu i pokretom ruke mi pokazao da ga slijedim.

S vladanjem nekoga tko mi to nikada ranije nije rekao, stao mi je iznova kazivati sve ono što mi je već rekao stotinama puta: da su stari vračevi, vođeni krajnje sebičnim porivima, sve snage uložili u usavršavanje tehnika koje su ih odvodile sve dalje od razbora i duhovne uravnoteženosti, te da su naposljetku postali posve iscrpljeni kada su njihove složene vježbe i vjerovanja postali isuviše zahtjevni da bi ih više mogli vježbati.

»Vračevi drevnih vremena, dakako, živjeli su i boravili u ovoj oblasti«, rekao je motreći na moju reakciju. »Ovdje, u ovom gradu. Ovaj je grad sagrađen na temeljima grada u kojem su obitavali. Ovdje, u ovom kraju vračevi drevnih vremena provodili su sve svoje naume.«

»Jesi li siguran u to, don Juane?«

»Ja jesam, a i ti ćeš uskoro biti.«

Moja me je uznemirenost nagonila da učinim nešto prema čemu sam osjećao samo odbojnost: da se usredotočim na samoga sebe. Don Juan, osjetivši moju nelagodu, poticao me je na to.

»Vrlo uskoro saznat ćemo jesi li ili nisi nalik starim vračevima ili, pak, nalik modernim«, rekao je.

»Izluđuješ me svim tim neobičnim i čudnim riječima«, prosvjedovao sam.

Provevši s don Juanom trinaest godina već sam se navikao da prije svega uvijek osjećam panični strah kao nešto što me je čekalo na svakom uglu, samo iščekujući pogodan trenutak da bukne svom snagom.

Činilo se da don Juan oklijeva. Primijetio sam letimične poglede koje je bacao na crkvu. Bio je čak i zbunjen. Kada bih mu se obraćao, uopće me nije slušao. Morao sam ponoviti pitanje, »Čekaš li nekoga?«

»Da, čekam«, odvratio je. »Svakako čekam. Samo ispitujem okolinu. Prekinuo si me u promatranju okoline energetske tijelom.«

»Što osjećaš, don Juane?«

»Moje energetsko tijelo osjeća da je sve na svome mjestu. Predstava će se odigrati večeras. Ti si glavni protagonist. Ja sam karakterni glumac s malom ali značajnom ulogom. Nastupam u prvom činu.«

»O čemu, za ime Božje, govoriš?«

Nije mi odgovorio. Znalački se nasmijao. »Pripremam pogodno tlo«, rekao je. »Zagrijavajući te, tako da kažem, izoštavajući zamisao da su moderni vračevi naučili tešku pouku. Shvatili su da mogu imati dovoljno energije da budu slobodni jedino ako ostanu posve nepovezani s bilo čime. Riječ je o posebnom obliku neprijanja koji ne nastaje iz straha ili neznanja, već iz uvjerenja.«

Don Juan je zastao i iznenada ustao, ispruživši ruke isprva pred sebe, na strane, a potom iza sebe. »Učini isto«, savjetovao me je. »To opušta tijelo, a moraš biti vrlo opušten kako bi se mogao suočiti s onime što te večeras očekuje.« Široko se nasmijao. »Ili posvemašnje neprijanje ili potpuno predavanje - to je ono što te večeras očekuje. Riječ je o izboru o kojem svaki nagual moje generacije mora sam donijeti odluku.« Sjeo je i duboko udahnuo. Ono što je rekao činilo se da mu je oduzelo svu energiju.

»Mislim da mogu razumjeti neprijanje i predavanje«, nastavio je, »jer imam tu prednost što poznajem dva naguala: mog dobročinitelja, naguala Juliana i njegovog dobročinitelja, naguala Eliasa. Bio sam svjedokom njihove međusobne različitosti. Nagual Elias bio je u tolikoj mjeri neprionuo da se mogao odreći dara moći. Nagual Julian je također bio neprionuo, ali ne dovoljno da bi se mogao odreći takvog dara.«

»Sudeći prema načinu na koji govoriš«, rekoh, »rekao bih da imaš namjeru prirediti mi neku vrst probe večeras. Je li to istina?«

»Nemam moći da ti priredim probu bilo koje vrste, ali duh ima takvu moć.« Rekao je to sa smiješkom, a potom dodao, »Ja sam samo njegov posrednik.«

»Što će mi duh učiniti, don Juane?«

»Sve što ti mogu reći jest da ćeš večeras biti poučen sanjanju na način na koji se sanjanju poučava, ali tu poduku nećeš primiti od mene. Netko će drugi biti tvoj učitelj i voditi te večeras.«

»Tko će biti moj učitelj i vodič?«

»Posjetitelj koji za tebe može biti veliko ili nikakvo iznenađenje.«

»Kakvu ću poduku u sanjanju dobiti?«

»Riječ je o poduci o četvrtim vratima sanjanja, i to u dva dijela. Prvi ću ti dio sam objasniti. Drugi dio nitko ti ne može objasniti jer njegovo ostvarenje ovisi samo o tebi. Svi naguali moje generacije bili su podučeni u ta dva dijela, ali nijedna poduka nije nalikovala drugoj; bile su posebno smišljene kako bi odgovarale naravi nagualove ličnosti.«

»Tvoje mi objašnjenje nimalo ne pomaže, don Juan. Postajem sve živčaniji.«

Za dugi smo trenutak ostali šutjeti. Bio sam uznemiren što ništa drugo nisam bio u stanju reći izuzevši uvijek iznova dodijavati.

»Kao što već i sam znaš, izravno opažanje energije za moderne je vračeve pitanje osobne sklonosti«, rekao je don Juan. »Samodisciplinom postizemo sve zahvate sa spojnom točkom. Za stare vračeve pomicanje je spojne točke bila posljedica njihova podvrgavanja drugima, svojim učiteljima koji su ostvarili takvo pomicanje mračnim postupcima, te ih svojim učenicima darovali kao dar moći.

»Za nekoga sa znatnijom energijom no što je naša moguće je učiniti nešto takvo«, nastavio je. »Na primjer, nagual Julian mogao me je preobraziti u bilo što što bi poželio, u vraga ili sveca. Ali, on je bio bezgrešan nagual, te me je ostavio da budem kakav jesam. Stari vračevi nisu bili tako bezgrešni i svojim su neprestanim nastojanjem da zavladavaju svime, stvorili stanje mraka i užasa koje se prenosilo od učitelja na učenika.«

Ustao je i promotrio sve oko nas. »Kako vidiš, ovaj grad nije velik«, nastavio je, »ali posjeduje jedinstvenu privlačnost za ratnike moje generacije. Ovdje je izvorište onoga što jesmo i izvorište onoga što ne želimo biti.

»Budući da sam pri kraju svog vremena postojanja na ovoj zemlji, moram ti prenijeti stanovite pripovijesti, dovesti te u vezu sa stanovitim bićima, upravo ovdje, u ovom gradu, upravo onako kako je to moj dobročinitelj učinio sa mnom.«

Don Juan je rekao kako govori o nečemu što i sam dobro znam, te kako sve što jest i sve što zna duguje svom učitelju, nagualu Julianu. On je, pak, sve naslijedio od svog učitelja, naguala Eliasa. Nagual Elias od naguala Rosenda; on od naguala Lujana; nagual Lujan od naguala Santisebastijana; a nagual Santisebastijan od naguala Sebastiana.

Iznova mi je rekao, vrlo službenim tonom, nešto što mi je objašnjavao nebrojeno puta ranije, da je postojalo osam naguala prije naguala Sebastiana, ali da su se međusobno znatno razlikovali. Njegovali su drugačiji pristup vraćanju, drugačiju predodžbu o njemu, iako su svi potjecali s istog stabla vraćanja.

»Sada se moraš prisjetiti i ponoviti mi sve što sam ti govorio o nagualu Sebastianu«, zahtijevao je.

Njegov mi se zahtjev doimao neobičnim, ali sam ipak ponovio sve što mi je on ili njegovi pratioci rekli o nagualu Sebastianu i mitskom starom vraću, prkosniku smrti koji je bio poznat kao stanovnik.

»Znaš i sam da nam prkosnik smrti u svakom pokoljenju daruje dar moći«, rekao je don Juan. »Osobita priroda tog dara moći mijenja smjer našeg nastojanja.«

Objasnio mi je kako je stanovnik, kao vječnik iz stare škole, sve tajne pomicanja spojne točke naučio od svojih učitelja. Budući da za sobom ima po svoj prilici tisuće godina neobičnog života i svjesnosti - obilje vremena da se sve usavrši - sada zna kako da dostigne i zadrži stotine, ako ne i tisuće položaja spojne točke. Njegovi su darovi bili planovi pomicanja spojne točke na određena mjesta, kao i upute kako da učvrsti spojnu točku na svakom od tih položaja kao krajnje srašćivanje.

Don Juan je bio na visini svoje poučavateljske uloge. Nikada ga nisam vidio u dramatičnijem raspoloženju. Da ga nisam tako dobro poznao, mogao bih se zakleti da je njegov glas

izraz nekoga tko je duboko zabrinut ili opsjednut strahom. Njegove su kretnje ostavljale na mene dojam dobrog glumca koji pokazuje stanovitu dozu uzbuđenosti i brige oko savršenog izraza svoje uloge.

Don Juan je zurio u mene, te je tonom i pokretima nekoga tko mora priopćiti važnu tajnu, rekao da je, na primjer, nagual Lujan od stanovnika primio dar pedeset položaja. Ritmički je klimao glavom kao da me šutke moli da valjano razmotrim ono što je maločas rekao. Šutio sam.

»Pedeset položaja!«, uskliknuo je u čudu. »Za dar bi jedan ili najviše dva položaja spojne točke biti posve dovoljni.«

Stresao je ramenima, pokazujući kako je sav u čudu. »Rečeno mi je da je stanovniku zaista bio drag nagual Lujan«, nastavio je. »Sklopili su tako prisno prijateljstvo da su bili doslovce nerazdvojni. Rečeno mi je da su stanovnik i nagual Lujan običavali prisustvovati na ranoj misi jutrom u crkvi.«

»Upravo ovdje, u ovom gradu?«, zapitao sam iznenađen.

»Upravo ovdje«, odvratio je. »Po svoj su prilici sjedili upravo na ovome mjestu, na drugoj klupi, prije stotinu godina.«

»Nagual Lujan i stanovnik uistinu su šetali ovim trgom?«, upitao sam ponovo, ne mogavši savladati svoje iznenađenje.

»Itekako!«, uskliknuo je. »Doveo sam te ovamo večeras jer me je pjesma koju si mi čitao podsjetila da je vrijeme da se upoznaš sa stanovnikom.«

Panični me strah obuzeo brzinom munje. Za trenutak sam morao disati na usta.

»Već smo razgovarali o neobičnim postignućima vračeva drevnih vremena«, nastavio je don Juan. »Teško je, međutim, kada valja govoriti u apstraktnim pojmovima bez znanja i poznavanja iz prve ruke. Od sada pa do svanuća mogu ti ponavljati nešto što je za mene kristalno jasno, ali tebi nemoguće razumjeti ili povjerovati jer ne posjeduješ nikakvo praktično poznavanje stvari.«

Ustao je i promatrao me od glave do pete. »Krenimo u crkvu«, rekao je. »Stanovnik voli crkvu i njezinu okolicu. Siguran sam da je kucnuo trenutak da krenemo onamo.«

Vrlo sam rijetko za svoga poznanstva s don Juanom osjećao takvu strepnju. Bio sam posve omamljen. Cijelo mi je tijelo drhtalo kada sam ustao. Želudac mi je bio prilijepljen uz kičmu, ali sam ga ipak slijedio bez riječi, dok su mi koljena klecala kako smo se približavali crkvi svakoga puta kada bih zakoraknuo. Za vrijeme dok smo prelazili kratki put između trga do kamenih stepenica crkve, mislio sam da ću se onesvijestiti. Don Juan me je obrglio kako bi me pridržao da ne padnem.

»Evo stanovnika«, rekao je opuštenim tonom kao da je upravo vidio starog prijatelja.

Pogledao sam u pravcu u kojem je pokazivao, te ugledao skupinu od šest žena i tri muškarca na kraju crkvenog hodnika. Moj brzi i panični pogled nije zapazio ništa neobično na tim ljudima. Nisam čak mogao ustanoviti ni da li izlaze iz crkve ili ulaze u nju. Zapazio sam, međutim, da su se posve slučajno okupili. Nisu bili zajedno.

Kada smo don Juan i ja došli do malenih vratiju koja su bila urezana u crkvenim masivnim drvenim portalima, tri su žene ušle u crkvu. Tri muškarca i preostale tri žene bili su na odlasku. Zahvatila me je posvemašnja pometenost, te sam gledao u don Juana ne bih li od njega dobio kakvu uputu. Pokretom ruke pokazao je na spremnik svete vode.

»Moramo poštovati pravila i suzdržavati se«, prošaptao je.

»Gdje je stanovnik?«, upitao sam šapatom.

Don Juan je namočio prste u spremište i načinio znak križa. Zapovjednim pokretom ruke naložio mi je da učinim isto.

»Je li stanovnik bio jedan od muškaraca koji su izišli?«, prošaputao sam gotovo u don Juanovo uho.

»Ne«, odvratio je. »Stanovnik je jedna od triju žena koja je ostala. Ona s crnim rupcem.«

U tom se trenutku žena u crnom rupcu okrenula prema meni, nasmiješila se i kimnula mi glavom.

U jednom sam skoku bio kod vratiju i izletio van.

Don Juan je potrčao za mnom. Nevjerojatnom brzinom me dostigao i uhvatio za rame.

»Kamo ćeš?«, upitao je, tresući se od smijeha.

Čvrsto me je držao za ruku dok sam snažno udisao svjež zrak. Vidljivo sam drhtao. Grohoti smijeha su mu nadirali iz grla nalik valovima oceana. Snažno sam se istrgao iz njegova zagrljaja i krenuo niz trg. Slijedio me je.

»Nikada nisam pomišljao da ćeš se toliko uzrujati«, rekao je dok su mu tijelom prolazili novi grčevi smijeha.

»Zašto mi nisi rekao da je stanovnik žena?«

»Onaj vrač ondje prkosnik je smrti«, rekao je svečano. »Za takvog vrača, toliko vještog u pomicanju spojne točke, biti muškarac ili žena samo je stvar izbora. To je prvi dio pouke u sanjanju za koji sam ti rekao da će te svakako poučiti. Prkosnik smrti je tajanstveni posjetitelj koji će te voditi kroz pouku.«

Zakašljao se od smijeha. Ostao sam bez riječi. Iznenada me je zahvatio nenadani bijes. Nisam bio bijesan na don Juana ili na sebe ili na bilo koga drugoga. Bio sam jednostavno bijesan što me navelo da se osjećam kao da će mi se grlo i vratni mišići rasprsnuti.

»Vratimo se u crkvu«, viknuo sam i u tom trenutku nisam mogao prepoznati vlastiti glas.

»No, no«, rekao je blago. »Ne moraš samo tako skočiti u vatru. Promisli. Procijeni. Odmjeri stvari. Ohladi svoju užarenu glavu. Nikada u životu nisi bio izložen takvom ispitu. Sada ti je potrebna samo smirenost.

»Ne mogu ti reći što da učiniš«, nastavio je. »Kao i svaki drugi nagual mogu te samo izložiti izazovu nakon što ti kažem na sasvim uopćen način sve što je bitno. To je jedan od nagualovih zahvata: reći sve a da ništa ne kažeš ili pitati bez pitanja.«

Htio sam sve to završiti što je brže moguće. Don Juan mi je, međutim, rekao da će mi ovakav predah vratiti ono malo samopouzdanja što mi je preostalo. Moja su koljena popuštala. Uočivši to, don Juan me je posjeo na klupu i sjeo pokraj mene.

»Prvi je dio vježbi sanjanja u spoznaji da žensko ili muško obličje nisu krajnja stanja postojanja, već su posljedica određenog čina položaja spojne točke«, rekao je. »Taj je čin, dakako,

stvar volje i vježbanja. Budući da je to pitanje skriveno u srcima starih vračeva, sami oni ga mogu i rasvijetliti.«

Možda zato što je to bila jedina razborita stvar koju sam mogao učiniti, stao sam raspravljati s don Juanom. »Ne mogu ni prihvatiti ni povjerovati u ono što govoriš«, rekao sam. Osetio sam kako mi vrućina oblijeva lice.

»Vidio si ženu«, smijao se don Juan. »Misliš li da je sve to prijevara?«

»Ne znam što da mislim.«

»Ono biće u crkvi prava je žena«, rekao je odlučno. »Zašto bi to za tebe bilo uolikoj mjeri uznemirujuće? Činjenica što je rođena kao muškarac stvar je samo moći zahvata starih vračeva. To te ne bi trebalo iznenaditi. Već si otjelotvorio sva načela vraćanja.«

Činilo se da će se moja utroba rasprsnuti od napetosti. Optužujućim tonom, don Juan je ustvrdio kako mi je stalo samo do raspravljanja. Napregnutom sam mu pažnjom objasnio biološku osnovu ženskog i muškog obličja.

»Sve ja to razumijem«, odvratio je. »I u pravu si kada to tvrdiš. Tvoja je pogreška u tome što svoje tvrdnje želiš učiniti univerzalnima.«

»Ono o čemu govorimo osnovna su načela«, viknuo sam. »Bit će svojstvena čovjeku na ovom ili bilo kojem mjestu u svemiru.«

»Točno, točno«, rekao je tiho. »Sve što kažeš istinito je sve dok tvoja spojna točka leži na uobičajenom mjestu. Onoga trenutka kada se pomakne preko stanovitih granica našeg svakičasnijeg svijeta više nije u svojoj uobičajenoj funkciji, te nijedno od načela kojih se pridržavaš više nemaju cjelokupne vrijednosti o kojoj ti govoriš.

»Tvoja je pogreška što zaboravljaš da je prkosnik smrti prešao takve granice tisućama i tisućama puta. Ne moraš biti genij da shvatiš da stanovnik više nije ograničen istim silama koje tebe ograničavaju.«

Rekao sam mu da moj prigovor, ako je to i bio prigovor, nije usmjeren protiv njega, već prihvaćanja praktične strane

vraćanja koji mi je dosada bio u tolikoj mjeri nategnut da mi nikada niti nije predstavljao pravi problem. Priznao sam kako sam kao sanjač prisiljen priznati, polazeći od iskustva, kako je u sanjanju sve moguće. Podsjetio sam ga da me je sam upućivao i utvrđivao u tom uvjerenju, zajedno s upućivanjem u potpunu spokojnost uma. Ono na što me je upućivao u slučaju stanovnika graničilo je s ludilom. Mogla je to biti tema samo za sanjanje, ali nikako ne i svakidašnji svijet. Dao sam mu do znanja da je njegov prijedlog za mene posve neprihvatljiv.

»Čemu takva nasilna reakcija?«, upitao me je sa smiješkom.

Njegovo me je pitanje zateklo nespremnog. Bio sam posuđen. »Mislim da me straši više no što mogu podnijeti«, priznao sam. I tako sam i mislio. Pomišljati da je žena u crkvi stvari muškarac bilo mi je neprihvatljivo.

U jednom sam trenutku pomislio: možda je stanovnik transvestit. Povjerio sam don Juanu svoju pomisao. Stao se tako grohotom smijati da se činilo da će puknuti od smijeha.

»To je isuviše svjetovna mogućnost«, rekao je. »Možda bi tvoji stari prijatelji i učinili štogod takvoga. Tvoji su novi prijatelji mnogo domišljatiji i manje skloni masturbiranju. Ponašam ti, biće u crkvi je žena. Žensko je. I ima sve organe i svojstva žene.« Zlobno se nasmijao. »Uvijek su te privlačile žene, zar ne? Čini se da je ovakva situacija krojena upravo po tvojoj mjeri.«

Njegovo je ismijehivanje bilo toliko naglašeno i nalik dječjem da je zaista bilo nepodnošljivo. Oboje smo se nasmijali. On, s potpunim užitkom. Ja, s potpunim strahom.

Tada sam donio odluku. Ustao sam i glasno rekao kako nemam nikakve želje stupiti u dodir sa stanovnikom u bilo kojem obliku i stanju oblića. Odlučio sam izbjeci cijelu stvar i vratiti se don Juanovoj kući, a potom i svojoj vlastitoj.

Don Juan se složio s mojom odlukom i tako smo krenuli njegovoj kući. Moje su misli stale bjesnjeti oko pitanja, činim li ispravnu stvar? Bježim li zbog straha? Odmah sam, dakako, razborito zaključio da je moja odluka ispravna i neizbježna. Naposljetku, uvjeravao sam se, nisu me zanimali novi dobici,

a stanovnikovi su darovi nalikovali dobivenoj imovini. Potom su me zaokupili sumnja i znatiželja. Bilo je toliko mnoštvo pitanja koje sam htio postaviti prkosniku smrti.

Srce mi je stalo tako snažno udarati da sam ga osjetio sve u trbuhu. Lupanje srca preobrazilo se iznenada u izaslanikov glas. Prekršio je svoje obećanje da se neće uplitati, te je ustvrdio da nevjerojatna sila ubrzava otkucaje moga srca kako bi me natjerala da se vratim u crkvu; ići u don Juanovu kuću bilo je isto što i kretati se u smrt.

Zastao sam i izvijestio don Juana o izaslanikovim riječima. »Je li to istina«, upitao sam.

»Bojim se da jest«, priznao je plaho.

»Zašto mi to sam nisi rekao, don Juane? Bi li me ostavio da umrem zato što misliš da sam kukavica?, upitao sam bijesno.

»Ne bi umro samo tako. Tvoje energetske tijelo posjeduje beskrajne zalihe. I, uzgred budi rečeno, nikada nisam pomislio da si kukavica. Poštujem tvoje odluke i nije me briga što ih podstiče.

»I ti si na kraju puta, upravo kao i ja sam. Stoga budi istinski nagual. Ne stidi se onoga što jesi. Da si kukavica, uvjeren sam da bi od straha umro već prije nekoliko godina. Ali ako se isuviše bojiš susresti sa stanovnikom, radije umri nego se s njime suočiš. Nema u tome nikakvog srama.«

»Vratimo se u crkvu«, rekoh što sam mogao mirnije.

»Sada krećemo prema srži stvari!«, uskliknuo je don Juan. »Ponajprije se ipak vratimo u park i sjednimo na klupu kako bismo pažljivo razmotrili tvoje mogućnosti. Možemo prištedjeti vrijeme; isuviše je rano za posao koji imamo obaviti.«

Vratili smo se u park, odmah pronašli slobodnu klupu i sjeli.

»Moraš razumjeti kako jedino ti sam možeš donijeti odluku hoćeš li se susresti ili nećeš sa stanovnikom i hoćeš li primiti ili odbiti njegove darove moći«, rekao je don Juan. »Svoju odluku, međutim, moraš izreći ženi u crkvi, nasamo i licem u lice; u suprotnom neće vrijediti.«

Don Juan mi je rekao kako su stanovnikovi darovi izvanredni, ali je i njihova cijena ogromna. On sam ne odobrava

nijedno od toga dvoga, ni darove, ni cijenu koja se za njih mora platiti.

»Prije no što doneseš pravu odluku«, nastavio je don Juan, »moraš dobro poznavati sve pojedinosti takve trgovine s vraćem.«

»Radije o tome više ne bih ništa čuo, don Juane«, branio sam se.

»Tvoja je dužnost da znaš«, rekao je. »Kako ćeš inače donijeti ispravnu odluku?«

»Ne misliš li da je bolje da što manje znam o stanovniku?«

»Ne. U ovom slučaju ne možeš zavlaciti glavu u pijesak kao noj. Riječ je o trenutku istine. Sve što si učinio i iskusio u svijetu vraćanja izazivalo te je da dospiješ do ovog trenutka. Nisam ti to htio reći, jer sam znao da će ti reći tvoje energetsko tijelo, ali ne postoji nikakav način da izbjegneš ovaj susret, pa čak ni umiranjem. Razumiješ li?« Protresao me je za ramena. »Razumiješ li?«, ponovio je.

Razumio sam toliko dobro da sam ga upitao ne bi li mogao nagnati me da promijenim razine svjesnosti kako bih uklonio svoju nelagodu i strah. Njegovo je odricanje svake takve mogućnosti bilo u tolikoj mjeri neotklonjivo da sam se zama- lo rasprsnuo od snage kojom je to izgovorio.

»S prkosnikom smrti moraš se susresti hladna razuma i krajnje promišljeno«, nastavio je. »To sigurno ne možeš učiniti prikrivajući se iza kakve lukavštine.«

Don Juan je mirno stao ponavljati sve što mi je već stotina puta rekao o prkosniku smrti. Kako je govorio, stao sam shvaćati da je polovina moje tjeskobnosti proizlazila iz načina na koji je govorio. O »prkosniku smrti« govorio je španjolski kao o *el desafiante de la muerte*, a o stanovniku kao *el inquieto*, što je oboje podrazumijevalo muški rod. Opisujući odnos stanovnika i naguala njegove generacije, don Juan bi u španjolskom nastavio miješati muški i ženski rod, stvarajući tako posvemašnju zbrku.

Rekao je kako stanovnik mora platiti za energiju koju je uzeo od naguala svoje generacije, ali štogod platio vezivalo je te vračeve tijekom nekoliko pokoljenja. Kao cijenu koju je morala

platiti za energiju što ju je uzela od naguala, žena u crkvi podrobno ih je uputila što da učine kako bi pomaknuli svoje spojne točke na neke određene položaje koje je sama odabrala. Drugim riječima, vezala je svakog od muškaraca darom moći što se sastoji u odabranom, točno određenom položaju spojne točke i svim njezinim posljedicama.

»Što misliš reći posljedicama, don Juane?«

»Mislim na negativne ishode takvih darova. Žena u crkvi poznaje samo milostivo ophođenje. Nije nimalo štedljiva ni uzdržljiva. Podučila je, na primjer, naguala Juliana kako da svoju spojnu točku podesi na položaj na kojoj se nalazila njezina spojna točka, drugim riječima, kako da bude žena. Podučivši tome moga dobročinitelja koji je bio neizlječivo pohotan, nalikovalo je dolijevanju ulja vatri.«

»Nije li na svakome ponaosob odgovornost za ono što čini?«

»Svakako da jest. Nekima, međutim, pričinjava poteškoće snažanje odgovornosti za vlastita djela. Kako bi hotimice uvećala takvu poteškoću, kao što čini ova žena, svakoga izlaže isuviše velikom pritisku.«

»Kako znaš da žena u crkvi čini to hotimice?«

»Učinila je to svakom nagualu moje generacije. Ako sebe otvoreno i iskreno promotrimo, morat ćemo priznati da nas je prkosnik smrti svojim darovima postavio u red vrlo ovisnih vračeva.«

Nisam više mogao podnositi njegovu nedosljednost u načinu na koji se izražavao, te sam mu se zbog toga požalio. »O vraču moraš govoriti ili kao o ženi ili kao o muškarcu, a ne oboje u isti tren«, rekao sam naglo. »Isuviše sam uznemiren, a tvoje me približno korištenje rodova samo još više uznemirava.«

»I sam sam vrlo uznemiren«, priznao je. »Istina je da je prkosnik smrti oboje: i muškarac i žena. Nikada nisam mogao lako prihvatiti vračarsku promjenu. Bio sam siguran da ćeš se i tako osjećati; zbog činjenice da si ga prvi puta vidio kao muškarca.«

Don Juan me je podsjetio na događaj što se zblio prije nekoliko godina, kada me je poveo na susret s prkosnikom smrti, te sam tom prigodom upoznao neobičnog Indijanca koji nije

bio ni star ni mlad, vrlo krkhe građe. Uglavnom sam se sjećao njegova neobičnog naglaska i korištenja jedne vrlo čudne metafore u opisima stvari koje je, kako je tvrdio, sam vidio.

Rekao je, *mis ojos se pasearon*, moje su oči šetale. Rekao je, na primjer, »Moje su oči šetale kacigama španjolskih osvajača.«

Događaj je bio tako blijed u mojem sjećanju da sam bio uvjeren da je taj sastanak potrajao svega nekoliko minuta. Don Juan mi je kasnije rekao da sam s prkosnikom smrti izbio cijeli dan.

»Razlog zbog kojeg sam u tvom sjećanju tražio znak razumijevanja svega što se događa«, nastavio je don Juan, »činjenica je što sam bio uvjeren da si se prije nekoliko godina već susreo s prkosnikom smrti.«

»Imaš isuviše povjerenja u mene, don Juane. U ovom trenutku ne znam ni odakle dolazim ni kamo krećem. Što te je navelo na pomisao da već otprije poznajem prkosnika smrti?«

»Čini se da si mu se svidio. To je za mene značilo slutnju da ti je već darovao dar moći, iako se toga sam ne sjećaš. Ili ti je zakazao sastanak u ženskom obličju. Posumnjao sam da ti je možda dala i točne upute.«

Don Juan je primijetio kako se prkosnik smrti, kao stvor ritualnih navika, uvijek susreće s nagualima svoje generacije kao s muškarcima. To se dogodilo s nagualom Sebastianom kada se pojavio u ženskom obličju.

»Zašto darove prkosnika smrti nazivaš darovima moći? I čemu sva ta tajnovitost?«, upitao sam. »I ti sam možeš pomaknuti svoju spojnu točku na koji god položaj da poželiš, zar ne?«

»Nazivaju se darovima moći jer su plodovi posebnog znanja vračeva drevnih vremena«, rekao je. »Tajnovitost je tih darova u tome što nitko na ovome svijetu, izuzevši prkosnika smrti, ne može uputiti i podučiti takvome znanju. Ja, dakako, mogu pomaknuti svoju spojnu točku gdje god poželim, izvan ili unutar čovjekova energetskog oblika. Ali ono što sam ne mogu učiniti, a prkosnik smrti može, jest znanje što da učinim sa svojim energetskim tijelom na svakom od tih položaja kako bih postigao potpuno opažanje, potpuno srašćivanje.«

Objasnio mi je kako moderni vračevi ne znaju pojedinosti na tisuće i tisuće mogućih položaja spojnih točaka.

»Što misliš reći pojedinostima?« upitao sam.

»Mislim na određene načine postupanja s energetskim tijelom kako bi se spojna točka zadržala učvršćenom na određenom položaju«, odvratio je.

Uzeo je sebe za primjer. Rekao je da je dar prkosnika smrti što mu ga je poklonio bio položaj spojne točke usredišten na vrani, te postupci korištenja energetskim tijelom kako bi postigao potpuno opažanje vrane. Don Juan mi je objasnio kako je potpuno opažanje i potpuno srašćivanje upravo ono za čime su stari vračevi tragali pod svaku cijenu. Za njega je dar moći, potpuno opažanje, značio postepeni proces koji je morao učiti korak po korak, kao da uči upravljati vrlo složenim strojem.

Don Juan mi je nadalje objasnio kako je većina pomaka spojne točke koju danas vračevi iskušavaju zapravo srednji pomak unutar energetskih svijetlećih vlakana unutar svijetlećeg jajeta, ustrojstva koje se naziva čovjekom ili sasvim ljudskim ozračjem svemirske energije. S onu stranu takvog ustrojstva, ali nadalje unutar svijetlećeg jajeta, leži oblast velikih pomaka. Kada se spojna točka pomakne na bilo koje mjesto u toj oblasti, opažanje nam je još uvijek razumljivo i dostupno, ali su za dosizanje potpunog opažanja potrebni vrlo razrađeni postupci i njihovo točno slijeđenje.

»Tijekom posljednjeg putovanja anorganska su bića zavela tebe i Carolu Tiggs pomažući vam da steknete potpuno srašćivanje u velikom pomaku«, rekao je don Juan. »Vaše su spojne točke pomaknuli na najudaljeniji mogući položaj, te vam ondje pomogli da opažate na način svakidašnjeg svijeta, što je gotovo posve neizvedivo. Za takvu vrstu opažanja vračevima je potrebno pragmatično znanje ili vrlo utjecajni prijatelji.

»Tvoji bi te prijatelji naposljetku iznevjerili zajedno s Carolom kako bi se sami pokušali snaći i stekli pragmatično znanje da bi uopće mogli opstati u tom svijetu. Naposljetku biste bili ispunjeni takvim pragmatičkim znanjima kao i svi stari vračevi.

»Svaki veliki pomak posjeduje različito unutrašnje djelovanje«, nastavio je, »koje bi moderni vračevi mogli naučiti kada bi znali način učvršćivanja spojne točke dovoljno dugo u velikom pomaku. Samo vračevi drevnih vremena posjeduju znanje postizavanja sraščivanja.«

Don Juan je potom rekao kako takvo znanje određenih postupaka koji su potrebni za velike pomake nisu posjedovali ni osam naguala prije naguala Sebastiana, te kako je stanovnik pokazao nagualu Sebastianu kako da postigne potpuno opazanje na deset novih položaja spojne točke. Nagual Santisebastian primio je sedam, nagual Lujan pedeset, nagual Rosendo šest, nagual Elias četiri, nagual Julian šesnaest, a on sam dva položaja spojne točke u velikim pomacima; sveukupno, to čini devedeset i pet određenih položaja spojne točke koje ova generacija poznaje. Rekao je kako ih je takvo znanje približilo raspoloženju starih vračeva, te stoga ne predstavlja nikakvu prednost kako je on razumijeva.

»Sada je na tebi red da upoznaš stanovnika«, nastavio je. »Možda će darovi koje ti pokloni poljuljati našu cjelokupnu ravnotežu, te će naša generacija završiti u mraku u kojem su skončali i stari vračevi.«

»Mučno mi je od ozbiljnosti tona kojim govoriš«, rekao sam.

»Zaista suosjećam s tobom«, nasmijao se, ali i zadržao ozbiljan izraz lica. »Znam da nije nikakva utjeha ako ti kažem da si najčvršći izdanak loze modernih vračeva. Suočiti se s nečim tako neobičnim i tajanstvenim kao što je stanovnik nije nadahnjujuće, već odbojno. Barem je tako meni bilo i još uvijek jest.«

»Zašto moram nastaviti s time, don Juane?«

»Jer si, i ne znajući, prihvatio izazov prkosnika smrti. Dobio sam tvoju privolu tijekom tvog učenja na isti način na koji je moju privolu dobio moj učitelj, na prijevaru i potajice.

»Prošao sam isti užas, samo ponešto grublji no što je bilo tvoje iskustvo«. Stao se smijuckati. »Nagual Julian običavao je izvoditi zastrašujuće šale. Rekao mi je kako postoji vrlo lijepa

i strastvena udovica koja se ludo zaljubila u mene. Nagual me je često vodio u crkvu, te sam ondje zapazio jednu ženu kako me netremice promatra. Pomislio sam da je zaista pristala žena, a sam sam bio jarčevski raspoložen mladić. Kada mi je nagual rekao da joj se sviđam, pristao sam na sastanak s njome. Moje je buđenje zaista bilo surovo.»

Morao sam se zaista potruditi da se ne nasmijem don Juanovom pokretu kojim je pokazivao svoju izgubljenu nevinost. Potom me je cijela zamisao don Juanove tvrdnje zastrašila nasmrtno.

»Jesi li siguran, don Juane, da je žena stanovnik?«, upitao sam nadajući se da je riječ o grešci ili lošoj šali.

»Vrlo, vrlo sam siguran«, odvratio je. »Uzgred, da sam toliko glup da bih mogao zaboraviti stanovnika, moje me *viđenje* ipak ne bi obmanulo.«

»Misliš li time reći, don Juane, da stanovnik posjeduje drugačiju vrstu energije?«

»Ne, ne drugačiju vrstu energije, već svakako vrlo različita energetska svojstva što se znatno razlikuju od uobičajene osobe.«

»Jesi li potpuno siguran, don Juane, da je ta žena stanovnik?«, bio sam uporan, vođen neobičnom odvratnošću i strahom.

»Ta je žena stanovnik!«, uzviknuo je don Juan glasom koji nije ostavljao nimalo sumnje.

Ostali smo šuteći za trenutak. Čekao sam sljedeći pokret koji ćemo učiniti u takvom paničnom strahu da ga ne bih mogao riječima opisati.

»Već sam ti rekao da je prirodno muško ili prirodno žensko obličje samo stvar položaja spojne točke«, rekao je don Juan. »Pod prirodnim mislim na činjenicu da je netko rođen kao muškarac ili žena. Za vidiocce, najsajniji dio spojne točke okrenut je prema van u slučaju žena, a prema unutra za muškarce. Stanovnikova je spojna točka prvobitno bila okrenuta prema unutra, ali ju je promijenio okretanjem i stvaranjem takvog energetskog oblika da je poprimio obličje školjke koja se uvila oko sebe same.«

ŽENA U CRKVI

Don Juan i ja sjedjeli smo u tišini. Ponestalo mi je pitanja, a činilo se da mi je i sam don Juan rekao sve što je bilo bitno. Nije moglo biti više od sedam sati, ali je trg bio neobično pust. Bila je to vruća noć. Večerima u tom gradu ljudi bi se kretali trgom sve do deset ili jedanaest sati.

Trebao mi je trenutak da shvatim što mi se događa. Moje je vrijeme prijateljavanja s don Juanom bilo na izmaku. On i njegova generacija spremali su se ispuniti san svih vračeva napuštanjem ovoga svijeta i prodiranjem u nezamislive oblasti. Na temelju mojeg ograničenog uspjeha u sanjanju, vjerovao sam da njihove zamisli nisu bile samo pusta obmana, već posve razborite, iako i posve suprotne razumu. Tragali su za opažanjem nepoznatog i u tome uspjeli.

Don je bio u pravu tvrdeći da sustavnim pomicanjem spojne točke sanjač oslobađa opažanje uvećavajući dimenzije onoga što se može zapaziti. Za sanjače njegove generacije sanjanje nije samo otvorilo vrata drugih svjetova opažanja, već ih je i pripremio za prodiranje u druge svjetove u potpunoj svjesnosti. Sanjanje je za njih postalo neizrecivo i besprimjerno, neusporedivo s ničim drugime, nešto čija su se priroda i domet mogli samo slutiti: kao što je don Juan rekao - sanjanje je ulaz u svjetlost i tamu svemira.

Postojala je samo jedna stvar koja im je stajala na putu: moj susret s prkosnikom smrti. Žalio sam što me don Juan nije

uputio bolje kako bih se bolje mogao i pripremiti. Ali, on je bio nagual koji je učinio sve što je imalo važnosti u tom trenutku, izbjegavajući bilo kakva suvišna upozorenja.

Za trenutak se činilo da se sve glatko odvija dok sam s don Juanom sjedio u parku, čekajući kako će se stvari dalje razvijati. Idućeg sam trenutka iznova osjetio slabost i u tren oka zatekao sam se u najcrnjem očajanju. Razmišljao sam o svojoj sigurnosti, svojim ciljevima i nadama i svojim brigama u ovom svijetu. Kada bih svoju zabrinutost valjano ispitao, ispostavilo bi se da je stvarna briga bila usmjerena na tri pratioca u don Juanovom svijetu. Niti to me, međutim, nije stvarno brinulo. Don Juan ih je podučio da budu ona vrsta vračeva koji uvijek znaju što valja učiniti i, što je najvažnije, pripremio ih je da znaju što valja poduzeti s onime što znaju.

Sve sam takve brige otklonio, te ostao prepušten samo brigama o samome sebi. Prepustio sam im se bez imalo stida. Posljednja je moja briga bila pomisao na umiranje u rukama prkosnika smrti. Obuzeo me je takav strah da sam osjetio mučninu u želucu. Htio sam se ispričati, ali se don Juan samo nasmijao.

»Nisi nimalo jedinstven po svojem strahu«, reče. »Kada se ja susretnem s prkosnikom smrti, uvijek se pomokrim od straha. Vjeruj mi.«

Čekao sam u tišini vrlo dug i napregnut trenutak. »Jesi li spreman?«, upitao je. Odvratih da jesam. Ustajući, samo je rekao, »Krenimo i otkrijmo što se krije na prvoj liniji bojišnice.«

Krenuli smo nazad u crkvu. Svega čega se uz najveći napor mogu prisjetiti bila je činjenica da me je don Juan cijelim putem doslovce vukao za sobom. Ne sjećam se kako smo dospjeli do crkve ni kako smo u nju ušli. Sljedeće čega se sjećam bilo je klečanje na dugom drvenom podu uz ženu koju sam netom ranije vidio. Smiješila mi se. Ogledao sam se u potpunom očajanju, nastojeći ugledati don Juana, ali nije ga bilo nigdje na vidiku. Odletio bih u zrak nalik ispuhnutom balonu da me žena nije uhvatila za ruku.

»Zašto se toliko bojiš ovakve malene jadnice kakva sam ja?«, upitala me žena na engleskom.

Ostao sam skamenjen na mjestu na kojem sam klečao. Njezin me je glas posvema obuzeo. Ne mogu točno opisati čemu je nalikovao, ali je svakako zvučao kao glas iz najskrivenijih dubina mojeg pamćenja. Činilo se kao da taj glas oduvijek znam.

Klečao sam posve nepokretan, obuzet tim glasom. Upitala me je nešto na engleskom, ali nisam bio u stanju razumjeti što je to bilo. S razumijevanjem se nasmijala, »Sve je u redu«, šapnula je na španjolskom. Klečala je uz moju desnu stranu. »Razumijem istinski strah. S njime živim sve vrijeme.«

Htio sam joj odgovoriti kada začuh izaslanikov glas. »To je glas Hermeline, tvoje dojilje«, rekao je. Jedino što sam o Hermelindi znao bila je priča da je nesretnim slučajem poginula kada je na nju naletio kamion. Ženin je glas u meni pobudio skrivena i duboko zapretena sjećanja koja su me zaprepastila. Preplavila me je trenutna smrtna tjeskoba.

»Ja sam tvoja dojilja!«, rekla je žena blagim glasom. »Kako je to neobično! Želiš li moje grudi?« Grčevit je smijeh obuzeo njezino tijelo.

Grčevito sam se trudio zadržati svoj mir, iako sam znao da mi čvrsto tlo brzo izmiče ispod nogu i svakog sam se trenutka mogao onesvijestiti.

»Ne obraćaj pažnju na moje zadirkivanje«, rekla je žena dubokim glasom. »Istina je da mi se zaista sviđaš. Prštiš energijom. Dobro ćemo se slagati.«

Dva starija muškarca klekla su ispred nas. Jedan se od njih znatiželjno okrenuo prema nama. Nije na njega obratila pažnju, te mi je nastavila šaputati u uho.

»Držat ću te za ruku«, pozivala me. Njezin je poziv nalikovao zapovijesti. Pružio sam joj ruku, ne mogavši učiniti ništa drugo. »Hvala ti. Hvala ti na povjerenju«, prošaputala je.

Zvuk njezina glasa posve me izluđivao. Njegov je odzvuk bio tako zamaman, tako ženski. Ni u kojem slučaju ne bih ga mogao smatrati muškim glasom koji se pretvarao da je ženski. Bio je to blag glas koji nije dopirao iz grla niti je imao odzvuk hrapavosti. Nalikovao je polaganom koračanju pijeskom bosih nogu.

Uložio sam ogroman napor kako bih raskinuo nevidljivu koprenu energije koja me je obuhvaćala. Bio sam uvjeren da sam uspio. Ustao sam, spreman na odlazak, i zasigurno bih i otišao da žena nije ustala i prošaputala u moje uho, »Nemoj bježati. Ima toliko toga što ti želim reći.«

Istog sam trenutka sjeo, zadržan znatiželjom. Na sasvim neobjašnjiv način sva je moja tjeskobnost iščezla, a s njome i strah. Bio sam dovoljno priseban da upitam ženu, »Jesi li zaista žena?«

Nasmijala se blago, poput djevojke. Potom je izrekla nešto što mi se doimalo vrlo zakučastim, »Ako se usuđuješ pomisliti da bih se preobrazila u nasilnog muškarca i nanijela ti zlo, grdno se varaš«, rekla je, sve više naglašavajući svoj neobični, hipnotički glas. »Ti si moj dobročinitelj. Ja sam tvoj sluga, jer sam bila sluga i svim prethodnim nagualima.«

Sakupivši svu energiju, stao sam joj govoriti izravno umom. »Dobrodošla si u moju energiju«, rekoh joj. »To je moj dar koji ti poklanjam, ali od tebe ne želim nikakvih darova moći. I to zaista mislim.«

»Ne mogu samo tako uzeti tvoju energiju«, prošaptala je. »Plaćam za ono što dobijem, takav je dogovor. Glupo je što želiš za ništa dati svoju energiju.«

»Bio sam glupan cijeloga života. Vjeruj mi«, rekoh. »Zasigurno si mogu priuštiti da ti darujem svoju energiju, u tome nema nikakvih poteškoća. Ako ti je energija potrebna, uzmi je. Meni zauzvrat nisu potrebne suvišne stvari. Nemam ništa i to mi se sviđa.«

»Možda je tako«, rekla je zamišljeno.

Iznenadnim nasilnim tonom upitah je je li pod svojim »možda« mislila da bi rado uzela moju energiju ili ne vjeruje da išta posjedujem i da mi se takvo stanje sviđa.

Nasmijala se s ushitom i rekla kako će možda i uzeti moju energiju kada je tako velikodušno darujem, ali za to mora platiti. Morala mi je zauzvrat dati nešto iste vrijednosti.

Kada sam začuo kako to govori, postadoh svjestan kako govori španjolski s vrlo profinjenim stranim naglaskom. Dodavala

bi dodatni fonem svakom srednjem suglasniku u svakoj riječi. Nikada u životu nisam čuo da netko govori na takav način.

»Tvoj je naglasak zaista izuzetan«, rekoj joj. »Otkuda potječe?«

»Iz gotovo cijele vječnosti«, rekla je i uzdahnula.

Stali smo se spajati. Razumio sam zašto je uzdahnula. Bila je na najbližoj točki približavanja vječnosti, dok sam ja bio trenutan i prolazan. U tome je bila moja prednost. Prkosnik se smrti našao pritješnjen uza zid, dok ja sam bio slobodan.

Pažljivo sam je promatrao. Činilo se da joj je između trideset i pet i četrdeset godina. Bila je tamnoputa Indijanka, vrlo krhka, ali ipak snažna. Mogao sam jasno vidjeti da joj je koža glatka, a postav tijela snažan i mladalački. Procijenio sam da je visoka pet stopa i šest ili sedam inča. Bila je odjevena u dugu haljinu i crni rubac. U klečećem sam položaju mogao zapaziti i nježna stopala i dijelove snažnih nogu. Struk joj je bio tanak. Imala je velike grudi koje nije mogla, a možda nije ni htjela skrivati ispod nabora odjeće. Kosa joj je bila crna i svezana vrpcom. Nije bila osobito lijepa, ali ni ružna. Crte lica nisu bile izrazite. Imao sam dojam da nikoga ne bi mogla privući izuzevši očima koje su skrivale duge i guste trepavice. Oči su joj bile jasne i spokojna pogleda. Izuzevši don Juanovih očiju, nikada nisam vidio bistriji i smireniji pogled.

Njezin me je pogled posvema uspokojio. Oči poput ovih nisu mogle biti zlobne. Osjetio sam povjerenje i optimizam, kao i čudnu slutnju da je poznajem cijelog svog života. Bio sam, međutim, bolno svjestan i svoje čuvstvene nepostojanosti. Oduvijek sam se tako osjećao u don Juanovom svijetu, kao da sam izložen svakom povjetarcu koji bi me mogao pokolebati. Trenutke potpunog povjerenja doživio bih vrlo kratkotrajno i takva su osjećanja ubrzo bila zamijenjena sumnjama i nepovjerenjem. Ni ovaj se događaj po tome nije nimalo razlikovao. Mojim je sumnjičavim umom ubrzo proletjela pomisao kako potpadam pod utjecaj ove neobične žene.

»Kasno si naučila španjolski, zar ne?«, upitao sam kako bih razagnao vlastite misli i kako bih izbjegao mogućnost da ih nasluti.

»Tek jučer«, nasmijala se, a njezin se smijeh začuo kristalnom bistrinom pod niskom kratkih, neobično bijelih zubi koji su blistali poput bisera.

Ljudi su se okretali u našem pravcu. Pognuo sam glavu kao u zanijetoj molitvi. Žena mi se primakla.

»Postoji li kakvo mjesto na kojem bismo mogli razgovarati?, upitao sam.

»Razgovaramo ovdje«, odvrtila je. »Ovdje sam razgovarala sa svim nagualima tvoje generacije. Ako budeš šaptao, nitko neće znati da razgovaramo.«

Umirao sam od želje da saznam koliko joj je godina. Izbavilo me je duboko zapreteno prisjećanje. Sjetio sam se prijatelja koji je godinama pokušavao saznati koliko mi je godina. Nije mi se sviđalo njegovo ustrajno propitkivanje, a sada sam se sam zatekao kako se vladam na isti način. Istog sam trenutka odbacio tu pomisao.

Poželio sam povjeriti o čemu razmišljam kako bih nastavio razgovor. Činilo se da zna što mi se vrzma umom. Stisnula mi je ruku prijateljskim dodirom, kao da želi reći da mislimo na isto.

»Namjesto da mi pokloniš dar, možeš li mi odati nešto što bi mi moglo pomoći u mojim nastojanjima?«, upitah je.

Stresla je glavom. »Ne«, prošaptala je. »Sasvim smo različiti. Različitiji no što sam mogla pomisliti.«

Ustala je i popravila nabore haljine. Duboko se naklonila pred glavnim oltarom. Prekrižila se i dala mi znak neka je pratim do velikog oltara na lijevoj strani.

Klekli smo pred raspelom. Prije no što sam imao vremena izustiti i riječ, progovorila je. »Živim već vrlo, vrlo dugo vrijeme«, rekla je. »Razlog zbog kojeg živim tako dug život činjenica je da vladam pomicanjem i pokretanjem svoje spojne točke. U tvom se svijetu ne zadržavam dugo. Moram sačuvati energiju koju dobivam od naguala tvoje generacije.«

»Kako je živjeti u drugim svjetovima?«, upitao sam je.

»Nalik je tvom sanjanju, izuzevši što sam ja vrlo pokretljiva. I duže se zadržavam gdje poželim. Upravo kao da ti poželiš duže se zadržati na nekim od mjesta u svojim snovima.«

»Kada se nalaziš u ovom svijetu, jesi li učvršćena samo u toj oblasti?«

»Ne. Krećem se kuda god poželim.«

»Krećeš li se uvijek kao žena?«

»Žena sam duže nego muškarac. Zaista mi se žensko obličje mnogo više sviđa. Mislim da sam gotovo i zaboravila kako je biti muškarac. Posve sam žena!«

Primila me je za ruku i njome dodirnula svoje krilo. Srce mi je tuklo u grlu. Zaista je bila žena.

»Ne mogu samo tako uzeti tvoju energiju«, rekla je, mijenjajući temu razgovora. »Moramo sklopiti drugačiji dogovor.«

Zapljusnuo me je drugi val svjetovnog razmišljanja. Želio sam je pitati gdje je živjela za svoga boravka u ovom svijetu. Nisam morao izustiti svoje pitanje kako bih dobio odgovor.

»Mnogo si mlađi od mene«, rekla je, »A već ti je teško objasniti ljudima gdje živiš. Čak ako ih i povedeš svojoj kući ili unajmiš neko mjesto gdje ćeš stanovati, ono nije mjesto na kojem živiš.«

»Ima toliko mnoštvo stvari o kojima te želim pitati, ali sve što činim jest da razmišljam o glupostima«, rekoh.

»Ne moraš me ništa pitati«, nastavila je. »Već znaš ono što ja znam. Sve što ti je potrebno dobar je udarac kako bi znao što već otprije znaš. Ja ti zadajem takav udarac.«

Ne samo što sam razmišljao o glupostima, već sam bio i u takvu stanju potpadanja pod njezin utjecaj da sam osjetio kako uistinu sve znam i kako nema nikakve potrebe da i nadalje postavljam pitanja. Uz osmijeh sam joj priznao s kakvom lakoćom utječe na mene.

»Ne potpadaš pod moj utjecaj«, uvjeravala me je nepokolebljivo. »Zaista sve znaš jer nisi posvema u drugoj pozornosti. Pogledaj oko sebe!«

Za trenutak nisam bio u stanju ni na što usredotočiti pogled. Osjećao sam se kao da mi je voda u očima. Kada sam na posljatku usredsredio pogled, znao sam da se dogodilo nešto izvanredno. Crkva je bila posve drugačija, mračnija i drugačije arhitekture. Ustao sam i načinio nekoliko koraka. Zapazio sam

sjedala; nisu bila izrađena od starog drveta, već od tanko siječenih dasaka. Bile su to rukom izrađene klupe u velikoj kame-
noj građevini. I svjetlost je u crkvi bila drugačija. Bila je žuć-
kasta, a njezin je žar obasjavao najmračnije sjenke koje sam
ikada vidio. Dopirale su od svijeća na mnogobrojnim oltarima.
Divio sam se prosipanju svjetlosti svijeća na ogromnim ka-
menim zidovima i ornamentima kolonijalne crkve.

Žena me je netremice promatrala; bistrina je njezinih oči-
ju zaista bila izvanredna. Znao sam da sanjam i da me ona vo-
di kroz san. Nisam se bojavao ni nje ni sna koji sam sanjao.

Krenuo sam dalje od postranog oltara, te iznova po-
gledao u pravcu glavnog broda crkve. Ondje je bilo ljudi koji
su klečali i molili. Mnoštvo ljudi, neobično niskih i tamno-
putih. Mogao sam vidjeti njihove poniknute glave sve do
glavnog oltara. Oni koji su se nalazili u mojoj blizini netre-
mice su me promatrali očigledno negodujući zbog mog pri-
sustva. Nije se mogao začuti nikakav zvuk. Ljudi su se kretali
ne odajući glasa.

»Ništa ne čujem«, rekoh ženi, a moj glas odjeknu odbijaju-
ći se o zidove crkve kao u praznoj školjci.

Gotovo se sve glave okrenuše prema meni. Žena me povu-
če nazad u tamu postranog oltara.

»Čut ćeš ako ne budeš slušao ušima«, rekla je. »Slušaj svo-
jom pozornošću sanjanja.«

Bila mi je potrebna samo ta uputa. Iznenada sam začuo
brujanje mnoštva u molitvi. U istom sam trenutku bio za-
glušen bukom koja me je zasipala sa svih strana. Bio je to naj-
oštriji zvuk koji sam ikada začuo. Htio sam se povjeriti ženi,
ali više nije bila uza mene. Potražio sam je pogledom. Odma-
kla je gotovo do izlaznih vratiju. Okrenula se kako bi mi dala
znak da je pratim. Sustigao sam je kod trijema. Ulična su svje-
tla pogasnula. Jedina je svjetlost bila mjesečina. I pročelje je
crkve bilo drugačije; bilo je nedovršeno. Trg se prostirao niže
od crkve oko koje nije bilo ni zgrada ni ikakvih građevina.
Obasjan mjesečinom prizor je bio zaista vrlo neobičan.

»Kuda idemo?«, upitah je.

»Nikamo«, odvratila je. »Izišli smo kako bismo imali više prostora na volju, više privatnosti za razgovor. Ovdje se možemo do mile volje napričati.«

Požurivala me je neka sjednem na napuklu vapnenačku izbočinu uz pročelje crkve. »Druga pozornost obiluje skrivenim blagom koje valja otkriti«, započela je razgovor. »Početni položaj koje zauzima tijelo sanjača od presudne je važnosti. U tome je sva tajna znanja starih vračeva koji pripadaju drevnim vremenima. Promisli o tome.«

Sjela mi je tako blizu da sam mogao osjetiti vrelinu njezina tijela. Obgrlila me je jednom rukom i pritisla o grudi. Njezino je tijelo odisalo posebnim mirisom; podsjetilo me je na miris drveća. Nije se namirisala; činilo se da cijelo njezino biće zrači posebnim mirisom borove šume. Ni vrelinu njezina tijela nije nalikovala toplini mog ili bilo čijeg tijela koje sam poznavao. Njezina je toplina bila ravnomjerna i uravnotežena. Umom mi je proletjela misao kako bi njezina toplina mogla bez imalo milosti prožeti svakoga tko joj se približi.

Stala je šaputati u moje lijevo uho. Rekla je kako su darovi koje je poklonila nagualima moje generacije bili u srodstvu s onime što su stari vračevi nazivali položajem blizanaca. Drugim riječima, početni položaj koje zauzima sanjačevo tvarno tijelo na početku sanjanja odražava se u položaju u kojem zadržava svoje energetsko tijelo tijekom sanjanja kako bi svoju spojnu točku učvrstio na bilo kojem mjestu po svojem izboru. Ova dva položaja čine cjelinu, rekla je, a starim je vračevima bilo potrebno tisuću godina kako bi otkrili savršeni odnos između ova dva položaja. Rekla je uz smijeh kako današnji vračevi nikada neće imati na raspolaganju toliko vremena, te kako su muškarci i žene moje generacije zaista sretni što im ona poklanja svoje darove. Njezin je smijeh odzvanjao kristalno jasnim zvukom.

Nisam posve razumio njezino objašnjenje položaja blizanaca. Rekao sam joj kako ne želim provoditi njezino znanje u djelo, već o njemu znati samo kao o intelektualnoj mogućnosti.

»Što ustvari želiš znati?«, upitala me je blago.

»Objasni mi što želiš reći položajem blizanaca i početnim položajem koje zauzima sanjačevo tijelo u početku sanjanja«, rekoh joj.

»Kako liježeš da bi započeo sanjanje?«, upitala me je.

»U bilo kojem položaju. Nema nikakvog modela po kojem bih postupao. Don Juan me nikada na to nije upozoravao.«

»Ja te upozoravam«, rekla je i ustala.

Promijenila je mjesto na kojem je sjedila. Sjela je na moju desnu stranu, te stala šaptati u moje desno uho. U skladu s onime što sama zna, položaj smještanja tijela od presudne je važnosti, što se može iskušati vrlo pomnivo, ali i ujedno i vrlo jednostavnom vježbom.

»Započni sanjanje liježući na desnu stranu s pomalo skvrčenim koljenima«, rekla je. »Valja zadržati taj položaj tijela i u njemu zaspati. U sanjanju se vježba sastoji u lijeganju u tom položaju i ponovnom uranjanju u san na istom mjestu.«

»Čemu to služi?«, upitao sam.

»Zadržava spojnu točku na jednom mjestu u trenutku na kojem se zadrži tijekom uranjanja u san.«

»Kakvi su ishodi takve vježbe?«

»Potpuno opažanje. Sigurna sam da ti je tvoj učitelj već rekao da je moj dar dar potpunog opažanja.«

»Da. Ali nisam siguran da mi je posve jasno što je ustvari potpuno opažanje«, lagao sam.

Nije obratila pažnju na ono što sam rekao, te nastavila kazivati kako su četiri mogućnosti ove vježbe u uranjanju u san lijeganjem na desnu stranu, na lijevu stranu, na leđa ili na trbuh. Tijekom sanjanja vježba se sastojala u sanjanju da se uranja u san po drugi puta u istom položaju koje je tijelo zauzimalo kada je sanjanje započelo. Obećala mi je izvanredne ishode ove vježbe koji se ne daju ni predskazati.

Iznenada je promijenila temu razgovora i upitala me, »Kakav dar želiš da ti poklonim?«

»Nikakav dar ne želim za sebe. Već sam ti to rekao.«

»Ustrajavam da ti nešto darujem. Moram ti ponuditi dar i ti ga moraš prihvatiti. Takav je naš dogovor.«

»Naš je dogovor da ti damo potrebnu energiju. Uzmi je, dakle. To je moj dar koji ti poklanjam.«

Činilo se da je žena utunola u misli. Ja sam uporno ponavljao kako nemam ništa protiv da uzme moju energiju. Čak sam joj rekao da mi se neobično sviđa, što sam zaista i mislio. Bilo je nečeg neobično sjetnog i istodobno nevjerojatno privlačnog u njoj.

»Vratimo se u crkvu«, promrmljala je.

»Ako mi zaista želiš nešto darovati«, rekoh, »povedi me na šetnju ovim gradom pod mjesečinom.«

Potvrдно je kimnula glavom. »Pod uvjetom da ne progovoriš ni riječi«, rekla je.

»Zašto ne?«, upitao sam iako sam znao odgovor.

»Zato što sanjamo«, odvratila je. »Povest ću te dublje u san.«

Objasnila je da imam dovoljno energije za razmišljanje i razgovor sve dok se zadržavamo u crkvi, ali izvan granica crkve vladaju posve drugačiji odnosi.

»Zašto«, upitah je goreći od želje da saznam razlog.

Vrlo ozbiljnim tonom, koji je u meni pobudio navalu straha, odgovorila je, »Jer ne postoji ništa izvan tih granica. Ovo je san. Nalaziš se pred četvrtim vratima sanjanja, sanjajući moj san.«

Rekla mi je kako se njezino umijeće sastoji u projiciranju njezine namjere, te sve što oko sebe vidim nije ništa drugo do li njezina namjera. Šapatom je rekla kako su crkva i grad ishodi njezine namjere; ne postoje, ali ipak i postoje. Gledajući me ravno u oči dodala je kako je u tome jedna od tajni namjeravanja u drugoj pozornosti i položaju blizanaca sanjanja. Može se postići, ali se ne može objasniti ni shvatiti.

Potom mi je rekla kako potječe iz generacije vračeva koji su se umjeli kretati u drugoj pozornosti projicirajući svoje namjere. Vračevi su njezine generacije uvježbavali umijeće

projiciranja svojih misli u sanjanju kako bi postigli istinsku reprodukciju bilo kojeg predmeta ili strukture, krajobraza ili prizora po svojoj želji.

Vračevi su njezine generacije započinjali pomnjevima promatranjem nekog jednostavnog predmeta i zapamćivanjem svake njegove pojedinosti. Potom bi sklopili oči i zorno predložili predmet, ispravili svoje predložavanje u odnosu na stvarni predmet sve dok ga ne bi jasno vidjeli u njegovoj cjelini, a sve to zatvorenih očiju.

Iduća je stvar u razvijanju prizora bilo sanjanje predmeta i stvaranje u snu, sa stajališta vlastitog opažanja, potpune materijalizacije predmeta. Ovakav je čin, rekla je žena, bio prvi korak koji je vodio potpunom opažanju.

Polazeći od jednostavnog predmeta, ovi su vračevi prosljeđivali sve do vrlo složenih pojedinosti. Njihov je krajnji cilj bio posve zorno predložiti cjelokupni svijet, te potom sanjati taj svijet i na taj način iznova stvoriti posve vjerodostojnu oblast u kojoj bi mogli postojati.

»Kada je svaki od vračeva moje generacije bio u stanju to učiniti«, nastavila je žena, »s lakoćom su svakoga mogli navesti na putovanje u svoju namjeru, u svoj san. To je ono što sada činim s tobom i što sam činila sa svim nagualima tvoje generacije.«

Žena se nasmijala. »Bolje ti je da u to vjeruješ«, rekla je kao da je posumnjala da ne vjerujem. »Cijeli su naraštaji iščezli sanjajući na takav način. To je razlog zbog kojeg sam ti rekla da je ova crkva i ovaj grad jedna od tajni namjeravanja u drugoj pozornosti.«

»Rekla si da su cijeli naraštaji iščezli na takav način. Kako je to bilo moguće?«, upitao sam.

»Zorno su predložili i potom iznova stvorili isti prizor tijekom sanjanja«, odvrtila je. »Sam nikada nisi ništa zorno predložio, stoga je za tebe vrlo opasno prodrijeti u moj san.«

Upozorila me je na opasnost prolaženja četvrtih vratiju i putovanja na mjesta koja postoje samo u nečijoj namjeri jer je svaka pojedinost u takvom snu posve osobne prirode.

»Želiš li još uvijek krenuti sa mnom?«, upitala je.

Potvrdio sam. Potom mi je rekla nekoliko pojedinosti o položaju blizanaca. Suština je njezina objašnjenja ukazivala na činjenicu, na primjer, da je sanjanje o mojem rodnom gradu i sve što sam u tom snu usnio započelo u položaju lijeganja na desnu stranu, te sam u tom gradu s lakoćom mogao i ostati da sam se zadržao u tom položaju tijekom sna i sna o tome da uranjam u san. Drugi san ne samo što bi nužno morao biti san o mojem rodnom gradu, već bi bio i najodređeniji san koji bi se mogao zamisliti.

Priznala je kako sam tijekom svojih vježbi sanjanja snivao bezbrojne snove vrlo velike određenosti, ali me je pritom i uvjeravala kako je svaki od njih ipak bio ishod sretnog slučaja, a ne stvarne namjere. Jedini je način posvemašnjeg nadzora nad snovima korištenje postupka položaja blizanaca.

»Nemoj me pitati zašto«, dodala je. »To se jednostavno događa, kao i sve drugo.«

Navela me je da ustanem, te još jednom upozorila neka ne govorim i neka se ne udaljavam od nje. Uzela me je nježno za ruku kao da sam dijete, te povelu prema skupini kuća koja se mračno ocrtavala. Nalazili smo se na popločanoj ulici. Velike riječne stijene bile su napola ukopane u zemlju. Nevjerojatni je pritisak izatkao i nevjerojatne površine toga stijenja. Činilo se kao da ocrti stijenja prate poteze zemlje izravnavajući se sa njima.

Kuće su bile velike, isprane bijele boje, prašnjave i ravnih krovova. Bilo je i ljudi što su u tišini prolazili ulicom. Tamne prilike u kućama odavale su dojam neobičnih i pomalo zastrašujućih susjeda koji su iza vratiju promicali nalik duhovima. Mogao sam vidjeti i planine zaravnjenih vrhunaca uokolo grada.

Suprotno onome što se uvijek događalo tijekom mog sanjanja, moji su mentalni procesi ostali nenarušeni. Moje misli nisu bile razagnane snagom dojmljivosti pojedinosti sna. Razmišljanje me je naposljetku navelo na pomisao da se nalazimo u sanjačkoj verziji grada u kojem je živio don Juan, ali u neko

drugo vrijeme. Znatiželja me je izjedala. Zaista sam se s prkosnikom smrti zatekao u njezinu snu. Ali, je li to zaista bio san? Sama je ustvrdila da je zaista riječ o snu. Poželio sam sve promatrati, biti izoštrano pomnjev na svaku pojedinost. Želio sam sve iskušati vidjevši energiju. Posramio sam se, ali sam u tom trenutku osjetio kako mi žena steže prste kao znak da se sa mnom slaže.

Osjećajući stid što me je preplavljivao, bez razmišljanja sam izviknuo svoju namjeru da *vidim*. Tijekom vježbi sanjanja, uvijek sam koristio izraz, »Želim *vidjeti* energiju«. Ponekad bih je bio primoran neprestance ponavljati kako bih polučio rezultate. Ovoga puta, u ženinom sanjačkom gradu, u trenutku kada sam stao ponavljati izraz na uobičajeni način, žena se stala grčevito smijati. Njezin je smijeh nalikovao don Juanovom: bio je to dubok smijeh što je nadirao iz trbuha.

»Što je smiješno?«, upitah je, ponešto uspokojen njezinim vladanjem.

»Juanu Matusu ne sviđaju se stari vračevi, a ja ponajmanje«, rekla je žena između dva napada smijeha. »Sve što moramo učiniti kako bismo vidjeli u svojim snovima, jest da upremo malim prstom u pojedinost koju želimo vidjeti. Tvoje urlanje u mojem snu način je na koji mi Juan Matus odašilje svoje poruke. Moraš priznati da je to zaista mudro«. Zastala je za trenutak, a potom rekla tonom otkrivenja, »Dakako, urlikati poput magarca također urađa plodovima.«

Vračevska duhovitost zbunjivala me je preko svake granice. Smijala se takvim grohotom da se činilo da neće moći nastaviti hodati. Osjećao sam se glupo. Kada se konačno umirila, a ja iznova stekao svoj duševni mir, ljubazno mi je rekla kako mogu uperiti prst na bilo koju pojedinost u snu koju poželim, uključujući i nju samu.

Mali prst lijeve ruke uperio sam u kuću. U toj kući nije bilo energije, već je nalikovala bilo kojoj drugoj pojedinosti običnog sna. Na sve oko sebe uperio bih prst s istim ishodom.

»Uperi prst u mene«, požurivala me je. »Moraš shvatiti da je riječ o metodi koju sanjači slijede kako bi *vidjeli*.«

Bila je posve u pravu. Bila je to učinkovita metoda. Istoga trenutka kada sam uperio prst u nju, preobrazila se u kuglicu energije. Vrlo osobitu kuglicu energije, mogu uz to dodati. Njezin je energetski oblik bio upravo onakav kakvim mi ga je don Juan opisao: nalikovao je ogromnoj morskoj školjci koja se u unutrašnjosti uvila oko sebe same cijelom svojom dužinom.

»Ja sam jedino biće koje u ovom snu zrači energiju«, rekla je. »Najbolje što možeš učiniti jest da sve promatraš bez razlike.«

U tom sam se trenutku prvi puta osjetio pogođenim don Juanovim podrugivanjem i šalama koje je izvodio na moj račun. Zaista me je podučavao neka uzvikujem u snu svoje namjere kako bih u snu prkosnika smrti također mogao izvikivati. To mi se upućivanje učinilo toliko smiješnim da je iz mene nagrnuo smijeh u valovima što se nikako nisu zaustavljali.

»Nastavimo šetati«, rekla je žena blago kada sam se konačno prestao smijati.

Postojale su samo dvije ulice koje su se ukrštale; svaka je od njih imala tri niza kuća. Prošetali smo cijelom dužinom obiju ulica ne jednom, već četiri puta. Promatrao sam doslovce sve i svojom pozornošću u sanjanju osluškivao bilo kakav zvuk. Bilo ih je vrlo malo, tek su psi lajali u daljini ili bi ljudi šaptali u prolazu.

Lajanje pasa pobudilo je u meni nepoznatu i duboko zapretenu žudnju. Morao sam zastati. Potražio sam olakšanje oslanjajući se ramenima o zid. Dodir je sa zidom bio zaista zaprepasavajući ne samo zato što je zid bio neobičan, već zato što je to bio posve čvrst zid o kakve sam se uvijek oslanjao. Njegovu sam čvrstoću mogao osjetiti slobodnom rukom. Prevukao sam prstima njegovom grubom površinom. Bio je to zaista zid!

Začuđujuća stvarnost prekinula je svako žuđenje što sam ga osjećao, te sam sa zanimanjem iznova stao promatrati sve što sam mogao zapaziti. Tragao sam za pojedinostima koje su mogle biti u nekakvom odnosu s gradom iz moje sadašnjosti. Bez obzira s koliko namjere promatrao, nisam imao nikakvog uspjeha. Postojao je trg u tom gradu, ali se nalazio ispred crkve, okrenut prema njezinu trijemu.

Pod mjesečinom planine uokolo grada bile su jasno vidljive i gotovo posve prepoznatljive. Pokušavao sam se orijentirati, promatrajući mjesec i zvijezde kao da su u stvarnosti svakidašnjeg života. Visoko na nebu sjajio je blijed mjesec, vjerojatno dan nakon punog. Po svoj je prilici bilo između osam i devet sati uvečer. Na desnoj strani od mjeseca mogao se jasno vidjeti Orion; njegove dvije glavne zvijezde, Betelgeuse i Rigel nalazile su se na usporednici s mjesecom. Procijenio sam da je rani prosinac. Vrijeme iz kojeg sam došao bio je svibanj. U svibnju se Orion nigdje ne može zapaziti na nebu. Promatrao sam mjesec koliko sam dugo mogao. Ništa se nije micalo. Bio je to zaista mjesec, koliko sam to bio u stanju ustanoviti. Vremenska me je udaljenost zaista uznemirila.

Kada sam stao iznova ispitivati obzorje, pomislio sam na trenutak da sam u stanju uočiti zaobljeni vrh nalik zvonu don Juanove kuće. Pokušao sam točnije odrediti na kojem bi se mjestu njegova kuća mogla nalaziti. Za trenutak sam pomislio da sam je pronašao. Obuzelo me je takvo uzbuđenje da sam istrgnuo ruku iz ženina zagrljaja. Istog me je trena obuzela užasna uznemirenost. Znao sam da se moram vratiti u crkvu jer bih u suprotnom zasigurno pao na mjestu mrtav. Okrenuh se i spazih crkvu. Žena me je brzo uhvatila za ruku i stala voditi.

Kada smo konačno stigli do crkve trčećim korakom, postadoh svjestan da se grad u tom snu nalazio iza crkve. Da sam to imao u vidu, mogao bih se bolje orijentirati. Ponestalo mi je, međutim, pozornosti sanjanja. Usredotočio sam se na sve arhitektonske i ornamentalne pojedinosti na stražnjem dijelu crkve. Taj dio zgrade nikada nisam vidio u svakidašnjem životu, te pomislih kako bih ova zapažena obilježja mogao s lakoćom zapamtiti. Kasnije bih ih mogao i usporediti s pojedinostima stvarne crkve.

Bio je to plan koji sam smislio u djeliću sekunde. Nešto je u meni, međutim, stalo odvagivati vrijednost plana. Tijekom sveg svojeg naukovanja, osjećao sam strastvenu potrebu za objektivnošću koja bi me uvijek iznova nagnala da sve ispitujem i propitujem u don Juanovom svijetu. Pa ipak, ovo odvagivanje nije bilo procjenjivanje važnosti na koje sam bio naučen,

već potreba za objektivnošću koja bi me mogla zaštititi u trenucima nasilnijeg nemira i zbrke misli; kada je kucnuo čas da zaista odvagнем vjerodostojnost onoga što sam zapazio, nikada to nisam bio u stanju u cijelosti provesti.

U crkvi smo žena i ja klekli ispred malenog oltara na lijevoj strani gdje smo se nalazili netom ranije, te sam se već narednog trenutka probudio u dobro osvijetljenoj crkvi mog svakašnjeg svijeta.

Žena se prekrstila i ustala. Ponovih pokret bez razmišljanja. Uzela me je pod ruku i stala koračati prema vratima.

»Čekaj, čekaj«, rekao sam i bio zaista iznenađen što sam u stanju govoriti. Nisam mogao jasno misliti, ali sam joj ipak htio postaviti vrlo važno pitanje. Htio sam znati kako bilo tko može imati dovoljno energije kako bi zorno predočio svaku pojedinost cijelog jednog grada.

Smiješeći se, žena odgovori na moje nepostavljeno pitanje; rekla je kako joj zorno predočavanje vrlo dobro uspijeva jer je nakon cijelog životnog vijeka takvog predočavanja pred sobom imala još mnogo, mnogo cijelih života kako bi usavršila tu sposobnost. Dodala je kako su grad koji sam posjetio i crkva u kojoj smo razgovarali bili samo primjeri njezinih nedavnih zornih predočavanja. Crkva je bila ona ista u kojoj je Sebastian bio crkvenjak. Žena je preuzela zadatak da zapamti svaku pojedinost svakog kutka te crkve i toga grada kako bi mogla uopće i preživjeti.

Završila je svoj govor vrlo uznemirujućom pomisli, »Budući da prilično mnogo znaš o tom gradu, iako ga nikada nisi nastojao zorno predočiti«, rekla je, »sada mi pomažeš da ga namjeravam. Kladim se da mi nećeš povjerovati kada ti kažem kako grad koji si promatrao u stvarnosti ne postoji, ne postoji izvan tvoje ili moje namjere.«

Zagledala se u mene i nasmijala na užas koji me je obuzimao jer sam upravo shvatio smisao onoga o čemu je govorila. »Sanjamo li još uvijek?«, upitah je zapanjen.

»Sanjamo«, odvratila je. »Ovo je sanjanje, međutim, mnogo stvarnije od ostalih jer mi ti pomažeš. Ne mogu ti to objasniti

izuzevši da jednostavno ustvrdim da se to zaista događa, poput svega ostalog.« Pokazivala je prstom na sve oko sebe. »Ne postoji način da se kaže na koji se način to događa, ali se stvarno događa. Zapamti što smo ti rekli: to je tajna namjeravanja u drugoj pozornosti.«

Nježno me je privukla sebi. »Krenimo na trg ovog sna«, rekla je. »Možda bih se ipak morala malo dotjerati kako bih ti bila draža.«

S nevjericom sam je promatrao dok je mijenjala svoje obličje. Činila je to vrlo jednostavnim, uobičajenim pokretima. Skinula je dugu haljinu, otkrivajući donju suknju koju je ispod nje nosila. Potom je uredila svoju dugu kosu i presvukla cipele. Doimala se poput tipične meksičke žene srednjeg sloja porijeklom iz grada koja se zatekla u posjetu.

Uhvatila me je za ruku dražesnom kretnjom i pvela prema trgu.

»Što se dogodilo s tvojim jezikom?«, rekla je na engleskom. »Je li ga mačka pojela?«

Bio sam posve obuzet nezamislivom mogućnošću da sam još uvijek u snu; štoviše, stao sam vjerovati kako se nikada neću moći probuditi, samo ako je moja pretpostavka ispravna.

Nehajnim tonom, koji nisam mogao prepoznati, rekoh, »Sve dosada nisam shvaćao da mi se obraćaš na engleskom. Gdje si ga naučila?«

»U svijetu izvan ovog. Govorim mnogo jezika«. Zastala je i promatrala me. »Imam vremena napretek da ih naučim. Budući da ćemo mnogo vremena provoditi zajedno, jednom ću te naučiti i svoj jezik.« Nasmijala se, bez sumnje ugledavši moj izraz očajanja.

Zastao sam. »Provest ćemo vrijeme zajedno?«, upitao sam, ne skrivajući svoja osjećanja.

»Dakako«, s ushitom je odvratila. »Vrlo ćeš mi darežljivo dati svoju energiju i to bez ičega zauzvrat. Sam si to rekao, zar ne?«

Bio sam prestravljen.

»U čemu je problem?«, upitala je žena, sada govoreći španjolski. »Nemoj mi reći da žališ što si donio takvu odluku. Mi smo vračevi. Prekasno je da se predomisliš. Ne bojiš se, zar ne?«

Iznova sam bio više nego prestravljen. Da sam tada morao reći razlog zbog kojeg se toliko bojim, ne bih ga znao navesti. Zasigurno se nisam bojao provesti vrijeme s prkosnikom smrti u nekom drugom snu, nisam se bojao ni da ću izgubiti razum ili umrijeti. Jesam li se bojao zla?, upitao sam samoga sebe. Pomisao o zlu nije mogla izdržati duže ispitivanje. Kao ishod svih ovih godina koje sam proveo na putu vraćanja, izvan svake sam sumnje bio uvjeren da u svemiru postoji samo energija; zlo je samo vezanost ljudskog uma koja je uvjetovana srašćivanjem spojne točke na njezinom uobičajenom položaju. Logički gledano, zaista se nisam imao čega bojati. Bio sam svjestan toga, ali znao i da je moja istinska slabost u nedostatku pokretljivosti kojom bih mogao učvrstiti svoju spojnu točku na novom položaju na koji bi se pokrenula. Ishod dodira s prkosnikom smrti bilo je premještanje moje spojne točke na neopisivu udaljenost, a ja nisam imao dovoljno hrabrosti da nastavim s uzdizanjem. Krajnji je ishod bio prazan, lažni osjećaj straha da se možda neću moći probuditi.

»Nema nikakvih poteškoća«, rekao sam. »Nastavimo svoju sanjačku šetnju.«

Obrlila me je, te smo u tišini stigli sve do parka. Nije to bila nategnuta šutnja, ali je moj um ipak kružio u neprestanom vitlanju krugova. Kako neobično, pomislih; tek sam prije kojeg trenutka šetao s don Juanom od parka prema crkvi, obuzet najužasnijim strahom. Sada šecem nazad od crkve prema parku zajedno s predmetom moga straha i zastrašeniji sam no ikada, ali na drugačiji, zreliji i smrtonosniji način.

Kako bih se oslobodio briga, stadoh promatrati okolinu. Bio je to san, barem sam u to vjerovao, koji se mogao potvrditi ili zaniijekati. Upirao sam prstom u kuće, u crkvu, u pločnik na ulici. Upirao sam prstom u ljude, u sve što sam zapazio. Čak sam i zgrabio nekoliko ljudi koje sam, kako se činilo, poprilično prestrašio. Osjetio sam njihovu masu. Bili su stvarni

kao bilo što drugo što sam smatrao stvarnim, izuzevši činjenice što nisu zračili energiju. Ništa u tom gradu nije zračilo energiju. Sve se doimalo običnim i stvarnim, pa ipak je to bio san.

Okrenuo sam se prema ženi koja me je pridržavala za ruku i upitao je o toj neobičnoj pojavi.

»Sanjamo«, rekla je svojim grlenim glasom i nasmijala se.

»Ali, kako ljudi i stvari oko nas mogu biti toliko stvarni, u tolikoj mjeri trodimenzionalni?«

»To je tajna namjeravanja u drugoj pozornosti!« uzviknula je puna strahopoštovanja. »Ovi su ljudi u tolikoj mjeri stvarni da čak i misle.«

Bio je to posljednji udarac. Nisam više imao volje išta pitati. Želio sam samo napustiti taj san. Jak udarac u ruku osvijestio me je istoga trenutka. Stigli smo do trga. Žena je zastala i gurala me da sjednem na klupu. Znao sam da sam u nevolji kada nisam osjetio klupu pod sobom dok sam sjedao. Stao sam se vrtjeti. Pomislih da se uspinjem. Letimice sam ugledao dio parka kao da ga promatram s visine.

»To je to!«, povikao sam. Pomislih da umirem. Uzdižuće kovitlanje pretvorilo se u padanje u posvemašnji mrak.

LETENJE NA KRILIMA NAMJERE

Potrudi se, nagual«, požurivao me je ženski glas. »Nemoj tonuti. Na površinu, na površinu! Upotrijebi svoje sanjačke postupke!«

Moj je um stao djelovati. Pomislih da je to glas nekoga tko govori engleski, te pomislih i kako moram pronaći uporišno mjesto da steknem svoju energiju kako bih mogao upotrijebiti svoje sanjačke postupke.

»Otvori oči«, reče glas. »Otvori ih odmah. Iskoristi prvu stvar koju ugledaš kao uporišno mjesto.«

Upregao sam sve svoje snage i otvorio oči. Ugledah drveće i plavo nebo. Bio je dan! Zajapureno me je lice netremice promatralo. Sam, međutim, nisam uspijevao usredotočiti pogled. Pomislih da me promatra žena u crkvi.

»Upotrijebi moje lice«, rekao je glas. Bio je to poznat glas, ali ga nisam mogao poistovjetiti ni s jednom poznatom osobom. »Od moga lica načini ishodište; potom promatraj sve oko sebe«, nastavio je glas.

Moj se sluh razbistravao, a tako je bilo i s mojim vidom. Promatrao sam ženino lice, potom drveće u parku, željeznu klupu, ljude kako šetaju, te iznova njezino lice.

Usprkos činjenici da se njezino lice svaki puta mijenjalo kada bih ga pogledao, ovladavao sam malo-pomalo svojim snagama. Kada sam već dobrano ovladao svojim sposobnostima,

shvatih da žena sjedi na klupi, držeći mi glavu na krilu. Nije to bila žena u crkvi; bila je to Carola Tiggs.

»Što radiš ovdje?«, prošaptao sam.

Moj su strah i iznenađenje bili tako ogromni da sam poželio skočiti i odjuriti s tog mjesta, ali mojim tijelom nije vladala moja mentalna svjesnost. Uslijedili su tjeskobni trenuci tijekom kojih sam očajnički nastojao ustati. Svijet oko mene bio je isuviše jasan da bih povjerovao kako još uvijek sanjam, ali me je moje vladanje mišićima navelo da posumnjam kako sam u snu. Uzgred, Carolino je prisustvo bilo isuviše iznenadno; ništa ga nije moglo potvrditi kao stvarno.

S naporom sam se primoravao ustati, kao što sam to činio stotinama puta u sanjanju, ali se ništa nije događalo. Ako sam ikada morao biti objektivan, bilo je to u ovoj prigodi. Koliko sam mogao opreznije, stao sam promatrati sve u svome vidokrugu isprva samo jednim okom. Isti sam postupak ponovio drugim okom. Trajnost viđenja s oba oka smatrao sam pouzdanim znakom da se nalazim u postojanoj stvarnosti svakidašnjeg svijeta.

Potom sam stao ispitivati Carolu. U tom sam trenutku zapazio da sam u stanju pomicati ruku. Samo je donji dio moga tijela bio posve oduzet. Dotakao sam Carolino lice i ruke; zastidio sam je. Bila je to čvrsta i, vjerovao sam, stvarna Carola Tiggs. Moje je olakšanje bilo neizmjereno jer sam za trenutak osjetio mračnu sumnju da je riječ o prkosniku smrti, prurušenom u Carolu.

S pomnijom mi je pažnjom Carola pomogla da ustanem s klupe na kojoj sam bio ispružen na leđima, napola na klupi, napola na zemlji. Primijetio sam nešto posve neobično: bio sam odjeven u modre Levis hlače, dok sam na nogama imao smeđe kožne čizme. Nosio sam i Levis jaknu i majicu.

»Čekaj trenutak«, rekoh Caroli. »Pogledaj me! Je li ovo moja odjeća? Jesam li to zaista ja?«

Carola se nasmijala i udarila me po ramenu na način na koji je to uvijek činila kako bi pokazala svoje prijateljstvo, svoju pripadnost, jednom riječju, kako je i ona jedna od nas.

»Upravo gledam tvoje prelijepo ja«, rekla je u svojem smiješnom nategnutom falsetu. »Oh, Bože, tko bi drugi mogao biti?«

»Kako, nebesa, nosim levisice i čizme?«, bio sam uporan.
»Nemam nijedno od toga.«

»To je moja odjeća koju nosiš. Pronašla sam te nagog!«

»Gdje? Kada?«

»U blizini crkve, prije otprilike sat vremena. Došla sam na trg kako bih te potražila. Nagual me je poslao da te potražim. Ponijela sam i odjeću, za svaki slučaj.«

Rekoh joj da se osjećam strašno ranjivim i postićenim što sam ovuda lutao bez odjeće.

»Vrlo neobično, ali u to vrijeme nije bilo nikoga u blizini«, uvjeravala me je, a ja sam osjetio da mi to govori kako bi me utješila. Njezin mi je osmijeh to kazivao.

»Mora da sam s prkosnikom smrti proveo cijelu noć, možda čak i duže«, rekoh. »Koji je danas dan?«

»Ne brini za datume«, rekla je, smijući se. »Kada budeš usredotočeniji, sam ćeš izbrojati dane.«

»Ne ismijavaj me, Carola Tiggs. Koji je danas dan?«. Moj je glas bio hrapav, kao da nije pripadao meni.

»Dan je nakon velike fieste«, rekla je i nježno me udarila po ramenu. »Svi smo u potrazi za tobom od prethodne večeri.«

»Ali, što radim ovdje?«

»Odvela sam te u hotel preko puta trga. Nisam te mogla nositi sve do nagualove kuće; istrčao si iz sobe prije nekoliko minuta i evo nas ovdje.«

»Zašto nisi zamolila naguala za pomoć?«

»Jer je ovo stvar koja se tiče samo mene i tebe. Moramo je riješiti zajedno.«

To me je ušutkalo. Bilo mi je posve jasno što je time htjela reći. Uputio sam joj još jedno dodijavajuće pitanje, »Što sam rekao kada si me pronšla?«

»Rekao si da si bio u tolikoj mjeri zadubljen u drugu pozornost i za tako dugo vrijeme da nisi bio u stanju posve vladata svojim umom. Sve što si htio učiniti bilo je da spavaš i ništa više.«

»Kada sam izgubio vlast nad moći kretanja?«

»Netom prije kojeg trenutka. Povratit ćeš je. I sam znaš da je to posve uobičajeno kada se zadubiš u drugu pozornost i zadobiješ popriličan energetska udarac: tada gubiš vlast nad govorom i pokretanjem udova.«

»Kada si ti počela jasno govoriti, Carola?«

Iznenadila se. Zurila je u mene za trenutak, a tada prasnula u srdačan smijeh. »Na pravilnom izgovoru nastojim već poduže vrijeme«, priznala je. »Mislim da je strašno začuti odraslu ženu kako šuška u govoru. Uzgred, ni tebi se to nije sviđalo.«

Priznati da nisam volio njezino šuškanje nije bilo teško. Don Juan i ja nastojali smo je izliječiti od nepravilnog izgovora, ali smo naposljetku zaključili da je izlječenje nimalo ne zanima. Njezino se šuškanje doimalo vrlo dražesnim, te je don Juan mislio kako joj se to sviđa i kako od toga nikada neće odustati. Začuvši je kako govori bez šuškanja bilo mi je vrlo ugodno. Utvrdilo me je u uvjerenju da je u stanju poduzeti znatne promjene vlastitim nastojanjem, a to je nešto u što ni don Juan ni ja nikada nismo mogli povjerovati.

»Što ti je još nagual rekao kada te je poslao u potragu za mnom?«, upitao sam.

»Rekao je da si imao okršaj s prkosnikom smrti.«

Povjerljivim sam tonom odao Caroli da je prkosnik smrti žena. Nimalo ne obraćajući pažnju svečanosti tona kojim sam govorio, odvratila je da to zna.

»Kako to možeš znati?«, viknuo sam. »Nikada nitko to nije znao, izuzevši don Juana. Je li to on to rekao?«

»Dakako«, odvratila je, neuznemirena mojim vikanjem. »Previdio si da sam i ja upoznala ženu u crkvi. Upoznala sam je prije nego ti. Srdačno smo čavrljale poprilično dugo vremena.«

Vjerovao sam da Carola govori istinu. Ono što je opisivala u svim je pojedinostima nalikovalo onome što bi don Juan bio govorio. Vrlo je vjerojatno da bi Carolu poslao kao izvidnika kako bi na vrijeme saznao što se sa mnom događa.

»Kada si vidjela prkosnika smrti?«, upitao sam.

»Prije nekoliko tjedana«, odvratila je bespogovorno. »Za mene to nije predstavljalo naročit događaj. Nisam imala energije koju bih joj mogla dati ili barem ne energije koja je potrebna ženi.«

»Zašto si se s njome sastala? Je li susret s ženama nagualima također dio dogovora između prkosnika smrti i vračeva?«

»Susrela sam se s njome jer je don Juan rekao da se ti i ja nadopunjujemo i ni iz kojeg drugog razloga. Naša su se energetska tijela u mnogo navrata spojila. Zar se ne sjećaš? Žena i ja razgovarale smo o lakoći kojom se spajamo. Zadržala sam se s njome u razgovoru otprilike tri ili četiri sata sve dok nije došao nagual i izveo me van.«

»Sve si vrijeme bila u crkvi?«, upitao sam jer sam jedva mogao povjerovati da su ondje klečale tri ili četiri sata samo razgovarajući o spajanju naših energetskih tijela.

»Povela me je u drugo ozračje svoje namjere«, rekla je Carola nakon trenutka razmišljanja. »Navela me je da vidim kako je izbjegla svojim progoniteljima.«

Carola mi je potom ispričala vrlo zanimljivu prijavu. Rekla je kako svaki vrač neizbježno osjeća dug prema anorganskim bićima. U to je uvjerena jer ju je žena u crkvi navela na viđenje ove neosporne činjenice. Anorganska bića, nakon što zatoče vračeve, daruju im dar miješanja između našeg svijeta i njihove oblasti, što se obično naziva zemljom nedodijom.

Prkosnik je smrti neizbježno bio uhvaćen u mrežu anorganskih bića. Carola je tvrdila da je ondje proveo možda i tisuće godina kao zatočenik sve do trenutka kada se bio u stanju preobraziti u ženu. Svoju je preobrazbu shvatila kao mogućnost bijega iz tog svijeta uočivši kako anorganska bića žensko načelo smatraju nerazorivim. Vjeruju kako žensko načelo posjeduje takav opseg djelovanja da su njezini pripadnici nedohvatljivim zamkama koja postavljaju anorganska bića. Preobrazba prkosnika smrti bila je u tolikoj mjeri savršena i razrađena u svim pojedinostima da je istoga trena bila oslobođena iz svijeta anorganskih bića.

»Je li ti rekla da je anorganska bića još uvijek slijede?«, upitah je.

»Dakako da je slijede«, uvjeravala me je Carola. »Žena mi je rekla kako je njezini progonitelji prate u svakom trenutku njezina života.«

»Što joj mogu učiniti?«

»Shvatiti da je muškarac i povući je nazad u zatočeništvo, pretpostavljam. Mislim da ih se boji više nego što možeš zamisliti da bi se itko ičega bojao.«

Carola mi je gotovo uzgred rekla da je žena u crkvi posve svjesna mog susreta s anorganskim bićima i da sama zna za plavog izvidnika.

»Zna sve o meni i tebi«, nastavila je Carola. »Ne zato što bih joj to sama rekla, već zato što je dio naših života u ovoj generaciji. Spomenula je da nas sve uvijek prati, a posebice tebe i mene.«

Carola mi je odala pojedinosti koje je žena znala o svim događajima u kojima smo Carola i ja bili zajedno. Dok je govorila, stao sam osjećati neizrecivu čežnju za osobom koja se nalazila pored mene: Carola Tiggs. Od sveg sam je srca želio postidjeti. Posegao sam za njom, ali pritom izgubio ravnotežu i pao s klupe.

Carola mi je pomogla da ustanem i brižno stala ispitivati moje noge i kapke očiju, vrat i donji dio leđa. Rekla je da još uvijek patim od energetske udarca. Podigla je moju glavu na svoju grudi i ljuljala me kao da sam malo dijete koje mora utješiti.

Nakon nekog vremena stao sam se osjećati bolje; čak sam stao vladati svojom sposobnošću kretanja.

»Kako ti se sviđa odjeća koju nosim?«, iznenada me je upitala Carola. »Jesam li isuviše svečano obučena za ovu prigodu? Izgledam li ti privlačno?«

Carola je uvijek bila gizdelinski odjevena. Ako je išta u vezi s njome bilo sigurno, bio je to njezin posebni ukus za odijevanje. Ustvari, koliko sam je dugo poznavao, o njoj je u našoj skupini kružila šala da je njezina jedina vrlina kupovanje lijepe odjeće i odijevanje s dražesti i privlačnosti.

Mislio sam da je njezino pitanje vrlo neobično, te joj rekao, »Zašto si nesigurna zbog svojeg izgleda? Nikada ti to ranije nije smetalo. Nastojiš li koga zadiviti?«

»Nastojim tebe zadiviti, dakako«, odvratila je.

»Ali ovo nije vrijeme za tako nešto«, prosvjedovao sam. »Ono što se događa s prkosnikom smrti važna je stvar, a ne tvoj izgled.«

»Bio bi iznenađen u kolikoj je mjeri moj izgled važan«. Nasmejala se. »Moj je izgled pitanje života ili smrti za nas oboje.«

»O čemu govoriš? Podsjećaš me na naguala koji me priprema za susret s prkosnikom smrti. Gotovo me je posve izludila svojim tajanstvenim pričama.«

»Jesu li se njezine tajanstvene priče potvrdile?«, upitala je Carola smrtno ozbiljnog izraza lica.

»Dakako«, priznao sam.

»Tako je i s mojim izgledom. Razvedri me. Kako ti se sviđam? Privlačno, neprivlačno, prosječno, odvratno, nadmoćno, nametljivo?«

Za trenutak sam promislio i donio procjenu. Smatrao sam da je Carola vrlo privlačna. To mi je bilo zaista neobično. Nikada nisam svjesno razmišljao o njezinu izgledu. »Mislim da si božanski lijepa«, rekoh. »Ustvari, rušiš me s nogu.«

»Tada je to zasigurno pravi izgled«. Uzdahnula je.

Pokušavao sam dokučiti o čemu govori, kada je iznenada opet prozborila. Upitala je, »Kako si proveo vrijeme s prkosnikom smrti?«

Ispričao sam joj redom svoje iskustvo, uglavnom o prvom snu. Rekao sam kako vjerujem da me prkosnik smrti naveo da vidim grad koji se nalazio u drugom vremenu u prošlosti.

»Ali, to je nemoguće«, prasnula je. »U svemiru ne postoji ni budućnost ni prošlost. Postoji sam trenutak.«

»Znam da se sve zbilo u prošlosti«, rekao sam. »Bila je to ista crkva, samo u drugačijem gradu.«

»Promisli za trenutak«, nije se dala smesti. »U svemiru postoji samo energija i to energija ovdje i sada, beskrajno i uvijek prisutno ovdje i sada.«

»Što, dakle, misliš da mi se dogodilo, Carola?«

»S pomoći prkosnika smrti prošao si kroz četvrta vrata sanjanja«, rekla je. »Žena u crkvi povela te u svoj san, u svoju namjeru. Povela te je u svoje zorno predočavanje grada. Očigledno je da ga je zorno predočila u prošlosti i da je takvo predočavanje u njoj posve nedirnuto. Njezino se sadašnje zorno predočavanje toga grada mora nalaziti na istom mjestu.«

Nakon duge šutnje upitala me je, »Što ti je još učinila ta žena?«

Ispričao sam Caroli o drugom snu, snu grada koji i danas postoji.

»Eto, vidiš«, rekla je. »Ne samo što te je žena povela u svoju prošlu namjeru, već ti je pomogla prijeći četvrta vrata omogućavajući putovanje tvog energetskog tijela na drugo mjesto koje postoji i danas, samo u njezinoj namjeri.«

Carola je zastala i upitala me da li mi je žena u crkvi objasnila što znači namjeravanje u drugoj pozornosti.

Sjećao sam se da je takvo što spomenula, ali nije posve jasno objasnila što znači namjeravati u drugoj pozornosti. Carola je baratala pojmovima koje don Juan nikada nije spomenuo.

»Odakle ti sve te nove ideje?«, upitao sam, istinski zapanjen njezinom domišljatošću.

Nepogovornim me je tonom Carola uvjeravala da mi je žena u crkvi zasigurno u velikoj mjeri objasnila sve tajne vraćanja.

»I sada namjeravamo u drugoj pozornosti«, nastavila je. »Žena u crkvi navela nas je na uranjanje u san; tebe ovdje, a mene u Tucsonu. Potom smo iznova usnuli u svojem snu. Ti se tog dijela ne sjećaš, a ja sam ga posve svjesna. U tome je tajna položaja blizanaca. Sjeti se što ti je žena rekla; drugi je san namjeravanje druge pozornosti: jedini način da se prođe kroz četvrta vrata sanjanja.«

Nakon duge stanke, za koje nisam bio u stanju izustiti ni riječi, Carola progovori, »Mislim da ti je žena u crkvi zaista nešto darovala, iako nisi htio primiti nikakav dar. Njezin se

dar sastojao u dodavanju njezine energije našoj kako bismo se kretali naprijed i nazad u sveprisutnoj energiji svemira.«

Obuzelo me je nevjerojatno uzbuđenje. Caroline su riječi bile vrlo izravne i bespogovorne. Odredila je za mene nešto što sam smatrao neodredivim, iako zapravo nisam znao što je ustvari odredila. Da sam se mogao pomaknuti, sigurno bih je zagrlio. Nasmijala se suosjećajno načinu na koji sam pokušavao sam sa sobom razriješiti osjećanje koje su njezine riječi u meni pobudile. Rekao sam, tek toliko da nešto kažem, kako mi don Juan nikada nije rekao ništa tome nalik.

»Možda ni sam ne zna«, rekla je Carola, ne napadajući me, već se mireći s mojom tvrdnjom.

Nisam se prepirao s njome. Šutio sam za trenutak u neobičnoj praznini svih misli. Trenutak kasnije moje su se misli i riječi razbjesnile poput vulkana. Ljudi su miljeli trgov, zureći u nas ili čak i zastajkujući kako bi nas promatrali. Mora da smo zaista bili lijep prizor: Carola Tiggs je ljubila i milovala moje lice, dok sam se ja divio njezinoj domišljatosti i čudio svojem susretu s prkosnikom smrti.

Kada sam bio u stanju hodati, povel me preko trga u jedini hotel u gradu. Uvjeravala me je kako još uvijek nemam dovoljno energije da bih krenuo don Juanovoj kući, ali su svi ondje znali za prilike u kojima se nalazimo.

»Kako bi mogli znati za naše prilike?, upitao sam.

»Nagual je vrlo vješt stari vrač«, odvratila je smijući se. »On mi je jedini rekao da je pronalaženje načina da se s tobom energetski stopim najbolji način da te odvedem u hotel, radije nego da se izložim opasnosti da s tobom prelazim cijeli grad.«

Njezine riječi i posebice njezin osmijeh u tolikoj su me mjeri opustili da sam nastavio koračati u stanju blaženstva. Prošla je uglom hotelskog ulaza, pola bloka niz ulicu, ravno pred ulazom u crkvu. Prošli smo kroz pust hodnik, te se uz cementirane stepenice popeli na drugi kat, ravno u neudobnu sobu koju nikada ranije nisam vidio. Carola je rekla kako sam ondje već bio; nisam se, međutim, mogao prisjetiti ni hotela ni sobe. Bio sam toliko umoran da o tome nisam mogao ni razmišljati. Jednostavno sam potonuo u krevet licem okrenutim prema dolje.

Sve što sam htio bilo je spavati, ali sam za to bio isuviše uznemiren. Bilo je isuviše mnogo neobičnih stvari iako se sve doimalo uobičajenim. Prošao me je iznenadan grč napetosti, te sam naglo ustao.

»Nikada ti nisam rekao da nisam prihvatio dar prkosnika smrti«, rekoh gledajući u Carolu. »Kako si znala da ga nisam primio?«

»Oh, pa sam si mi to rekao«, prosvjedovala je sjedajući kraj mene. »Bio si vrlo ponosan na svoje odbijanje. Bila je to prva stvar koju si izbrbljao kada sam te pronašla.«

Bio je to jedini odgovor dotada koji me nije zadovoljio. Ono o čemu je govorila nije nalikovalo mojoj izjavi.

»Mislim da si me krivo shvatila«, rekoh. »Samo nisam htio primiti ništa što bi me odvratilo od mog cilja.«

»Misliš li time reći da nisi bio ponosan na svoje odbijanje?«

»Ne. Ništa nisam osjećao. Nisam više sposoban ništa osjećati, izuzevši straha.«

Ispružio sam noge i položio glavu na jastuk. Osjećao sam da ću zaspati u trenutku ako samo sklopim oči ili ne nastavim govoriti. Rekao sam Caroli kako sam se prepirao s don Juanom na početku našeg poznanstva zbog njegova priznanja da želi ostati na putu ratnika. Rekao je kako ga strah nagoni da ide izravnim putem, a najviše se bojao gubitka nagualstva, apstraktnog, duha.

»U usporedbi s gubitkom nagualstva, smrt je sitnica«, rekao je tonom istinskog zanosa. »Moj strah od gubitka nagualstva jedina je stvarnost koju posjedujem jer bih bez njega bio gori od smrti.«

Rekao sam Caroli kako sam se odmah suprotstavio don Juanu rekavši kako za mene pokretačka sila mora biti ljubav ukoliko želim ostati u okvirima puta, a strah na mene nema nikakvog utjecaja.

Don Juan se nasmijao tvrdeći kako je strah jedini važeći uvjet za ratnika kada je riječ o pravoj borbi. Potajice sam mu se opirao jer sam smatrao da je vrlo uskogrudan.

»Kotač se okrenuo u punom krugu«, rekoše Caroli, »i pogledaj me sada. Mogu ti se zakleti da je jedina stvar koja me potiče na napredovanje strah od gubitka nagualstva.«

Carola me je pogledala s neobičnim izrazom na licu koji dotada nikada nisam vidio. »Usuđujem ti protivuriječiti«, rekla je blago. »Strah nije ništa u usporedbi s naklonošću. Strah te nagoni na bijesni bijeg; ljubav te navodi na razborito kretanje.«

»Što to govoriš, Carola Tiggs? Jesu li vračevi sada zaljubljeni ljudi?«

Nije mi odgovorila. Legla je pokraj mene i položila glavu na moje rame. Ostali smo u toj neudobnoj i neobičnoj sobi dugo vremena u posvemašnjoj šutnji.

»Osjećam isto što i ti osjećaš«, rekla je Carola iznenada. »Sada pokušaj osjetiti što ja osjećam. Možeš to učiniti. Ali, učinimo to u mraku.«

Carola je ispružila ruku i ugasila svjetlo. Ustao sam u jednom jedinom pokretu. Udar straha prošao je kroz mene nalik udaru struje. U trenutku kada je Carola ugasila svjetlo, zavlada je mrkla noć u sobi. U velikom sam uzbuđenju upitao Carolu što se događa.

»Nisi još posve pri sebi«, rekla je uvjerljivim tonom. »Proživio si borbu nesagledivih razmjera. Tako duboko zadiranje u drugu pozornost učinilo te je pomalo zbrkanim, da tako kažem. Dakako da je dan, ali se tvoje oči ne mogu prikladno prilagoditi prigušenoj svjetlosti u ovoj sobi.«

Manje-više uvjeren, iznova sam legao. Carola je nastavila govoriti, ali ja je nisam slušao. Osjećao sam plahte pod sobom. Bile su to stvarne plahte. Provukao sam rukom po krevetu. Bio je to zaista krevet! Legao sam ničice i prošao dlanovima ruku hladnim podom. Izišao sam potom posve iz kreveta i provjerio svaku pojedinost u sobi u kupaonici. Sve je bilo posve uobičajeno, sasvim stvarno. Kada je ugasila svjetlo, rekao sam Caroli kako imam posve jasan osjećaj da sanjam.

»Odmori se malo«, odvratila je. »Prekini tu istraživačku besmislicu, vrati se u krevet i odmori.«

Rastvorio sam zavjese na prozoru koji je gledao na ulicu. Vani je bio dan, ali u trenutku kada bih opet spustio zavjese,

u sobi bi zavladao mrkli mrak. Carola me je molila neka se vratim u krevet. Bojala se da bih mogao istrčati iz sobe na ulicu, kao što sam to i prije učinio. Njezin je strah imao smisla. Vratio sam se u krevet ni ne zapažajući da mi ni na kraj pameti nije bilo da uprem prstom u pojedine stvari. Činilo se kao da je takva pomisao posve izbrisana iz mojeg sjećanja.

Tama je u hotelskoj sobi bila nešto nepojmljivo. Pružala mi je divan osjećaj mira i sklada. Donijela mi je, međutim, i duboko osjećanje tuge, žudnje za ljudskom toplinom i prijateljstvom. Osjećao sam se više nego tjeskobno. Nikada mi se ništa takvo nije dogodilo. Legao sam u krevet, nastojeći se prisjetiti otkuda mi takav osjećaj žudnje. Znao sam. Nije to bilo osjećanje žuđenja jer je ono pripadalo ljudskom društvu; bilo je to posve apstraktno osjećanje, osjećaj tuge za dostizanjem nečeg neodredivog.

»Raspadam se«, rekoh Caroli. »Zaplakat ću zbog osjećanja žuđenja za ljudskom bliskošću.«

Mislio sam da će joj biti smiješno što sam maločas rekao. Namjeravao sam da to zazvuči kao šala. Carola nije ništa rekla; činilo se kao da se slaže sa mnom. Uzdahnula je. U nepostojećem stanju uma, postao sam neizmjereno osjećajan. Zagleđao sam se u nju u mraku i promrmljao nešto što bi mi u svakom drugom slučaju bilo posve nezamislivo, »Obožavam te«, rekoh.

Reći tako nešto među vračevima don Juanove generacije bilo je nezamislivo. Carola Tiggs je bila nagualka. Između nas nije bilo nikakve potrebe za iskazivanjem osjećanja. Kada malo bolje promislim, zaista nismo čak ni znali što osjećamo jedno za drugo. Don Juan nas je podučio da među vračevima nema ni vremena ni potrebe za takvim osjećanjima.

Carola mi se nasmiješila i zagrlila me. Bio sam preplavljen takvim ispunjavajućim osjećajem prema njoj da sam i ne htijući to, zaplakao.

»Tvoje se energetske tijelo kreće prema svjetlosnim vlaknima energije svemira«, prošaptala je u moje uho. »Nošeni smo darom namjeravanja prkosnika smrti.«

Imao sam dovoljno energije da bih razumio što govori. Čak sam je stao zapitkivati razumije li i sama što govori. Ušutkala me je i prošaptala u uho, »Razumijem; dar prkosnika smrti krila su namjeravanja. S njima ti i ja sanjamo neko drugo vrijeme kada ćemo biti zajedno, vrijeme koje tek treba doći.«

Odgurnuo sam je i sjeo. Način na koji je Carola izgovarala svoje složene viračarske misli bio je vrlo uznemirujući. Pojmovno mišljenje nikada nije ozbiljno shvaćala. Uvijek smo se šalili kako u nje zasigurno nema ni trunke filozofskog uma.

»Što ti je?«, upitao sam. »Pokazuješ novi stupanj razvitka: Carola kao virač - filozof. Govoriš poput don Juana.«

»Ne sasvim«. Nasmijala se. »Ali ću tako uskoro govoriti. Sve to dolazi k meni, a kada me konačno zadesi, najjednostavnija je stvar na svijetu biti virač - filozof. Vidjet ćeš. I nitko to neće biti u stanju objasniti jer će se naprosto dogoditi.«

Zvono za uzbunu zazvonilo je u mojoj glavi. »Ti nisi Carola!«, viknuo sam. »Ti si prkosnik smrti prerušen u Carolu. Znao sam to.«

Carola se nasmijala, neuznemirena mojom optužbom. »Ne budi smiješan«, rekla je. »Propustit ćeš poduku. Zнала sam da ćemo prije ili kasnije popustiti svojoj sklonosti. Vjeruj mi, ja sam Carola. Sada činimo nešto što nikada prije nismo činili: namjeravamo u drugoj pozornosti, baš kao što su to činili viračevi drevnih vremena.«

Nisam bio posve uvjeren, ali nisam imao više energije da se i dalje prepirem jer me je privlačilo nešto nalik ogromnom vrtlogu sanjanja. Začuo sam jasno Carolin glas kako mi šapuće u uho, »Sanjajmo sebe. Sanjaj svoju namjeru mene. Namjeravaj me! Namjeravaj me!«

S velikim sam naporom izustio svoju najskriveniju misao, »Ostani ovdje sa mnom zauvijek«, rekao sam sporošču vrpce koja je na izmaku. Odvratila je istom nerazgovijetnošču. Htio sam se nasmijati svojem glasu, ali me je u tom trenutku progutao vrtlog.

Kada smo se probudili, bio sam sam u hotelskoj sobi. Nisam imao ni približnu predodžbu koliko sam dugo prospavao. Bio sam zaista razočaran što nisam zatekao Carolu pored sebe.

Požurio sam se odjenuti i izašao u predvorje kako bih je potražio. Uz to sam nastojao otresti se neobične uspavanosti koja me je neprestance obuzimala.

Na recepciji mi je upravitelj rekao da je Amerikanka, koja je iznajmila sobu, upravo napustila hotel. Istrčao sam na ulicu, nadajući se da ću je doći, ali od nje nije bilo ni traga. Bilo je podne; sunce je sjalo na oblačnom nebu. Slutilo je na sparani dan.

Krenuo sam prema crkvi. Mojem iznenađenju nije bilo kraja kada sam ustanovio da sam u snu zaista vidio istu arhitektoniku zdanja. Bez zanimanja, prepustio sam se igri svojeg đavolskog odvjetnika, te si priuštio dobri obrok sumnji. Možda smo don Juan i ja ispitivali stražnji dio crkve, a ja je nisam zapamtio. Promislio sam o tome. Nije bilo važno. Moj sustav vrednovanja danas nije imao nikakve važnosti. Bio sam isuviše pospan da bih na to obraćao pažnju.

S tog sam mjesta sporo krenuo prema don Juanovoj kući, još uvijek tražeći Carolu. Bio sam siguran da ću je ondje pronaći kako me čeka. Don Juan me je primio kao da se vraćam iz ralja smrti. On i njegovi pratioci stali su me ispitivati s neskrivenom znatiželjom.

»Gdje si bio?«, zahtijevao je don Juan neodložan odgovor.

Nisam mogao razumjeti razlog sve te uznemirenosti. Rekao sam mu da sam noć proveo s Carolom u hotelu na trgu jer nisam imao dovoljno energije vratiti se iz crkve u njegovu kuću, ali oni su već sve to i sami znali.

»Ništa nismo znali«, uzviknuo je.

»Nije li vam Carola rekla da je bila sa mnom?«, upitao sam obuzet mračnom sumnjom koja bi postala gorućom da nisam bio tako iscrpljen.

Nitko nije odgovorio. Pogledali su se znatiželjno. Obratih se don Juanu i rekoh mu da sam imao dojam kako je on poslao Carolu po mene. Don Juan je koraćao sobom ne progovarajući ni riječi.

»Carola Tiggs uopće nije bila s nama«, rekao je. »A tebe nije bilo cijelih devet dana.«

Moj me je umor spriječio da se ne rasprsnem od užasa za-
čuvši ovu primjedbu. Ton njegova glasa i zabrinutost ostalih
bio mi je jasan dokaz koliko je situacija ozbiljna. Bio sam, me-
đutim, toliko omamljen da ništa nisam mogao izustiti.

Don Juan je zatražio da mu ispričam, sa svim mogućim
pojednostima, što se dogodilo između prkosnika smrti i moje
malenkosti. Bio sam zaprepašten što se uspijevam sjetiti toli-
kog mnoštva pojedinosti i što ih mogu izložiti unatoč svemu
umoru. Trenutak opuštanja odteretio je svu napetost kada
sam rekao kako se žena grčevito smijala u trenutku kada bih
u snu izvikivao svoju namjeru da vidim.

»Upiranje je prstom mnogo učinkovitije«, rekoh don Jua-
nu, ali bez ikakvog optuživanja.

Don Juan me je upitao je li žena ikako drugačije reagira-
la na moje izvikivanje izuzevši smijehom. Nisam se toga mo-
gao prisjetiti, izuzev njezina radovanja činjenici što se don
Juanu nimalo ne sviđa.

»Nije istina«, prosvjedovao je don Juan. »Samo mi se ne
sviđa prinuđivanje starih vračeva.«

Obraćajući se svima, rekao sam kako se meni žena neiz-
mjerno sviđa, te da sam Carolu Tiggs volio kao nikoga u živo-
tu. Nije se činilo da odobravaju što sam rekao. Pogledavali su
se kao da su iznenada poludjeli. Htio sam reći više, objasniti
što mislim. Ali je don Juan, vjerujem samo kako bi me sprije-
čio da izbrbljam još više gluposti, doslovce izvukao iz kuće i
poveo nazad u hotel.

Isti upravitelj s kojim sam ranije razgovarao ljubazno je
saslušao opis Carole Tiggs, ali je zanijekao da je ikada ranije
vidio i nju i mene. Čak je dao pozvati i sobarice; potvrdile su
njegovu izjavu.

»Kakvo može biti značenje svega toga?«, upitao je glasno
don Juan. Činilo se da je pitanje upućeno meni. Blago me je
povukao i odveo iz hotela. »Iziđimo s ovog zbrkanog mjesta«,
rekao je.

Kada smo se našli vani, naredio me je neka se ne okrećem
prema hotelu ili crkvi preko puta ulice, već da spustim glavu.

Gledao sam u svoje cipele i iznenada shvatio da ne nosim Carolinu odjeću, već svoju vlastitu. Nisam se mogao prisjetiti, ma koliko se trudio, kada sam je promijenio. Pomislio sam da sam se presvukao kada sam se probudio u hotelu. Mora da sam je tada navukao, iako je moje sjećanje bilo posve izbljedio.

Dotada smo već stigli do trga. Prije no što smo prešli cijeli trg kako bismo se vratili don Juanovoj kući, rekao sam mu sve o svojoj odjeći. Ritmički je tresao glavom, slušajući svaku riječ koju bih izgovorio. Potom je sjeo na klupu i glasom ozbiljne zabrinutosti, upozorio me kako u tom trenutku nema nikakvog načina da posve osvijestim sve što se između mene i žene u crkvi s mojim energetske tijelom događalo u drugoj pozornosti. Moj je susret s Carolom Tiggs u hotelu bio tek vrhunac neprobojne sante leda.

»Užasno je i pomisliti da si u drugoj pozornosti proveo devet dana«, nastavio je don Juan. »Devet je dana tek sekunda za prkosnika smrti, ali je vječnost za nas.« Prije no što sam dospio prosvjedovati, objasniti ili bilo što reći, prekinuo me je primjedbom, »Razmotri ovu činjenicu«, rekao je. »Ako se još uvijek ne možeš prisjetiti svih stvari kojima sam te podučavao i upućivao te u drugu pozornost, zamisli samo koliko je teže prisjetiti se svega čemu te je podučavao prkosnik smrti i što je s tobom činio. Ja sam te naveo samo da izmijeniš razine svjesnosti; prkosnik smrti te je naveo da promijeniš svemire.«

Osjetio sam se posve slabim i poraženim. Don Juan i njegovi pratioci požurivali su me neka uložim sav raspoloživi napor kako bih se prisjetio kada sam promijenio odjeću. Nisam se mogao sjetiti. Nije bilo ničega u mom umu: nikakvih osjećaja, nikakvog sjećanja. Na neki način, niti nisam bio posve prisebno s njima.

Nervozna nagovaranja don Juana i njegova dva pratioca dosegla su vrhunac. Nikada ih nisam vidio tako rastrojene. Uvijek je bilo natruha ismijavanja i pošalica kao da se don Juan nikada nije shvaćao isuviše ozbiljno u svemu što bi rekao ili učinio, ali ne i u ovoj prigodi.

Iznova sam se pokušao prisjetiti nečega što bi moglo rasvijetliti svu ovu zbrku; i iznova nisam uspio, ali se nisam osjetio

ni poraženim; obuzeo me je nenadani val optimizma. Osjećao sam kako se sve stvari slažu na svoje pravo mjesto.

Don Juan je bio zabrinut što ništa nije znao o sanjanju koje sam proveo sa ženom u crkvi. Stvoriti sanjački hotel, sanjački grad, sanjačku Carolu Tiggs za njega je bio samo primjer vračarske umješnosti sanjanja u potpunom opsegu koji je nadmašivao svaki doseg ljudske mašte.

Don Juan je široko raskrilio ruke i naposljetku se nasmijsao u uobičajenom ushitu. »Možemo samo zaključiti da ti je žena u crkvi pokazala kako se to radi«, rekao je polaganim tonom. »Bit će to ogroman zadatak da to ponoviš na sebi razumljiv ili nerazumljiv način. Bio je to majstorski trenutak u igri šaha koju je s tobom odigrao prkosnik smrti kao žena u crkvi. Iskoristila je Carolino energetske tijelo i tvoje kako bi vas uzdigla i oslobodila se svojih uza. Postigla je to tvojom ponudom da preuzme tvoj energiju.«

Ono što je upravo rekao nije za mene imalo nikakvog smisla; očigledno je, međutim, mnogo značilo njegovim pratiocima. Postali su neobično uznemireni. obraćajući im se, don Juan je objasnio kako su prkosnik smrti i žena u crkvi dva različita oblika iste energije; žena u crkvi je bila moćnija i složenija. Nakon što je preuzela potpuni nadzor nad svime, iskoristila je Carolino energetske tijelo na neki tajanstveni način koji je svojstven vračevskim zahvatima, te stvorila Carolu Tiggs u hotelu, Carolu Tiggs čiste namjere. Don Juan je dodao kako su Carola i žena zasigurno sklopile takav oblik energetske pogodbe tijekom svog susreta.

U tom mi se trenutku činilo da je don Juanu sve postalo jasno. Zurio je u svoja dva pratioca u potpunoj nevjerici. Njihove su oči kružile pogledavajući sad jednog sad drugog. Bio sam siguran da se ne gledaju kako bi došli do prešutnog sporazuma jer je bilo očigledno da u istom trenutku svi shvaćaju istu stvar.

»Sva su naša nagađanja beskorisna«, rekao je don Juan spokojnim glasom. »Vjerujem da Carola Tiggs više ne postoji. Ne postoji ni žena u crkvi; obje su se stopile i odletjele na krilima namjere, vjerujem, u još veće dubine.

»Razlog zbog kojeg je Carola Tiggs iz hotela bila tako zabrinuta za svoj izgled činjenica da je ustvari bila žena u crkvi, navodeći te da sanjaš Carolu Tiggs druge vrste; neizmjereno moćniju Carolu Tiggs. Ne sjećaš li se što je rekla? »Sanjaj svoju namjeru mene. Namjeravaj.«

»Što to znači, don Juane?«, zapitao sam zaprepašten.

»To znači da se prkosnik smrti pokazao u svoj svojoj snazi. Zajedno ste putovali. Tvoja je sudbina njezina sudbina.«

»A što to znači, don Juane?«

»Znači da će i ona postati slobodna ako ti dosegneš slobodu.«

»Kako će to postići?«

»Posredstvom Carole Tiggs. Ali, ne brini za Carolu.« Rekao je to prije no što sam mogao negodovati. »Sposobna je za sve zahvate i mnogo više od toga.«

Obuzelo me je osjećanje neizmjernosti. Već sam i ranije osjećao takvu beskrajnost. Upitao sam don Juana u trenutku lucidnosti, »Kakav će biti ishod svega ovoga?«

Nije mi odgovorio. Promatrao me je, ispitujući me od glave do pete. Potom je sporo rekao, »Dar prkosnika smrti sastoji se u beskrajnim mogućnostima sanjanja. Jedna je od njih bila san Carole Tiggs u drugom vremenu i drugom svijetu; beskrajnijem i prostranijem svijetu otvorenih granica; svijetu u kojem nemoguće može biti izvedivo. Ishod nije samo u tome što ćeš sam moći živjeti te mogućnosti, već ćeš ih jednoga dana i razumjeti u cijelosti.«

Ustao je, te krenusmo u tišini prema kući. Moje misli stadoše bijesno divljati. Nisu to zapravo bile misli, već slike, mješavina prisjećanja na ženu u crkvi i Carola Tiggs kako mi se obraća u tami hotelske sobe. Nekoliko sam puta bio blizu zgušnjavanja tih slika u osjećanje mog uobičajenog sebstva, ali sam od toga morao odustati; nisam imao energije za takav zadatak.

Prije no što smo stigli kući, don Juan se zaustavio i pogledao me. Iznova me je pomnjivo ispitivao kao da traga za znacima na mojem tijelu. Osjetio sam se prisiljenim reći mu kako sam uvjeren da se u svemu grdno vara.

»Bio sam s Carolom Tiggs u hotelu«, rekoh. »I sam sam u jednom trenutku povjerovao da je ustvari prkosnik smrti, ali nakon pažljivog razmišljanja nisam u to mogao povjerovati. Bila je to Carola. Na neki čudan i tajanstven način bila je u hotelu gdje sam i sam bio.«

»Dakako da je to bila Carola«, složio se don Juan. »Ali ne Carola koju ti i ja poznajemo. Ova je Carola bila sanjačka Carola, već sam ti to rekao, Carola čistog namjeravanja. Pomogao si ženi u crkvi da stvori taj san. Njezino je umijeće u tome da san preoblikuje u cjelovitu stvarnost: takvo je umijeće starih vračeva, umijeće koje te može nasmrt prestraviti. Rekao sam ti da ćeš dobiti krunsku poduku u sanjanju, zar ne?«

»Što misliš da se dogodilo Caroli Tiggs?«, upitao sam.

»Carole Tiggs više nema«, odvratio je. »Jednog ćeš dana pronaći novu Carolu Tiggs, onu iz sanjačke hotelske sobe.«

»Što misliš reći time da je više nema?«

»Nema je u ovom svijetu«, rekao je.

Osjetih navalu uznemirenosti u solarnom pleksusu. Budio sam se. Svjesnost samoga sebe postajala mi je bliskom, ali još njome nisam posve vladao. Stala je, međutim, raspršivati maglu sna koja me je okruživala; započela je kao mješavina neznanja što se ustvari događa i potajne slutnje da me ono nemjerljivo čeka iza ugla.

Mora da sam odavao dojam nevjerice jer je don Juan dodao uvjerljivim glasom, »Ovo je sanjanje. Već bi morao znati da su preobrazbe što su se u snu dogodile konačne i neopozive. Carole Tiggs više nema.«

»Kamo je otišla, don Juane?«

»Gdje god kreću vračevi drevnih vremena. Rekao sam ti da je dar prkosnika smrti beskrajna mogućnost sanjanja. Nisi želio ništa određeno, te ti je stoga žena u crkvi darovala apstraktan dar: mogućnost letenja na krilima namjere.«

Sabrana djela Carlosa Castanede

UČENJE DON JUANA
ODVOJENA STVARNOST
PUT U IXTLAN
PRIČE O MOĆI
DRUGI KRUG MOĆI
ORLOV DAR
UNUTRAŠNJA VATRA
SNAGA TIŠINE

UMIJEĆE SANJANJA